

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 21 Αυγούστου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 728

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Οδοιπορικό της «Κ» στα χωριά της Μεσαορίας

Από το Έξω Μετόχι, στο Πραστειό, και από εκεί στη Βατυλή, τη Λύση, την Κοντέα. Μια ώρα δρόμος μέσα από την Κοιλάδα της Μεσαορίας για να πας στην Αγγαστίνα, την Άσσια, την Αφάνεια. Η «Κ» έριξε κλεφτές ματιές στα τοπίασμα των χωριών, διάβασε τα μνημεία της και ανασκόληψε το κώμα της πυρόχρωμης κοιλάδας, που όπως έλεγαν παλιά, άμα γιωρκήσει η Μεσαρκά τρώνε μάνες τζί-αι παιθικά. **Σελ. 8, 9**

Αγωγός του Πούτιν ο Ερντογάν

Δίνει στη Μόσχα διόδους παράκαμψης των κυρώσεων – Αδρανής μένει η Ε.Ε.

Σοβαρές συνέπειες για την Ε.Ε. και κυρίως για την Ελλάδα και την Κύπρο έχει το διπλό παιχνίδι που παίζει ο Ταγίπ Ερντογάν. Ο Τούρκος Πρόεδρος προσφέρει στη Μόσχα διόδους παράκαμψης των δυτικών κυρώσεων και μέσω τουρκικών τραπεζών, χωρίς μέχρι στιγμής καμιά συνέπεια. Τουλάχιστον πέντε τουρκικές τράπεζες φέρονται να έχουν ήδη υιοθετήσει το ρωσικό σύστημα συναλλαγών μέσω καρτών, Mir, καλύπτοντας σε σημαντικό βαθμό το κενό που προ-

έκυψε από την αποχώρηση της Visa και της Mastercard από τη Ρωσία. Η Ε.Ε. όχι μόνο δεν βρίσκει συλλογικές απαντήσεις στα «διπλά παιχνίδια» του Ερντογάν, αλλά αδυνατεί ακόμη και να τα παρακολουθήσει, αφήνοντας ευρύ πεδίο δράσης στον Τούρκο Πρόεδρο. Η πρακτική του Ταγίπ Ερντογάν να παίζει σε διπλό ταμπλό δεν περιορίζεται στο Ουκρανικό, αλλά εκτείνεται τόσο στο μεταναστευτικό, όσο και στο ζήτημα των F-16. **Σελ. 4**

Εδωσε άδεια η Κύπρος ή όχι;

Αρμοδιότητα των κρατών η εξαγωγή προϊόντων παρακολούθησης, λένε οι Βρυξέλλες

Αρνούται κυβερνητικές πηγές πως δόθηκε άδεια εξαγωγής στα προϊόντα παρακολούθησης της NSO, ωστόσο έκθεση της εταιρείας κάνει λόγο για εξαγωγές από Ισραήλ, Βουλγαρία και Κύπρο. Κοινοτικές πηγές σημειώνουν στην

«Κ» ότι αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών η παραχώρηση άδειας εξαγωγών, σημειώνοντας όμως πως από το 2021 ο σχετικός κανονισμός προνοεί ελέγχους για αποτροπή της χρήσης τέτοιων τεχνολογιών για παραβίαση ανθρω-

πικών δικαιωμάτων. Στην επιστολή για την Κύπρο, με παραλήπτη αξιωματούχο στο υπ. Ενέργειας, η ΜΚΟ Access Now είχε σημειώσει πως βρισκόταν σε επαφή με εκπροσώπους των θεσμών της Ε.Ε. και κρατών μελών για μεταρρύθμιση του

κανονισμού και αναφερόμενη στις αποκαλύψεις για τη χρήση του λογισμικού Pegasus της NSO Group, ανέφερε ότι «με ανησυχία μαθαίνει πως οι κυπριακές αρχές έχουν εξετάσει και εκδώσει άδειες στην εταιρεία αυτή. **Σελ. 6**

Ο ΡΟΜΠΕΡΤ ΜΕΝΕΝΤΕΖ ΣΤΗΝ «Κ»

Παραμένουμε προσηλωμένοι στη Δ.Δ.Ο.

«Αυτό το status quo στην Κύπρο είναι ανεπίτρεπτο. Η τουρκική δραστηριότητα στα Βαρώσια είναι ανεπίτρεπτη και έρχεται σε άμεση αντίθεση με πολλαπλά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνω-

μένων Εθνών» λέει ο πρόεδρος της επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας, Ρόμπερτ Μενέντεζ και δηλώνει υπερήφανος που έχει ηγηθεί του κυπριακού ζητήματος στην Ουάσινγκτον. **Σελ. 5**

ΝΕΟΛΑΙΑ

Αλκοόλ και τζόγος τα μεγάλα προβλήματα

Οι μαθητές στην Κύπρο φαίνεται πως στοιχηματίζουν και κάνουν περισσότερο από τους Ευρωπαίους συνομήλικούς τους. Σχετικά με τη χρήση παρνόμων ουσιών το ποσοστό παραμένει χαμηλό. **Σελ. 7**

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ

Ενας δρόμος τοπόσημο για τη Λευκωσία

Η οδός Ερμού στην παλιά πόλη της Λευκωσίας είναι ένας δρόμος τοπόσημο για την πρωτεύουσα και όχι μόνο. Η «Κ» μίλησε με ανθρώπους που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά σε αυτή. **Σελ. 10**

Υψηλό ρίσκο έχουν οι δικαστικές έρευνες

Οι έρευνες εναντίον του Ντόναλντ Τραμπ συσπειρώνουν γύρω του μεγάλο μέρος των συντηρητικών ψηφοφόρων. Ενισχύει επίσης την επιρροή του μέσα στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα. **Σελ. 20**

Στο 75% του 2019 ο τουρισμός

Φ. Ρουσούνιδης: Μετά το 2024 η πλήρης ανάκαμψη

Πληθωρισμός, κόστος ενέργειας και ναύλων και ελλείψεις προσωπικού συνομολογούν ένα εκρηκτικό κράμα και αναβάλουν την πλήρη ανάκαμψη του τουρισμού, δηλώνει ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΣΕ Φίλντοκπρος Ρουσούνιδης και προ-

σθέτει ότι μέχρι στιγμής πιάσαμε το 75% του 2019. Στα θετικά οι πληρότητες Αυγούστου που αγγίζουν το 100% και οι κατά κεφαλήν τουριστικές δαπάνες, οι οποίες φέτος είναι σημαντικά αυξημένες. **Οικονομική, σελ. 4**

Σε πολιτικά γρανάζια η ηλιακή

Οι δυνατότητες του συστήματος διανομής/μεταφοράς

Ερωτηματικά προκύπτουν για το κατά πόσο η Κύπρος θα καλύψει τον στόχο της Ε.Ε. για παραγωγή πράσινης ενέργειας. Σοβαρό ζήτημα φαίνεται να προκύπτει και από τις δυνατότητες του συστήματος δια-

νομής και μεταφοράς ενέργειας να απορροφήσει το σύνολο της παραγόμενης ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές. Από τους 51 υποσταθμούς οι εννέα έχουν μηδενική δυναμικότητα υποδοχής. **Σελ. 6**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ανάπαυλα

Ο προεκλογικός αγώνας έχει μπει και αυτός σε ρυθμούς καλοκαιρινούς και οι υποψήφιοι για την προεδρία προς ώρας άφησαν τους φιλιππικούς στην άκρη, ανασυντάσσοντας δυνάμεις, μετρώντας απώλειες και κέρδη. Ας γίνει τουλάχιστον αυτή η περίοδος για όλους ευκαιρία για γόνιμη ενδοσκοπήση για το ποια πραγματικά Κύπρο θέλουν να δουν όταν και αν αναλάβουν την προεδρία και να μιλήσουν γι' αυτή με το χέρι στην καρδιά, όταν βγουν και πάλι τα προεκλογικά ξίφη από τα θηκάρια.

Καλύτερη Τράπεζα στην Κύπρο για το 2022

Σύμφωνα με το διεθνές περιοδικό «Euromoney»

bankofcyprus.com 800 00 800

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Τα μυστικά του χαλλουμιού

Η κα Φοινίκη Αντωνίου Παπαγεωργίου από τη Σαλαμίη της Πάφου λέει στην «Κ» τα μυστικά του χαλλουμιού και της αναρίθ. «Πρώτα βάλουμε το απλωτό τζι βάλουμε του άλας τζι ύστερα διηλώνουμε το σιγά-σιγά, γιατί άμα το κάμεις απότομα, μπορεί να τσακίσει πίσω». **Τέχνες, σελ. 5**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Τι είναι πραγματικότητα;

Ο Ντέιβιντ Τσάλμερς συγκαταλέγεται ανάμεσα στους πιο διάσημους φιλοσόφους της εποχής μας. Διδάσκει φιλοσοφία και νευροεπιστήμη στο New York University και είναι κυρίως γνωστός για τη διατύπωση του «δύσκολου προβλήματος της συνείδησης» και μιλάει στην «Κ» για τις προεκτάσεις της εμβύθισής μας στους ει-κονικούς κόσμους. **Τέχνες, σελ. 1, 3**

HUBLOT

BIG BANG ONE CLICK STEEL WHITE DIAMONDS

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Carte blanche

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, όταν η 95χρονη Τζίνα Λολομπρίτζιτα, η εκρηκτική Lollo της νεότητας μας, κατέρχεται στις ιταλικές εκλογές, επειδή «βαρέθηκε τους πολιτικούς που τσακώνονται» το πρόβλημα είναι πολύ πιο μεγάλο απ’ ό,τι ενδεχομένως υποψιαζόμαστε. «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε η Καλαμαρού, η οποία ως υποστηρίκτρια του Φούλλη διαγεί φάση παντελούς άρνησης της πραγματικότητας. «Τουτέστιν, καλή μου, το πολιτικό παιχνίδι δεν έχει πλέον κανόνες. Ό,τι του φανεί του Λολοστεφανή».

«**Και γιατί** να μην είναι η Lollo ένα παράδειγμα προς μίμηση;» αναρωτήθηκε η Ευγενία. «Σκεφτήκατε αν η λύση στο πολιτικό αδιέξοδο μπορεί να βρίσκεται μπροστά μας και να μην τη βλέπουμε; Το ΑΚΕΛ, επί παραδείγματι, δεν αναζητεί εδώ και χρόνια τον νέο Βασιλείου; Γιατί να μην κατεβάσει τον παλιό Βασιλείου που και δοκιμασμένος είναι και σίγουρος; Αν η Lollo διεκδικεί έδρα στα 95, γιατί όχι και ο αγαπητός Γιώργος στα 91;». «Γιατί ο Βασιλείου έχει επίγνωση του γελοίου του πράγματος. Και γιατί το ΑΚΕΛ έχει υποψήφιο» απάντησε πικαρισμένη η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού.

Δύο εβδομάδες απουσίασα, αγαπημένο μου ημερολόγιο, και είναι σαν να μην πέρασε μία μέρα. Την τελευταία εβδομάδα ειδικά, που άδειασε η Λευκωσία, στην Πινδάρου αντιλαλεί σπαρακτικό το υπαρκτικό ερώτημα: Με τον ήλιο τα μπάζω, με τον ήλιο τα βγάζω, τι έχοντος τα έρμα και ψοφάνε; Ο καμίνος ο Φούλλης κάνει ό,τι είναι ανθρωπίνως δυνατόν, ανεμίζοντας κομματικά λάβαρα και σημαίες του lifestyle, αλλά δεν είναι προφανώς αρκετό. Ο άλλος κυκλοφορεί χαλαρός, με αναστομμένα τα μανίκια, σε κατάσταση ζην. Ο Νίκος της Σιπής! Χωρίς δηλώσεις, χωρίς αντιπαραθέσεις. Δεν είναι να απορεί κανείς,

Τα νέα για την κάθοδο της 95χρονης Τζίνα Λολομπρίτζιτα στις επερχόμενες ιταλικές εκλογές δεν πέρασαν φυσικά απαρατήρητα από το ραντάρ του καρέ.

αγαπημένο μου ημερολόγιο, γιατί οι λίγες γριές που απομείναμε στην έρημη πόλη να φυλάμε θερμοπύλες κυκλοφορούμε με τα νεύρα μας τσατάλια.

«**Σκέφτηκε** κάτι ρηζικέλευθο» είπε η Κούταλου κι όπως ήταν φυσικό απέσπασε την προσοχή όλων. Μάλλον γιατί σε μια τόσο μικρή πρόταση χώρεσαν δύο λέξεις που δεν συνάδουν με την προσωπικότητα της Φώφης: σκέφτηκε κάτι ρηζικέλευθο. «Να πούμε στη Ρενέ Κυπαρίσσι να μιλήσει στη Ζωζώ (βαθύ ΔΗΚΟ) κι εκείνη με τη σειρά της να διαμηνύσει στη Φωτεινή για να ζητήσει από την Αναστασία να προτείνει

στον Νικόλα την κατάθεση μιας πρωτοποριακής πολιτικής πρότασης: την παραχώρηση carte blanche». «Τουτέστιν;» «Τουτέστιν, να δώσουμε στον Χριστοδουλίδη μια ελευθέρια για να γλυτώσουμε αφενός από τα έξοδα κι αφετέρου από την ταλαιπωρία.

Ακόμα και η Καλαμαρού συμφώνησε ότι αν είναι να περάσουμε ολόκληρη προεκλογική με τον Νίκο της Σιωπής ν’ απαντά μονότονα «Δεν ξέρω, δεν απαντώ» ας σφυρίζουμε τη λήξη. Θα γλυτώσει την ταλαιπωρία ο Φούλλης να φωτογραφίζεται με το τζετ σκι και ο Μαυρογιάννης το τουρ στους λόγγους και τα ρου-

μάνια της τιμημένης κυριακής επαρχίας. «Carte blanche, μάνα μου. Να πρεμίσει και ο Κολοκασίδης που βολοδέρνει ακόμα με τα debate του ΠΙΚ. Δεν είναι προσωπικό το θέμα, χρυσέ μου, γιατί δεν το καταλαβαίνεις; Είναι που για πρώτη φορά έχουμε υποψήφιο πρόεδρο με πολιτικό σύνθημα τύπου Μαρία Αλιφέρη - Σας αγαπώ! Carte blanche να πρεμίσουμε κοπέλες...».

Έπειτα από ένα τέτοιο ρηζικέλευθο πολιτικό μήνυμα τι απόμενε να ειπωθεί για να ανέλθουμε στο (χαμηλό) ύψος των περιστάσεων; Η κουλή ευχή φυσικά «Καλή Παναγιά!» Την οποία Παναγιά τίμησε φέτος

και ο ανθός του κυριακού κοινοβουλευτισμού Αλέκος Τρυφωνίδης, κατά το προσκύνημά του στον Άγιο Γεράσιμο της Κεφαλονιάς. Η φωτογραφία του με το φίδι στην Παναγία Φιδούσα έκανε μεγάλο σουξέ. Βοήθησε βεβαίως τα μάλα και το σωστό για την περίπτωση styling: Φανέλα, σορτς και παντόφλες. Μόνο το διπλοκάμπινο έλειπε και μια πατίτσα (sic) για να ολοκληρωθεί το λαϊκό υπερθέαμα. Τι ζούμε και δεν το μαρτυρούμε, αγαπημένο μου ημερολόγιο!

Τρεις είναι οι φετινές υποψηφιότητες στην κατηγορία «Τον Αύγουστο Δεν Υπάρχουν Ειδήσεις»: Την πρώ-

τη καβάζωσε ο βουλευτής με το φίδι και το θεϊκό hashtag: ΠΑΝΑΓΙΑ - tryfonides (!). Η δεύτερη ανήκει στον Ευθύμιο Δίπλαρο, ο οποίος κοινοποίησε βίντεο εποχούμενος σε αυτοκίνητο - γουρούνα (!) στο πλαίσιο της καμπάνιας για την υποψηφιότητα Αβέρωφ. Η τρίτη αφορά ανάρτηση του ευρωβουλευτή Φουρλά με μια φωτογραφία από τη «λεβεντομάζωξη» (!) εφένδρων βατραχανθρώπων. Το βραβείο δικαίως απέσπασαν οι «μεσοδαχτυλιές του Τρυφωνίδη», για να το θέσω όσο λαϊκά το έθεσε το φιλοθεάμιον κοινό που ψήφισε, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Το καρέ ομόφωνα αποφάσισε ότι πρέπει να αποδοθεί και τιμητική μνεία σε μια είδηση η οποία αδικώς πέρασε στα ψιλά: «Δώρον άδωρον θεωρούν οι τοπικές αρχές και οι εταιρείες τουριστικής ανάπτυξης, την τροποποίηση των κανονισμών έτσι ώστε να επιτρέπεται η τέλεση πολιτικών γάμων σε εννέα αρχαιολογικούς χώρους κ.λπ.». Το «δώρον άδωρον» αναφέρεται στο ποσό, 1.000 έως 1.500 ευρώ, ασύμφορο για μια τελετή με 30 καλεσμένους χωρίς καν λουλούδια, ρύζι ή έστω πυροτεχνήματα.

«**Το μέλλον** δεν ανήκει στη βία. Το μέλλον δεν ανήκει στη δύναμη. Στη λογική ανήκει το μέλλον». Αυτά τα λόγια, του Προμηθέα Δεσμπή, κράτησα από την τελευταία παράσταση που παρακολούθησα στο αρχαίο Κούριο φέτος το καλοκαίρι. Όσο σκέφτομαι ότι χάθηκε μια ιστορική ευκαιρία για ν’ ακουστεί στο λίκνο του πολιτισμού ο λόγος της αγάπης («Το μέλλον ανήκει στην Άντρη και τον Άντρο. Στον έρωτά τους ανήκει το μέλλον») θλίβομαι, αγαπημένο μου ημερολόγιο. «Δώρον άδωρον» όπως εμβριθώς σημείωσε και το δημοσιογραφικό ρεπορτάζ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
21.8.1932

ΚΥΚΛΕΙΟΝ: Εις τας θεατρικάς εορτάς του Μάλβερν επιβίβη τελευταίως το νέον θεατρικόν έργον του Μπέρναρ Σω «Πολύ ωραίο για να είναι αληθινόν» και οι Αγγλοι κριτικοί ευρέθησαν σύμφωνοι εις το να κρίνουν ως αποτυχόν και να ειπούν ότι ο Σω είναι πλέον ένας κουρασμένος γέρος, ο οποίος προσπαθεί ακόμη να φανή πνευματώδης. [...] ΑΛΛ’ ο Σω απήντησεν ότι το έργον του ήτο σοβαρώτατον, όσον τουλάχιστον και τα προηγούμενά του [...].

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ: Είνε γνωστή, βέβαια, η διαμαρτυρία των διαφόρων λογίων καλλιτεχνών που εδημοσίευσαν προχθές αι εφημερίδες διά την ανέγερσιν οικίσκων και παραπηγμάτων εις τους περὶ την Ακρόπολιν λόφους. Η διαμαρτυρία αυτή, την οποίαν υπογράφουν μεταξὺ άλλων η κ. Μαρίκα Κοτοπούλη, η κ. Σικελιανού, ο κ. Κωστής Παλαμάς, ο κ. Πορφύρας, ο κ. Δ. Βουτυράς, ο κ. Παπαναστασίου κ.λπ., τονίζει τα εξής, τα οποία δεν θεωρούμεν περιττόν να επαναλάβωμεν: «Με μεγάλην μάς λύπην διεπιστώσαμεν ότι, εις τους εγγύτατα της Ακροπόλεως λόφους, οι οποίοι είνε από απόψεως αρχαιολογικής αναπόσπαστα μέρη αυτής, τελευταίως οικοδομούνται αρκετοί οικισκοί. Διαμαρτυρόμεθα εντόνως διά το ανοσιούργημα αυτό, εναντίον ενός μνημείου ως η Ακρόπολις, η οποία εκπροσωπεί το πνεύμα και το κάλλος της αρχαίας Ελλάδος και ζητούμεν από τα αρμόδια Υπουργεία αφ’ ενός μεν να διατάξουν την άμεσον κατεδάφισιν των οικοδομηθέντων οικίσκων, αφ’ ετέρου δε να παύσουν δι’ οιοσδήποτε λόγους να χορηγούν αδείας οικοδομήσεως επί των ιερών εκείνων χώρων...». Και περαιτέρω η διαμαρτυρία εξάγει την σημασίαν των αρχαιολογικών τοποθεσιών αι οποίαι δεν ανήκουν εις κανένα αλλ’ είνε κοινή κληρονομία.

ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ: Τηλεγραφούν εκ Τόκιο ότι η Ιαπωνία, ακολουθούσα το παράδειγμα της Τουρκίας, ενισχύει την αρχαμένην κίνησιν διά την εισαγωγήν του λατινικού αλφαβήτου εις την ιαπωνικὴν γλώσσαν.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Με άριστα το 10

1 Στη Μάχη. Τον Αύγουστο το 1974 είχαμε τη μάχη της Αμμοχώστου (που δεν έγινε ποτέ), το 1964 είχαμε τη μάχη της Τηλυρίας. Πίσω στο 479 π.Χ. τον Αύγουστο είχαμε τη μάχη των Πλαταιών. Εν έτει 2022, είχαμε τη μάχη της Πάφου.

2 Στα νταούλια. Την ώρα που ο υποψήφιος Φούλης ήταν στον χορό των Αιγοπροβατοτρόφων της περιοχής Πάφου, όπου τραγούδησε ο διεθνούς φήμης ασιδός, το θείο βρέφος σε μια επίδειξη δύναμης, κατ’ εμένα έλλειψης αβρότητας στον πολιτικό του μέντορα, γυρόφερνε στην ίδια περιοχή πονάροντας την ύπαρξή του στα σόσιαλ μίντια.

3 Στα χαρακώματα. Ακολούθησαν πολλοί χοροί και νταούλια στην επαρχία Πάφου, αλλά και δεξιώσεις σε λαϊκά υποστατικά όπου φιλοξένησαν κυρίες prêt-à-porter σε cruz συλλογές, όλα στο όνομα της στήριξης του υποψηφίου Φούλη και του υποψηφίου βρέφους.

4 Στο λαϊκό προσκύνημα. Σε κάποιες περιπτώσεις οι χωριανοί βλέποντας τα Range Rover και τα Maserati να κυλούν στο οδόστρωμα, με τις κόκκινες Louboutin γόβες να τρυπούν την ιστορική λευκή πέ-

«**Δεν υπάρχουν** καλύτερα φυλαγμένα μυστικά από τα μυστικά που όλοι μαντεύουν». Τζωρτζ Μπέρναρντ Σω.

τρα της Ανδrolούκου, ένιωσαν μια γκλαμ επίθεση της Λεμεσού στο τίμιο τσιμεντένιο οδόστρωμα της πλατείας σε Λυσό, Σίμου, Κρήτου Μαρτότου, Τσάδα. Όχι, ο Μισιρλής δεν εμφανίσθηκε σε καμία εκ των εκδηλώσεων.

5 Στην απουσία. Στο πιο πάνω θέμα οι ηγέτες των λαϊκών οργανώσεων της περιοχής τοπικού σχεδίου Ακάμα και μη, με αγωνία τηλεφώνησαν στα κεντρικά της ΕΠ για να ρωτήσουν πού είναι ο «δικός τους». Έλαβαν την απάντηση πως ο μπον βιβέρ υποψήφιος Μαυρογιάννης είναι σε διακοπές. Εικάζω στο chateau του campaign manager Panikos Papanikolaou στην Πελοπόννησο. Mon Dieu!

6 Στο αυτονόητο. Βγήκε και ο πρώην πρόεδρος Περιδίκης να ευχαριστήσει τους κατοίκους Ίνιας που έκλεισαν τους δρόμους στα μη-

χανάκια «γουρούνες» στον Ακάμα. Μα Γιώργο μου, εσείς ποτέ δεν βγήκατε να σταματήσετε τις ασχήμιες αυτές που καταστρέφουν επί της ουσίας το δάσος. Εσείς είστε για τις χελώνες στη Λάρα.

7 Στις μεταρρυθμίσεις. Ο Famous πρόεδρος μας σε μία από τις εκσυγχρονιστικές κινήσεις του, που δεν θα πάρει και πάλι πίστωση, και με το γνωστό του καταφερτζίδικο τρόπο, εξασφάλισε σούπερ προεδρικό αεροσκάφος για τον επόμενο κάτοικο του προεδρικού. Κι ας μιλούν οι αδερφοί για «δωρεά» της Ελλάδος, οι παροικούντες γνωρίζουν καλά πως δεν είναι δώρο του Κυριάκου. Είναι γνωστό πως ο Κυριάκος ως Μητσοτάκης που είναι δεν δωρίζει τίποτα.

8 Στην ουσία. Ο Famous Πρόεδρος μας γνωρίζει πολύ καλά πως η στρέβλωση να πηγαίνει αρχι-

γός κράτους ταξίδια με την γραμμή, ή έστω με αμφιλεγόμενα ενοικιαζόμενα σκάφη, δεν προσδίδουν στην εικόνα της χώρας. Απλώς καϊδέυουν τα αφτιά λαϊκιστών και ελεγκτών. Και με τη λύση που βρήκε και το παζάρεμα που έκανε σε Κυριάκο, ο οποίος ήθελε να ξεφορτωθεί το αεροσκάφος επειδή παίρνει καινούργιο, δεν μπορεί να κατηγορήσει κανείς τον Famous, στη δύση της θητείας του γαρ.

9 Στη μουρμούρα. Εκεί στην κυβέρνηση και τον ΠΑΥΣΕ αποφασίστε: Να πανηγυρίσουμε για τον τουρισμό φέτος ή να κλάψουμε; Να κλάψουμε για να ζητήσετε νέες επιδοτήσεις στην κερδοφορία των ξενοδοχείων, ή να πανηγυρίσουμε για τη σωστή δουλειά του ΥΦ Τουρισμού και της κυβέρνησης; Όταν αποφασίσετε μας λέτε.

10 Στο καλό. Με αύξηση ΑΕΠ 6% όπως ανακοινώθηκε προχθές από την Κομισιόν, και σοβαρή μείωση του δημόσιου χρέους, ενώ η ανεργία τρέχει σε μηδενικά επίπεδα, εν μέσω πανδημίας, πολέμων, λιμών και κατακλυσμών ο πολύ - σκληρός - για να πεθάνει - Πετριδης είναι όπως πάνε τα πράγματα ο against all odds παίκτης της πολιτικής σκηνής. Undervalued. Famous for a reason που λέει και το σλόγκαν.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή. Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Στη δίνη «διπλών παιχνιδιών» η Ευρώπη

Η Ε.Ε. έρμαιο του Ερντογάν, που έστησε επιχείρηση στο κουφάρι της Ουκρανίας

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η Ε.Ε. όχι μόνο δεν βρίσκει συλλογικές απαντήσεις στα «διπλά παιχνίδια» που στήνει ο Ερντογάν πάνω στο κουφάρι της Ουκρανίας, αλλά αδυνατεί ακόμη και να τα παρακολουθήσει, αφήνοντας ευρύ πεδίο δράσης στον Τούρκο Πρόεδρο, ο οποίος προσφέρει στη Μόσχα εναλλακτικές διόδους παράκαμψης των δυτικών κυρώσεων και μέσω τουρκικών τραπεζών, χωρίς μέχρι στιγμής, καμιά συνέπεια. Ως αποτέλεσμα, η Τουρκία που αυτοανακηρύχθηκε «περιφερειακή δύναμη», κυρίως λόγω Ουκρανικού, εξασφαλίζει με την ανοχή της Δύσης, τεράστια οικονομικά κέρδη, τα οποία σε μεγάλο βαθμό φαίνεται να προκύπτουν από αυτή τη συμβολή της, προς τον Βλαντιμίρ Πούτιν, να απαλλαγεί από τις κυρώσεις. Όπως μάλιστα ανέφερε στην «Κ» ξένη διπλωματική πηγή, «το καθεστώς της Άγκυρας, δικαίως μπορεί να θεωρεί ότι συγκαταλέγεται, μεταξύ των νικητών της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία».

Στο πλαίσιο αυτό και με βάση πληροφορίες που έλαβε και η Ε.Ε., «πέντε τουλάχιστον τουρκικές τράπεζες» φέρονται να έχουν ήδη υιοθετήσει το ρωσικό σύστημα συναλλαγών μέσω καρτών, Μίρ, καλύπτοντας σε σημαντικό βαθμό το κενό που προέκυψε από την αποχώρηση της Visa και της Mastercard από τη Ρωσία, οι οποίες ανέστειλαν τις εργασίες τους από τον περασμένο Μάρτιο. Η συνεργασία Άγκυρας και Μόσχας φαίνεται μάλιστα να έχει εμβαθύνει στον χρηματοπιστωτικό τομέα, κάτι που έχει ιδιαίτερη ανάγκη η Ρωσία συνεπεία των κυρώσεων που της επιβλήθηκαν. Δεν είναι μάλιστα τυχαίο, ότι στην πρόσφατη συνάντηση Ερντογάν - Πούτιν συμμετείχαν όπως έγινε γνωστό και οι κεντρικοί τραπεζίτες των δύο χωρών.

Κοινοτική πηγή που μίλησε στην «Κ» δεν ήταν σε θέση να πει κατά πόσον η υιοθέτηση του ρωσικού συστήματος πληρωμών Μίρ, από «πέντε τουρκικές τράπεζες», εκλαμβάνεται ως στήριξη προς το καθεστώς Πούτιν, για να πα-

ρακάμψει τις δυτικές κυρώσεις. «Είναι κάτι που προφανώς εξετάζεται» ανέφερε η ίδια πηγή, η οποία απέφυγε να σχολιάσει και πληροφορίες που αναφέρουν ότι κάποιες ευρωπαϊκές εταιρείες εξαγωγουν πλέον τα προϊόντα τους στη Ρωσία, μέσω Τουρκίας, η οποία λειτουργεί και ως διαμετακομιστικός σταθμός, «τράνζιτ», στην προσπάθεια παράκαμψης των κυρώσεων.

Όπως είχε δημοσιεύσει η «Κ», κύκλοι της Ε.Ε. έχουν διαπιστώσει ότι ο κ. Ερντογάν πατάει σε δύο βάρκες, παίζοντας διπλά παιχνίδια και ως εκ τούτου εγκαινίασαν έναν ανεπίσημο διάλογο για επιβολή «δευτερογενών κυρώσεων» προς την Άγκυρα «εάν αποδειχθεί» ότι τουρκικές τράπεζες στηρίζουν την προσπάθεια Πούτιν να παρακάμψει τις δικές του κυρώσεις. Οι αποδείξεις φαίνεται πλέον να υπάρχουν, δεδομένης και της υιοθέτησης του συστήματος Μίρ από πέντε τουρκικές τράπεζες. Ωστόσο, η Ε.Ε., σε συλλογικό επίπεδο, εμφανίζεται ως να βρίσκεται μονίμως σε θερινές διακοπές και τηρεί αποστάσεις από μια επίσημη συζήτηση γύρω από το ενδεχόμενο επιβολής «δευτερογενών κυρώσεων», παρά τις αποδείξεις που βοούν αναφορικά με τον ρόλο που διαδραματίζει η Άγκυρα.

Άλλωστε, η Ε.Ε. θα έπρεπε να ήταν ήδη σε θέση να μπορεί σε οριστικές διαπιστώσεις, λαμβανομένων υπόψη και των τεράστιων οικονομικών κερδών της Τουρκίας, συνεπεία της ρωσικής εισβολής και των κυρώσεων. Οι τουρκικές εξαγωγές προς τη Ρωσία, κατέγραψαν αύξηση που ξεπερνά το 45%, το τρίμηνο Μαΐου-Ιουλίου 2022, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2021. Σε πραγματικούς αριθμούς, τα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν και προς την Ε.Ε., καταδεικνύουν ότι στη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, οι «δηλωμένες» εξαγωγές της Τουρκίας προς τη Ρωσία ξεπέρασαν τα 2 δισεκατομμύρια δολάρια, 640 και πλέον εκατομμύρια δολάρια περισσότερα από το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο. Με απλά λόγια, ο κ. Ερντογάν εξασφαλίζει τεράστια οικονομικά κέρδη συνεπεία

Πέντε τουλάχιστον τουρκικές τράπεζες φέρονται να έχουν ήδη υιοθετήσει το ρωσικό σύστημα συναλλαγών μέσω καρτών, Μίρ, καλύπτοντας σε σημαντικό βαθμό το κενό που προέκυψε από την αποχώρηση της Visa και της Mastercard από τη Ρωσία.

Η αδράνεια της Ε.Ε. στα παιχνίδια του κ. Ερντογάν επιτρέπει την εκτροπή μιας «περιφερειακής δύναμης», η οποία με κάθε ευκαιρία δείχνει τα δόντια της στην Κύπρο και στην Ελλάδα.

της ρωσικής εισβολής και των κυρώσεων που επέβαλαν τα δυτικά κράτη, περιλαμβανομένης της Ε.Ε, ενώ την ίδια ώρα, εμφανίζεται ως ο ηγέτης μιας «περιφερειακής δύναμης» που ενεργεί ως «έντιμος» της ενόχου Βαγράκταρ TB2 στην Ουκρανία, τα οποία χρησιμοποιούνται εναντίον της Ρωσίας, γίνεται κατανοητό ότι ο Τούρκος Πρόεδρος βλέπει και διαχειρίζεται και το Ουκρανικό ως μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για να ισχυροποιήσει τη θέση της χώρας του ως «περιφερειακής δύναμης», με το αζημίωτο. Όπως ανέφερε άριστα ενημερωμένη πηγή, «ο κ. Ερν-

τογάν που έχει πωλήσει στην Ουκρανία μη επανδρωμένα αεροσκάφη (σ.σ. τα οποία παράγονται από την εταιρεία του γαμβρού του) φαίνεται να κερδίζει καθημερινά από τη διαιώνιση των συνεπειών αυτού του πολέμου, περιλαμβανομένων των κυρώσεων, τις οποίες η χώρα του δεν έχει υιοθετήσει».

Όλο το πλέγμα σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ Τουρκίας-Ρωσίας, εν μέσω αδράνειας της Ε.Ε., αφήνει εκτεθειμένα τα κράτη-μέλη και κυρίως την Κύπρο και την Ελλάδα. Αφενός, γιατί οι «27» πληρώνουν σε μεγάλο βαθμό το κόστος των κυρώσεων που οι ίδιοι έχουν επιβάλει προς τη Μόσχα, όπως αυτό αντανακλάται στις τιμές της ενέργειας και κατ' επέκταση και στο ράλι του πληθωρισμού. Ως επίσης και στις συνέπειες από το κλείσιμο του εναέριου χώρου και των λιμένων της Ε.Ε. προς τη Ρωσία, απόφαση που έχει ειδικό κόστος, για τη Λευκωσία και την Αθήνα και αφετέρου, γιατί η αδράνεια της Ε.Ε. στα παιχνίδια του κ. Ερντογάν επιτρέπει την εκτροπή μιας «περιφερειακής δύναμης», η οποία με κάθε ευκαιρία δείχνει τα δόντια της στην Κύπρο και στην Ελλάδα και η οποία πολύ δύσκολα πείθει τη θέση της χώρας του ως «περιφερειακής δύναμης», με το αζημίωτο. Όπως ανέφερε άριστα ενημερωμένη πηγή, «ο κ. Ερν-

Συνάντηση κορυφής για το Ουκρανικό δρομολογεί ο Ερντογάν

Συνάντηση των ηγετών της Ουκρανίας Ζελένσκι και της Ρωσίας Πούτιν δρομολογεί ο Ερντογάν, προσβλέποντας να διαδραματίσει ρόλο διαμεσολαβητή, προκειμένου να υπάρξει διευθέτηση του θέματος στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, όπως άλλωστε έγινε με το ζήτημα των ουκρανικών σιτηρών. Ο Τούρκος ηγέτης, ο οποίος επιδιώκει με κάθε ευκαιρία να ενισχύσει το προφίλ της χώρας του, ως «περιφερειακής δύναμης» και ως «έντιμου διαμεσολαβητή», είχε κατ' ιδίαν συνάντηση με τον Ζελένσκι και εν συνεχεία και τριμερή συνάντηση με τη συμμετοχή και του γ.γ. του ΟΗΕ Γκουτέρες.

Μιλώντας μετά τις συναντήσεις, ο κ. Ερντογάν υποστήριξε ότι «ο κ. Ζελένσκι και ο κ. Γκουτέρες συμφωνούν» και ότι θα πρέπει πλέον «να προσδιοριστεί ο συντομότερος και δικαιότερος δρόμος για το τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Πιστεύω ότι είναι δυνατό να ξεκινήσουν ξανά οι διαπραγματεύσεις με βάση τις παραμέτρους που διαμορφώθηκαν στην Κωνσταντινούπολη τον Μάρτιο» ανέφερε ο Τούρκος Πρόεδρος, ο οποίος προφανώς επιχειρεί μίαν εκ του σύνεγγυς διαπραγμάτευση μεταξύ Κιέβου και Μόσχας, με τη σύμφωνη γνώμη και του ΟΗΕ.

Σημειώνεται ότι λίγες μέρες νωρίτερα, ο Τούρκος Πρόεδρος και η πολιτειακή ηγεσία του Ισραήλ αποφάσισαν ολική επαναφορά και αποκατάσταση των διπλωματικών τους σχέσεων, με την επαναποθέτηση πρεσβευτών στις πρωτεύουσες των δύο χωρών.

Ο κ. Ερντογάν, «με ρωσική συνδρομή» και μετά τη συνάντηση με τον Βλαντιμίρ Πούτιν στο Σότσι, ρίχνει γέφυρες και προς το καθεστώς Άσαντ της Συρίας, το οποίο φέρεται να έχει υποβάλει πέντε αιτήματα προς την Άγκυρα, ζητώντας μεταξύ άλλων την Ιντίλιπ και τη μεταβίβαση της συνοριακής πύλης Reyhanlı-Cilvegozu και του τελωνείου Kessab. Η Άγκυρα ζητάει από τη Δαμασκό την «εκκαθάριση» όλων των περιοχών από τις οργανώσεις PKK/YPG. Την ίδια ώρα πάντως, ο κ. Ερντογάν επιδιώκει να συντηρεί ανοικτά μέτωπα στην Κύπρο, στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο, όπου

ακολουθεί εντελώς διαφορετική τακτική και εμφανίζεται έτοιμος ανά πάσα στιγμή να δρομολογήσει νέο κύκλο έκνομων ενεργειών, πυροδοτώντας νέες εντάσεις.

Περιορισμένες επιπτώσεις

«Περιορισμένες επιπτώσεις» έχουν και επισήμως οι κυρώσεις που επέβαλε η Δύση, περιλαμβανομένης και της Ε.Ε., στη Ρωσία. Η Διεθνής Επιτροπή Ενέργειας σημείωσε ότι οι συνέπειες που καταγράφονται είναι περιορισμένες, προβλέποντας μάλιστα αύξηση της παραγωγής ρωσικού πετρελαίου το δεύτερο εξάμηνο του 2022 και το 2023. Άλλωστε, η Ρωσία φέρεται να παράγει ήδη 10,8 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως, έχοντας προσεγγίσει τα προ του πολέμου επίπεδα των 11 εκατομμυρίων βαρελίων, μεγάλο ποσοστό των οποίων φέρονται να απορ-

«Περιορισμένες επιπτώσεις» έχουν και επισήμως οι κυρώσεις που επέβαλε η Δύση, περιλαμβανομένης και της Ε.Ε., στη Ρωσία.

ροφούνται από τις αγορές της Κίνας και της Ινδίας. Τα δεδομένα αυτά οδήγησαν το Bloomberg να υποστηρίξει ότι «στις αγορές ενέργειας, ο Πούτιν φαίνεται ότι κερδίζει τον πόλεμο», καθώς τα ταμεία του δείχνουν να γεμίζουν από τις πωλήσεις. Και την ίδια ώρα, η Ε.Ε. και οι πολίτες της, περιλαμβανομένων των Κυπρίων πολιτών, βρίσκονται αντιμέτωποι με ελλείψεις και χρυσοπληρώνουν την ενέργεια, με τις τιμές να συνεχίζουν την ανοδική της πορεία, ενόψει του προσεχούς δύσκολου χειμώνα. Την ίδια ώρα, πάντως, η ρωσική οικονομία έχει συρρικνωθεί κατά 4% ΑΕΠ το δεύτερο τρίμηνο 2022. Ωστόσο, τα ενεργειακά έσοδα και το παιχνίδι στήριξης του ρουβλίου που έστησε η Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας και στο οποίο έχουν προσχωρήσει ακόμη και ευρωπαϊκές εταιρείες ενέργειας, κρατούν τη Μόσχα οικονομικά ζωντανή.

Δολοπλοκίες σε μεταναστευτικό, F-16 και S-400

Η πρακτική του Ταγίπ Ερντογάν να παίζει σε διπλό ταμπλό δεν περιορίζεται στο Ουκρανικό, αλλά εκτείνεται τόσο στο μεταναστευτικό, όσο και στο ζήτημα των F-16. Στο μεταναστευτικό, ο Τούρκος Πρόεδρος έχει λάβει περίπου 9 δισεκατομμύρια ευρώ από την Ε.Ε. για τη φιλοξενία Σύρων προσφύγων σε τουρκικό έδαφος. Ωστόσο, όπως έχουμε δημοσιεύσει, αυτό δεν τον εμποδίζει να επιδιδατεί σε μια άνευ προηγουμένου «επιχείρηση σκούπας», σε 1.200 περιοχές της Τουρκίας, επιδιώκοντας να περιορίσει κατά 1 τουλάχιστον εκατομμύριο τους Σύρους πρόσφυγες που υπολογίζονται σε 3,7 εκατομμύρια. Οι λόγοι είναι προφανώς προεκλογικοί, καθώς ολόένα και αυξάνεται το αντιμεταναστευτικό αίσθημα στην κοινωνία των Τούρκων πολιτών και ο Ερντογάν επιχειρεί να κεφαλαιοποιήσει την υπόσχεση που έχει δώσει, «καθαρίζοντας» 1.200 περιοχές της χώρας. Τόσο ο ίδιος ο Τούρκος Πρόεδρος, όσο και ο Σουλεϊμάν

Σοϊλίου, ο υπουργός Εσωτερικών του, ανακοίνωσαν ότι επιβάλλουν πλαφόν σε όλες τις περιοχές της Τουρκίας, ώστε το ποσοστό των προσφύγων να μην ξεπερνά σε καμιά περίπτωση το 20% του συνολικού πληθυσμού. Ως αποτέλεσμα, ζητούν από τους πρόσφυγες ήδηθεν «εθελοντικά» να μετεγκατασταθούν σε υποτιθέμενες «ασφαλείς ζώνες» που έχει εγκαταστήσει η Άγκυρα, εντός της Συρίας. Σημειώνεται ότι και στο ζήτημα αυτό, η Ε.Ε. επιδεικνύει εγληματική αδράνεια, καθώς η Άγκυρα ενεργεί εκτός του πλαισίου της Δήλωσης Ε.Ε.-Τουρκίας (18 Μαρτίου 2016) και των υποχρεώσεών της, έχοντας λάβει τεράστια ποσά, τα οποία έχουν καταβάλει οι Ευρωπαίοι φορολογούμενοι για τη φιλοξενία των Σύρων προσφύγων σε τουρκικό έδαφος και όχι σε ήδηθεν «ασφαλείς ζώνες» εντός της Συρίας.

Στο ζήτημα των F-16, αντιπροσωπεία εμπειρογνομόνων του υπουργείου Άμυνας της Τουρκίας,

Η Άγκυρα παίζει με όλους και με όλα και παρά τις όποιες «δυτικές διαρροές δυσφορίας», καταφέρνει να ισορροπήσει, «πατώντας σε δύο βάρκες». Μέχρι στιγμής τουλάχιστον.

μετέβη στις ΗΠΑ για διαβουλεύσεις, μετά από πρόσκληση της Ουάσιγκτον. Στο τραπέζι της συνάντησης τέθηκε το αίτημα της Τουρκίας για προμήθεια 40 F-16 νέας γενιάς και για εκσυγχρονισμό 80 περίπου F-16, του υφιστάμενου τουρκικού στόλου. Την ίδια ώρα, διέρρευσε, ή αφέθηκε να διαρρεύσει από τη Ρωσία, ότι υπογράφηκε νέα συμφωνία συνεργασίας Μόσχας - Άγκυρας για παράδοση δευτέρης συστοιχίας αντιαεροπορικών πυραύλων S-400, η οποία

έχει προκαλέσει κρίση στις σχέσεις της Τουρκίας με τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ. Όπως μάλιστα έγινε γνωστό από τον επικεφαλής της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Στρατιωτικής-Τεχνικής Συνεργασίας της Ρωσίας, Ντμίτρι Σουγκάγιεφ, η εν λόγω συμφωνία «θα επιτρέψει την τοπική παραγωγή ορισμένων εξαρτημάτων του συστήματος (S-400 Triumf) στην Τουρκία», με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Αν και η Τουρκία επεχείρησε να ρίξει στα μαλακά το ζήτημα, υποστηρίζοντας ότι η δεύτερη συστοιχία αποτελούσε μέρος της αρχικής συμφωνίας του 2017 και συνεπώς σύμφωνα με τον τουρκικό ισχυρισμό δεν υπάρχει νέα συμφωνία με τη Μόσχα, αυτό που θεωρείται βέβαιο και πέραν πάσης αμφιβολίας, είναι ότι η Άγκυρα παίζει με όλους και με όλα. Και ότι παρά τις όποιες «δυτικές διαρροές δυσφορίας», καταφέρνει να ισορροπήσει, «πατώντας σε δύο βάρκες». Μέχρι στιγμής τουλάχιστον.

Ρόμπερτ Μενέντεζ πρόεδρος της επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας

Η Τουρκία να δείξει ότι ανήκει στο ΝΑΤΟ

«Οχι» στην πώληση των F-16, μέχρι ο Ερντογάν να σταθεί στο ύψος των ευθυνών του απέναντι στη Συμμαχία

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΕΛΛΙΣ**

Ο πρόεδρος της επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της αμερικανικής Γερουσίας, Ρόμπερτ Μενέντεζ, με συνέντευξή του στην «Κ» δι-αμνύει την ανάγκη συνέχισης και εμβάθυνσης της πολυεπίπε-δης συνεργασίας Ελλάδας - ΗΠΑ, από την άμυνα και την ασφάλεια μέχρι και τους τομείς των αναδυ-όμενων τεχνολογιών, της ψηφι-ακής οικονομίας, της ανάπτυξης λιμένων και της εμπορικής ναυτι-λίας. Το μήνυμα απευθύνεται και στο εσωτερικό των δύο χωρών, καθώς και οι δύο βρίσκονται σε πορεία εκλογών, η μεν Αμερική με τις ενδιάμεσες του Νοεμβρί-ου για τη Γερουσία και τη Βουλή, και η Ελλάδα με τις βουλευτικές εκλογές που, σύμφωνα με τον πρωθυπουργό, θα διεξαχθούν την ερχόμενη άνοιξη.

Ο Δημοκρατικός γερουσια-σπής του Νιου Τζέρσεϊ υπογραμ-μίζει τον γεωστρατηγικό ρόλο της Αλεξανδρούπολης, την οποία επισκέφθηκε πριν από λίγες ημέ-ρες και στο πλαίσιο αυτό αναδει-κνύει τη σημασία της αυξανόμε-νης αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην πόλη.

— Εάν η Τουρκία όντως εξετάζει το ενδεχόμενο αγοράς επιπλέ-ον S-400, θα επηρεάσει αυτό την προοπτική πώλησης F-16 στην Αγκυρα;

— Ανησυχώ βαθύτατα για τις πληροφορίες ότι η Τουρκία εξετάζει το ενδεχόμενο αγοράς πρόσθετου ρωσικού συστήματος αντιπυραυλικής άμυνας S-400, κάτι που θα αποτελούσε άλλη μια ξεκάθαρη παραβίαση των αμε-ρικανικών κυρώσεων που επι-βάλλει ο CAAATS (Νόμος για την αντιμετώπιση των αντιπάλων της Αμερικής μέσω κυρώσεων). Από τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις του εναέριου χώρου της Ελλάδας έως την καθυστέρηση της δια-δικασίας ένταξης της Σουνδίας και της Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ, ελπίζω ειλικρινά ότι η Τουρκία θα αλλάξει πορεία και θα στα-θεί στο ύψος των ευθυνών της απέναντι στη Συμμαχία, όντας ο εποικοδομητικός εταίρος στην περιοχή που όλοι ελπίζουμε ότι μπορεί να είναι. Μέχρι τότε, δεν μπορώ να υποστηρίξω την πώλ-η ή τη μεταφορά αμερικανικών μαχητικών F-16 στην Τουρκία.

— Πώς αξιολογείτε τη συμπε-ριφορά του προέδρου Ερντογάν στην περιοχή;

— Δεν μπορούμε να αγνοήσου-με την πορεία της Τουρκίας υπό τον Ερντογάν. Σήμερα, η δημο-κρατική διαδικασία στην Τουρ-κία έχει υπονομευθεί σημαντικά, η θρησκευτική ελευθερία δέχεται συνεχείς πιέσεις, έχουμε δει αδι-καιολόγητες συλλήψεις υπαλλή-

λων της αμερικανικής πρεσβεί-ας, επίπεδα ρεκόρ επιθέσεων σε ανεξάρτητους δημοσιογράφους και πλήρη καταστολή των θεμε-λιωδών δικαιωμάτων της ελευ-θερίας του λόγου. Η τελευταία στρατιωτική δραστηριότητα αυτή την εβδομάδα στη Συρία είναι μια ακόμη απόδειξη ότι ο Ερντογάν απλούστατα δεν δρ-α ως ένας υπεύθυνος παράγοντας στην παγκόσμια σκηνή. Καθώς η Ρωσία συνεχίζει τη βίαιη και παράνομη εισβολή στην Ουκρα-νία, η κυβέρνηση της Τουρκίας έχει την ευθύνη και την ευκαι-ρία να επιδείξει απερίφραστα τη δέσμευσή της στο ΝΑΤΟ και τις κοινές αρχές και αξίες που χα-ρακτηρίζουν αυτή τη σημαντι-κή εταιρική σχέση.

“

Το λιμάνι της Αλεξαν-δρούπολης έχει τεράστι-ες δυνατότητες τόσο για την ελληνοαμερικανική όσο και για την περιφε-ρειακή συνεργασία.

— Η Αλεξανδρούπολη εξελί-σσεται ταχύτατα σε στρατηγικό κόμβο, τόσο στον στρατιωτικό όσο και στον ενεργειακό τομέα.

— Από καιρό υποστηρίζω την ανάγκη μεγαλύτερης ενεργει-ακής αλληλεξάρτησης και συ-νεργασίας μεταξύ της Ελλάδας, των Ηνωμένων Πολιτειών και άλλων περιφερειακών εταίρων. Το σχήμα 3+1 έχει αποδειχθεί μια κομβική εταιρική σχέση για την περιφερειακή και ενεργειακή ασφάλεια, το οποίο πιστεύω ότι πρέπει να συνεχίσουμε να επε-κτείνουμε. Ανυπομονώ να δρο-μολογήσω την κοινοβουλευτική σύνθεση 3+1 και να υλοποιηθεί η νομοθεσία που έχω συντάξει, ζητώντας τη δημιουργία ενός νέ-ου ενεργειακού κέντρου. Ημουν ιδιαίτερα χαρούμενος που επι-σκέφθηκαν την Αλεξανδρούπο-λη αυτή την εβδομάδα και εί-δα τις τεράστιες δυνατότητες που έχει το λιμάνι τόσο για την ελληνοαμερικανική όσο και για την περιφερειακή συνεργασία. Ο διασυνδεδεμένος αγωγός Ελλά-δας-Βουλγαρίας είναι επίσης ένα τεράστιο βήμα προς τα εμπρός για τη διασφάλιση της ενεργεια-κής ανεξαρτησίας της Ευρώπης και ελπίζω ότι μπορούμε να υπο-στηρίξουμε τις προσπάθειες για την ανάπτυξη αυτής της σύνδε-σης και την ένταξη περισσότε-

«Η Τουρκία πρέπει να σταματήσει τις προκλήσεις και τις εισβολές της στα ελληνικά χωρικά ύδατα και στον ελληνικό εναέριο χώρο. Τελεία και παύλα», διαμνύει μέσω της «Κ» ο Ρόμπερτ Μενέντεζ.

Το διακύβευμα των ενδιάμεσων εκλογών

— Πώς διαγράφεται το σκηνικό για τους Δημοκρατικούς στις ενδιάμεσες εκλογές;

— Ποτέ άλλοτε στις τρεις δεκαετίες μου στο Κογκρέσο δεν είχα ανησ-χίσει τόσο πολύ από μια συρροή γεγονότων, που μας φέρνει στα πρό-θυρα ενός παγκόσμιου χάους. Από την αντιμετώπιση της COVID-19 έως την αποκατάσταση και ενίσχυση της δημοκρατίας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, έχουμε ασχοληθεί με την αντιμετώπιση προβλημάτων που καθορίζουν την εποχή μας και αψηφούν τα σύνορα, όπως η κλιμα-τική αλλαγή, η μετανάστευση και ο πληθωρισμός. Σε αυτό το πλαίσιο πιστεύω ότι οι Δημοκρατικοί έχουν πείσει τον αμερικανικό λαό πως εί-μαστε το κόμμα που αντιπροσωπεύει ένα φωτεινότερο και καλύτερο μέλλον. Μόλις αυτόν τον μήνα οι Δημοκρατικοί κατάφεραν να σπάσουν το αδιέξοδο στην Ουάσινγκτον, ψηφίζοντας τον νόμο CHIPS για σημα-ντικές επενδύσεις σε Αμερικανούς εργαζομένους και ανταγωνιστικό-τητα, καθώς και τον ιστορικό νόμο για τη μείωση του πληθωρισμού του 2022, ο οποίος θα ενισχύσει την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλ-ψη για εκατομμύρια οικογένειες της εργατικής τάξης, ενώ παράλληλα θα πραγματοποιήσει τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει γίνει ποτέ από τις ΗΠΑ σε καθαρή ενέργεια. Καθώς συνεχίζουμε να ηγούμαστε της δι-εθνούς κοινότητας προκειμένου να καταστήσουμε τον Βλαντιμίρ Πούτιν υπεύθυνο για τη βόμβαση κακοποίηση του ουκρανικού λαού, ενώ πα-ράλληλα τοποθετούμε τις ΗΠΑ σε καλύτερη θέση έναντι του ανταγωνι-σμού απέναντι στην Κίνα, πιστεύω ότι οι προσπάθειές μας να μειώσου-με το κόστος για τους εργαζομένους και οι επενδύσεις στην εθνική μας ασφάλεια θα αποδώσουν καρπούς στις κάλπες τον Νοέμβριο.

ρων ευρωπαϊκών χωρών, ειδικά όσον αφορά τα Δυτικά Βαλκάνια. Εντυπωσιάστικα επίσης από τις στρατιωτικές αναβαθμίσεις που έχουν πραγματοποιήσει η Ελλά-δα και οι ΗΠΑ για την ενίσχυση της χωρητικότητας του λιμανιού. Δεδομένος της γεωστρατηγικής

του θέσπς, πιστεύω ότι μπορούμε να κάνουμε πολλά περισσότερα εδώ για να συνεργαστούμε στο μέτωπο της ασφάλειας, καθώς εξακολουθούμε να αναγνωρίζου-με τη σημασία της Μεσογείου για τη συνολική ασφάλεια.

— Οι προοπτικές των σχέσεων

ΗΠΑ - Ελλάδας το επόμενο δι-άστημα;

— Οι εμπορικοί δεσμοί και η ισχυρή οικονομική σχέση μετα-ξύ ΗΠΑ και Ελλάδας συνεχίζουν να ωφελούν και τα δύο έθνη μας. Πρέπει να συνεχίσουμε να διευ-ρύνουμε τη συνεργασία μας στις αναδυόμενες τεχνολογίες, στην ψηφιακή οικονομία και σε όλες τις πτυχές της ναυτιλιακής βιο-μηχανίας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης λιμένων και της εμπορικής ναυτιλίας. Η νομοθε-σία που συνέταξα και πέρασα από τη Γερουσία —ο νόμος πε-ρί σύμπραξης για την ασφάλεια και την ενέργεια στην Ανατολι-κή Μεσόγειο— ενέκρινε ένα νέο ενεργειακό κέντρο που θα συμ-βάλει στην επιτάχυνση της με-τάβασης της περιοχής προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ομοίως, το Κογκρέσο ενέκρινε επίσης τον νόμο μου για την αμυ-ντική και διακοινοβουλευτική εταιρική σχέση ΗΠΑ - Ελλάδας, έναν νόμο που ενισχύει σημαντι-κά την αμερικανική υποστήριξη για τον εκσυγχρονισμό του ελλη-νικού στρατού και προωθεί την αυξημένη πολυμερή δέσμευση μεταξύ της Κύπρου, της Ελλά-δας, του Ισραήλ και των ΗΠΑ. Οι ένοπλες δυνάμεις μας —και οι ένοπλες δυνάμεις των εταίρων μας— πρέπει να είναι συμβατές με τις τελευταίες τακτικές και τις τε-

χνολογίες αιχμής του μέλλοντος. Και είμαι υπερήφανος που γή-θηκα της ψήφισης της Συμφωνί-ας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνερ-γασίας με την Ελλάδα πέρυσι, η οποία εμβάθυνε τη συνεργασία μας. Η Ελλάδα και οι ΗΠΑ έχουν μια σχέση που έχει τις ρίζες της στις κοινές δημοκρατικές αξίες μας, τις οποίες οι ιδρυτές ηγέτες των εθνών μας υιοθέτησαν την παραμονή της ανεξαρτησίας των δύο χωρών μας. Εναπόκειται σε εμάς να πάρουμε τη σκυτάλη και να αναλάβουμε με τη σειρά μας την ευθύνη ως διαχειριστές μιας πολυτίμης κληρονομιάς.

— Η άποψή σας για τις υπερ-πτήσεις πάνω από ελληνικά νησιά, όπως και κάποιες κινή-σεις της Τουρκίας για έρευνες φυσικού αερίου;

— Η Τουρκία πρέπει να στα-ματήσει τις προκλήσεις και τις εισβολές της στα ελληνικά χω-ρικά ύδατα και στον ελληνικό εναέριο χώρο. Τελεία και παύλα. — Πού βρίσκεται σήμερα το Κυπριακό, 48 χρόνια μετά την τουρκική εισβολή;

— Μισό σχεδόν αιώνα από την εισβολή της Τουρκίας στην Κύ-προ, τα τουρκικά στρατεύματα συνεχίζουν να κατέχουν παράνο-μα το βόρειο τμήμα του νησιού. Αυτό το status quo στην Κύπρο είναι ανεπίτρεπτο. Η τουρκική δραστηριότητα στα Βαρώσια εί-ναι ανεπίτρεπτη και έρχεται να άμεση αντίθεση με πολλαπλά ψε-φίσματα του Συμβουλίου Ασφα-λείας των Ηνωμένων Εθνών. Και οι τουρκικές παραβιάσεις των αν-θρωπίνων δικαιωμάτων είναι ανε-πίτρεπτες. Για τον λόγο αυτό, ο πρόεδρος της Τουρκίας πρέπει να σταματήσει αμέσως τις προκλή-σεις του. Είμαι υπερήφανος που έχω ηγηθεί του κυπριακού ζητή-ματος εδώ στην Ουάσινγκτον, που στεκόμαστε δίπλα στους φίλους και συμμάχους μας στη Λευκω-σία. Παραμένουμε προσκλημένοι στην κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας και στη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία. Καθώς οι Κύπριοι Αμερικανοί ενώνουν τις δυνάμεις τους με τους Κύπρι-ους από όλο τον κόσμο στην προ-σπάθεια τους να ενώσουν την πα-τρίδα τους και καθώς επιδιώκουν να εξασφαλίσουν ένα οικονομικά ευμερουν κράτος απαλλαγμένο από την παράνομη κατοχή, θα εί-μαι δίπλα τους. Σε αυτό το πνεύ-μα, με την Κύπρο να επιδιώκει να εμβάθυνει τη στρατηγική της εταιρική σχέση με τις ΗΠΑ, είναι προς το εθνικό μας συμφέρον σε θέματα εθνικής ασφάλειας και οικονομίας να άρουμε τους ξε-περασμένους περιορισμούς στις πωλήσεις όπλων που δεν βοηθούν πλέον τους στόχους ασφαλείας των ΗΠΑ στη Μεσόγειο.

Επιχειρεί επανεκκίνηση στα μέτωπα που δεν του βγήκαν

Τον ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Με την αποκατάσταση των διπλω-ματικών σχέσεων Ισραήλ - Τουρ-κίας και την επιστροφή των εκα-τέρωθεν πρεσβευτών και γενικών προξένων στις δύο χώρες ξεκίνη-σε μια νέα εποχή στις σχέσεις της Αγκυρας με το Τελ Αβίβ.

Θεωρείται πως ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν συνεχίζει τις προσπά-θειές του να εγκαταλείψει την πο-λιτική της σύγκρουσης και αντι-παλότητας που είχε επιλέξει να εφαρμόζει με τις χώρες της περι-οχής της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου, και τώρα επιστρέφει στον ρεαλισμό. Αυτός είναι και ο λόγος που πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν πως οι σχέσεις Ισραήλ - Τουρκίας σε διπλωματι-κό επίπεδο μπορεί να επιστρέ-φουν στο παρελθόν, ωστόσο θα χρειαστούν πολλά χρόνια για να υπάρξει σχέση εμπιστοσύνης.

Πώς εξηγούν στην Αγκυρα την προ-σπάθεια του Ερντογάν να αποκαταστήσει τις σχέσεις του (και) με το Ισραήλ.

Το 2010 είχε ξεκινήσει η πολι-τική σύγκρουση με το Ισραήλ με την αποστολή του πλοίου «Μαβί Μαρμαρά» στη Γάζα, όπου είχαν εισβάλει Ισραηλινοί κομάντος, και μέχρι πρόσφατα το Ισραήλ για όλους τους Τούρκους αξιω-ματούχους, όπως και για τον κ. Ερντογάν, θεωρούνταν «κράτος τρομοκράτης» λόγω του Παλαι-στινιακού.

Όμως αυτή δεν είναι η τελευ-ταία ενέργεια του κ. Ερντογάν που εγκαταλείπει τη δική του επιλογή στην εξωτερική πολιτι-κή. Είχαν προηγηθεί τα πολιτι-

κά ανοίγματα σε Σαουδική Αρα-βία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και Αίγυπτο, ενώ τις τελευταίες ημέρες κάνει ανοίγματα στον πρόεδρο της Συρίας Μπασάρ Αλ Ασαντ. Ο κ. Ερντογάν είχε επιχειρήσει να ανατρέψει τον κ. Ασαντ, τον χαρακτήριζε «δόλο-φόνο, δικτάτορα» και στήριζε τις αντιπολιτευόμενες ομάδες που πολεμούσαν τον πρόεδρο της Συρίας. «Εμείς δεν έχουμε κά-ποιο μέλημα να νικήσουμε ή να την αποστολή τον Ασαντ! Πρέ-πει να εξασφαλίσουμε περαιτέρω βήματα με τη Συρία. Κάνοντας αυτά τα βήματα ελπίζω ότι με τους γείτονές μας θα σπάσουμε πολλά παιχνίδια σε ολόκληρη την περιοχή, σε αυτή την περι-οχή του ισλαμικού κόσμου», δή-λωσε ο πρόεδρος της Τουρκίας στους δημοσιογράφους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού της επι-στροφής από την επίσκεψή του στην Ουκρανία.

Ο σημαντικός Τούρκος πολι-

τικός αναλυτής Ταχά Ακγιόλ —ο οποίος μέχρι και πριν από λίγα χρόνια θεωρούνταν ένα από τα σημαντικότερα ονόματα της φι-λοκυβερνητικής παράταξης— σε άρθρο του στην εφημερίδα Karar υποστηρίζει πως «μετά τις διαδο-χικές εκλογικές νίκες του Ερντο-γάν, την άνοδο της οικονομίας, την Αραβική Ανοιξη, την εκλογή της Μουσουλμανικής Αδελφότη-τας στην Αίγυπτο, στο κόμμα ΑΚΡ επικρατούσε το πνεύμα πως “τε-λειώνει η αιχμαλωσία 100 ετών, παύουν να υπάρχουν τα τεχνη-τά σύνορα”. Έτσι και στη Συρία έλεγαν πως θα προσευχθούν στο τέμενος στη Δαμασκό. Είχαν φορέσει “τα γυαλιά της κοινής θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς” και είχαν αγνοήσει την πραγματικότητα των κρατών-εθνών. Τελικά έγινε αντιληπτό, με καθυστέρηση επτά ετών, ότι ήταν απαραίτητο να συναφθεί ει-ρήνη με την Αίγυπτο. Η Ελλάδα βελτίωσε τις σχέσεις με τους Αρα-

βες, απομονωθήκαμε στην Ανα-τολική Μεσόγειο. Τώρα, έπειτα από δέκα χρόνια μάχης, γίνεται λόγος για διάλογο με τον Ασαντ. Είναι επιτακτική ανάγκη η Τουρ-κία να επιστρέψει στην παραδο-σική εξωτερική πολιτική της».

Μέσα σε αυτό το κλίμα η Αγκυρα επιχειρεί να ισορροπή-σει ανάμεσα σε Μόσχα και Ουά-σινγκτον. Δέκα αξιωματούχοι του υπουργείου Άμυνας της Τουρκί-ας ταξίδεψαν στις ΗΠΑ για τις συνομιλίες και τις διαβουλεύ-σεις σχετικά με το ζήτημα του εκσυγχρονισμού των F-16 αλλά και την προμήθεια νέων μαχη-τικών F-16 Viper. Σύμφωνα με πληροφορίες της εφημερίδας, η τουρκική αποστολή παρουσίασε την κατάσταση των ανταλλακτι-κών που διαθέτει, τις τεχνικές δυνατότητες που επιθυμεί στα μαχητικά αλλά και τα τουρκικά κατασκευής συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν στη διάρκεια του εκσυγχρονισμού των μαχη-

τικών. Αργότερα, το υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ θα στείλει τη σχετική έκθεση στο Κογκρέσο.

Όμως την ημέρα που ξεκίνη-σαν οι διαβουλεύσεις, ο επικεφα-λής της υπηρεσίας στρατιωτικής και τεχνικής συνεργασίας της Ρωσίας Ντμίτρι Σουγκάγιεφ, ανα-φερόμενος στους S-400, δήλωσε πως η Αγκυρα έχει υπογράψει δεύτερη σύμβαση αγοράς τους.

Από την πλευρά του, Τούρ-κος αξιωματούχος της Διεύθυν-σης Αμυντικών Βιομηχανίας μι-λώντας στο Reuters σημείωσε ότι «δεν υπάρχουν νέες συμφωνίες». Σύμφωνα με τα τουρκικά ΜΜΕ, η αρχική σύμβαση που υπεγράφη με τη Ρωσία για την αγορά των S-400 περιελάμβανε ήδη δύο συ-στοιχίες. «Δεν έχουμε συγκεκρι-μένες εξελίξεις αξίες αναφοράς. Αυτό που συζητείται είναι η με-ταφορά τεχνονγνωσίας και η παρα-γωγή των ανταλλακτικών που θα γίνει στην Τουρκία», πρόσθεσε ο Τούρκος αξιωματούχος.

Ερωτηματικό για τις άδειες στην NSO Group

Αρμοδιότητα των κρατών μελών η εξαγωγή ή όχι προϊόντων παρακολούθησης, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**,
ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες

Αρμοδιότητα των κρατών μελών αποτελεί η έκδοση αδειών εξαγωγής λογισμικών παρακολούθησης βάσει του κανονισμού για έλεγχο των εξαγωγών ειδών διπλών χρήσης (δηλαδή ειδών που μπορούν να έχουν στρατιωτική και μη στρατιωτική εφαρμογή), όπως ενημερώνεται η «Κ» από πηγές στις Βρυξέλλες που κλήθηκαν να σχολιάσουν πληροφορίες ότι προϊόντα της NSO Group είχαν εξαχθεί σε άλλες χώρες της Ε.Ε. μέσω της Κύπρου και της Βουλγαρίας. Πηγές από το υπουργείο Εμπορίου, μιλώντας στην «Κ», επέμειναν πως η Κύπρος δεν έδωσε άδεια εξαγωγής στην NSO Group

Εκθεση για σκοπούς διαφάνειας της NSO Group το 2021 κάνει λόγο για εξαγωγές από Ισραήλ, Βουλγαρία και Κύπρο.

από το έδαφός της, σχολιάζοντας επιστολή την οποία είχε στείλει για το θέμα η διεθνής ΜΚΟ Access Now στις κυπριακές αρχές το 2019. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, οι Βρυξέλλες είχαν ζητήσει πληροφόρηση από την Κύπρο την περίοδο εκείνη, και η απάντηση της κυβέρνησης ήταν πως δεν είχε δοθεί άδεια εξαγωγής, πως η εταιρεία NSO Group δεν είχε γραφεία στην Κύπρο και πως εταιρείες που σχετιζόνταν με αυτή (που είχαν βάση την Κύπρο) λειτουργούσαν αυτόνομα, παράγοντας διαφορετικά προϊόντα.

Πηγές από το υπουργείο Εμπορίου ανέφεραν στην «Κ» πως την περίοδο κατά την οποία προέκυψε το θέμα με το Pegasus, η κυβέρνηση είχε ερωτηθεί από την Κομισιόν και η απάντηση της Κύπρου ήταν πως η χώρα δεν εξέδωσε άδεια εξαγωγής για τα προϊόντα της NSO Group.

Ωστόσο, η ίδια η NSO Group, σε Έκθεση Διαφάνειας και Ευθύνης που δημοσιοποίησε τον Ιούνιο του 2021, αναφέρει συγκεκριμένα πως «ακόμα και μετά που έχουμε ολοκληρώσει τις εσωτερικές διαδικασίες που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεχόμαστε στενή ρύθμιση από τις αρχές ελέγχου των εξαγωγών στις χώρες από τις οποίες εξάγουμε τα προϊόντα μας: το Ισραήλ, τη Βουλγαρία και την Κύπρο». Δεν είναι τυχαίο πως από τις 9 Σεπτεμβρίου 2021 ισχύει ο αναθεωρημένος Κανονισμός για

τους ελέγχους των εξαγωγών ειδών διπλής χρήσης, στον οποίο περιορίζονται οι δυνατότητες εξαγωγής προϊόντων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τρόπο που σχετίζεται με παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσω της χρήσης τεχνολογιών τηλεφωνικής και διαδικτυακής παρακολούθησης.

Η επιστολή της Access Now

Όπως γράψαμε την περασμένη εβδομάδα, τον Μάιο του 2019 η διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση Access Now είχε ζητήσει με επι-

στολές της από τις αρχές της Βουλγαρίας και της Κύπρου να διερευνήσουν πληροφορίες για χορήγηση αδειών εξαγωγής για προϊόντα της NSO Group.

Στην επιστολή για την Κύπρο, με παραλήπτη αρμόδιο αξιωματούχο στο υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, η ΜΚΟ είχε σημειώσει πως βρισκόταν σε επαφή με εκπροσώπους των θεσμών της Ε.Ε. και κρατών μελών για μεταρρύθμιση του σχετικού κανονισμού. Αναφερόμενη στις αποκαλύψεις για τη χρήση του λο-

γισμικού Pegasus της NSO Group, η ΜΚΟ είχε αναφέρει ότι «είναι λοιπόν με ανησυχία που μαθαίνουμε πως οι κυπριακές αρχές έχουν εξετάσει και εκδώσει άδειες στην εταιρεία αυτή, η οποία συχνά εμφανίζεται σε ειδησεογραφικά δημοσιεύματα που καταγράφουν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τους πελάτες και τα προϊόντα της». Η ΜΚΟ είχε ζητήσει επίσης μεταξύ άλλων από τις κυπριακές αρχές να διευκρινίσουν εάν η Κύπρος ζητούσε από την NSO ή παρόμοιες εταιρίες να αποκτήσουν άδειες για εξαγωγές εντός της Ε.Ε. και να αναφέρουν αν έχουν αποφασίσει πως η έκδοση άδειας δεν είναι απαραίτητη. Ζητούσε ακόμα από τις αρχές να διευκρινίσουν αν και κάτω από ποιες συνθήκες ζητούν αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα τέτοιων εξαγωγών.

Όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους έθεσε ερωτήματα στην Κύπρο και τη Βουλγαρία, η Access Now παρέπεμπε στην ιστοσελίδα της σε επιστολή με την οποία η επενδυτική εταιρεία Novaprina Capital (που σύμφωνα με δημοσιεύματα, πιο πρόσφατα της Financial Times, αγόρασε την NSO Group στις αρχές του 2019) απαντούσε σε ομάδα ΜΚΟ μεταξύ των οποίων η Access Now, το Humans Rights Watch και η Reporters Without Borders.

Στην απαντητική επιστολή, ημερομηνίας 1/3/2019, η Novaprina Capital απαντούσε πως «κάποια από τα προϊόντα της NSO εξάγονται από την Ε.Ε. (είτε τη Βουλγαρία είτε την Κύπρο)», όπου, προστίθεται, εφαρμόζονται οι κατάλληλοι έλεγχοι από τις αρχές.

Ρωτηθήκαμε και από Κομισιόν

Πηγές από το υπ. Εμπορίου ανέφεραν στην «Κ» πως την περίοδο κατά την οποία προέκυψε το θέμα με το Pegasus, η κυβέρνηση είχε ερωτηθεί από την Κομισιόν, η οποία προωθούσε ερώτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η απάντηση της Κύπρου ήταν πως η χώρα δεν εξέδωσε άδεια εξαγωγής για τα προϊόντα της NSO Group, πως δεν έγινε σχετική αίτηση και πως η εταιρεία δεν είχε γραφεία στην Κύπρο. Επίσης, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, όταν οι εταιρείες που δραστηριοποιούνταν στην Κύπρο και σχετιζόνταν με την NSO Group ρωτήθηκαν από την κυβέρνηση, απάντησαν πως παράγουν διαφορετικά προϊόντα και λειτουργούν ανεξάρτητα από αυτήν. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα Vice, η εμπλοκή της NSO Group στην Κύπρο φαίνεται να τελειώνει επίσημα τον Αύγουστο του 2020, όταν η εταιρεία έκλεισε τα γραφεία στην Κύπρο της Circle, εταιρείας που είχε συνενωθεί το 2014 με την NSO. Η «Κ» ζήτησε σχόλιο και από την Επίτροπο Διοικήσεως Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη, στην οποία είχε κοινοποιηθεί η επιστολή της Access Now προς το Υπουργείο Εμπορίου. Η Επίτροπος επεσήμανε πως ο έλεγχος των εταιρειών δεν είναι δική της αρμοδιότητα, και πως λανθασμένα της εστάλη η επιστολή. Υπενθύμισε επίσης πως το θέμα απασχόλησε εκτεταμένα και δημόσια την Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, και πως παράπονα για παρακολούθησεις αποτελούν ζητήματα προσωπικών δεδομένων.

Πολιτικές διαστάσεις λαμβάνουν τα κενά και οι αδυναμίες

Περιορισμένες είναι οι δυνατότητες του συστήματος διανομής και μεταφοράς στην Κύπρο για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Στρεβλώσεις, έλλειψη σχεδιασμού σε βάθος χρόνου, καθυστερήσεις αλλά και σοβαρά ερωτηματικά αναφορικά με το κατά πόσο θα είναι συνεπής η Κυπριακή Δημοκρατία με τις ευρωπαϊκές της υποχρεώσεις στην εκπλήρωση των στόχων για την πράσινη ενέργεια, έφερε στην επιφάνεια η ενεργειακή κρίση που μαστιάζει την Ευρώπη. Η επιβεβαίωση για υπέροργκα κέρδη από τους παραγωγούς ηλιακής ενέργειας είναι η μια πτυχή που επηρεάζει την τσέπη του καταναλωτή. Ωστόσο, δεν είναι η μοναδική. Στην επιφάνεια έχουν έλθει και άλλα εξίσου σοβαρά ζητήματα, οι επιπτώσεις των οποίων έχουν αποκαλυφθεί ήδη και θα ενταθούν σε βάθος χρόνου. Νοούμενου ότι η Κύπρος βρίσκεται προ των πυλών απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, αποκαλύπτεται πως οι υποδομές δεν είναι σε θέση να απορροφήσουν παραγόμενη ενέργεια, κυρίως από φωτοβολταϊκά πάρκα που είναι η μεγαλύτερη πηγή παραγωγής πράσινης ενέργειας στην Κύπρο. Με απλά λόγια το ζητούμενο δεν είναι αν θα γίνουν επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές αλλά αν το δίκτυο μεταφοράς και διανομής είναι σε θέση να σηκώσει την παραγόμενη ενέργεια. Ένα ζήτημα που υπάρχει

Η Κύπρος βρίσκεται προ των πυλών απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, ωστόσο οι υποδομές της δεν είναι σε θέση να απορροφήσουν παραγόμενη ενέργεια, κυρίως από φωτοβολταϊκά πάρκα.

με τις αρμόδιες υπηρεσίες, ως συνήθως, να τρέχουν εκ των υστέρων και με καθυστέρηση να καλύψουν τα κενά που υπάρχουν. Και όλα αυτά την ώρα που η Λευκωσία εκ των πραγμάτων είναι υποχρεωμένη μέχρι το 2030 να αυξήσει την διείσδυση των ΑΕΠ από 17% που είναι σήμερα, σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Ενέργειας, σε 23% που είναι ο στόχος που έχει τεθεί από την Ε.Ε.

Οι πολιτικές

Τα κενά και οι αδυναμίες λαμβάνουν πολιτικές διαστάσεις, εάν ληφθεί υπόψη ο παράγοντας χρόνος. Με βάση τις υπάρχουσες υποδομές, στις ελεύθερες περιοχές, υπάρχουν σε θέση να σηκώσει την παραγόμενη ενέργεια. Ένα ζήτημα που υπάρχει

Από τους 51 υποσταθμούς μεταφοράς οι εννέα έχουν μηδενική δυναμικότητα υποδοχής ΑΠΕ, άλλων δύο η δυναμικότητά τους είναι σε οριακό σημείο. Για τους υπόλοιπους δεν υπάρχει προοπτική υποδοχής ΑΠΕ.

πάρκα. Παρατηρώντας κάποιος τον χάρτη Υποδοχής Δυναμικότητας ΑΠΕ που σχεδίασαν ο Διαχειριστής Συστήματος Διανομής (ΔΣΜ) και ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) θα διαπιστώσει πως σε εννέα υποσταθμούς του Ηλεκτρικού Συστήματος έχει καλυφθεί η συνολική δυνατότητα υποδοχής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Σε άλλους δύο το ισοζύγιο δυνατότητας και εγκαταστημένων παραγωγής βρίσκεται σε οριακό σημείο. Αυτό σημαίνει ότι στις συγκεκριμένες περιοχές που βρίσκονται οι 11 υποσταθμοί: πρώτον δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για νέες επενδύσεις

και δεύτερον η όποια επιπλέον παραγωγή ενέργειας από τις υφιστάμενες μονάδες, ουσιαστικά μένει ανεκμετάλλευτη. Εκ των πραγμάτων τα ερωτηματικά που προκαλούνται είναι και πολιτικής υφής. Γιατί δεν έγιναν έγκαιρα σχεδιασμοί προκειμένου το σύστημα να είναι σε θέση να απορροφήσει το σύνολο του όγκου ενέργειας των υφιστάμενων μονάδων και έπρεπε να έλθει το 2019, προκειμένου η ΡΑΕΚ να πάρει απόφαση για μελέτη προς επανασχεδιασμό του Συστήματος Μεταφοράς και του Συστήματος Διανομής 2021-2030; Πώς συμβαδίζουν οι πολιτικές που υιοθετήθηκαν για αύξηση του

ποσοστού διείσδυσης σε ΑΠΕ, την ώρα μάλιστα που είναι έντονες οι απόψεις ειδικών ότι η Κύπρος θα μπορούσε να καλύψει το σύνολο των αναγκών της από ηλιακή ενέργεια;

Οι σχεδιασμοί

Όπως προκύπτει και από τον χάρτη δυναμικότητας υποδοχής ενέργειας από ΑΠΕ, τα περιθώρια διαφοροποίησης της υφιστάμενης ενέργειας είναι περιορισμένα έως ανύπαρκτα. Στις περιοχές που υπάρχουν οι αντικειμενικές προϋποθέσεις γι' ανάπτυξη πάρκων παραγωγής ηλιακής ενέργειας, οι υφιστάμενες υποδομές διανομής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας αδυνατούν να ανταποκριθούν. Στο Άγιο Νικόλαο η διαθέσιμη δυναμικότητα είναι μόλις 1,5 MW, στην Αθηνών, Εργάτες, Κοκκινотριμιθιά, Λατσιά, Μαρί, Ορούντα, Πισοσύρι, Τεμβριά 0 MW και στην Κορίνθου η διαθέσιμότητα είναι μόλις στα 0,3 MW. Εν αντιθέσει σε αστικά κέντρα όπου υπάρχει δυναμικότητα υποδοχής ΑΠΕ δεν υπάρχουν αντικειμενικές προϋποθέσεις ανάπτυξης πάρκων ΑΠΕ. Εκ των πραγμάτων αυτό που προκύπτει και είναι σαφέστατα ζήτημα πολιτικών σχεδιασμών είναι γιατί όλα αυτά τα χρόνια δεν έγινε αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών σε περιοχές

όπου υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης πάρκων ΑΠΕ ή δεν σχεδιάστηκαν νέοι, προκειμένου ν' αυξήσουν τη χωρητικότητα από παραγόμενα φορτία ηλεκτρικής ενέργειας από πράσινα πάρκα.

Σε άλλες χώρες Ε.Ε.

Τα αποτελέσματα των στρεβλώσεων που υπάρχουν αποκαλύπτονται και από τους αριθμούς που αποτυπώνουν τις επιδόσεις άλλων κρατών μελών της Ε.Ε. στον τομέα των ΑΠΕ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το 2020, η Κύπρος είχε 12% συμμετοχή των ΑΠΕ στο ενεργειακό της μείγμα τη στιγμή που ο μέσος όρος στην Ευρώπη έφτασε στο 37% από 34% το 2019. Αλλά και στο κομμάτι της ηλιακής ενέργειας οι διαφορές με άλλες χώρες της κεντρικής Ευρώπης με χαμηλότερη ποσοστό ηλιοφάνειας από την Κύπρο είναι μεγάλες. Τα στοιχεία της Eurostat δείχνουν πως σε αρκετά κράτη μέλη το 70% της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώθηκε το 2020 προήλθε από ΑΠΕ. Π.χ. στην Αυστρία (78%), στη Σουηδία (75%), στη Δανία (65%), στην Πορτογαλία (58%), σε Κροατία και Λετονία (53%). Η Κύπρος στην ίδια κατηγορία, σύμφωνα με τη Eurostat, βρισκόταν στο 12%, η Ουγγαρία στο 11,9% και η Μάλτα στο 9,5%.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

46
ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο
και την Υγεία

Οι νέοι βρίσκουν πολύ εύκολα αλκοόλ

Η υπέρμετρη κατανάλωση ποτού από αγόρια, καθώς και τα υψηλά επίπεδα στοιχηματισμού θα πρέπει να προβληματίσουν

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΚΟΚΚΙΝΟΥ**

Η ταχύτητα με την οποία αλλάζουν οι κοινωνικές συνθήκες, τα σύγχρονα ζητήματα που απασχολούν ολοένα και περισσότερο την κοινωνία και τα ενήλικα μέλη της, αναπόφευκτα επηρεάζουν και τις ακόμα μη διαμορφωμένες προσωπικότητες των νεαρότερων μελών της. Παγκοσμιοποίηση, οικονομική κρίση, τεχνολογική εξέλιξη και οι ολοένα και αυξανόμενες ταχύτητες του σύγχρονου κόσμου επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό και τις συμπεριφορές των ανήλικων μελών της κοινωνίας μας. Καταχρήσεις, όπως το αλκοόλ, η χρήση καπνικών προϊόντων και εξαρτησιογόνων ουσιών, αλλά και ο τζόγος, όπως φαίνεται και από τα επίσημα στοιχεία αφορούν μεγάλη μερίδα της νεολαίας μας και για την αντιμετώπισή τους είναι απαραίτητες παρεμβάσεις τόσο σε θεσμικό, όσο και σε οικογενειακό/προσωπικό επίπεδο.

Κάπνισμα και αλκοόλ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που παρατέθηκαν από το Τμήμα Παρακολούθησης/ΕΚΤΕΠΝ της Αρχής Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου, ποσοστό των μαθητών που ανέφεραν κάπνισμα κατά τις τελευταίες 30 μέρες μειώνεται τα τελευταία χρόνια (το έτος 2019 ανερχόταν στο 14%, σε σύγκριση με 20% που ήταν ο μέσος όρος της έρευνας). Παρόλα αυτά, όταν συνυπολογιστεί και η χρήση των ηλεκτρονικών τσιγάρων (τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονταν σε προηγούμενες σειρές της έρευνας) το ποσοστό χρήσης προϊόντων καπνού ανάμεσα σε μαθητές της Κύπρου αυξάνεται από 14% σε 23% (σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της έρευνας που ανέρχεται σε 27%). Εκεί που φαίνεται η Κύπρος να ξεπερνά τον μέσο όρο της έρευνας είναι στην καθημερινή χρήση του ηλεκτρονικού τσιγάρου (4,6%, σε σύγκριση με 3,1% που ήταν ο μέσος όρος της έρευνας). Σε σχέση με τις υπόλοιπες 34 χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα κατά το έτος 2019,

η Κύπρος κατέχει από τα υψηλότερα ποσοστά χρήσης ναργιλέ κατά τον τελευταίο μήνα (21%, σε σχέση με 8,9% που ήταν ο μέσος όρος της έρευνας).

Το 57% των μαθητών στην Κύπρο ανέφερε κατανάλωση αλκοόλ κατά τις τελευταίες 30 μέρες, ενώ το 37% των μαθητών ανέφερε υπέρμετρη κατανάλωση αλκοόλ, δηλαδή κατανάλωση πέντε ή περισσότερων ποτών σε μία περίσταση κατά τον τελευταίο μήνα. Σε σχέση με άλλες χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα, σε ό,τι αφορά το σύνολο των μαθητών, η Κύπρος βρίσκεται σε μεσαία επίπεδα υπέρμετρης κατανάλωσης αλκοόλ κατά τον τελευταίο

Η υπέρμετρη κατανάλωση αλκοόλ κατά τον τελευταίο μήνα ανάμεσα στα αγόρια (44%), συνεχίζει να ξεπερνά σημαντικά τον μέσο όρο της έρευνας (36%).

μήνα. Παρόλα αυτά, η υπέρμετρη κατανάλωση αλκοόλ κατά τον τελευταίο μήνα ανάμεσα στα αγόρια (44%), συνεχίζει να ξεπερνά σημαντικά τον μέσο όρο της έρευνας (36%). Επίσης, η αντιλαμβανόμενη διαθεσιμότητα του αλκοόλ (ποσοτό μαθητών που θεωρεί εύκολο/πολύ εύκολο να βρουν αλκοόλ), εξακολουθεί να βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα σε σχέση με άλλες χώρες και ξεπερνά σημαντικά τον μέσο όρο της έρευνας.

Τζόγος και ουσίες

Σε ό,τι αφορά τον στοιχηματισμό, οι μαθητές στην Κύπρο φαίνεται να στοιχηματίζουν χρήματα, κατά πολύ περισσότερο από τους Ευρωπαίους μαθητές. Συγκεκριμένα, το 22% των μαθητών στην Κύπρο στοιχημάτισαν χρήματα κατά το τελευταίο έτος, σε σύγκριση με 14% που ήταν ο μέσος όρος της έρευνας. Με βάση δε την κλίμακα Lie/Bet που χρησιμοποιήθηκε στην

Το 57% των μαθητών στην Κύπρο ανέφερε κατανάλωση αλκοόλ κατά τις τελευταίες 30 μέρες, ενώ το 37% ανέφερε υπέρμετρη κατανάλωση αλκοόλ.

έρευνα για εκτίμηση του ποσοστού μαθητών που είναι προβληματικοί παίκτες, φαίνεται ότι το 6,6% των μαθητών παρουσιάζουν προβληματικό στοιχηματισμό (σε σχέση με 5% των ευρωπαίων μαθητών). Η διαφορά αυτή είναι ιδιαίτερα εμφανής ανάμεσα στα αγόρια, 9,3% των οποίων ήταν προβληματικοί παίκτες, σε σχέση με το 6,3% που ήταν ο μέσος όρος της έρευνας ανάμεσα στα αγόρια.

Στον τομέα που αφορά τη χρήση παράνομων εξαρτησιογόνων ουσιών, η κάνναβη παραμένει η πιο διαδεδομένη ουσία χρήσης ανάμεσα στους μαθητές (9%), ακολουθούμενη από τις εισπνεόμενες ουσίες και τα διεγερτικά. Σε σχέση με τον μέσο όρο της έρευνας, η χρήση κάνναβης βρίσκεται σε πολύ πιο χαμηλά επίπεδα. Και αν αυτό μπορεί να θεωρηθεί θετικό, ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι ένας στους τέσσερις μαθητές (25%) θεωρεί «εύκολη» ή «πολύ εύκολη»

την πρόσβαση σε αυτή. Το φαινόμενο της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών είναι ανησυχητικό από μόνο του. Σημαντικό είναι επίσης ότι η χρήση παράνομων ουσιών ανάμεσα σε ανήλικους παραμένει συγκριτικά με την Ε.Ε. χαμηλά, παρά το γεγονός ότι καταγράφεται μικρή αύξηση. Ταυτόχρονα, όπως διαφαίνεται από τα στοιχεία, ιδιαίτερα ανησυχητικά είναι η έκταση της χρήσης νόμιμων ουσιών από νέους. Η καθημερινή χρήση των ηλεκτρονικών τσιγάρων, όπως και η χρήση του ναργιλέ βρίσκεται πολύ ψηλά σε σχέση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. Επίσης, ανησυχεί η συχνότητα, της κατανάλωσης του αλκοόλ από μαθητές, η υπέρμετρη κατανάλωσή του στα αγόρια, καθώς και η εύκολη διάθεση του αλκοόλ. Αντίστοιχα ανησυχητικά είναι τα επίπεδα του στοιχηματισμού στους νέους της Κύπρου, που είναι πολύ υψηλότερα του μέσου όρου της Ε.Ε.

Κυριαρχεί πλέον το χρήμα

Η έλλειψη σωστών προτύπων στη σύγχρονη κοινωνία υποβοηθά στη μετακύλιση της παραβατικότητας και του εθισμού λέει η κα Μιχαηλίδου, τονίζοντας: «Αυτό μπορεί εύκολα να γίνει αντιληπτό και από την εν γένει συμπεριφορά μεγάλης μερίδας των νέων σε ζητήματα τρόπων ή εσωτερικής ευγένειας. Σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από την ευκολία του να πετύχεις κάτι με την ελάχιστη προσπάθεια και κόπο η μετάβαση στον πραγματικό κόσμο οδηγεί σε μία ανώμαλη προέγωση που υποβοηθά τη στροφή σε ουσίες και την παραβατικότητα. Ακόμα και οι διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των νέων καλούν πολύ ευκολότερα, αφού αφενός δεν χτίζονται σε στέρεες βάσεις, αλλά με γνώμονα πολλές φορές μόνο το φαίνεσθαι, με έντονη την απουσία του παράγοντα ανάληψης ευθύνης ή τήρησης της υπόσχεσης. Για να το μεταφέρω με απλά λόγια, επικρατεί η άποψη ότι όταν κάτι δυσλειτουργεί ή χαλάσει είναι πολύ ευκολότερο να το “πετάξεις” αντικαθιστώντας με κάτι άλλο παρά να προσπαθήσεις να το φτιάξεις». Οι γονείς παρουσιάζουν τεράστια δυσκολία στην τοποθέτηση φραγμών ή ορίων για να αποφευχθούν συγκρούσεις, τονίζει η κα Μιχαηλίδου... «Μα τι άλλο να κάμω αφού έτσι θέλει. Αφού όλοι οι συμμαθητές του το κάνουν ή το έχουν», δημιουργώντας μια παρεξηγημένη αντίληψη στο τι θεωρείται σω-

στή κατευθυντήρια γραμμή. Η αξία που κυριαρχεί, λέει η κα Μιχαηλίδου, είναι πλέον το χρήμα, ενώ οι αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιβεβαιώνουν την τάση για λατρεία της εικόνας και μιας πιο επιφανειακής προσέγγισης, κατατομώντας οποιαδήποτε διάθεση για κριτική σκέψη και βαθύτερες συνδέσεις. «Και καπάκι η υπερπροστατευτική οικογένεια. Η οικογένεια που τρέχει να προφτάσει την ανάλυση ευθυνών, διατηρώντας το παιδί σε ένα γυάλινο κόσμο. Ταύτιση στον πληθυντικό. Ακούς γονείς να λένε “Διαβάζουμε για τις προεισαγωγικές”, “Περάσαμε στο τάδε Πανεπιστήμιο”, “Αγοράσαμε αυτό το κοστούμι” μη αφήνοντας το παιδί να έχει την στοιχειώδη τριβή με τον πραγματικό κόσμο, δημιουργώντας στην ουσία εξαρτώμενος και όχι άτομα έτοιμα να βγουν στην κοινωνία, αντιμετωπίζοντας της κάθε λογής δυσκολίες”. Αντίκτυπος υπάρχει ακόμη και σε βαθύτερα ζητήματα όπως για παράδειγμα στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση με τα ταμπού και την υποκριτική στάση σε βαθμό στρουθοκαμηλισμού να μην αφήνουν ένα ιδιαίτερα σημαντικό θέμα να μελετηθεί σωστά οδηγώντας στην ημιμάθεια και την άγνοια. «Δεν γίνεται ένα παιδί 15 χρονών να χρειάζεται άδεια γονιού για να μιλήσει σε ψυχολόγο» ανέφερε χαρακτηρισικά η Επίτροπος Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Άμεση επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή

Στα σχολεία, ο εκπαιδευτικός εκτός από όλα τα υπόλοιπα που έχει να διαχειριστεί, χρειάζεται να σπερδίζει και να χειριστεί και τους νέους με παραβατική ή βίαια συμπεριφορά, με συναισθηματικά, οικογενειακά και οικονομικά προβλήματα, αναφέρει η κα Παναγιωτίδου, σχετικά με τον τρόπο που είναι ωφέλιμος για τη διαχείριση των διαφορετικών ζητημάτων που αντιμετωπίζουν οι νέοι: «Ο πρώτιστος τρόπος είναι μέσα από την άμεση και διαπροσωπική επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και διδασκόμενου.

Χρειάζονται παράγοντες που θα συμβάλουν στη σωστή διαχείριση της συμπεριφοράς και στη βελτίωση της απόδοσης των μαθητών και γενικότερα θα αναβαθμίσουν την ποιότητα του μαθήματος και της σχολικής ευημερίας. Στρατηγικές που να βασίζονται σε μία αληθινή σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών. Ακόμη, δημιουργία θετικού κλίματος στην τάξη, ευελιξία στη χρήση συμπεριφορικών μεθόδων και επαρκής πληροφόρηση της

οικογένειας αναφορικά με τα προβλήματα του παιδιού (εντός εκτός σχολείου)». Ένας ακόμη πολύ σημαντικός παράγοντας, σύμφωνα με την κα Παναγιωτίδου, για την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς του νέου, είναι η συχνή συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων. Η συνεργασία οικογένειας-σχολείου αφορά όχι μόνο την επίδοση των μαθητών αλλά και την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς.

Πρέπει λοιπόν να κάνουμε ένα βήμα πίσω και ν’ αναρωτηθούμε τι πραγματικά θέλουμε από το πιο ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας, τους νέους και τις νέες, και τι είναι αυτό που έχει πραγματικά σημασία; Να μη στεναχωρηθεί το μωρό και να τσαλακωθεί στην παιδική του ηλικία ή να αποκτάσει κριτική σκέψη; Φορείς και Πολιτεία θα πρέπει λοιπόν να εγκύψουν με σοβαρότητα, συνέπεια και μακροχρόνιο προγραμματισμό ώστε να διασφαλιστεί κατά το δυνατόν ένα πιο σίγουρο, υγιές και στέρεο μέλλον για τις νεότερες γενιές.

Η Κύπρος ξεπερνά τον μέσο όρο της έρευνας στην καθημερινή χρήση ηλεκτρονικού τσιγάρου (4,6%, σε σύγκριση με 3,1% που ήταν ο μέσος όρος).

Συγκεκριμένες αντιλήψεις παραμένουν αναλλοίωτες

Είναι σημαντικό να αναζητηθούν οι λόγοι που ωθούν νεαρά άτομα σε καταχρήσεις. Συγκεκριμένες συμπεριφορές και αντιλήψεις παραμένουν αναλλοίωτες, δημιουργώντας ένα μοτίβο. Μιλώντας στην «Κ» η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Δέσπω Μιχαηλίδου έδωσε ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα, που συμβαίνει σε πολλά οικογενειακά τραπέζια: «Βάλε του μωρού ένα ποτήρι μπίρα, τι θα πάθει;», το οποίο μπορεί να φαίνεται ως ένα αθώο περιστατικό που όμως μπορεί να λειτουργήσει αρνητικά στη συνέχεια. Το πρόβλημα δεν είναι να πει ένα ποτήρι μπίρα ένας ανήλικος σε κάποιο οικογενειακό τραπέζι, αλλά η δημιουργία μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς και κατ’ επέκταση κουλτούρας ή και προτύπων. Ένα άλλο παράδειγμα που αφορά κατάχρηση/εθισμό, όπως είπε η κα Μιχαηλίδου είναι ο τζόγος. «Παίρνουμε ένα παιδί μαζί μας σε πρακτορεία στοιχημάτων. Πέραν του ότι απαγορεύεται, δημιουργείται ή εντυπώνεται στο μυαλό του σαν συνήθεια, αυξάνεται και η περιέρ-

Το πρόβλημα δεν είναι να πει ένα ποτήρι μπίρα ένας ανήλικος σε κάποιο οικογενειακό τραπέζι, αλλά η δημιουργία μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς και κατ’ επέκταση κουλτούρας ή και προτύπων.

γεια, ενώ αναπόφευκτα δημιουργείται μία σύνδεση ως κάτι φυσιολογικό». Όσον αφορά τις ουσίες η κα Μιχαηλίδου τονίζει πως σημαντικός πυλώνας είναι η ευκολία στην πρόσβαση/εξεύρεσή τους αλλά και η απουσία ελέγχων από πλευράς αστυνομίας και Πολιτείας», κάτι που επιβεβαιώνει και ο εκτελεστικός διευθυντής της Αρχής Εξαρτήσεων Κύπρου, Κωνσταντίνος Στυλιανού, ο οποίος λέει στην «Κ» πως σε πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε φάνηκε πως 99 από τα 100 περίπου πωλούν τσιγάρα ή κα-

πνικά είδη χωρίς να ζητήσουν ταυτοποίηση, για να επιβεβαιώσουν την ηλικία του πελάτη.

Σημαντικά σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη συμπεριφορά των νέων. Η ψυχολόγος και ειδική παιδαγωγός Λουκία Παναγιωτίδου μιλώντας στην «Καθημερινή σημείωσε πως η παγκοσμιοποίηση, η τεχνολογική επανάσταση, η οικογένεια και η οικονομική κρίση αλλά και η εκπαίδευση, δικάζουν τους νέους σήμερα και τα μέλη της κοινωνίας. Καθώς λειτουργούν ως υπόκομα όργανα του συστήματος που ζούμε και του καταναλωτισμού. «Όταν η κοινωνική αλλαγή είναι υπερβολικά γρήγορη δεν επιτρέπει ομαλούς επαναπροσδιορισμούς σε βαθιά ριζωμένα πρότυπα σκέψης, ηθικές αξίες, συναισθηματισμούς και δράσεις τις οποίες στήριζαν τα θεμέλια των κοινωνικών ομάδων που έχουμε μάθει μεγάλωνοντας», προσθέτοντας πως οι αξίες της επικοινωνίας και του σεβασμού βιώνουν έντονη κρίση και έρχονται να αντικατασταθούν με νέες μεθόδους και πρακτικές που έχουν

ως θεμελιό τους την απομόνωση, τη φτώχεια και την περιθωριοποίηση. «Μέσα σε αυτό το κοινωνικό πλαίσιο, ευνοούνται οι ‘έμφανει-ακές’ κοινωνικές σχέσεις και η έντονη δυσπιστία προς το συνάνθρωπο. Η παραβατικότητα και οι εξαρτήσεις, φτάνουν στο αποκορύφωμά τους», λέει η κα Παναγιωτίδου. Πολλοί νέοι έρχονται αντιμετώπι με το κοινωνικά αποδεκτό και η συναισθηματική πίεση, η ανασφάλεια, η αβεβαιότητα για τις μέρες που θα έρθουν, οδηγούν σε μη αποδεκτές από την κοινωνία και την οικογένεια πράξεις: «Η ψυχολογική διάσταση της εξάρτησης αφορά στην ανάγκη που εκδηλώνει το άτομο για τη λήψη μιας ουσίας, ως μέσου για τη διαχείριση του άγχους και της ψυχικής πίεσης που για διάφορους λόγους μπορεί να βιώνει. Το άτομο με αυτόν τον τρόπο επιδιώκει να απαλύνει τις εσωτερικές του εντάσεις, να νιώθει φυσιολογικό και αποδεκτό στους γύρω του και να αντεπεξέρχεται στις απαιτήσεις της καθημερινής/σχολικής ζωής», αναφέρει χαρακτηριστικά η κα Παναγιωτίδου.

Κλεφτές ματιές στα χωριά της Μεσαορίας

Βατυλή, Εξω Μετόχι, Αγγαστίνα, Κοντέα, Πραστεϊό, Αφάνεια, Ασσια και Λύση

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ημέρες Αυγούστου, αισθάνθηκα την ανάγκη να δω την πυρόχρωμη κοιλάδα της Μεσαορίας, της Μεσαρκάς, που έγινε κόλαση τον Αύγουστο του 1974 για χιλιάδες Ε/κ που αναγκάστηκαν να τη διασχίσουν ωσάν να διέσχιζαν την Ερυθρά Θάλασσα, μία σύγχρονη Έξοδος... Τα σπαρτά, τα καμπαναριά, οι μιναρέδες και μια Κύπρος που χάνεται, αν δεν χάθηκε ήδη, και όπως λέει και η παροιμία, «Άμα γιορκίσει η Μεσαρκά τρώσιν μαγάδες και παιδιά» και αμέσως θυμάμαι το ποίημα του Γκιουργκέντς Κορκμάτζελ «Μεσαορία»: «Κάθε σκιάδα δέντρων κι ένας θησαυρός | Κληρονομιά από βασιλείς | Αγκαθωτό φυτό της σιωπής στριφογυρίζει | Και με τσιμπάει»...

Αποψη του καμπαναριού του Αγίου Γεωργίου του Εξω Μετοχίου.

Εξω Μετόχι

Οδηγώντας από τη Λευκωσία προς τα τρία μεγάλα χωριά της Μεσαορίας, Βατυλή, Λύση και Κοντέα, για κάποιον λόγο, αποφασίζω να στρίψω προς ένα χωριό, που με ιντρίγκαρε, φτάνω σε μία εκκλησία και το wi-fi μου δεν λειτουργεί, δεν ξέρω πού βρίσκομαι, στο σπίτι απέναντι από την εκκλησία δύο άντρες πετάνε παλιά έπιπλα και σκονομιμένες βαλίτσες, παρκάρω για να θαυμάσω το καμπαναριό της εκκλησίας. Το παρατηρώ και εντοπίζω επιγραφή... είναι δύσκολη η ανάγνωσή της, ελπίζω να μη με προδώσει η φωτογραφική μου μηχανή. Αργότερα καταφέρνω να διαβάσω: «Έργον Γεωργίου Σάββα Ασιώτου | εκ Καϊμακλίου 1909», του σπουδαίου εμπειρικού αρχιτέκτονα. Στο κάγκελο της δυτικής εισόδου υπάρχει η χρονολογία 1894, και ο ναός είναι αφιερωμένος στον Άγιο Γεώργιο, όπως με ενημερώνει μία γρήγορη περιήγηση στο google, όταν απαντήθε το wi-fi μου, και το χωριό είναι το Έξω Μετόχι. Ήσυχο χωριό, αποφασίζω να συνεχίσω προς τον αρχικό μου στόχο, να μην καθυστερώ. Βγαίνω στον αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας - Αμμοχώστου, τηρώντας σχολαστικά τα όρια ταχύτητας!

Στην είσοδο του περιβόλου του ναού του Αγίου Γεωργίου, από τη νότια πλευρά, βλέπω δύο επιγραφές, διαβάζω στη μία: «Αγίου Γεωργίου τη [...] Μαρτίου 1936».

Βατυλή

Φτάνω στη Βατυλή και όλα είναι πολύ ήσυχα, συναντώ πρώτα ένα μικρό εκκλησάκι, τον ναό της Αγίας

Βαρβάρας. Στο περιστύλιο φαίνεται η χρονολογία 1954 και στο καμπαναριό η χρονολογία 1955. Είναι οι ημερομηνίες ανακαίνισης της εκκλησίας από Βατυλιώτες των ΗΠΑ. Είναι μεσημέρι, απόλυτη ησυχία... Προχωρώ προς το κέντρο του χωριού και συναντώ την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, με το στιβαρό της καμπαναριό. Στην είσοδο του περιβόλου, στον μαντρότοιχο της νότιας πλευράς, βλέπω δύο επιγραφές, διαβάζω: «Αγίου Γεωργίου τη [...] Μαρτίου 1936» και ακριβώς από κάτω: «Έργον...» και εδώ η λάβρα του μεσημεριού θόλωσε τη φωτογραφική οπτική μου και τη μνήμη μου... η λήψη είναι ημιτελής... θα επιστρέψω... Ο ναός είναι αναστηλωμένος από το UNDP και τη δικαιοτική Επιτροπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Φεύγω, και σε κάποιο δρόμο της Βατυλής συναντώ έναν Τ/κ Βατυλιώτη, με ξεναγεί στο χωριό, μου δείχνει το δρόμο για το κοιμητήριο...

Είναι νωρίς το μεσημέρι και τρία σκυλιά κάτω από ένα κυπαρίσσι επωφελούνται από τη σκιά του. Μπαίνω στον ρημαγμένο χώρο από τη μισοπεσμένη πέτρινη είσοδο του κοιμητηρίου... εντύπωση μου κάνει μία πέτρινη στήλη, προσπαθώ να καταλάβω τι είναι, χωρίς αποτέλεσμα... με τα σκυλιά να γαβγίζουν καθηκόντως σε αυτόν που διατάραξε το μεσημεριανό ραχάτι τους... Το κοιμητήριο πρόσφατα κάπκε, όπως μαρτυρούν τα σημάδια στο βόρειο κομμάτι του... Περιφέρομαι, παρατηρώ και βλέπω στη βάση ενός σταυρού την επιγραφή «Δαπάνη Ρένου...», διαβάζω στους πεσμένους και σπασμένους σταυρούς ονόματα όπως Δεσποινού, Παναγιωτού, στέκομαι μπροστά από την όρθια επιτύμβια πλάκα του μνηματος του Κωστάκη Γ. Παπακώστα, ο οποίος πέθανε σε ηλικία μόλις 23 ετών... Σιωπή... Περνάω την πέτρινη πύλη, τα τρία σκυλιά σπείδουν στη σκιά του κυπαρισσιού, δεν μου γαυγίζουν καν. Όλα είναι ήσυχα. «Άκρα του τάφου σιωπή στον κάμπο βασιλεύει».... Οδηγώ μέσα από τη Βατυλή και προχωρώ προς τη Λύση, στόχος μου η Παναγία της Λύσης. Αυτό το αρχιτεκτονικό αριστούργημα...

Λεπτομέρεια από το θύρωμα της Παναγίας της Λύσης.

Λύση

Οδηγώ προς τη Λύση, παντού στραπέδα, στρατιώτες στις άκρες του δρόμου... στρίβω δεξιά, από μακριά βλέπω τον όγκο της εκκλησίας, τον ακολουθώ, ώπου φτάνω στον περιβολό της... γύρω τριγύρω μηχανουργεία, καταστήματα σιδηρικών... ένας μηχανουργός με χαιρετά: «ώρα καλή», αντικαιρετώ και παρκάρω το αυτοκίνητό μου. Προχωρώ προς τον ναό. Είναι αντάξιος της φήμης του, υποβλητικός, καμωμένος με μαεστρία. Στη νότια είσοδο του ναού διαβάζω: «Ενθάδε Κείται | ο Πασχάλης Χατζηγιακουμής | Θανών 14.3.1912 | Σεβαστόν και Φιλοπρόοδον | Τέκνον της Λύσης | Πρωτοστατήσαν διά την Ανέγερσιν του Ιερού τούτου Ναού». Αίφνης αποκτούν ταυτότητα οι πέτρες.

Αντίγραφο του λατινικού καθεδρικού του Αγίου Νικολάου της Αμμοχώστου και οι Λυσιώτες θα πρέπει να ήταν πολύ υπερήφανοι για τον ναό τους... Αναστηλωμένη πλέον από το UNDP και τη δικαιοτική Επιτροπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Στο υπέρθυρο της βόρειας εισόδου του ναού του Αγίου Χαραλάμπους στην Κοντέα διακρίνω την επιγραφή: «Εν Έτει 1893»... εκείνα τα χρόνια πολλές οι εκκλησίες που ανεγέρθηκαν στην Κύπρο.

Ο ναός κτίστηκε την περίοδο 1892-1901. Αρχιτέκτονας ήταν ο Χριστόδουλος Γρούτσας, ο οποίος αποχώρησε από την κατασκευή και την ανέγερσή της αποπεράτωσε ο Ιάκωβος Παύλου, γνωστός ως «μάστρε Γιακουμής». Αντίγραφο του λατινικού καθεδρικού του Αγίου Νικολάου της Αμμοχώστου και οι Λυσιώτες θα πρέπει να ήταν πολύ υπερήφανοι για τον ναό τους... Αναστηλωμένη πλέον από το UNDP και τη δικαιοτική Επιτροπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Ακριβώς δίπλα από τον ναό και το κοιμητήριο της Λύσης... κι εδώ εγκατέλειψα, και μετά θάνατον τιμωρία ξανά... με μαύρη μπογά διαγράφηκαν όσα ονόματα έμειναν να διαβάζονται... μεταξύ αυτών και του Κώστα Τομπόλη, στο βεβηλωμένο μνήμα του, μετά bias διαβάζω: «Η Κοινότης Λύσης | προς το αντάξιον τέκνον της | τον Διδάσκαλον και Παιδαγωγόν | δύο γενεών Κώσταν Τομπόλην | Τιμής και Ευγνωμοσύνης Ένεκεν». Ο δάσκαλος πολλών Λυσιωτών, καθηγητής βυζαντινής μουσικής και πατέρας του Σώζου Τομπόλη, εκπαιδευτικού, δάσκαλου μουσικής και πρωτοψάλτη του ιερού ναού Παναγίας Φανερωμένης της Λευκωσίας. Πιο κάτω ακόμα ένα μνήμα, βεβηλωμένο και ξανά παραδομένο στην αιώνια λήθη ο εκεί κεκοιμημένος, με τον ίδιο βίαιο τρόπο ενός ιδιότυπου delevit όπου υπάρχει επιγραφή, για τα υπόλοιπα φρόντισε η φύση. Μετά bias διαβάζω: «Ενθάδε κείται | ο δούλος του Θεού | Μιχαήλ [Φίλνς] | Θανών τη [...] 1961». Το ίδιο και σε άλλο μνήμα: «[...]...» Απέθανε Άριστα | Πάτροκλος Α. Κοκκίνου | εκ Λύσης ετών 20 | Πεσών υπέρ Πίστεως και Πατρίδος | την 20 Φεβρουαρίου 1957». Ο Πάτροκλος

Κόκκινος έπεσε μαχόμενος κοντά στο χωριό του, στις 10 Φεβρουαρίου 1957, κατά τη διάρκεια του Αγώνα της ΕΟΚΑ. Φεύγω από το κοιμητήριο και παρατηρώ ότι στο παρακείμενο γήπεδο μια ομάδα παιδών πανηγυρίζει ένα γκολ, ενώ ο ιδιοκτήτης του καταστήματος ελαστικών απέναντι από το κοιμητήριο καθοδηγεί μία πλατφόρμα... Μπαίνω στο αυτοκίνητό μου, και προχωρώ προς την Κοντέα, θέλω να δω εκείνα τα κυπαρίσσια που έκαναν χαρακτή τον Χαμπή...

Φτάνω στο κοιμητήριο, ανοίγω την καγκελόπορτα και πρώτος ο τάφος του Τεύκρου Ανθία, το είχα ξεχάσει ότι εκεί είναι θαμμένος ο ποιητής

Κοντέα

Προχωρώ στο χωριό και από μακριά βλέπω το καμπαναριό του Αγίου Χαραλάμπους, το ακολουθώ. Καθώς πλησιάζω με προσπερνάει ένα μηχανάκι με οδηγό έναν νεαρό. Φτάνω μπροστά από τον ναό, ο περίβολος είναι κλειδωμένος, δεν θέλω να πηδήξω τη μάντρα, περιφέρομαι στον χώρο, και στα πλάγια της εκ-

Στο κάγκελο της δυτικής εισόδου του ναού του Αγίου Γεωργίου στο Εξω Μετόχι υπάρχει η χρονολογία 1894. Το καμπαναριό είναι: «Έργον Γεωργίου Σάββα Ασιώτου | εκ Καϊμακλίου 1909», του σπουδαίου εμπειρικού αρχιτέκτονα.

κλησίας χαλάσματα ενός κάποτε μεγάλου κτηρίου, μπροστά του μία από τις κοινοτικές βρύσες και στο πλάι το μηχανάκι του νεαρού, ο οποίος φροντίζει τον σκύλο του, ζητώ την άδειά του να φωτογραφίσω τη βρύση, «yes, yes» μου λέει και επιστρέφει στις εργασίες του... Επιστρέφω προς τον ναό. Στο υπέρθυρο της βόρειας εισόδου διακρίνω την επιγραφή: «Εν Έτει 1893»... εκείνα τα χρόνια πολλές οι εκκλησίες που ανεγέρθηκαν στην Κύπρο. Αναστηλωμένη και αυτή από το UNDP και τη δικαιοτική Επιτροπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Δυστυχώς, δεν μπορώ να πλησιάσω τον ναό, φωτογραφίζω αδιάκοπα, ενώ ο αϊθριος μεσημεριανός ουρανός καλύπτεται από σύννεφα... ρωτώ τον νεαρό αν μπορεί να μου δείξει τον δρόμο για το κοιμητήριο... λίγο τουρκικά, λίγο αγγλικά, εν τέλει μου κάνει νόημα να τον ακολουθήσω... Φτάνω στο κοιμητήριο, ανοίγω την καγκελόπορτα και μπροστά μου ο τάφος του Τεύκρου Ανθία, το είχα ξεχάσει ότι εκεί είναι θαμμένος ο ποιητής. Διατηρημένο το μνήμα: «Αδέφρια, να με φωνάζετε κάθε φορά | που θάκη αγώνα για ότι νέο και πιο μεγάλο | και θα θυπνώ απ' τον τάφο μου (στα γιορτινά ντυμένος) | να σέρνουμε της νίκης το χορό, να τραγουδάμε | στηλυγρή γαλανομάτα λευτεριά. | Πλάτυνε η σκέψη τη ζωή τόσο πολύ τόσο πολύ | πο' κάνε ο άνθρωπος τη γη | κι όλο το σύμπαν σπίτι» στην όρθια ακόμη επιτύμβια στήλη και στο κόμμα κάποια ξεθωριασμένα στεφάνια συλλογικότητων... Προχωρώ στους ρημαγμένους σταυρούς και ξαφνικά σκοντάφτω: «Μόλις του Κάλυκος | εξείλθε της ανοιξέως | το κρίνον αίφνης εμα-

ράνθη | και έπαυσε γύρω | το μύρον χύνον» και αναρωτιέμαι αν αφορά τον Αρτέμιον Ξενοφώντος, «θανών τη 18.5.1949» όπως αναγράφεται στον πεσμένο σταυρό στο πλάι. Ο άτυχος Ξενοφώντος πέθανε σε ηλικία 30 ετών, από έκρηξη οξυγόνου και όπως διαβάζουμε στον Τύπο της εποχής: «Ολόκληρος η κοινότης επένθυσε τον ατυχή νέον, καθ' ότι η καθ' όλα σταδιοδρομία του υπήρξε υποδείγμα συνετού και ευγενούς νέου, συνέβη δε το τραγικόν δυστύχημα την παραμονήν της ημέρας κατά την οποίαν ήσαν όλα έτοιμα διά να επιβή αεροπλάνου δι' Αυστραλίαν»... Φευ! η τύχη του πλασμάτου. Πιο κάτω ακόμη μία παρόμοια επιγραφή, το μόνο που διακρίνεται είναι η αρχή της: «Ω! Αιθέρια | αδελφή ψυχή εις τας ακοάς μου [...]». Και πιο δίπλα ένα ακόμη επιτύμβιο επίγραμμα, σκαλισμένο καλλιγραφικά, «Ενθάδε κείται Λούλα Π. Νικολαΐδου ετών 24. Απεβίωσεν την 1ην Ιουλίου του έτους 1943». Πιο πίσω το μεγάλο όρθιο μνήμα του Λάρκου Ν. Συμεού, δίπλα από τον οικογενειακό τάφο του Χαραλάμπου Χρ. Χαννίδη. Προχωρώ και διαβάζω και εδώ ονόματα όπως Βαρβαρού, Μαργαρού 100χρονίτσα αυτή, Παρασκευού, Θεοτέρα, ώπου φτάνω στον οικογενειακό τάφο του ζεύγους Κυριάκου και Μαρίας Συρίμη, και κάτω από τα φύλλα του ευκαλύπτου ανακαλύπτω τις φωτογραφίες τους... σε μια διπλή πέτρινη κορνίζα... Νομίζω ότι αρκετά διασάλευσα την ηρεμία του χώρου, αποχωρώ, κλείνοντας το μάτι στον ποιητή του «Είς' ένα κύμα σιωπλό μιας τρικυμίας παντοτινής, | που γαλινεύει ανήσυχα στην ήσυχη εσπέρα». Δεν κοιτώ χάρτη, παίρνω την ευθεία... οδό και φτάνω στο Πραστεϊό...

Η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στην Αγγαστίνα. Το καμπαναριό της στέκει ακόμα, έργο και αυτό του Γεωργίου Ασσιώτη από το Καϊμακλί.

Ο ναός του Τιμίου Προδρόμου στην Ασσια χτίστηκε το 1861, και σήμερα είναι τζαμί. Πάνω από τη στοά, πριν από την κεντρική είσοδο του ναού διαβάζω τη χρονολογία 1914.

Διαβάζω στην κεντρική, βόρεια είσοδο «1868 Ιουλίου 25 [...]» και στο περιστύλιο τη χρονολογία 1946. Πρόκειται για την εκκλησία του Αγίου Αρτεμίου στην Αφάνεια.

Υποβλητικός στην απλότητά του και στη δεδομένη κλίμακα του ναού ο γυναικωνίτης του Αγίου Αρτεμίου.

Στο εξωτερικό μέρος του ηλιακού του Αγίου Γεωργίου στο Πραστεϊό διακρίνεται η επιγραφή όπου σημειώνονται οι λεπτομέρειες της κατασκευής της: «Γέγονεν ο νάρθηξ ούτος | εν έτει σωτηρίω ακβ (1922).

Ουδέν έμεινε, πάρεξ της πύλης και του περιτοιχίσματος στο κοιμητήριο, που χρηματοδότησε ο ευεργέτης του Πραστεϊού Πασχαλίδης Χατζηκωνσταντής.

Στο Πραστεϊό της Μεσσαρίας το πρώτο πράγμα που βλέπω είναι το σχολείο που έκτισε το 1921 ο Πασχαλίδης Χατζηκωνσταντής εις μνήμην των προσποθανόντων υιών του Πασχάλη και Βασίλη Πασχαλίδη.

Πραστεϊό

Φτάνω στο Πραστεϊό της Μεσσαρίας και το πρώτο πράγμα που βλέπω είναι το σχολείο που έκτισε το 1921 ο Πασχαλίδης Χατζηκωνσταντής εις μνήμην των προσποθανόντων υιών του Πασχάλη και Βασίλη Πασχαλίδη... σταματώ και σκέφτομαι πως ο χαρακτήρας του κτηρίου μοιάζει παράταιρος σήμερα... as είναι. Στον Τύπο της εποχής διαβάζουμε: «Νεόδμτος σχολή εις Πραστεϊό, την οποίαν ανοικοδόμησεν ιδίαις δαπάναις ο εκ των κατοίκων έγκριτος και φιλόμουσος κ. Χ΄ Κωνσταντίνος Πασχαλίδης». Ο Πασχαλίδης Χατζηκωνσταντής έδωσε και χρήματα για το περιτοιχισμό του κοιμητηρίου... Πριν πάω στο κοιμητήριο οδηγώ προς τον ναό του Αγίου Γεωργίου, και στη μικρή πλατεία το καμπαναριό επιβάλλεται... στο χαγιάτι μιας διπλής οικίας μία οικογένεια γευματίζει, νωχελικά με κοιτάζουν, όταν ακούν το κλείσιμο της πόρτας του αυτοκινήτου μου... Κατεβαίνω και διαβάζω σε μια παλιά πινακίδα: «Dortyol Camii». Στο καμπαναριό φαίνεται ψηλά η επιγραφή 1876 Ιουλ. 13. και το όνομα του αρχιτέκτονα «Αρχιτέκτων Χριστόδουλος», ο οποίος είναι μάλλον ο γνωστός την εποχή εκείνη Χριστόδουλος Γρούτας από το Δάλι, που ξεκίνησε να χτίζει την την Παναγία της Άσσιας, όπως πληροφορούμαι από σχετική έρευνα που έκανε ο πρόγονος του

μάστρε-Γιακουμή, Παύλος Ατταλίδης. Ενώ στο εξωτερικό μέρος του ηλιακού διακρίνεται καθαρά η επιγραφή όπου σημειώνονται οι λεπτομέρειες της κατασκευής της: «Γέγονεν ο νάρθηξ ούτος | εν έτει σωτηρίω ακβ (1922) | επί αρχιθύτου κου Κυρίλλου του Γ΄ | τη επιμελεία των επιτρόπων | κ.κ. Χ΄ Θεοδώρου Πασχαλίδου | Γεωργίου Τάππα | Νικολάου Ελευθερίου | και Νικόλα Πετράκη | Αρχιτέκτων Ιάκωβος Παύλου εκ Κοντέας». Στην είσοδο της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου διακρίνεται και η πλάκα: «1873 Απριλίου 4» και κάτω «Χατζηνικόλας Κουλλαπής», προυνχοντας του Πραστεϊού. Ήδη η ώρα περνάει και αποφασίζω να επισκεφθώ το κοιμητήριο, για να βρω τον τάφο του Πασχαλίδη, του μεγάλου ευεργέτου της κοινότητας... Φευ! Ουδέν έμεινε, πάρεξ της πύλης και του περιτοιχίσματος που χρηματοδότησε... ουδέν άλλο. Φεύγω, σκεπτόμενος την ταχύτητα με την οποία λησμονούνται τα πάντα, όπως υποστήριξε και Μάρκος Αυρήλιος στα «Εις Εαυτόν»...

Αγγαστίνα

Επιστρέφοντας από το Πραστεϊό, στόχος ήταν ο Γαϊδουράς, όμως σύντομα συνειδητοποιώ πως έχω αρχίσει να κινούμαι δυτικά, δυσκολεύομαι να βρω σύντομα έξοδο από τον αυτοκινητόδρομο Αμμοχώστου

- Λευκωσίας, συνεχίζω να οδηγώ, και σύντομα αποφασίζω χωρίς πρόγραμμα να στρίψω αριστερά, δεν είμαι σίγουρος για το ποια είναι τα χωριά που θα συναντήσω, παίρνω το ρίσκο... η ώρα περνούσε... το πρώτο χωριό που συναντώ είναι η Αγγαστίνα, και μπροστά μου το τζαμί του Aslankoy, δηλαδή ο ναός της Αγίας Παρασκευής, ένα σκυλί, δέμένο με ένα μεγάλο σκονί στο πίσω μέρος του ιερού μου απαγορεύει να πλησιάσω, ή μάλλον επιλέγω να μείνω σε απόσταση ασφαλείας... Η εκκλησία μάλλον κακοδιατηρημένη, το καμπαναριό της στέκει ακόμα... έργο και αυτό του Γεωργίου Ασσιώτη από το Καϊμακλί, που έκτισε το καμπαναριό στο Έξω Μετόχι. Η εικόνα της Αγίας Παρασκευής από τον ναό επαναπατρίσθηκε από το Μόναχο της Γερμανίας τον Οκτώβριο 2008 και σήμερα φυλάσσεται στο Βυζαντινό Μουσείο. Ένα στρατιωτικό όχημα περνάει... αισθάνομαι άβολα και αποφασίζω να κινηθώ στο επόμενο χωριό αμέσως. Διασχίζω μία πεδιάδα, ακούω τον ήχο από τις υπερηλίες, το στρατιωτικό όχημα προπορεύεται, εγώ σε απόσταση ασφαλείας, όπου φτάνουμε σε ένα τεράστιο στρατόπεδο...

Ασσια

Το απόγευμα είχε προχωρήσει και κάποιοι στρατιώτες από το στρατόπεδο έβγαιναν εξόδου, περπα-

Μέρος του κοιμητηρίου της Βατυλής πρόσφατα κάηκε, όπως μαρτυρούν τα σημάδια στο βόρειο κομμάτι του. Λήθη...

τώντας νωχελικά... Στρίβω αριστερά του και φτάνω σε κάποια πλατεία της Άσσιας και απέναντί μου ο ναός του Τιμίου Προδρόμου. Η εκκλησία χτίστηκε το 1861, και σήμερα είναι τζαμί. Πάνω από τη στοά, πριν από την κεντρική είσοδο του ναού διαβάζω τη χρονολογία 1914. Η αυλή της εκκλησίας είναι γεμάτη δέντρα, μία βρύση και φυσικά παντού σημαίες του ψευδοκράτους και της Τουρκίας. Στην κόγχη, δίπλα από την κεντρική είσοδο, η οποία είναι σήμερα χτισμένη, μία σύγχρονη επιγραφή με αποσπάσματα από το Κοράνι. Περιεργάζομαι την εκκλησία, στο απέναντι δημοτικό πάρκο μία μπτέρα παίζει με το παιδί της, στο καφενείο πιο κάτω δύο γυναίκες, αδιάφορες κατά πάντα στην παρουσία μου, η μία απλώνεται στο τραπέζι για ένα γρήγορο ύπνο... η άλλη ανοίγει μία εφημερίδα... Εγώ συνεχίζω να φέρνω βόλτα την εκκλησία και εντοπίζω στη δυτική πλευρά της να υπάρχει μία δυσανάγνωστη επιγραφή. Με μία πρόχειρη ανάγνωση διαβάζω: «[Ε... ... | ΧΡΙΣΤΙ ΑΣΙΑ 1[9]1[4]», θα πρέπει να επιστρέψω κι εδώ... για μια καλύτερη λήψη! Κοντοστέκομαι στο καμπαναριό της εκκλησίας, περιτεχνο, σε ερειπωδή όμως κατάσταση... η ώρα περνάει και αποφασίζω να μην επισκεφθώ το υπόλοιπο χωριό, το απογευματινό σουρούπου θα με ξεγελάσει. Φτάνω στο σταυροδρόμι... δεξιά ο δρόμος για τη Λευκωσία, ευθεία ένα άλλο χωριό... ενστικτωδώς προχωρώ ευθεία...

Αφάνεια

Στο έμπα του χωριού, άγνωστό μου ακόμα, εκατέρωθεν του δρόμου, βλέπω δύο εκκλησίες, η μία παλαιά, η άλλη σύγχρονη... στριβώ αριστερά και καιρετώ την κυρία που απολαμβάνει τον απογευματινό καφέ της, με την εγγονή της να παίζει στη βεράντα του σπιτιού... Διαβάζω στην κεντρική, βόρεια είσοδο «1868 Ιουλίου 25 ε<τε> λιοσεν» και στο περιστύλιο τη χρονολογία 1946. Πρόκειται για την εκκλησία του Αγίου Αρτεμίου, η νότια είσοδος είναι ανοικτή, μπαίνω μέσα, τα περισσότερία έχουν κάνει μονιά τους

το κατεστραμμένο εικονοστάσι, τον γυναικωνίτη... καθώς ανεβαίνω βλέπω το περίτεχνο ξύλινο ταβάνι του, σαν να είχε φτιαχτεί πριν από μερικά χρόνια. Η εικόνα που αντικρίζω από τον γυναικωνίτη είναι άξια κινηματογραφικής λήψης, το φως, ο ήχος από τα περισσότερα... Βγαίνω, παρατηρώ το απλό καμπαναριό, στολίζεται με ένα ανθέμιο στο πρώτο κομμάτι του, στο δεύτερο υπάρχει η χρονολογία 1947 και τα αρχικά Σ.Μ., είναι άραγε του χτίστη, του δωρητή... άγνωστο προς ώρας. Κατεβαίνω, βγαίνω από τον ναό. Στην ανατολική πλευρά του ναού το κοιμητήριο, δύο άνδρες από τα γειτονικά οικόπεδα συνεχίζουν ο ένας να μαζεύει σύκα και ο άλλος να επισκευάζει κάποιο μηχανήμα, ουδόςλας δεν τους ενοχλεί η παρουσία μου... Μεταξύ των κατεστραμμένων μνημάτων παρατηρώ ένα ανάγλυφο του προσώπου του Νικόλα Παναγή, θανάτων 15-4-1967, σε ηλικία 71 ετών. Συνεχίζω να παρατηρώ τον χώρο, όπου αντικρίζω μία άθικτη ταφόπλακα: «Φνευθεis υπό Άγγλου στρατιώτου | σε εθνική διαδήλωση της 15.12.1957 στο Βαρώσι». Στο πίσω μέρος της όρθιας πλάκας μαθαίνω ότι πρόκειται για τον Αργυρό Νικόλα, ετών 35. Μέλος της Επιτροπής Πόλης ΑΚΕΛ Αμμοχώστου και υπεύθυνος της Κομματικής Οργάνωσης Οικοδόμων. Ένας Άγγλος αξιωματικός τον πυροβόλησε και τον σκότωσε εν ψυχρώ έξω από το Σινεμά του Χατζηχαμηλή στο Βαρώσι, ήταν επικεφαλής της διαδήλωσης. Η ώρα περνάει και είμαι σίγουρος

ότι το φως θα με προδώσει... καιρετώ τη γιαγιά και διασχίζω τον δρόμο, ένας άνδρας κάθεται φαρδύς-πλατύς σε δύο πλαστικές καρέκλες... εγώ προχωρώ προς την ερειπωμένη εκκλησία, από τη νότια είσοδο, όπου η αναμνηστική πλάκα με πληροφορεί πως πρόκειται για τον ναό του Αγίου Δημητρίου: «Ανοικοδομήθη ο ιερός ούτος ναός του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου του Μυροβλήτου εν κώμη Αφάνεια διά πολλού πόθου και δαπάνη των τριών αυταδέλφων μοναχών Αποστόλου Βαρνάβα Οικονόμου Χαρίτωνος Ηγουμένου Στεφάνου και Οικονόμου Βαρνάβα εις μνήμην των γονέων αυτών Παπά Γαβριήλ και Παρασκευούς πρεσβυτέρας επί αρχιθύτου και προέδρου Κύπρου κου κου Μακαρίου του Γ΄ εν έτει σωτηρίω 1968». Πρόκειται για τους τελευταίους μοναχούς της Μονής του Αποστόλου Βαρνάβα στην Αμμοχώστο, οι οποίοι είχαν καταγωγή από την Αφάνεια. Μπαίνω στην εκκλησία, τίποτε δεν θυμίζει ιερό χώρο, κατοικητήριο πηπνών... ίσως έτσι και ο Άγιος Δημήτριος και ο απέναντι Άγιος Αρτέμιος να είναι οίκοι Θεού... «επί αυτά τα πετεινά του ουρανού κατασκηνώσει, εκ μέσου των πετρών δίσουσι φωνήν» Ψαλμ. 103. Βγαίνω από την εκκλησία και μπαίνω στο αυτοκίνητό μου. Η ώρα πέρασε, αποφασίζω πως πρέπει να πάρω τον δρόμο της επιστροφής... αυτό το ταξίδι άλλωστε δεν έχει ποτέ τέλος.

Δείτε πλούσιο φωτορεπορτάζ στο www.kathimerini.com.cy

Η νότια είσοδος της εκκλησίας του Αγίου Αρτεμίου είναι ανοικτή, μπαίνω μέσα, τα περισσότερία έχουν κάνει μονιά τους το κατεστραμμένο εικονοστάσι.

Η οδός Ερμού έχει τη δική της ιστορία

Ένας δρόμος-τοπόσημο που είναι ταυτισμένος με τη σύγχρονη ιστορία της Λευκωσίας, με πολλές ακόμα προοπτικές βελτίωσης

Τον **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Ταυτισμένη και συνυφασμένη με τη σύγχρονη ιστορία της μοιρασμένης πόλης, η περίφημη οδός Ερμού της Λευκωσίας, μοιρασμένη στα δύο κι αυτή, ανέκαθεν αποτελούσε σημείο αναφοράς για την εντός των τειχών πρωτεύουσα. Βασικά, όπως ολόκληρη η παλιά Λευκωσία,

αντιστοιχώς και η οδός Ερμού πέρασε από χίλια, μύρια κύματα, ενώ μόνο συμπτωματικό δεν είναι που για δεκαετίες ολόκληρες πριν από την τουρκική εισβολή αποτελούσε τον πιο εμπορικό και ζωντανό δρόμο της πόλης. Μετά από χρόνια εγκατάλειψης και ενός αναπόφευκτου ξεπεσμού και μαρασμού, μια απόπειρα αναζωογόνησης και ανανέ-

Οι επιχειρηματίες του ιστορικού δρόμου μιλούν για τους λόγους που τον επέλεξαν, τα θετικά του αλλά και τι μπορεί να βελτιωθεί.

ωσής της, που έγινε τα τελευταία χρόνια στο μικρό και πολύτιμο κομμάτι της που δεν εμπίπτει εντός της νεκρής ζώνης, ανέδειξε με διακριτικό και κομψό τρόπο—όπως της αρμόζει—την παλιά, αστική της αίγλη και φανέρωσε εκ νέου πως όσο μικρή και αν είναι η κυριολεκτική έκταση της οδού σε χιλιόμετρα άλλο τόσο μεγάλη είναι η σημαντικότητα,

η προοπτική και η γοητεία της σε τοπόσημα, πολεοδομική, ιστορική και αρχιτεκτονική, αυθεντική αρχοντιά και αξία.

Περπατώντας ένα ωραίο, πρωινό στην ιστορική οδό, συνομιλήσαμε με ανθρώπους που τη ζουν καθημερινά και φωτογραφίσαμε ορατές αλλά και λιγότερο ορατές γοητευτικές γωνίες μιας οδού που έχει

όλες τις προϋποθέσεις να γίνει σημείο συνάντησης και επίσκεψης, τόσο για επισκέπτες της πόλης όσο και για τους Λευκωσιώτες.

Κοινό αίτημα όλων ανεξαιρέτως των ανθρώπων με τους οποίους μιλήσαμε είναι η ανάγκη για πλήρη απομάκρυνση των αυτοκινήτων και για πεζοδρομοποίηση της ιστορικής οδού.

Μετά από χρόνια εγκατάλειψης και ενός αναπόφευκτου μαρασμού, μια απόπειρα αναζωογόνησης και ανανέωσης της οδού Ερμού, που έγινε στο κομμάτι που δεν εμπίπτει εντός της νεκρής ζώνης, ανέδειξε την παλιά, αστική της αίγλη.

Δεν ήταν καν δρόμος...

«Όταν πρωτοήρθαμε το 2012 η οδός Ερμού δεν ήταν καν δρόμος» λέει στην «Κ» η κα Ρίτα Σεβέρη, εκτελεστική διευθύντρια του Κέντρου Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας (CVAR) του Ιδρύματος Κώστα και Ρίτας Σεβέρη, που αποτελεί τοπόσημο πια για την ιστορική οδό. «Ήταν μια περιοχή που κυριολεκτικά φοβόσουν να περάσεις! Οφείλω όμως να ομολογήσω ότι ο Δήμος έχει κάνει πολλά για την οδό Ερμού και έχει βελτιωθεί η κατάσταση, αλλά δυστυχώς είμαστε ακόμη πολύ πίσω. Για παράδειγμα, τη νύχτα δεν βλέπεις σχεδόν τίποτα, αφού ο φωτισμός δεν έρχεται από τον δρόμο αλλά από τα γύρω οικήματα της περιοχής. Δυστυχώς, το επίπεδο της καθαριότητας επίσης δεν είναι σπουδαίο, ενώ της λείπει ο καλλωπισμός και η ευαισθησία με τα φυτά και τα λουλούδια».

Επιπρόσθετα, η δρ Σεβέρη θεωρεί αστία τα κατωμένα από πέτρα τετράγωνα καθίσματα που έχουν τοποθετηθεί στην οδό. Το χειρότερο ωστόσο όλων, σύμφωνα με τη δρ Σεβέρη, είναι η ηχορύπανση που επικρατεί στην Ερμού. «Δυστυχώς, όπως έφτιαξαν την οδό με τσιμέντο, οι θόρυβος είναι τρομακτικός και έχουμε πάρα πολλές μοτοσυκλέτες που τρέχουν και ούτε καν σταματούν να σκεφτούν ότι η Ερμού είναι μονόδρομος. Τάσσομαι ξεκάθαρα υπέρ της πεζοδρομοποίησης» υπογραμμίζει και προσθέτει: «Λόγω της κατάστασης του δρόμου δεν υπάρχουν ακόμη πολλές ιδιωτικές πρωτοβουλίες, δεν άνοιξαν πολλά άλλα καταστήματα που θα μπορούσαν να είχαν δραστηριοποιηθεί ώστε να ομορφύνει κι άλλο η Ερμού, πολλοί λίγοι. Πιστεύω ότι είναι και λόγω της κατάστασης του δρόμου αλλά και λόγω της κατάστασης των υφιστάμενων κτηρίων. Είναι πολύ άσχημα τα κτήρια μέσα. Έχει ομορφύνει το εξωτερικό τους αλλά αν

μεις μέσα είναι σε άθλια κατάσταση». Η οδός Ερμού σίγουρα θα μπορούσε να είναι ο ωραιότερος δρόμος της Λευκωσίας καταλήγει η κ. Σεβέρη: «Με λίγη παραπάνω προσπάθεια, όχι μεγάλη. Λίγο καλωπισμό βασικά, πεζοδρομοποίηση και λίγη προσοχή στον φωτισμό, στο πεζοδρόμιο. Επίσης, βάλτε, ρε παιδιά, γιάσεμιά! Η Λευκωσία ήταν η πόλη του γιάσεμιού, περπατούσε το βράδυ και μύριζε παντού γιάσεμιά, γιατί τα εξαφανίσαμε από τον τόπο μας; Αντί να βάζουμε όλα αυτά τα ξένα φυτά, πουλιά του παραδείσου κ.λπ., γιατί δεν βάζουμε αγιόκλημα και γιάσεμι, να περπατούν το βράδυ οι άνθρωποι στο πιο δροσερό μέρος στην πόλη που είναι η γειτονιά μας και να μυρίζει τις παλιές μυρωδιές του τόπου μας».

Τέχνη και πολιτισμός

Δίπλα από την μπουτίκ ρούχων Ρω, συναντήσαμε τυχαία σ' έναν εντυπωσιακό καλλιτεχνικό χώρο, στο νούμερο 266 της οδού, και την κυρία Ριάνα Ραουνά, η οποία είναι ιδρύτρια της ομώνυμης, διαδικτυακής γκαλερί. Κατά τη διάρκεια της περασμένης άνοιξης, η κ. Ραουνά είχε την επιμέλεια μιας εκαστικής έκθεσης που λάμβανε χώρα στην οδό, με τίτλο «Under the Same Sky» στην οποία συμμετείχαν 11 καλλιτέχνες από διαφορετικές χώρες. Η εν λόγω έκθεση στο A+ Multipurpose Event Space, όπως ονομάζεται ο πολυχώρος, φιλοξενούσε τη δουλειά ανερχόμενων ταλέντων από ολόκληρο τον κόσμο, που, όπως μας είπε η κ. Ραουνά, είναι βραβευμένοι απόφοιτοι από πολύ σημαντικά σχολεία, οι οποίοι πραγματεύονται πολύ σύγχρονα θέματα που αφορούν την κοινωνία μας στο σύνολό της. Η έκθεση έτρεξε με φυσική παρουσία για ολόκληρο τον Απρίλιο και μετά μεταφέρθηκε διαδικτυακά.

Όσο μικρή και αν είναι η έκταση της οδού Ερμού σε χιλιόμετρα άλλο τόσο μεγάλη είναι η σημαντικότητα, η προοπτική και η γοητεία της σε τοπόσημα, πολεοδομική, ιστορική και αρχιτεκτονική, αυθεντική αρχοντιά και αξία.

Είναι όλα υπέροχα

Εξαιρετικά ευχάριστη στιγμή κατά τη διάρκεια του περιπάτου μας στην οδό Ερμού ήταν και η γνωριμία και συνομιλία που είχαμε και με τον υπέροχο, πολύ ευγενικό κύριο Σωτήρη Σεβαστίδη, ο οποίος, μετά από δεκαετίες επιχειρηματικής απασχόλησης ως εισαγωγέας γρανιτών και μαρμάρων, αποφάσισε να ανοίξει τώρα που συνταξιοδοτήθηκε ένα καλλιτεχνικό μαγαζάκι στην οδό Ερμού. Πολύ στοχευμένα επέλεξε την Ερμού, μας είπε κι αυτός, ο οποίος δεν είχε κανένα απολύτως παράπονο από την υφιστάμενη συν-

και δουλειά πάνω του». Και τι τον έφερε στην ιστορική οδό; Κοιτάζε στοχευμένα στην οδό Ερμού να βρει μαγαζάκι να στεγάσει ως συνταξιούχος το κόπι του, αφού το εργαστήρι του το είχε στο σπίτι του. Πριν από δέκα χρόνια η Ερμού είχε πελεκάνους και τορναγώγας γρανιτών και μαρμάρων, αποφάσισε να ανοίξει τώρα που συνταξιοδοτήθηκε ένα καλλιτεχνικό μαγαζάκι στην οδό Ερμού. Πολύ στοχευμένα επέλεξε την Ερμού, μας είπε κι αυτός, ο οποίος δεν είχε κανένα απολύτως παράπονο από την υφιστάμενη συν-

«Είναι πάρα πολύ ωραία η οδός Ερμού όπως εξελίχθηκε, ήρθαν και αρχιτεκτονικά γραφεία, είναι το μουσείο Σεβέρη, έχει κόσμο που κάνει περίπατο, είναι όλα υπέροχα» λέει ο Σωτήρης Σεβαστίδης, ο οποίος διατηρεί καλλιτεχνικό μαγαζάκι στην Ερμού.

Θήκη του δρόμου. Αντιθέτως, αγαπά τη γειτονιά και του αρέσουν όλα πάρα πολύ! Στην οδό Ερμού ο κ. Σεβαστίδης βρίσκεται δέκα χρόνια και τα έργα τέχνης που κάνει προέρχονται από ανακυκλώσιμα υλικά «όχι πλαστικά ή γυαλιά» όμως μας τόνισε. Είχε ξεκινήσει με μάρμαρο, με γλυπτική μαρμάρου και «μετά το γύρισε στο μέταλλο». «Είναι με παλιά εξαρτήματα αυτοκινήτων, ποδηλάτων, στιδάποτε βρεθεί στα χέρια μου. Οτιδήποτε με εμπνεύσει, του δίνω ένα σχήμα και τότε αρχίζω

Αρχικά μας προξενούσε μεγάλη εντύπωση που μας έπαιρναν τηλεφώνω και δεν ήξεραν πού ήταν η οδός Ερμού, μάς είπε, τέλος, από την πλευρά του ο εξ Ελλάδος κ. Πάνος Κυριαζής, που εδώ και δύο περίπου χρόνια λειτουργεί μαζί με τη σύντροφό του το γνωστό εστιατόριο Vintage που βρίσκεται επί της οδού. Ένα υπέροχο εστιατόριο και μαγαζί, που αναμφίβολα έχει ένα από τα ωραιότερα roof gardens της πόλης. «Εμείς σίγουρα είμαστε πάρα πολύ χαρούμενοι που βρισκόμαστε εδώ, μας αρέσει πάρα πολύ ως τοποθεσία και προσωπική μου άποψη είναι ότι η παλιά πόλη είναι ό,τι το ομορφότερο κομμάτι της Λευκωσίας, με τα περισσότερα και τα πιο ενδιαφέροντα χρώματα και μυρωδιές. Κάτι που κάνει προέχοντα από ανακυκλώσιμα υλικά «όχι πλαστικά ή γυαλιά» όμως μας τόνισε. Είχε ξεκινήσει με μάρμαρο, με γλυπτική μαρμάρου και «μετά το γύρισε στο μέταλλο». «Είναι με παλιά εξαρτήματα αυτοκινήτων, ποδηλάτων, στιδάποτε βρεθεί στα χέρια μου. Οτιδήποτε με εμπνεύσει, του δίνω ένα σχήμα και τότε αρχίζω

Τόσο μικρή, τόσο ιστορική και τόσο όμορφη μέσα στην απλότητά της η ιστορική οδός Ερμού. Εξίσου απλές και εύκολες και οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν.

Πρόγραμμα Εγγύησης Ελαστικών

από το δίκτυο επιλεγμένων συνεργατών της Εταιρείας Καποδιστριάς

warrantytyres@chrkapodistrias.com
 www.safetytogether.cy

- Ο,ΤΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΙΧΕ Ο ΤΣΙΠΡΑΣ ΣΤΟ ΜΑΤΙ, ΘΑ ΕΧΕΤΕ ΕΞΕΙΣ «.ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ ΣΤΟ ΑΥΤΙ.
- ΑΝΑΦΕΡΕΣΤΕ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ;
- ΝΑΙ. Ο ΟΠΟΙΟΣ, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΟΝ ΕΧΩ ΕΞΕΤΑΣΕΙ, ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗ ΜΥΤΗ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΩΠΟΥ

Τα βλήματα και η μέθοδος της σουπιάς

Του ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΙΝΤΣΙΝΗ

Εκεί περάσει λιγότερος καιρός απ’ ό,τι φαίνεται. Μόλις το 2017 ο τότε υπουργός Αμυνας είχε κατηγορηθεί ότι, σε συνεννόηση με έναν γνωστό του επιχειρηματία από τη Βόρεια Ελλάδα, που εμφανιζόταν ως εκπρόσωπος της Σαουδικής Αραβίας, είχε αποπειραθεί να πουλήσει 300.000 βλήματα στο βασίλειο της Μέσης Ανατολής. Υπήρχαν απτά –γραπτά– ίχνη του γχειριήματος. Είχε ξηλωθεί θεατρικά ένας ταξίαρχος, που υπηρετούσε ως υπεύθυνος εξοπλισμών. Η υπόθεση έβραζε, σε βαθμό που πολλοί είχαν σχηματίσει τη βεβαιότητα ότι θα έκαψε τον κυβερνητικό συνεταιρισμό των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ.

Και ο τότε πρωθυπουργός τη έκανε; Εμφανίστηκε στη Βουλή μόνο για να πετάξει (παρα)πληροφοριακά θραύσματα και υπαινιγμούς – για τον πατέρα του μεσάζοντα, που τάχα ήξερε τον πατέρα του τότε αρχηγού της αντιπολίτευσης, επειδή είχαν βρεθεί στην ίδια πτώση· για μια υπηλόβαθμη πηγή της ελληνικής πρεσβείας στο Ριάντ, που αποκαλύφθηκε και «κάπκε» χωρίς να κατηγορηθεί κατόπιν για τίποτα· για αόριστες συσχετίσεις αυτής της πηγής με τους αντιπάλους της τότε κυβέρνησης.

Ταυτόχρονα, προκειμένου να προπεράσουν το σκάνδαλο, οι ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ είχαν κάνει το απόρρητο ακορντεόν, άλλοτε επικαλούμενοι την ιερότητα των κρατικών μυστικών και απειλώντας με ποινικές συνέπειες όποιον τα παραβίαζε· και άλλοτε σπάζοντας οι ίδιοι το απόρρητο, για να βγάλουν στη σέντρα ό,τι εξυπηρετούσε τη σύγχυση και τη συκότιση (την ντεζιν-φορμασίγια, που λένε και οι Ρώσοι). Αποτέλεσμα; Τα κατάφεραν περίφημα. Λίγες εβδομάδες αργότερα, κανείς δεν θυμόταν πια τα βλήματα και τα ντοκουμέντα που στοιχειοθετούσαν την απόπειρα καρποφόρου εκποίησης τους.

Πόσο πιθανό είναι να δούμε και τώρα, στις κοινοβουλευτικές αναμετρήσεις που ετοιμάζονται για τις επόμενες ημέρες, την ίδια μέθοδο της σουπιάς; Πόσο πιθανό είναι η νυν πλειοψηφία να διαφύγει από τη θέση του απολογουμένου, εκσφενδονίζοντας σπαράγματα από τα αθέατα πεπραγμένα των προκατόχων της; Μπορεί άραγε να επαναληφθεί το επικοινωνιακό στρατήγημα του πτυσσόμενου απορρήτου – ανοίγουμε ό,τι συμφέρε, κλειδώνουμε ό,τι μας ενοχλεί;

Αν μας μαθαίνει κάτι η ιλαροτρα-

γωδία των βλημάτων είναι ότι οι υποθέσεις γκρίζας διαχείρισης της εξουσίας, ακόμη κι όταν διεγείρουν τα αντανakλαστικά του πολιτικοδημοσιογραφικού συστήματος, δεν προκαλούν αυτομάτως μετατοπίσεις στο έδαφος της κοινής γνώμης. Αντιθέτως. Ενίοτε γίνονται αντιληπτές ως ένα παίγνιο της εξουσίας, που μπορεί να το καταναλώνει κανείς κινηματογραφικά, χωρίς να το εσωτερικεύει – όπως εσωτερικεύει τραυματικά τον λογαριασμό του ρεύματος ή τον πληθωρισμό.

Το δεύτερο μάθημα από εκείνη την ξεχασμένη υπόθεση είναι ότι το κράτος ακόμη και στους πιο νευραλγικούς του βραχίονες παραμένει όμπρος των προσώπων και της πολιτικής συγκυρίας. Δεν έχει σπονδυλική στήλη. Εχει μόνο ύψος. Το ύψος εκείνων που κάθε φορά το καθοδηγούν.

Γι’ αυτό και η Βουλή είναι μάλλον απίθανο να πετύχει κάτι περισσότερο από το να λειτουργήσει ως πεδίο εκτόνωσης της πολιτικής έντασης. Αγρίας μεν. Αλλά εκτόνωσης.

Το Ωραίο

Ακόμη κι αν η κανιβαλική φήμη για τον θάνατό του είχε επιβεβαιωθεί,

ο Γιώργος Μάγγας δεν θα ήταν νεκρός. Θα επιζούσε ο απόηχος από το «πνεύμα» του – με την παλιά έννοια, της πνοής. Θα ακουγόταν ακόμη ο μπαρόκ, λιγγιώδης συριγμός που το «πνεμόνι» του υπαγορεύει στο κλαρίνο. Πώς αναγγέλλεις απήφιστα τη σίγαση ενός τόσο ηχηρού όντος; Πώς πιστεύεις τόσο εύκολα ότι εξουδετερώνεται τέτοια βόμβα οπτικοακουστικής διασποράς – που εξαπολύει τα τσακίσματά της και σε χρώματα; Το μονοπρόσωπο και αειθαλές καρναβάλι του σολιστ από τη Λιβαδειά επιβεβαιώνει τη θεωρία ότι σε αυτές τις αγοραίες τελετουργίες –του πανηγυρτζιδικού διονυσιασμού– η ζω(τ)ικότητα αίρει τη διαφορά του ωραίου και του άσχημου· του σωστού και του απαγορευμένου· του ζωντανού και του νεκρού. Ο θρύλος λέει ότι κάποτε ρώτησαν τον Μάγγα, ευγενικά, αν τον ενοχλούν τα σχόλια για τις ενδυματολογικές προτιμήσεις του. Φορούσε ένα από τα διαλεγμένα του κοστούμια – ταπετσαρία με πράσινα μήλα, ή χρυσοκέντητο του μαχαριά, ή εμπριμέ της πηγαίας ψυχεδέλειας που δεν έχει χρεία ουσιών. Δεν το σκέφτηκε. Και αμέσως αντερώτησε: «Πειράζει που μου αρέσει το Ωραίο;».

Το υβριδικό «όπλο» των Τούρκων στον Εβρο

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ

Το επεισόδιο με τους παράτυπους μετανάστες στη νησίδα του ποταμού Εβρου εξελίχθηκε σε μίνι εσωτερική πολιτική κρίση.

Η αντιπολίτευση ανέδειξε σε υψηλούς τόνους το περιστατικό, καταλογίζοντας στην κυβέρνηση αναλγησία, απανθροπία και... εθνική μειοδοσία. Είναι αλήθεια ότι οι ισχυρισμοί των Αρχών «έμπαζαν» εξαρχής ως προς τους χειρισμούς και δικαίως τους ασκείται επ’ αυτού κριτική.

Γιατί η ανθρώπινη ζωή τοποθετείται πάνω απ’ όλα και αν η νησίδα ήταν αποδεδειγμένα (στρατιωτικοί χάρτες) δική μας θα έπρεπε, το δικως άλλο, να τους απεγκλωβίσουν.

Εξίσου αλήθεια είναι, όμως, ότι αποβιβάσεις και εγκαταλείψεις από Τούρκους διακινητές ή και την τουρκική στρατοφυλακή σε νησίδες της κοίτης του Εβρου, όπως εν προκειμένω, καταγράφονται από τότε που χαράχθηκαν τα σύνορα. Έχουν δει το φως της δημοσιότητας καταγγελίες ανθρωπιστικών οργανώσεων ότι και η ελληνική αστυνομία αποβιβάζει και εγκαταλείπει σε τέτοιες νησίδες μετανάστες, κάτι που η ΕΛ.ΑΣ. διαψεύδει.

Σε αρκετές περιπτώσεις ανήμπορα δυστυχήσματα πλάσματα άφησαν την τελευταία τους πνοή στην κοίτη και πάνω σε προσχώσεις (νησίδες), που τα νερά του Εβρου δημιουργούν με φερτά υλικά και οι οποίες δεν καταγράφονται στους χάρτες ούτε της ελληνικής ούτε της τουρκικής πλευράς, γιατί συνθήως εμφανίζονται με την άμνηση του ποταμού και εξαφανίζονται όταν ο Εβρος φουσκώνει.

Εκεί, στις αφρούρητες «γκρίζες νησίδες» συχνά εξελίσσονται δράματα –από την αρχή του έτους έχουν χάσει τη ζωή τους διαβαίνοντας το ποτάμι 47 μετανάστες–, καθώς ακόμη κι αν εντοπιστεί ανθρώπινη παρουσία, οι μεν Τούρκοι αδιαφορούν, αφού οι ίδιοι τους επέτρεψαν να περάσουν, οι δε από εδώ, ακόμα κι αν θέλουν να επιδείξουν ανθρωπιά, διστάζουν (ή έχουν σχετικές οδηγίες) να επιχειρήσουν υπό τον φόβο παγίδας των Τούρκων, που μπορεί να οδηγήσει σε εμπλοκή με τους απέναντι...

Εν προκειμένω, η μαρτυρία της γυναίκας από τη Συρία, που ήταν στην ομάδα των εγκλωβισμένων και είπε ότι τους μετέφεραν οργανωμένα παρά τη θέλησή τους οι τουρκικές αρχές από την Κωνσταντινούπολη στον Εβρο και τους «έστρωξαν» στο ποτάμι, θέτει την ουσία του προβλήματος. Αν η Τουρκία, όπως μπορεί και έχει δεσμευθεί με αντάλλαγμα γερό μπαξίσι από την Ευρώπη, εμποδίζει στα ενδότερα τα καραβάνια των μεταναστών - προσφύγων να κινηθούν προς τον Εβρο, τα πράγματα ίσως πρεμήσουν και ελαττωθούν δράματα όπως αυτό στη νησίδα Κισσάρι.

Δεν το κάνει όμως γιατί χρησιμοποiei ως υβριδικό όπλο τις ροές και για την αντιμετώπιση αυτής της τουρκικής απειλής οργανώνεται η ελληνική άμυνα προστασίας των συνόρων.

Η κατάσταση στον Εβρο είναι σοβαρή και περιπλοκή και χρειάζεται να είμαστε περισσότερο προσεκτικοί όλοι μας, ειδικά όσοι φαίνεται να την αγνοούν.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Λίγη τοίπα

Εξαιρετική η ομιλία του Αβέρωφ Νεοφύτου στην Έμπα της Πάφου. Δεν είπε τίποτε το λαϊκίστικο, δεν χάιδεψε καθόλου τα αφτιά όσων βρέθηκαν στην προεκλογική αυτή συγκέντρωση. Όχι, το παραδέχομαι, αφήστε που συμπεριφέρθηκε και με πολύ ανθρωπισμό. Όσοι και όσες εγκλειστούν στα κέντρα θα έχουν ένα πιάτο φαί, δηλαδή συγγνώμη, τι άλλο θέλετε να τους δώσουμε; Σοβαρά τώρα, με αυτόν τον τρόπο θέλουμε να λύσουμε το πολύ σοβαρό πρόβλημα του μεταναστευτικού/προσφυγικού; Ποια μελέτη λέει πως έρχονται εδώ γιατί είμαστε παράδεισος; Ποια στατιστικά στοιχεία αποδεικνύουν πως έρχονται για να μείνουν, γιατί ζουν από τα επιδόματα; Νομίζω καμία. Έρχονται εδώ και εγκλωβίζονται, γιατί είναι ενδιάμεσος σταθμός και τα κυκλώματα που υπάρχουν τους κρατάνε «αιχμάλωτους», απορρίπτεται η μία αίτηση ασύλου; Ξανά από την αρχή νέα, θέλουν να εργαστούν; Δεν μπορούν, γιατί δεν το επιτρέπει η νομοθεσία... Πρώτα και κύρια θα πρέπει να μπει μια τάξη στην Υπηρεσία Ασύλου, να δει η Πολιτεία πώς θα ενισχύσει τα νομικά εργαλεία για ένταξη τους και πώς θα τιθασεύσει δικηγόρους και λοιπούς αλληλέγγυους από το να πουλάνε ελπίδα. Τώρα για φράχτες, για κέντρα κράτησης με σίτιση και μετά έξω από την παράγκα, δεν προσφέρουν τίποτε άλλο από το να ενισχύουν τα άκρα και τέντωσε, τέντωσε το σχοινί θα σπάσει και αυτό δεν συμφέρει κανέναν.

Μουσείο ναι, χελώνες όχι

Ο κοινοτάρχης της Ίνειας ο κ. Γιάγκος Τσίβικος, ως άλλος αρχιεπίσκοπος (που θα

Πάντως, θα πρέπει να καταλάβει ο κ. Τσίβικος ότι ένα τόσο ακριβό μουσείο χελωνών με δέκα φωλιές δεν μπορεί να στηριχθεί, αν είναι να πάει αλλού το μουσείο και τα οφέλη του.

έπαιρνε την μπουλντόζα στη Γεροσκήπου και θα τα ξήλωνε όλα...) θα πάει να ξεθάψει όλες τις φωλιές για να αποδείξει ότι ψεύδονται για τον αριθμό των φωλιών... Έτσι, γιατί μπορεί και καλεί τους κατοίκους να είναι ετοιμοπόλεμοι, να πάρουν τα εργαλεία τους και να τα κάνουν όλα άνω-κά-

τω. Δεν φταίει όμως μόνο ο κ. Τσίβικος, φταίει και η Πολιτεία, που αφήνει τα πράγματα να παίρνουν άσχημη τροπή, αφού δεν ενημερώνει, δεν σχεδιάζει, δεν προτείνει εναλλακτικές για το πώς μπορούν να συμβιώσουν άνθρωποι και φύση. Σε άλλες περιοχές του κόσμου πώς τα έχουν

καταφέρει; Εδώ μεταθέτουμε το πρόβλημα από γενιά σε γενιά, μέχρι που ξεσπάνε όλοι. Μην πάτε μακριά, με τα ασφαλικά τα ίδια δεν έγιναν; Μεταθέσαμε το πρόβλημα σε άλλες κοινότητες... γιατί εκεί οι άνθρωποι είναι αλλιώς φτιαγμένοι και δεν τους επηρεάζει η ρύπανση. Πάντως, θα πρέπει

να καταλάβει ο κ. Τσίβικος ότι ένα τόσο ακριβό μουσείο χελωνών με δέκα φωλιές δεν μπορεί να στηριχθεί, αν είναι να πάει αλλού το μουσείο και τα οφέλη του. Διότι ή και τις χελώνες και το μουσείο, ή τίποτε. Δεν γίνεται μονά ζυγά δικά μας. Άλλωστε είχε δηλώσει στον Φιλελεύθερο: «Αφού για δεκαετίες οι χελώνες της Λάρας ήταν η βασική αιτία για την καθήλωση της κοινότητας σε καθεστώς μη ανάπτυξης, αποφασίσθηκε τουλάχιστον να εκμεταλλευθεί η περιοχή την ύπαρξή τους και τη φήμη τους για μια εναλλακτική αξιοποίηση τους προς όφελος των ανθρώπων της περιοχής».

Όπου γάμος... και λεφτά!

Αντιδρούν οι τοπικές αρχές για τις χρεώσεις για τέλεση γάμων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, είναι ακριβά λένε και πως οι τιμές είναι αποτρεπτικές... και πολύ καλά λέω εγώ να παραμείνουν έτσι, μην σας πω να μην γίνονται και καθόλου. Δηλαδή τι τα περάσαμε τα μουσεία μας, αμερικαν μπαρ, που έλεγε και ο Διονύσης Παπαγιαννόπουλος; Κάπου έλεος δηλαδή με το κέρδος και με το ξίγκι της μύγας. Καταλαβαίνω πως το χρήμα κινεί τον κόσμο, και πως άνευ τούτου ουδέν, αλλά μήπως να σταματήσουμε να τα κοστολογούμε όλα. Μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι για γάμους, δάση και παραλίες για ανάπτυξη, πεζοδρόμια και πλατείες για τραπεζοκαθίσματα, όλα πρέπει να αποφέρουν κέρδος σε αυτή τη χώρα, έμψυχα και άψυχα θα πρέπει να δικαιολογούν σε λογιστές και οικονομικούς αναλυτές την ύπαρξή τους. Αν δεν τα φέρνεις στο ταμείο δεν έχεις θέση πουθενά. Εν τη παλάμη, ίνα σωθής, αλλιώς έξω από την παράγκα!

Η λήθη και ο Χατζηπετρήs

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Πέρασαν 17 χρόνια από το καλοκαίρι εκείνο που έμελλε να βιώσουμε τη χειρότερη αεροπορική τραγωδία, στα χρονικά Κύπρου και Ελλάδας. Πέρασαν κιόλας 17 ολόκληρα χρόνια και όμως στα μάτια μου είναι ωπές οι εικόνες του πέπλου θλίψης που είχε σκεπάσει το Παραλίμνι, τη Λευκωσία, τη Λεμεσό, την Κύπρο ολόκληρη. Είναι ωπή η εικόνα του συναδέλφου μου, Ανδρέα Ιωσήφ, που περιέγραφε την παραλαβή των σορών στο αεροδρόμιο Λάρνακας. Είναι ωπή η εικόνα του συναδέλφου μου Χριστάκη Γεωργίου που με ένα κόμπο στο λαιμό ανακοίνωνε τα ονόματα των 121 θυμάτων ή της Νατάσας Χριστοφόρου που κάλυπτε το στερνό αντίο σε κάποια εκκλασία με δάκρυα στα μάτια. Μια απέραντη μαυρίλα στην ατμόσφαιρα και στην ψυχή μας. Δεκαεφτά χρόνια μετά ακόμα και η τραγωδία αυτή με 121 νεκρούς δεν απέφυγε τη λήθη. Τα τυπικά, μια απλή αναφορά για να μαθαίνουν οι νεότεροι. Δεκαεφτά χρόνια μετά ουδείς ασχολήθηκε με τις παράπλευρες απώλειες, τα θύματα της τραγωδίας που βρίσκονται εν ζωή και αυτό είναι που με θυμώνει περισσότερο, πρώτα με εμένα τον ίδιο.

Τα «ορφανά» της «Ήλιος», όπως συνηθίζουμε να τα αποκαλούμε από τότε. Άραγε τι απέγιναν τα παιδιά εκείνα που φάνηκαν «τυχερά» μέσα στη δυστυχία που χτύπησε τα σπιτία τους; Ουδείς ξέρει και πολύ περισσότερο δεν φροντίσαμε να μάθουμε. Ανάμεσα σε αυτούς και εγώ. Την ημέρα της τραγωδίας ένιωσα την ανάγκη να ξεφυλλίσω το αρχείο μου, της 14ης Αυγούστου 2005, πιθανότατα από τύψεις επειδή η μνήμη μου, στο πέρασμα του χρόνου, εξασθένησε. Πιθανότατα να ήθελα να νιώσω, ως αναγνώστης, πώς βίωσα τις ημέρες εκείνες, ως εξιλέωση. Στα άψυχα γραπτά κείμενα αποτυπώθηκαν, τότε, οι βαρύθυνοιες διαβεβαιώσεις για παντός είδους στήριξη όσων έμειναν πίσω. Από εκεί και μετά υπήρχε ένα κενό μέχρι την περίοδο της οικονομικής καταστροφής και την απρόσωπη σκληρότητα του μηχανισμού διάσωσης των τραpezών με ίδια μέσα από τον οποίο δεν γλύτωσε ούτε ο οικονομική βοήθεια προς τα «ορφανά» της «Ήλιος».

Ένα θέμα που έδβησε πολύ γρήγορα και σε καμία περίπτωση δεν θυμίζε τις καθηγηματικές διαβεβαιώσεις της πολιτείας ότι δεν θα ξεχάσει τα ζωντανά θύματα της «Ήλιος». Δεκαεφτά χρόνια μετά η λήθη έχει σκεπάσει τα πάντα. Τα μόνα που θυμίζουν τον Αύγουστο του 2005 είναι το ετήσιο μνημόσυνο στο Γραμματικό, τα λιγοστά και τυπικά ρειοπαζέ καναλιών και εφημερίδων. Για τους μόνους που η μνήμη παραμένει ζωντανή είναι για τα θύματα που έμειναν πίσω. Η τραγωδία της «Ήλιος» ό,τι και να λέγεται πήρε τη θέση της στο πάνθεο της λήθης, όπως την πήραν και άλλα τραγικά γεγονότα που έχουν σημαδέψει τον τόπο.

Τουναντίον, ακόμα και σήμερα, υπάρχουν περιστατικά που δείχνουν πως κάποιοι δεν ξεχνούν να εκμεταλλευτούν μια τραγωδία προκειμένου να θυμίσουν πως για τον χαμό 121 ανθρώπων υπήρχαν και πολιτικές ευθύνες. Δεν λένε όμως τα παραμικρό για το τι έκαναν οι ίδιοι για όσους έμειναν πίσω ή προσπερνούν το γεγονός ότι ουδείς εκ των υπευθύνων τιμωρήθηκε στα κυπριακά δικαστήρια. Θυμούνται μόνο για τις σχέσεις της εταιρείας «Ήλιος» με πολιτικά πρόσωπα, αλλά δεν λένε το παραμικρό για το τι έκαναν οι ίδιοι, όταν είχαν την εξουσία, πριν και μετά την τραγωδία. Δεκαεφτά χρόνια μετά, το ζητούμενο είναι οι πολιτικές ευθύνες ή αν η Πολιτεία έκανε όσα όφειλε να κάνει για όσους έμειναν πίσω; Τα όσα λέγονται από κάποια πολιτικά πρόσωπα την περίοδο αυτή μου θυμίζουν τον αείμνηστο Λουκιανό Κηλαηδόνη και τον Χατζηπετρή του.

Για την απουσία γνώσης, αν δηλαδή εκπληρώθηκαν οι οφειλόμενες υποσχέσεις στα ζωντανά θύματα, ευθύνη έχουν όλοι και πρώτιστα ο δημοσιογραφικός κόσμος ο οποίος όφειλε να ελέγξει για την κρατική στοργή στα ανήλικα, τότε παιδιά. Η τραγωδία της «Ήλιος» άντεξε μέχρι την επόμενη τραγωδία και αν κατά διαστήματα εμφανίζονται κάποιες εξάρσεις αυτές οφείλονται στις μνήμες του Ακριβού Τσολάκη, ο οποίος ενδοχομένος να είναι από τους λίγους που κάθε χρόνο γυρίζει τη μνήμη του στον Αύγουστο του 2005. Και σε αυτή την περίπτωση, όμως, το ενδιαφέρον περιορίζεται στο στήγμα που έχει αφήσει η τραγωδία στην ψυχή ενός ανθρώπου που αναζητσε τα αίτια τώσως του αεροσκάφους και ανέπτυξε μια ασυνήθιστη, εκ της θέσεώς του, ανθρώπινη σχέση με τις οικογένειες των θυμάτων. Ως συνήθως, όλα αυτά τα χρόνια ξεχάσαμε όλους αυτούς που αναγκάσθηκαν να μαζέψουν τα συντρίμια τους και να σταθούν όρθιοι. Παμπουδες, γιαγιάδες, αδελφούς και αδελφές των θυμάτων. Τα ανήλικα της τότε εποχής σήμερα είναι ενήλικες. Γνωρίζει κάποιος τι απέγιναν;

tomarasa@kathimerini.com.cy

Η Ελένη Ξένου επανέρχεται δριμύτερη το φθινόπωρο.

Εργαζόμενοι στον τομέα επισιτιστικής βοήθειας διανέμουν μερίδες τροφίμων σε ευάλωτους πολίτες της Υεμένης σε ένα κέντρο διανομής στη βόρεια επαρχία Saada της χώρας, στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας Ανθρωπισμού. Αυτή η ημέρα είναι αφιερωμένη στην αναγνώριση των εργαζομένων στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας που διακινδυνεύουν τη ζωή τους βοηθώντας τους πιο ευάλωτους πληθυσμούς στον κόσμο.

Ηγεσία και διοίκηση στην τουριστική βιομηχανία

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Οι απαιτήσεις των τουριστών, ιδιαίτερα μετά την πανδημία του κορωνοϊού, φαίνεται ν' αλλάζουν συνεχώς και γι' αυτό τον πολύ σημαντικό λόγο, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εντάξουν νέους τρόπους διοίκησης, εστιάζοντας κυρίως σε πιο ανθρώπινη προσέγγιση του πελάτη. Ένας καθοριστικός παράγοντας που μπορεί να επιφέρει επιτυχία στη διοίκηση μιας τουριστικής επιχείρησης είναι η άρτια εκπαίδευση και κατάρτιση ιδιαίτερα της ηγετικής ομάδας αλλά και του υφιστάμενου προσωπικού, παρέχοντάς τους έτσι ευκαιρίες ανέλιξης.

Η σωστή ηγεσία ενός οργανισμού ή μιας τουριστικής επιχείρησης χρειάζεται καλή διοικητική ομάδα, η οποία να εμπνέει τα καλύτερα στρώματα της εργασιακής πυραμίδας. Οι εισηγήσεις των απλών εργαζομένων θα πρέπει να εισακούονται και να εφαρμόζονται για βελτίωση και αναβάθμιση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος. Η υπεύθυνη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, η καθοδήγηση και η έμπνευση των υφιστάμενων εργαζομένων, μπορεί να αλλάξει όχι μόνο την εργασιακή υποτροπία στον τουριστικό τομέα σήμερα, αλλά και να επιφέρει καλύτερα διοικητικά και οικονομικά οφέλη στην τουριστική βιομηχανία. Τόσο η ηγεσία όσο και η διοίκηση μιας τουριστικής επιχείρησης θα πρέπει να θέτουν συνεχώς στόχους, να εφαρμόζουν τακτικούς ελέγχους, χρονοδιαγράμματα και να παρακολουθούν την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητά τους. Το σωστό πλάνο, ο στρατηγικός σχεδιασμός, η οργάνωση και η επίβλεψη του προσωπικού οδηγούν στη βελτίωση της εργασιακής απόδοσης προς όφελος όλων της επιχείρησης.

Κάθε οργανισμός και επιχείρηση θα πρέπει να διαθέτουν τους απαιτούμενους πόρους στον προϋπολογισμό εξόδων για συνεχή επιμρφωση του προσωπικού τους, το οποίο με την κατάλληλη κατάρτιση θα ανταποδώσει το όφελος στον εργοδότη του. Οι σημερινές προκλήσεις στην τουριστική βιομηχανία απαιτούν μετακίνηση από τις βασικές γνώσεις, εμπέδωση και εφαρμογή νέων στρατηγικών, που να ανταποκρίνονται στις μελλοντικές προκλήσεις και στις νέες απαιτήσεις των επισκεπτών ή πελατών. Με τη σωστή καθοδήγηση, η ηγετική ομάδα παρακινεί τους εργαζόμενους προς την επίτευξη των στόχων βελτίωσης του προσφερόμενου προϊόντος, δίνοντας έμφαση στην ποιότητα, στην εξυπηρέτηση και στην αυθεντικότητα.

Η ενθάρρυνση του προσωπικού και η αναγνώριση των ικανοτήτων του επιφέρει βελτίωση στην αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα στην εργασία. Το προσωπικό χρειάζεται ν' αποκτήσει αυτοπεποίθηση και να ενθαρρύνεται από τους προϊσταμένους του για ν' αναπτύξει πρωτοβουλίες, ν' αποδώσει και να δημιουργήσει ελεύθερα χωρίς εμπόδια, προκαταλήψεις και αυταρχικές συμπεριφορές.

Η ηγετική ομάδα θα πρέπει επίσης να χαρακτηρίζεται από επικοινωνιακή ικανότητα, παρότρυνση, θετικότητα και αξιοπιστία ενώ η διοικητική ομάδα θα πρέπει να κατέχει τρόπους διαχείρισης και ελέγχου καταστάσεων και περιστατικών, καλή οργάνωση, σωστό προγραμματισμό και στρατηγική σκέψη. Η καθοδήγηση και η σωστή διαχείριση ιδιαίτερα του προσωπικού με διαφορετική φυλή, εθνικότητα, εκπαίδευση, ηλικία και φύλο, αποτελούν ευαίσθητα και λεπτά ζητήματα που και οι δύο καθοδηγητικές ομάδες θα πρέπει να χειρίζονται σωστά για το καλό της επιχείρησης.

Αυτά τα σημαντικά χαρακτηριστικά φανερώνουν τόσο την κουλτούρα της επιχείρησης ή του οργανισμού αλλά και τη μοναδικότητα της, αφού στην τουριστική βιομηχανία δεν είναι μόνο το καλό φαγητό, η εξυπηρέτηση και οι προσφερόμενες υπηρεσίες που κάνουν τη διαφορά, αλλά και ο τρόπος προσέγγισης της πελατείας. Αν το εργατικό προσωπικό νιώθει καλά στον εργασιακό του χώρο και αμείβεται σωστά, τότε θα μάθει να συμπεριφέρεται επαγγελματικά και να εργάζεται ομαδικά μέσα σε ένα ευχάριστο οικογενειακό κλίμα.

Ηγετική ομάδα, διοίκηση και προσωπικό, χρειάζονται εκπαίδευση και ανάπτυξη κατάλληλων δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Η παροχή κινήτρων για βελτίωση και επιμρφωση, η καθοδήγηση και η αξιολόγηση της απόδοσης του προσωπικού, θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη ηγετικών ικανοτήτων και θα βελτιώσουν την ατομική απόδοση του προσωπικού προς όφελος της επιχείρησης, του οργανισμού και θα συμβάλουν στην προώθηση της Κύπρου ως ποιοτικού τουριστικού προορισμού γενικότερα.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Η Μαρίνα Οικονομίδου απουσιάζει σε άδεια.

Τα μπάνια του λαού

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μεσημέρι Τρίτης έγινε η υποστολή της βρετανικής σημαίας στο μέγαρο του Κυβερνείου. Το προηγούμενο βράδυ, κατ' ακρίβειαν τις μικρές ώρες της 16ης Αυγούστου, ο Μακάριος είχε συνυπογράψει τα έγγραφα ανεξαρτητοποίησης της Κύπρου. Τρίτη έπεσε και φέτος η επέτειος της Ανεξαρτησίας. Δεν γιορτάστηκε όμως αφού για τους επίσημους εορτασμούς, σύμφωνα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου του 1960, επιλέχθηκε η 1η Οκτωβρίου. Ο λόγος ήταν ομολογουμένως... αφοπλιστικά κυπριακός. Τα πολιτικά κεφάλια, που δημιούργησαν το κράτος του '60, αποφάσισαν ότι ήταν περίοδος διακοπών για τους Κύπριους και με πρόφαση ότι θα απουσίαζαν οι ξένοι διπλωμάτες καθόρισαν την επέτειο το πολύ πιο βολικό φθινόπωρο. Προκαρμημένο, πάντως, όπως και να το δει κανείς. Ιδιαίτερα αν σκεφτούμε ότι η άγουρη πολιτική μας ηγεσία προέβλεψε αυτό που ο Ουμπέρτο Έκο θα έκανε διεθνή επιτυχία μερικές δεκαετίες αργότερα: «Τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις». Κατά τον ίδιο τρόπο που δεν κινείται τίποτε αξιόλογο στη δημόσια σφαίρα. Εκτός φυσικά από τα μπάνια του λαού.

Όλα αυτά τα χρόνια, ως κράτος, αποδειχτήκαμε αναξιοίποστοι σε πολλά και αποτύχαμε σε άλλα τόσα. Τα μπάνια του λαού όμως τα υπερασπιστήκαμε ως υπέρτατη αξία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Γιατί οι νηπιτόρες μας γνωρίζουν καλά πως κανένας και τίποτε δεν μπορεί να μας αποσπάσει από τη θερμή ραστώνη. Λαμπρό παράδειγμα οι ήσυχες προεκλογικές ημέρες του φετινού Αυγούστου.

Debates; Οι Λευκωσιότες μπορεί να ιδρώνουν κάτω από τις ομπρέλες του Πρωταρά αλλά γι' αυτό δεν ευθύνεται η φυγομαχία κανενός υποψηφίου από τις τηλεμαχίες. Έτσι απόμεινε μόνος του ο Κολοकाσιδης να φωνάζει καθώς οι υπόλοιποι έπιασαν μάλλον πιο γρήγορα το υπονοούμενο. Παρακολουθήσεις; Υπό νορμάλ συνθήκες το θέμα έπρεπε να μονοπωλεί την πολιτική ατζέντα. Πλην, όμως, η περιρρέουσα αδιαφορία υποβάθμισε το σκάνδαλο των υποκλοπών στην Ελλάδα παρά τις τουλάχιστον ύποπτες διασυνδέσεις με την Κύπρο. Τι να με τους υπό κατηγορία Ισραηλινές μπλέχτηκε το όνομα του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα και η αξιωματική αντιπρόεδρος κατηγορεί ευθέως το κυβερνητικό κόμμα για εμπλοκή σε παράνομες παρακολουθήσεις; Ο σεβασμός στα μπάνια του λαού υποπίπτει σε συντριπτικά και αυτή τη φορά.

Αυτό κατάλαβε μάλλον ο Χριστοδουλίδης και επέλεξε την παραπεταμένη σιωπή. Με τα χαμόγελα και τις χειραφίες άλλωστε κανείς δεν ζορίζεται, ο χρόνος κυλάει μαλακά και ο Αύγουστος κλείνει ράθυμα τον κύκλο του δικώς κανένα απολύτως κόστος. Γιατί για να υπάρξει πολιτικό κόστος βασική προϋπόθεση είναι κάποιοι να κάνουν τη χρέωση και ν' αποστείλουν στον λογαριασμό. Εδώ όμως οι «πελάτες» περί άλλων τυρβάζουν, άρα λοιπόν από μηδενική χρέωση προκύπτει κόστος μηδέν.

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης προπαθεί προφανώς να πάρει παράταση εξ ου και ανακοίνωσε ότι το προεκλογικό του τουρ δεν θα του αφήνει χρόνο για δημόσιες συζητήσεις. Δεν θέλω να χαλάμε τις καρδιές μας, μέρες που ν'αι, αλλά ως καταβόλουμε μια προσπάθεια για να κατανοήσουμε το σουρεαλιστικό του πράγματος: Ο πολυάσχολος υποψήφιος πρόεδρος τον Σεπτέμβριο θα οργώνει (sic) όλη την Κύπρο. Σε πραγματικούς χρόνους δηλαδή θα πηγαίνει από τη Λευκωσία στη Λεμεσό, από την Λεμεσό στο Τρόδος και από την Πάφο στη Λάρνακα. Αποστάσεις μιας ή μιάμιση ώρας, δεν το λες και Νέα Υόρκη – Αριζόνα για να φας τα νιάτα σου στους δρόμους. Παρόλα αυτά η επίκληση του βαρυφορτωμένου προγράμματος έπεσε στα μαλακά. Γιατί; Γιατί κάνει ζέστη, γιατί οι ημέρες των διακοπών είναι πολύτιμες, γιατί βαριόμαστε... Θέλετε κι άλλα;

Ένα πιο πονηρό μυαλό θα σκεφτόταν ότι η παράταση της πολιτικής απραξίας και κυρίως οι αντιπαραθέσεις που αφορούν σε συγκεκριμένες θέσεις ίσως έχουν να κάνουν με τις δημοσκοπήσεις του φθινοπώρου. Ποιον ωφελεί αυτή η στασιμότητα άραγε; Ιδιαίτερος αν συνυπολογίσουμε ότι βρισκόμαστε ενώπιον του φαινομένου οι δημοσκοπήσεις να μην αξιοποιούνται ως «φωτογραφία της στιγμής» αλλά σαν εργαλείο καλλιέργειας παράστασης νίκης.

Το βέβαια πάντως είναι ότι για όλα αυτά δεν ευθύνεται κάποιο αόρατο χέρι που κινεί τα νήματα, ένας μεγάλος αδελφός που αποφασίζει πριν από εμάς για μας. Τίποτε δεν γίνεται ερήμην μας. Ας το θυμόμαστε αυτό προτού αρχίσουμε ξανά τη γνωστή κγήνια.

stavros.christodoulou@gmail.com

Μια Μέρκελ για να ισορροπήσουμε;

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Όταν η Άγκελα Μέρκελ αποχωρούσε από την ηγεσία της Γερμανίας, αρκετοί, περιλαμβανομένων και διπλωματικών κύκλων, ξένων και εγχώριων, εξέφραζαν ανησυχία ότι οι εξελίξεις θα ήταν δυσοίωτες για την Ε.Ε., στο σύνολό της. Και μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, οι προβλέψεις αυτές επιβεβαιώθηκαν, καθώς η διάδοχος κατάσταση στην ηγεσία της Γερμανίας εμφανίζει μιαν εγγενή πολιτική ανεπάρκεια, η οποία έχει οδηγήσει τη χώρα σε μιαν άνευ προηγούμενου κρίση, με επικεντρω το Ουκρανικό και την ενέργεια. Συμπαράσυρτας, ως εθίσται και λόγω οικονομικού εκποτισματος, όλη την Ε.Ε.

Ο Σοσιαλιστής Καγκελάριος της Γερμανίας, Όλαφ Σολτς, σε αντίθεση με τη Μέρκελ που καθόριζε πλήρως τη γραμμή της Ε.Ε., «άγετα και φέρεται», όπως παραδέχονται κοινοτικοί κύκλοι, ακολουθώντας μιαν αμφιλεγόμενη πολιτική πορεία στο Ουκρανικό, η οποία εκπονείται «κατόπιν συντονισμού»,

Ουάσιγκτον - Βρυξελλών. Χωρίς να χρειάζεται βεβαίως να πούμε ποιος «συντονίζεται» με την εν λόγω πορεία και ποιος έχει το πάνω χέρι. Άλλωστε, τα επτά πακέτα κυρώσεων που επέβαλε η Ε.Ε. είναι ραμμένα στα μέτρα των ΗΠΑ. Και δημιουργούν την εντύπωση ότι οι Βρυξέλλες και η ηγεσία τους δεν έχουν καταφέρει ν' αντιληφθούν ότι σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, η εξάρτηση της ενωμένης Ευρώπης από τη ρωσική ενέργεια είναι τέτοια που οι όποιες κυρώσεις θα έπρεπε να είχαν χαρακτήρα μικροχειρουργικών επεμβάσεων και ότι θα έπρεπε να συνοδεύονταν από ένα σχεδιασμό διαχείρισης κρίσεων, δεδομένου ότι ο κάθε νουνεχής άνθρωπος, πόσω μάλλον ένας ηγέτης της Ε.Ε., θα έπρεπε να είναι σε θέση να προβλέψει, ότι ένας εγκληματίας πολέμου, όπως είναι ο κ. Πούτιν, δεν θα καθόταν με τα χέρια σταυρωμένα.

Και βεβαίως δεν κάθισε. Πωλεί ενέργεια στην Κίνα, την Ινδία και παρακάμπτει τις κυρώσεις που κατά παραγγελία των ΗΠΑ επέβαλε η Ε.Ε., αξιοποιώντας τις τουρκικές

τράπεζες του φίλου του Ταγίπ Ερντογάν. Ο οποίος κ. Ερντογάν είναι και δίδην «έντιμος διαμεσολαβητής», αλλά και έχει πωλήσει και μν επανδρωμένα αεροσκάφη στην Ουκρανία που χρησιμοποιούνται κατά τις Ρωσίας, την οποία την ίδια ώρα βοηθάει να ξεφύγει από τις συνέπειες της εισβολής της, αναγκαίζοντας τις δυτικές κυρώσεις, που ο ίδιος βεβαίως δεν ακολουθεί.

Σε όλο αυτό το πολιτικο-οικονομικό πλιάτσικο και το θέατρο του παραλόγου που ζούμε, ο ηγέτης της Γερμανίας Όλαφ Σολτς είναι δυστυχώς ένας απλός θεατής. Ρόλο τον οποίο ουδέποτε ενσάρκωσε η Άγκελα Μέρκελ, η οποία παρά τη φιλοτουρκική της πολιτική (για την οποία την έχουμε επικρίνει), λειτουργούσε πάντα προληπτικά, διασφαλίζοντας τα συμφέροντα της χώρας της, με αποτέλεσμα, τις πλείστες φορές να επωφελείται και η ίδια η Ε.Ε., η οποία δεν είχε κινδυνεύσει με εκτροχιασμό, κάτι που συμβαίνει σήμερα. Ξένοι διπλωματικοί κύκλοι θεωρούν ότι η προστιθέμενη αξία της

κ. Μέρκελ, είναι ότι στην περίπτωση Πούτιν, θα μπορούσε να είχε προλάβει τα χειρότερα. Και ότι σε κάθε περίπτωση, εάν ποτέ φτάναμε στην ώρα των κυρώσεων, αυτές δεν θα είχαν τις συνέπειες που κυρίως βιώνει σήμερα η Ε.Ε., πληρώνοντας το μεγαλύτερο μέρος του λογαριασμού. Με τις ελλείψεις στην ενέργεια και το ράλι τιμών που έχει εκτοξεύσει τον πληθωρισμό. Και με παράλληλες πιέσεις και στο ίδιο το ενιαίο νόμισμα, το ευρώ.

Ο κ. Σολτς, ο οποίος κλήθηκε να καταθέσει στο σκάνδαλο φοροδιαφυγής Cum-Ex (για ενδεχόμενη εμπλοκή στελέχους του Σοσιαλιστικού Κόμματος), δείχνει με κάθε ευκαιρία ότι δυσκολεύεται να ηγισει την καρέκλα της ηγεσίας της χώρας του. Κάτι που έχει ανάγκη όχι μόνο η ίδια η χώρα, αλλά και η Ε.Ε. Στην πρόσφατη συνάντηση με τον Μαχμούτ Αμπάς έμεινε ατάραχος, ακούγοντας τον Παλαιστίνιο ηγέτη να κάνει λόγο για «50 ολοκαυτώματα του Ισραήλ σε βάρος των Παλαιστινίων». Τον λογαριασμό πληρώνει τώρα ο εκπρό-

σωπός της γερμανικής κυβέρνησης, Στέφεν Χεϊμπεστράτ, ο οποίος ανέλαβε και την ευθύνη της αδράνειας Σολτς. Όπως πληρώνει και η κοινωνία των Γερμανών πολιτών, την επίσης αδράνεια Σολτς στο ζήτημα της Ουκρανίας και των άστοχων κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στον εγκληματία πολέμου Βλαντιμίρ Πούτιν. Αδράνεια που δεν επηρεάζει μόνο τη χώρα του, αλλά όλη την Ε.Ε.

Σημ.: Αν και η τέως Γερμανίδα Καγκελάριος Μέρκελ έπαιξε παιχνίδια στην πλάτη της Λευκωσίας, εκδίδοντας λευκή επιταγή στην Άγκυρα αναφορικά με τις κυπρογενείς τις υποχρεώσεις, αναβαθμίζοντας τον Ερντογάν λόγω μεταναστευτικών και δραματιζόντας ρόλο στο «κούρεμα», την ίδια ώρα αποτελούσε εγγύηση για την ίδια τη χώρα και κατ' επέκταση, σε σημαντικό βαθμό για την εύρυθμη λειτουργία της Ε.Ε.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η ενίσχυση των θεσμών αντίδοτο στον αυταρχισμό

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Κάθε κρίση κρύβει μία ευκαιρία, λέει το παλιό κλισέ. Είναι όμως αλήθεια. Στην Ελλάδα, δυστυχώς, τείνουμε έπειτα από κάθε κρίση να μπλέκουμε σε ένα ατέλειωτο ξεκατίνιασμα για το «ποιος φταίει, ποιος είπε τι», που σπάνια μεταφράζεται σε απτά μαθήματα για το μέλλον. Με ελάχιστες εξαιρέσεις. Όπως τα Ιμια, από τα οποία το πολιτικό προσωπικό έβγαλε κάποια συμπεράσματα και άρχισε να αντιμετωπίζει διαφορετικά τις Ενοπλες Δυνάμεις.

Ετσι και τώρα είναι ανάγκη να

Είναι σημαντικό να ξέρει όποιος έχει ή θα έχει την εξουσία στο μέλλον ότι μπορεί να ελεγχθεί. Χωρίς να ξεγυμνωθεί η εθνική ασφάλεια της χώρας με τις τόσες απειλές που αντιμετωπίζει.

βγουν τα σωστά συμπεράσματα. Για έναν κυρίως λόγο. Να μην μπει στο μέλλον στον πειρασμό ένας – δεξιάς ή αριστερός– πολιτικός ή αξιωματούχος να νιώσει ότι κατέλαβε την εξουσία και να εκμεταλλευθεί τις τρύπες και την έλλειψη δικλίδων ασφαλείας για να εγκαθιδρύσει ένα πραγματικά σκληρό αυταρχικό σύστημα, που θα κάνει και τον Ορμπαν να μοιάζει... «γατάκι». Το χρυσάμε αυτό στη χώρα και τη δημοκρατία μας, που φαίνεται ότι ακόμη ενπνικιώνεται. Και με όσα συμβαίνουν παγκο-

σμίως δεν θα το έβλεπα ως σενάριο επιστημονικής φαντασίας κάποια στιγμή στο μέλλον. Τιποτα, άλλωστε, δεν είναι πια δεδομένο στην εποχή μας.

Η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα που κινούνται στη σωστή κατεύθυνση. Χρειάζονται όμως και άλλες κινήσεις, σε επίπεδο προσωπών και θεσμών. Υπάρχουν καθарοί, έμπειροι και σοφοί άνθρωποι στην Ελλάδα και την Ευρώπη, που μπορούν να βοηθήσουν να ξεπεράσουμε τον κακό μας εαυτό σε έναν πολύ ευαίσθητο και ζωτικό τομέα. Είναι σημαντικό να ξέρει όποιος έχει ή θα έχει την εξουσία στο μέλλον ότι μπορεί να ελεγχθεί. Χωρίς να ξεγυμνωθεί η εθνική ασφάλεια της χώρας με τις τόσες απειλές που αντιμετωπίζει.

Η Ελλάδα έχει ένα δομικό πρόβλημα. Οι «υπόνομοι» της είναι πολύ σκοτεινοί. Ενώ σε πολλά είμαστε Ευρωπαίοι, σε μερικά μοιάζουμε να έχουμε κολλήσει στον βαλκανικό μας εαυτό. Το ζήτημα είναι πώς βγαίνεις από αυτόν τον φαύλο κύκλο, πώς αντιμετωπίζεις το πρόβλημα χωρίς να κάνεις το λάθος να πιστέψεις ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Οσο περιεργο κι αν ακούγεται στο σημερινό σκηνικό, υπάρχει πεδίο σύγκλισης για το πολιτικό σύστημα να λύσει αυτόν το γόρδιο δεσμό. Με κανόνες και θεσμούς.

Το μόνο που δεν χρειαζόμαστε πάντως αυτή την ώρα είναι η πολιτική αποσταθεροποίηση και να κολλήσουμε σε ένα τέλμα, σφραγισμένο μάλιστα από την απλή αναλογική. Θα το ήθελαν πολλοί, εντός και εκτός Ελλάδος. Θα ήταν όμως τραγικό, γιατί αυτό που προ-έχει είναι να αλλάξουμε, όχι να πάμε πίσω.

Στα χρόνια του κυκλώνα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Είχαμε μέχρι τώρα τα βάσανά μας τα πολλά με την Τουρκία και μας προέκυψε αυγουσιάτικα και άλλο ένα. Ο λόγος περί μίας νη-

σίδος στον Εβρο ποταμό, όπου είχαν καταφύγει προσωρινά Σύριοι πρόσφυγες, που κατευθύνονταν από την Τουρκία προς την Ευρώπη.

Αρχισαν, όπως άλλωστε αναμενόταν, οι συνήθεις αντεγκλήσεις στελεχών της κυβερνήσεως και αντιπολιτεύσεως. Και είχε τελικώς την έμπνευση ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη, Τάκης Θεοδωρικάκος, να διευκρινίσει πως σύμφωνα με επίσημη γνωμάτευση της αρμοδίου υπηρεσίας του Ελληνικού Στρατού, η συγκεκριμένη νησίδα κείται εκτός ελληνικής επικρατείας.

Η τουρκική φυλή δεν βιάζεται και δεν ξεχνάει ποτέ – σε αντίθεση με ό, τι συμβαίνει με το γένος των Ελλήνων.

Εσπευσε ο ΣΥΡΙΖΑ να καταθέσει ερώτηση στη Βουλή ζητώντας διευκρινίσεις, επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι η νησίδα είναι εγγεγραμμένη στο Εθνικό Κτηματολόγιο ως ιδιοκτησία του ελληνικού Δημοσίου. Το τι από τα δύο ισχύει, ένας Θεός γνωρίζει.

Το βέβαιο είναι ότι ο Τούρκος πρόεδρος Ρεσέπ Ταγίπ Ερντογάν και οι συν αυτό απλώς απολαμβάνουν το θέαμα που προσφέρει αυγουσιάτικα η εν Ελλάδι πολιτική σκηνή. Αλλά η τουρκική φυλή δεν βιάζεται και δεν ξεχνάει ποτέ – σε αντίθεση με ό, τι συμβαίνει με το γένος των Ελλήνων.

Και ίσως κάποια στιγμή η Αγκυρα –όποτε και εάν το κρίνει σκόπιμο– θα επανέλθει. Και η αντίδραση των Αθηνών θα είναι καταγγελτική της αναθεωρητικής πολιτικής της γείτονος, και άλλα συναφή. Μία επανάληψη, εν ολίγοις,

των όσων διαδραματίζονται εδώ και δεκαετίες.

Δίχως καμία αμφιβολία η Τουρκία είναι ένας δύσκολος γείτονας. Σε αντίθεση με την κρατούσα άποψη στη Δύση, ο κ. Ερντογάν δεν είναι ούτε απρόβλεπτος και σίγουρα όχι επιπόλαια ριψοκίνδυνος.

Βεβαίως η Τουρκία διανύει προεκλογική περίοδο και οι δημοσκοπήσεις δείχνουν μία πτώση της δημοφιλίας του κ. Ερντογάν. Και φυσικά η χώρα αυτή αντιμετωπίζει σοβαρότατα οικονομικά προβλήματα, αν και δεν είναι η μόνη από τη στιγμή που ξέσπασε ο πόλεμος στην Ουκρανία.

Ωστόσο, παρά τη λυσσαλέα κομματική αντιπαράθεση, που ασφαλώς θα κλιμακώνεται όσο θα πλησιάζει η ημερομηνία των εκλογών, επί του θέματος της εξωτερικής πολιτικής και ιδιαίτερα έναντι της Ελλάδος δεν υφίσταται καμία διαφοροποίηση. Μάλιστα, αντιθέτως, η αντιπολίτευση συχνά υπερθεματίζει.

Στην περιοχή των ευρυτέρων συμφερόντων της Ελλάδος συμβαίνουν ουσιώδεις μεταλλάξεις. Ο κ. Ερντογάν επικείμενος και επέτυχε σε έναν σημαντικό βαθμό να συνθέσει σε μία ενότητα δύο αντίθετες ροπές της ιστορίας της Τουρκίας – τον Οθωμανισμό και τον Κεμαλισμό.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει στη Ρωσία, όπου ο πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν συνθέτει το νέο «περιεκτικό» ιδεολόγημα αυτής της χώρας, αγιοποιώντας τους Ρομανόφ, που εξετέλεσαν οι Μπολσεβίκοι, αξιοποιώντας με κάποιες προσαρμογές τις «τεχνικές» του Στάλιν και αναδεικνύοντας για άλλη μια φορά το ρωσικό Πατριαρχείο σε βασικό πυλώνα αυτής της χώρας.

«Για να μείνουν τα πράγματα ως έχουν πρέπει να αλλάξουν», έλεγε ο σοφός «Γατόπαρδος» την εποχή του Risorgimento, που οδήγησε στην ενοποίηση της Ιταλίας και την ίδρυση του Βασιλείου της Ιταλίας το 1861. Μέσα σε αυτόν τον κυκλώνα η χώρα μας αναζητεί καταφύγιο στη Δύση, που ομολογούμενος δεν διανύει την καλύτερή της φάση.

Τα Πόκεμον της λογοτεχνίας και η στίξη της ποίησης

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

«**Μ**α αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές θα πρέπει να διαβάσουν». Αυτήν την αποστομωτική απάντηση πήρε ο εκπαιδευτικός κ. Γιώργος Γιώτης από συνάδελφό του. Ήταν πριν από 25 έτη συναντά και η απάντηση αφορούσε πρότασή του για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Πρόταση τερατώδους φαίνεται για τα δεδομένα της ελληνικής εκπαίδευσης: είναι καλύτερο να επιτρέψεις στον μαθητή να «βουτήξει» σε ένα ολοκληρω λογοτεχνικό κείμενο για όλη τη χρονιά παρά να περιπλανιέται από απόσπασμα σε απόσπασμα. Όπως μου γράφει ο κ. Γιώτης στην επιστολή που μου έστειλε με αφορμή τη σειρά των άρθρων μου για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη μέση εκπαίδευση, όταν άκουσε την απάντηση του συναδέλφου του, σκέφτηκε ότι «αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να διαβάζουν και οι καθηγητές». Αυτά πριν από είκοσι πέντε χρόνια. Εκτοτε, τίποτε δεν έχει αλλάξει.

Η επιστολή του κ. Γιώτη έχει ενδιαφέρον διότι θίγει, εκ των «έσω», με την πείρα του εκπαιδευτικού όσα με απασχόλησαν, και συνεχίζουν να με απασχολούν, για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Αυτήν που θεωρώ απαραίτητη, αναγκαία συνθήκη, για τη δια-

μόρφωση της σκέψης. «Δεν νοείται δημοκρατικός συγκροτημένος ισορροπημένος πολίτης χωρίς λογοτεχνική παιδεία». Αναρωτιέται, δε, πώς είναι δυνατόν το δικό μας εκπαιδευτικό σύστημα να δημιουργεί απέχθεια και για τη νέα και για την αρχαία γραμματεία. Οσο για την πρότασή μου περί κατάρτησης της διδασκαλίας της λογοτεχνίας –που ορισμένοι φιλόλογοι την πήραν κατά γράμμα ίνα επιβεβαιώσουν την αδυναμία κατανόησης των κειμένων που οι ίδιοι υποτίθεται διδάσκουν– ο κ. Γιώτης δίνει την πιο αποστομωτική απάντηση: «Δεν υπάρχει θέμα κατάρτησης της λογοτεχνίας, γιατί πολύ απλά δεν διδάσκεται η λογοτεχνία. Το μάθημα λέγεται κείμενα ελληνικής λογοτεχνίας».

Είχαν ενδιαφέρον οι αντιδράσεις στη σειρά αυτή των άρθρων. Στη συντριπτική τους πλειονότητα προέρχονταν από φιλολόγους. Λογικό από τη μία. Αισιόδοχο από την άλλη. Αν μη τι άλλο, δείχνει πως οι καθ' ύλην αρμόδιοι δεν αδιαφορούν για το έργο τους. Και αν σήμερα δεν αναφέρομαι στις συνήθεις επιθέσεις που δεχομαι για τις θέσεις μου είναι επειδή τις θεωρώ συντηρημένες και έχω χάσει το ενδιαφέρον μου ακόμη και για τη βιαιότητά τους. Αντιθέτως,

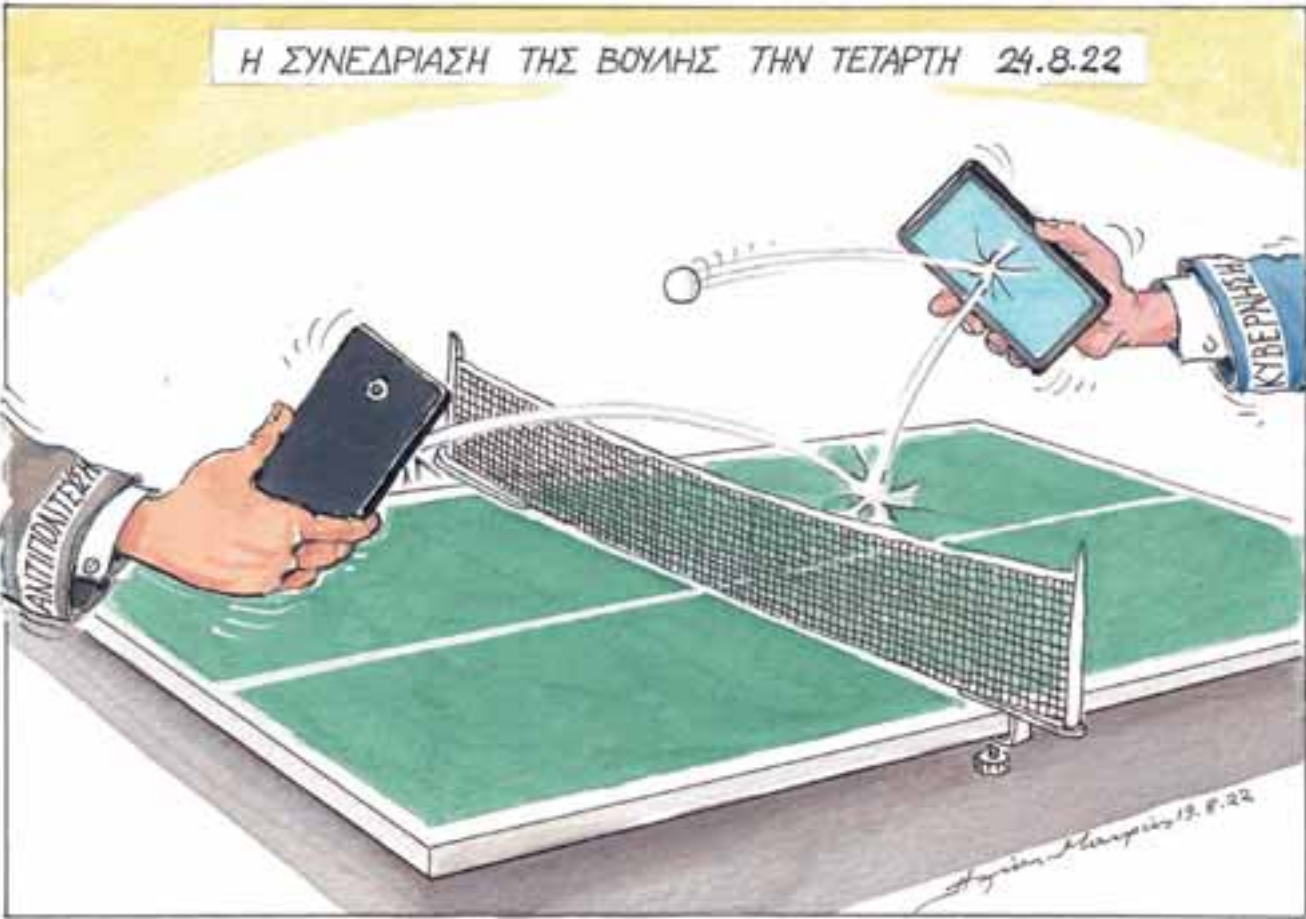
μου έκανε εντύπωση αυτήν τη φορά ότι άγγιξα μια φλέβα ευαισθησίας που οφείλει να μην περάσει απαρατήρητη, ούτε από το υπουργείο Παιδείας ούτε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η κ. Ειρήνη Πουγούνια, καθηγήτρια στην Κάλυμνο, παρομοιάζει τους περιφημους «κειμενικούς δείκτες» –γκάζετ της μετανεωτερικότητας– με Πόκεμον. Λέει, δε, πως το υπουργείο και το ΙΕΠ αντιμετωπίζουν τα ανθρωπιστικά μαθήματα σαν τα μαθηματικά. Ως μηχανιστική γνώση. Εννοείται πως τα μαθηματικά πόρρω απέχουν από το να είναι μηχανιστική γνώση. Το αντίθετο. Όμως ο τρόπος με τον οποίον διδάσκονται τα έχουν καταδικάσει και αυτά στην παπαγαλία. Μαθηματικός σε μεγάλο σχολείο της Αθήνας μου έλεγε πως ακόμη και τα παιδιά που παίρνουν άριστα στη λύση των εξισώσεων δεν είναι σε θέση να εξηγήσουν με δικά τους λόγια ποια λογική ακολούθησαν για να τις λύσουν.

Η αρρώστια δύσκολα θεραπεύεται, διότι έχει ριζώσει βαθιά. Η κ. Σόνια Ευθυμιάδου-Παπασπύρου, συνταξιούχος δασκάλα πια, αναφέρεται σε ένα επεισόδιο προ εικοσαετίας. Το τότε υπουργείο

είχε ορίσει επιμόρφωση για τους εκπαιδευτικούς. Ο δε σοφός επιμορφωτής το πρώτο πράγμα που έκανε ήταν να ζητήσει από τους επιμορφούμενους να μετρήσουν τα σημεία στίξης σε ένα ποίημα του Ελύτη. Μοιάζει με καψόνι για νεοσύλλεκτους, που είναι υποχρεωμένοι να μαζέψουν τις γόπες από το στρατόπεδο, αλλά είναι μάθημα επιμόρφωσης. Και καλά η επιστολογράφος μου το βρήκε περιεργο. Πόσοι όμως από τους συναδέλφους της το βρήκαν φυσιολογικό και μπήκαν στην τάξη για να διδάξουν πως έτσι πρέπει να διαβάζει κανείς την ποίηση;

Αρκούμαι σ' αυτές τις αντιδράσεις. Κάπου διάβασα πως το ΙΕΠ έχει φιλόδοξα σχέδια. Θα εισαγάγει κείμενα λογοτεχνίας, ελληνικής και μεταφρασμένης, μυθιστορήματα, πεζογραφήματα. Είθε, όμως αυτό δεν σημαίνει και πολλά από μόνο του. Το ζητούμενο είναι να αλλάξει η νοοτροπία της προσέγγισης. Κυρίως, δε, να συνειδητοποιήσουν πως το μάθημα της λογοτεχνίας δεν είναι ένα μάθημα ανάμεσα στα άλλα. Εκεί κρίνεται η διαμόρφωση της γλωσσικής ευαισθησίας και κατά συνέπεια της σκέψης. Εντέλει, η υπεράσπιση της ελευθερίας της σκέψης και της έκφρασης.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΝΑΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Λεπλασία της ζωής μας

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Η ιερότητα της πολιτικής – πώς μηδενίζεται.

τιμάει συναισθηματικές παρηγορίες, πληθωρικές ηθολογίες, άσχετες με την εμπειρία, ψυχολογικές «βεβαιότητες» που λανθάνουν σαν «πίστη». Παρατείνεται από την υποστατική πραγματικότητα της αλήθειας της (από το κοινωνικό σώμα της ενόριας και επισκοπής), επικειρεί να δισωθεί ως θεομοποιημένη από το κράτος ιδεολογία. Δεν αντιλαμβάνεται τον ιλιγγιώδη πολιτισμό στον οποίο σαρκώθηκε το «ευαγγέλιο» της.

Περίεργες αναλογίες αμοιβαίων εξομολώσεων: Οι διαχειριστές του μηδενιστικού «εκσυγχρονισμού» παλεύουν, με νύχια και με δόντια, να υποκαταστήσουν την πολιτική «πράξη» με σκηνοθετημένες εντυπώσεις, το άθλημα της ποιότητας και κοινωνικής προσφοράς με τη φιγουρατζδική ευτέλεια. Ο πίκυς των επιδιώξεων τους δεν μπορεί να ανεβεί ψηλότερα από την ψυφιοθρία. Είναι το μέγιστο που μπορούν να φιλοδοξήσουν, το βλέπει κανείς στην ιταμότητα των φυσιογνωμιών και των λόγων τους. Αφρίζουν στα τηλεοπτικά «παράθυρα», μαίνονται υστερικά

και εξευτελίζονται, προκειμένου να εξαλείψουν κάθε μνεία «ιερότητας» από την «πόλιν», να ισοπεδώσουν τη ζωή στο επίπεδο των «δικαιωμάτων».

Πατι; Ίσως επειδή το «ιερό» παραπέμπει σε ποιότητες που συντρίβουν τα δικά τους σπιθαμιαία αναστήματα, καταδικάζουν μισκρονοϊκή τη λογική του μηδενισμού, τρομακτικό τον επικείμενο θάνατο του θωρακισμένου με «δικαιώματα» ατόμου.

Από την άλλη μεριά, οι δοκούντες άρχειν των θρησκευτικών θεσμών μάς αφήνουν ενεούς με την ανάγκη που έχουν να μεταφράζουν την οντολογία (το «νόημα» της ύπαρξης και της συνυπαρξης) σε φτηνό ψυχολόγημα, σε γλώσσα ωφελιμιστικής ιδιοτέλειας, γλώσσα εξουσίας και «έργων αξιομισθίας». Δίχως αυτή την εξουσιαστική επένδυση δεν μπορούν να πουν τι επαγγέλλονται, χρειάζονται την εξουσιαστική σκηνοθεσία για να εκπροσωπήσουν την ελπίδα νίκης της ζωής καταπάνω στον θάνατο.

Τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια πολιτισμού των Ελλήνων συνιστούν απτό θησαύρισμα στη ζωντανή (ακόμα) ορθόδοξη εκκλησιαστική λατρεία: Εκεί η συνέχεια της αρχαιοελληνικής πολιτικής, η «εκκλησία του δήμου» ως εκκλησία

των πιστών. Εκεί η συνέχεια της τραγωδίας, η δραματολογία που λειτουργεί ως αποκάλυψη. Εκεί η διαχρονική συνέχεια της γλώσσας από τον Όμηρο ως τον Παπαδιάμαντη, σε κάθε εσπερινό και όρθρο. Η συνέχεια της ποίησης αδιάπτωτη, η συνέχεια της μουσικής, της ζωγραφικής από τα Φαγιούμ ως τον Θεόφιλο.

Αλλά «οι δοκούντες άρχειν» των θεσμών αντιπαρέχονται πανάσχετοι το ιλιγγιώδες έργο που κλήθηκαν να διακονήσουν. Έχουν στα χέρια τους διαμάντια, και αυτοί μάχονται για χρωματιστά γυαλιά.

Η κάθε πλευρά παλεύει να απωθήσει αυτό που έχει, να προσλάβει αυτό που την ακυρώνει. Οι πολιτικοί αγνοούν ή προοπερνάνε αδιάφοροι κάθε ενδεχόμενο να νοηματοδοτήσουν το έργο τους με τη γόνιμη ερετρότητα της παράδοσης (δηλαδή του πολιτισμού) των Ελλήνων. Μάχονται τον πολιτισμό (την εμπειρική μεταφυσική παράδοση των Ελλήνων) πιθηκίζοντας τεροχρονισμένο τον αντικληρικαλισμό του 18ου αιώνα στη Δύση. Και από την άλλη μεριά, οι «θρησκευτικοί άρχοντες» ούτε που υποψιάζονται την πολιτισμική παράδοση που θα μπορούσαν να συνεχίσουν.

Η παρακάμ στην κυριολεξία της.

Προστατεύοντας τη Σωσάννα

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ*

Θα σου άρεσε να σε παρακολουθούν και να υποκλέπτουν τις ιδιωτικές συνομιλίες σου ιδιώτες ή το κράτος; Κατ' αρχήν θα λέγαμε όχι, γιατί είναι σαν να σου κλέβουν κάτι που είναι δικό σου: όχι τόσο κάποια υποτιθέμενα «μυστικά», αλλά κυρίως το δικαίωμα να αποφασίζεις εσύ τι θα μοιράζεσαι μόνο με τον εαυτό σου και τους φίλους σου και τι θα αποκαλύπτεις στους άλλους. Με τον εαυτό μας διατηρούμε μια προνομιακή σχέση και δεν τον εκθέτουμε άνευ ετέρου σε κοινή θέα. Αυτό σημαίνει εαυτός. Και οι άλλοι δεν μπορούν να έχουν την αξίωση να ξέρουν τα πάντα για εμάς. Γι' αυτόν τον λόγο είναι προσβλητικό να ακουμπάει κάποιος τρίτος το αυτί του στον τοίχο με τα «μυστικά» των άλλων. Εκείνος που σε παρακολουθεί διαπράττει μάλιστα μία επιπλέον λαθροχειρία. Αποκτάει κατά κάποιο τρόπο το πάνω χέρι, ξέρει πράγματα για σένα που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για λογαριασμό του και ακόμη χειρότερα εις βάρος σου. Αυτό είναι άδικο. Σε κάποιες, ωστόσο, αυστηρά προδιαγεγραμ-

μενά περιπτώσεις μπορεί το δικαίωμά σου να κάμπτεται απέναντι στην ανάγκη προστασίας των άλλων. Αλλά και έτσι ακόμη δεν πρέπει να υποτιμηθούν τον κίνδυνο το αίτημα προστασίας να είναι απλώς αμαρτωλή πρόφαση, με αποτέλεσμα στο τέλος να μας ακούν όλους.

Φυσικά, θα μπορούσαμε να φανταστούμε μια χώρα όπου όλοι θα δικαιούντο να παρακολουθούν όλους. Μια χώρα που δεν θα πίστευε σε ηθικούς κώδικες που προστατεύουν την ιδιωτική μας ζωή. Παρακολουθήσεις και υποκλοπές δεν θα προσπόριζαν έτσι ένα άδικο πλεονέκτημα, γιατί όλα θα ήταν διάφανα. Κανείς δεν θα ένιωθε ότι τον κλέβουν, γιατί τίποτε δεν θα ήταν δικό του. Θα μας άρεσε να ζούμε σε μια τέτοια χώρα;

Σίγουρα η ελευθερία και η ευθύνη θα είχαν διαφορετικό χαρακτήρα. Όμως δεν ζούμε, ευτυχώς, σε τέτοια χώρα και η αλήθεια είναι ότι, παρά τις διαφορές από εποχή σε εποχή και από τόπο σε τόπο, όλοι αντιλαμβάνονμαστε ότι ένα κομμάτι του εαυτού μας ανήκει κατ' αποκλειστικότητα σε εμάς, όχι σε άλλους. Η Σωσάννα (ένα αγαπημένο θέμα στην ιστορία της τέχνης) έχει το δικαίωμα να παίρνει

το λουτρό της μακριά από τα ακόλαστα βλέμματα των γερόντων – ακόμη και αν οι σύγχρονες αντιλήψεις περί επιχειρηματικότητας και η ψηφιακή τεχνολογία επιτρέπουν περίπου στον καθένα να εισδύσει στον κήπο της.

Αλλάζει κάτι αν τα μυστικά και οι παρακολουθήσεις αφορούν τους ίδιους τους αξιωματούχους της δημοκρατίας; Πρέπει κατ' αρχήν να δεχτούμε ότι μια δημοκρατική πολιτεία οφείλει να βρισκεται σε εγρήγορση για να αποτρέψει κινδύνους για τα άτομα και την ίδια. Γι' αυτόν τον λόγο υπάρχουν μυστικές υπηρεσίες, και μια γενική εξαίρεση μιας κατηγορίας προσώπων από παρακολουθήσεις δεν θα ήταν φρόνιμη επιλογή. Ωστόσο, η δημοκρατία οφείλει και να αυτοπροστατεύεται από την αυθαιρεσία τόσο εις βάρος των πολιτών όσο και εις βάρος της ίδιας της δημοκρατικής και δικαιοκρατικής της συγκρότησης. Η απαξία εδώ δεν έγκειται τόσο στην προσβολή της ιδιωτικότητας όσο στην προσπόριση ενός είδους άνομου οφέλους μέσα από την απόκτηση ιδιαίτερης πληροφόρησης: την κατοχύρωση, δηλαδή, πολιτικού πλεονεκτήματος εκτός δημοκρατικών κανόνων. Για τον λόγο αυτόν οι πολιτικοί δικαιούνται, ως αξιωματούχοι της δημοκρατίας, κάποια ιδιαίτερη προστασία, όχι όμως εξαίρεση. Το αίτημα της «βελτιστοποίησης» των πληροφοριών που αντλεί το κράτος για την προστασία μας δεν μπορεί πάντως να ικανοποιηθεί ερήμην των θεμελιωδών αρχών της φιλελεύθερης πολιτείας. Συνεπώς η «αποτελεσματικότητα», ή, μάλλον, η «ουσιαστικότητα» του έργου των υπηρεσιών ως προς την εκπλήρωση του καθήκοντός τους έναντι των πολιτών αποτελεί ευθύνη της εκάστοτε κυβέρνησης και του πρωθυπουργού και ελέγχεται από τη Βουλή. Η εκτελεστική εξουσία κρίνεται εδώ τόσο για τις πράξεις της όσο και τις παραλείψεις της. Η εποπτεία και ο έλεγχος του συννομου των αποφάσεων και της συμπεριφοράς των κρατικών υπηρεσιών ανήκει, ωστόσο, σε μια ανεξάρτητη αρχή και στη δικαστική εξουσία, όπως άλλωστε και προβλέπεται και από το Σύνταγμα. Θα ήταν ευχής έργον οι κρατικές υπηρεσίες να μπορούσαν να ελέγχονται απευθείας από τη Βουλή, αλλά νομίζω ότι η κυριακή αντιπαράθεση θα επηρέαζε εντέλει αρνητικά τη λειτουργία τους. Πάντως, η εύλογη πολιτική διαμαρτυρία για παράνομες υποκλοπές θα πρέπει να αποφεύγει ανάλογο υπερβάλλοντα ζήλο με εκείνον που διακρίνει τις υπερβάσεις εξουσίας. Οδηγός θα πρέπει να είναι το Σύνταγμα, οι νόμοι και η ακεραιότητα της δημοκρατίας και όχι η ισχύς με αντιδημοκρατικά μέσα.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Α. Παπαγεωργίου είναι καθηγητής της Φιλοσοφίας του Δικαίου στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ.

Συγγενείς του Salah Sawafta θρηνούν στο νοσοκομείο Rafidia κοντά στην πόλη Nablus της Δυτικής Όχθης. Ο άνδρας πέθανε στο νοσοκομείο στις 19 Αυγούστου αφού έπεσε από ισραηλινά πυρά ενώ έβγαινε από ένα τζαμί.

Τα πάντα ρει... ή όχι;

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Από τις πιο σημαντικές ειδήσεις της τρέχουσας περιόδου. Ισραήλ και Τουρκία ανακοίνωσαν στις 17 Αυγούστου την πλήρη αποκατάσταση των σχέσεων τους με ανταλλαγή πρεσβευτών και γενικών προξένων. Ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Γ. Λαπίντ δήλωσε πως «βελτιώνοντας τις σχέσεις, εμβαθύνουμε τους δεσμούς ανάμεσα στους δύο λαούς, διεκρύνουμε τους οικονομικούς, εμπορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς και ενισχύουμε την περιφερειακή σταθερότητα» (πηγή: www.haaretz.com).

Ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας Μ. Τσαβούσογλου δήλωσε στην Άγκυρα πως «μία θετική κίνηση ήρθε από το Ισραήλ και αποφασίσαμε να διορίσουμε πρεσβευτή στο Τελ Αβιβ» (πηγή: www.hurriyetdailynews.com).

Δύο δυσκολίες του παρελθόντος:

• Ισραηλinoί κομάντος σκότωσαν 9 Τούρκους πολίτες πάνω στο πλοίο «Mavi Marmara» το 2010, που προσπαθούσε να σπάσει το μπλόκο που επέβαλε το Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας.

• Αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ από τον Ν. Τραμπ, το 2017. Όπως σημειώνει το Reuters στις 17/8 «οι δύο περιφερειακές δυνάμεις απεσυρναν τους πρεσβευτές τους το 2018 εξαιτίας της εξόντωσης 60 παλαιστινίων από ισραηλινές δυνάμεις στις διαμαρτυρίες κατά της μεταφοράς της πρωτεύουσας».

Και μία πρόκληση του παρόντος:

Το Ιράν συνιστά μία κοινή αντιπαλή χώρα για Τουρκία και Ισραήλ στη Συρία. Απειλές κατά ισραηλινών στόχων στο τουρκικό έδαφος αν-

τιμετωπίστηκαν με επιτυχία από τους τουρκικές αρχές και αυτό άνοιξε τον δρόμο στην πλήρη αποκατάσταση των διπλωματικών τους σχέσεων.

Προηγήθηκε επίσκεψη του προέδρου του Ισραήλ Isaac Herzog τον Μάρτιο στην Τουρκία. Ακολούθησε επίσκεψη Τσαβούσογλου στην Ιερουσαλήμ, μετά επίσκεψη Γ. Λαπίντ ως (τότε) ΥΠΕΞ στην Άγκυρα.

• Το Ισραήλ, με βάση την πολιτική που ονομάζει «Συμφωνίες του Αβραάμ», «επιχειρεί να βελτιώσει τις σχέσεις του με το Μπακρέιν, τα ΗΑΕ και το Μαρόκο» (Reuters, 17/8).

• Η Τουρκία επιχειρεί να επανασυγκολλήσει τις σχέσεις της με χώρες με τις οποίες είχε κακές σχέσεις όπως η Αρμενία, το Ισραήλ, η Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος και τα ΗΑΕ. Με εξαίρεση την Αίγυπτο, οι υπόλοιπες προσπάθειες έχουν αποδώσει καλά αποτελέσματα.

• Κλασική η ρήση, τα «πάντα ρει». Δεσπάζει η αλλαγή στην ηγεσία του Ισραήλ, από τον Νετανιάχου στον Λαπίντ. Η σύγκλιση συμφερόντων, από τον τουρισμό μέχρι την ενέργεια. Η συμφωνία πως θα συνεχίσουν να διαφωνούν στο Παλαιστινιακό. Δύο σημαντικοί περιφερειακοί παίκτες αναζητούν τρόπους για να ενισχύσουν τη συνεργασία τους. Στη Λευκωσία μερικοί μάς διαβεβαίωναν ότι «η γη είναι επιπέδνη». Η διπλωματία όμως μάς βεβαιώνει, ακόμη μία φορά, πως τα «πάντα ρει». Ενώ ότι μάς περιβάλλει εξελίσσεται, έρχονται νέα στοιχεία που βεβαιώνουν πως η νήσος κυττά ρεκόρ στην ανυποτίπαλη χώρα για Τουρκία και Ισραήλ. Ο υποψήφιος για την προεδρία Αβέρωφ Νεοφύτου, μιλώντας σε προεκλογική συγκέντρωση στην

Έμπα στις 9 Αυγούστου 2022, θέλει «τη δημιουργία φράκτη κατά μήκος της Νεκρής Ζώνης, η οποία θα είναι μάλιστα η πράξη πρώτη της διακυβέρνησής μου». Βλέπει τον φράκτη ως «μέτρο αντιμετώπισης της παράτυπης μετανάστευσης από τις κατεχόμενες προς τις ελεύθερες περιοχές». Πόσο χρόνο θα διαρκέσει η τοποθέτηση του φράκτη; Απαντά ο ίδιος: «Σε μερικές εβδομάδες, άμα το θέλουμε!».

Γι' αυτό τα εξής σχόλια: Ο φράκτης δεν μπορεί να γίνει.

Πρώτο, γιατί ο Α. Νεοφύτου δεν διάβασε την τελευταία έκθεση του γ.γ. του ΟΗΕ και την ισχυρή κριτική που κάνει στους χειρισμούς του υπουργού Εσωτερικών Ν. Νουρή. Ο γ.γ. καλεί τις «δύο πλευρές να σεβαστούν και να τηρήσουν την οριοθέτηση της νεκρής ζώνης από τα Η.Ε., η οποία είναι η μόνη οριοθέτηση που αναγνωρίζεται από το Σ.Α.».

Δεύτερο, ο Α. Νεοφύτου δεν διάβασε ούτε τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής (28/4/2004). Προνοεί πως «αλλαγές στον ΚΠΓ θα πρέπει να γνωστοποιούνται στην Επιτροπή, ώστε να της δίδεται η δυνατότητα να αναλάβει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες προς αποφυγήν αντιφάσεων».

Ο ορισμός της μικροπολιτικής: Ο Α. Νεοφύτου τα λέει αυτά στην Έμπα ή στην Χλώρακα, αλλά δεν μιλά (για τον φράκτη) με τον ΟΗΕ και Ε.Ε. που έχουν ρόλο και λόγο στο θέμα! Οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους: 27 χιλιάδες εκκρεμείς αιτήσεις από αιτητές ασύλου, 8 χιλιάδες στο δικαστήριο, 2 χρόνια για τελική εξέταση! Αυτές είναι οι επιδόσεις της κυβέρνησης. Αντί να ασκείται κριτική στην οργανω-

τική της ανικανότητα, ο Α. Νεοφύτου «επιτίθεται» στα προβλήματα που εκκρεμούν εδώ και χρόνια με δική της ευθύνη, αιτήσεις, έγκριση, απόρριψη, επιστροφή στις χώρες προέλευσης.

Ζητήματα που χρήζουν ειδικού πολιτικού χειρισμού στο πιο υψηλό επίπεδο: 1. Κανάλια επικοινωνίας ανάμεσα στην Κύπρο και την Τουρκία μέσω Ε.Ε., και 2. Κανάλι επικοινωνίας με τις τ/κ αρχές, όπως συμβαίνει σε θέματα «καθημερινότητας» με τις Τεχνικές Επιτροπές που λειτουργούν από το 2008, μερικές με επιτυχία.

Το πρόβλημα είναι μεγάλο, κατά συνέπεια θαυματουργές λύσεις δεν υπάρχουν. Μήπως όμως δίνει λύσεις η κοινή λογική; Αν οι 300 ειδικοί ένοπλοι αστυνομικοί, των οποίων την πρόσληψη αποφάσισε η Βουλή για να επιτηρούν τη νεκρή ζώνη ήταν 300 εκπαιδευμένα στελέχη με σκοπό τη γρήγορη διεκπεραίωση των αιτήσεων που εκκρεμούν, θα είχαμε σίγουρα πολύ καλύτερα αποτελέσματα!

Είναι ένα εξαιρετικό επικίνδυνο παιχνίδι, η τριγωνική διαπλοκή «άλυτο Κυπριακό, φράκτης, σκληρό σύνορο εκτός Σένγκεν». Ο κίνδυνος είναι πέρα από εμφανής και όσοι ενώ παραγνώνουν τη πενταετή στασιμότητα στο Κυπριακό, βάζουν νερό στον μύλο του σκληρού συνόρου, προσφέροντας κάκι στη υπηρεσία στη χώρα μας. Η διαφορά ανάμεσα σε έναν πολιτικό και έναν πολιτευτή: ο πολιτικός κτίζει «γέφυρες» και προσπαθεί να βρει λύσεις, ο πολιτευτής κτίζει «φράκτες» από στάτους κβό, παραβλέποντας τις επιπτώσεις από τις εισιτήσεις του!

www.larkoslarkou.org.cy

Οι Κύπριοι είμαστε ένας λαός εθιομένος στα μνημόσυνα και στην ανάμνηση όσων έγιναν εις βάρος μας, στο κλάμα και στον ρόλο του θύματος. Ίσως δεν αναμένουμε κάτι καλύτερο από το μέλλον. Ψάχνουμε υπερβατικά σχήματα, είτε Θεό είτε έθνος και αίμα του λαού, και εναποθέτουμε τις ελπίδες για αλλαγή πάνω τους. Ο Θεός, ως ο από μηχανής, θα κάνει αυτό που ζητάμε χωρίς τη δική μας συνεισφορά, και το αίμα του λαού είναι πάντα το αίμα των άλλων, των προγόνων, των ηρώων ή των μαρτύρων, το οποίο μας κληροδοτεί δικαιώματα ανεξάρτητα.

Ο εθισμός ισχύει και για τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους, και δεν είναι προνόμιο καμιάς από τις δύο πλευρές. Αντικατοπτρίζει παρόμοια συμπλέγματα

στην Ελλάδα και την Τουρκία, όμως ακόμα και αυτές οι δύο χώρες βρίσκουν κάποτε τα περιθώρια να εξελιχθούν, αναπτύσσοντας μια εικόνα για το ποιες είναι και τι θέλουν, κάνοντας βήματα με πολλά πωγωνίσματα προς την ωριμότητα. Για ακόμα ένα καλοκαίρι οι δύο κοινότητες, ή έστω οι τάξεις που άρχουν μαζί με τους λίγους που ενδιαφέρονται ακόμα για το Κυπριακό, έστησαν εκδηλώσεις, μνημόσυνα, και έκαναν την καλοκαιρινή περιοδεία από τα μνημόσυνα για τα θύματα της μαζικής δολοφονίας της Άσιας, σε εκδηλώσεις για τα θύματα της μαζικής δολοφονίας της Μαρθας, του Ζανταλάρη και της Αλόας, σε εκδηλώσεις για την Τυλληρία, τα Δόκκινα και το Βαρώσι.

Επαναλαμβάνονται κουραστικά, για όλο και πιο λίγους ανθρώπους. Χωρίς αντίληψη για το πώς οι δεκαετίες που οδήγησαν στην ανε-

Την ίδια ώρα που

οι ηγέτες τους έκαναν

κρυγμάτα πάνω από

τάφους, οι άνθρωποι

συνέχισαν να περνούν

τα οδοφράγματα για τον

οποιοδήποτε λόγο για

τον οποίο δεν οφείλουν

εξηγήσεις σε κανέναν.

ξαρτησία μας έφεραν σε έναν κυπριακό εμφύλιο που δεν ξεκίνησε το 1974 ως ο «αδελφοκτόνος σπαρταγμός μεταξύ Ελλήνων της Κύπρου», αλλά προηγήθηκε ως ο πόλεμος Κυπρίων εναντίον Κυπρίων, μεταξύ και εντός των κοινοτήτων, από το 1963 μέχρι το 1974.

Την ίδια στιγμή, την ίδια ώρα

που οι ηγέτες τους έκαναν κρυγμάτα πάνω από τάφους για το ποια θα πρέπει να είναι τα συναισθήματα των υπηκόων τους, οι άνθρωποι συνέχισαν να περνούν τα οδοφράγματα για τον οποιοδήποτε λόγο για τον οποίο δεν οφείλουν εξηγήσεις σε κανέναν. Από τις διακοπές στα ψώνια, από τους φίλους στη βενζίνη, από την επίσκεψη στα παλιά μέρη άλλων γενιών σε εξερεύνηση της χώρας που δεν γνώρισαν. Το 2020 τα οδοφράγματα έκλεισαν, άτσαλα και με προφάσεις και χωρίς συντονισμό, ο οποίος ήταν τόσο εύκολο να υπάρξει όπως αποδείχθηκε όταν τελικά υπήρξε. Λίγοι διαμαρτυρήθηκαν γιατί οι τάξεις που άρχουν μας δίδαξαν να λέμε πως περιμένουμε καλύτερες μέρες, αλλά να μην το πιστεύουμε

Όταν άνοιξαν ξανά, ίσως επειδή οι λίγοι δεν άφησαν τους πολλούς να ξεχάσουν, ίσως επειδή η αίσθηση

του ενιαίου χώρου καθιερώθηκε εδώ και σχεδόν 20 χρόνια και δεν αλλάζει τόσο εύκολα, ο κόσμος έκανε αυτό που ήταν το πιο φυσικό. Συνέχισε να ζει και στις δύο πλευρές της χώρας, χωρίς να περιμένει από τους μιλητές των μνημοσύνων έγκριση και άδεια. Και η πολιτική τάξη δεν έχει απολύτως τίποτα να πει για την πραγματικότητα στην οποία ζει ο κόσμος. Από τη μια πλευρά τάζει συνέχιση της διαδικασίας από εκεί που έμεινε στο Κραν Μοντανά, ή από κάπου εκεί τέλος πάντων μωρμουριζοντας αστερίσκους και προϋποθέσεις. Από την άλλη πλευρά τάζει ένα άσχημο μέλλον, ένα τουρκικό Λας Βέγκας από το καλάθι των προσφορών του ενός ευρώ.

Τα μνημόσυνα γίνονται για τους ζωντανούς, και όχι για τους πεθαμένους. Κάθε χρόνο, το έχουμε νιώσει όλοι, αφορούν όλο και λιγότερους

φίλους και συγγενείς. Από προσπάθεια να βάλουμε σε ένα υπερφυσικό πλαίσιο την ιδέα της απώλειας, ενός ανθρώπου, μιας εποχής, σταδιακά μετατρέπονται σε ασκήσεις ανάμνησης. Και μετά η ανάμνηση γίνεται εσωτερική, χωρίς ανάγκη εξωτερικής επιβεβαίωσης. Γίνεται αποδεκτή ως κάτι που έγινε, μας δίδαξε, άφησε μηνύες καλές ή κακές, ως άνθρωπος ή ως εποχή. Οι επαγγελματίες πάροχοι μνημοσύνων δεν μπορούν να βιοπορίζονται πάνω στην ανάγκη μας αυτή για πάντα - κάποια στιγμή η πελατεία μαθαίνει από μόνη της πώς να διαχειρίζεται τη θνητή της φύση, το συλλογικό της τραύμα, την πάροδο του χρόνου. Αυτό δεν θέλουν οι πολιτικοί των μνημοσύνων. Να μη μείνουν μόνοι τους πάνω από τους τάφους αναζητώντας ρόλο.

ykakouris@gmail.com

Οταν καπνίζει η παραλία...

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Μην πάμε απόψε πουθενά. Μόνο μια βόλτα μακρινή στην παραλία...» τραγουδά η Άλκηστη Πρωτοψάλτη, μαζί της νοερά και όλος ο φτωχόκοσμος, ντόπιοι και ξένοι στις παραλίες. Τελικά πολλά δεν θέλει ο άνθρωπος, για να βρει τη χαρά της ζωής. «Λίγο κρασί, λίγο θαλάσσια και τ' αγόρι μου...» όπως τραγουδά και η Μαρινέλα. Τούτες τις μέρες τηςσχόλης και της άπλας, είναι χαρά Θεού να περπατάς στην παραλία και να χαζεύεις τη φτωχολογία, η οποία κάνει τα ούτω καλούμενα «beach party». Τα κάρβουνα ανάβουν, οι παραλίες καπνίζουν, το κρέας τσικνίζει, τα μωρά παίζουν στην άμμο, οι μαμάδες φωνάζουν και οι μπαμπάδες παλεύουν με τις σουβλές. Τα μεγάφωνα των αυτοκινήτων συνήθως παίζουν βαριά λαϊκά τραγούδια και κάποτε «βάββαρα» ξενόγλωσσα. Και αν τύχει και υπάρχει και πανσέληνος, τότε δημιουργείται μια πραγματική μαγεία. Το φως καθρεπτίζεται στη θάλασσα και οι νυκτερινές βουτιές αναδύουν άρωμα Απόλλωνα και Αφροδίτης. Και η μαγεία βασιλεύει.

Λίγα μέτρα παραδίπλα, στα λουσάτα κέντρα διασκέδασης, το χρήμα ρέει άφθονο. Τα γκουρμέ φαγητά δεν χορταίνουν και τα ακριβά ποτά ζαλίζουν. Τα εκκωφαντικά μεγάφωνα σκεπάζουν τους ήχους των κυμάτων και τα δυνατά φώτα καλύπτουν τα άστρα. Τα «παραφουσκωμένα πορτοφόλια», με τους χοντρούς πούρους και με συντροφιά, ενίοτε αιθέριας αλλοδαπές ξανθές υπάρξεις, προσπαθούν να κουβεντιάσουν, αγγίζοντας το στόμα στο αφτί του άλλου. Οι φωνές στα γκαρσόνια συνήθως καθίστανται μάταιες, παρά τα ηλεκτρονικά κουμπάκια για παραγγελίες, τα οποία επιχειρούν να σταματήσουν ακόμη και τη χαρά της επικοινωνίας μεταξύ πελάτη και γκαρσονιού. Οι κινήσεις των θαμώνων πάντα προσεκτικές, ώστε να μη λερωθούν τα ακριβά ρούχα, να μην ανατραπούν τα πανάκριβα παπούτσια των κυριών και να μην πέσουν και χαθούν τα ξεχωριστά χρυσαφικά, τα οποία συνοδεύουν μια «καθωσπρέπει» έξοδο.

«Έκαστος εφ'ώ ετάχθη» με τους «πάνω» να ζηλεύουν την ανεμελιά των «κάτω» και τους «κάτω» να φαντάζονται την πολυτέλεια των «πάνω». Πρώτοι σε αυτή τη διεγκυστινίδα είναι οι νέοι, οι οποίοι νομίζουν ότι είναι αθάνατοι. Αλλά όταν τα «χιόνια και η ξηρασία» κατοικοεδρεύσουν στις κεφαλές των ανδρών, τότε «φιλοσοφώντας μετ' ευτε-

λείας και άνευ μαλακίας» λένε ότι η χαρά βρίσκεται στην απλότητα και η απλότητα φέρνει τη χαρά. Βεβαίως κατά κανόνα, τα πάθη και τα χούγια κόβονται μόνο στον τάφο και έτσι η ζωή συνεχίζεται. Όπως τραγουδούσε και ο Γιάννης Καλατζής: «Άλλος παντρεύεται, άλλος μπερδεύεται, άλλος στολίζεται, άλλος γκρεμίζεται και η ζωή συνεχίζεται...».

Στο προσκήνιο έρχεται και πάλι ο κλασικός μύθος με τον ψαρά της Μυκόνου. Ένας Αμερικανός πολυεκατομμυριούχος, παππούς στην ηλικία, έπιασε κουβέντα ένα ηλιοκαμένο νέο, ο οποίος φάρευε με το καλάμι του. «Έλα να σου μάθω την τέχνη του εμπορίου και σε λίγα χρόνια θα γίνεις και εσύ εκατομμυριούχος. Να πουλήσεις το χωραφάκι σου και να αγοράσεις μια βάρκα. Θα ψαρεύεις και θα πουλάς τα ψάρια. Θα φτιάξεις μια εταιρία, θα εκδόσεις μετοχές, θα αγοράσεις μεγάλα αλιευτικά σκάφη και αργότερα πολλά πλοία. Χρόνο με τον χρόνο, θα ανεβαίνουν τα κέρδη και οι μετοχές και θα γίνεις εκατομμυριούχος. Μια καλή μέρα, όταν θα κουραστείς, θα πουλήσεις την εταιρία, θα αγοράσεις ένα σπίτι δίπλα στην παραλία και θα απολαμβάνεις τη θάλασσα...». Απορημένος ο έξυπνος νέος απάντησε στον παππού: «Άφου απολαμβάνω από τώρα τον ήλιο και τη θάλασσα, αφού βγάζω με το καλάμι μου όλο το φαγητό μου, αφού έχω στην αγκαλιά μου ό,τι επιθυμώ, γιατί θα πρέπει θα κάνω όλα αυτά...». Ο παππούς δεν είχε τι να απαντήσει, σιώπησε και άλλαξε κουβέντα, ζηλεύοντας κατά βάθος τη σοφία του νέου.

«Όλα αλλάζουνε και όλα τα ίδια μένουν» και όπως θα έλεγε και ο μέγιστος Νίκος Καζαντζάκης: «Μια αστραπή η ζωής μας... μα προλαβαίνουμε». Αλλά και η μοναδική Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου, «Όλα είναι ένα ψέμα... Δυο πόρτες έχει η ζωή, άνοιξε μια και μπήκα, σεργιάνισα ένα πρωινό, κι ώπου να 'ρθει το δειλινό, από την άλλη βγήκα...» Μοναδικά και τα λόγια του Θανάση Βέγγου: «Έπρεπε να γεράσω, αγόρι μου, για να μάθω τι είναι ευτυχία. Τελικά ευτυχία είναι ένα ζευγάρι χέρια, δύο χέρια... Αυτά που θα σε αγκαλιάσουν, θα σε κρατήσουν, θα σε κοιμίσουν, θα σε περιποιηθούν, θα σου μαγειρέψουν, θα σε καϊδέψουν και στο τέλος θα σου κλείσουν τα μάτια. Τα πολλά χέρια απλά σε κασιάζουν... Χάσιμο χρόνου. Θα το δεις κι εσύ όσο μεγαλώνεις...» Αλλά τελικά αν δεν πάθει το πλάσμα, δεν μαθαίνει και η ζωή συνεχίζεται...

kaparispan@yahoo.gr

Ο φράκτης του Αβέρωφ και το ακροδεξιό φλερτ

Της ΚΟΥΛΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Όταν κυκλοφορεί το 1971 το «imagine» του Τζον Λένον, ο Αβέρωφ Νεοφύτου ήταν δέκα χρονών αγόρι. Ένα τραγούδι που το γέννησε η παγκόσμια θλίψη για το αμερικάνικο έγκλημα στο Βιετνάμ, το συνέλαβε ως ιδέα και το κληροδότησε στην ανθρωπότητα ως αντιπολεμικό ύμνο η καλλιτεχνική ιδιοφυία του ηγετικού μέλους των θρυλικών σκαθαριών. Ο Τζον Λένον μάς καλούσε να φανταστούμε όλους τους ανθρώπους κάτω από τον ίδιο ουρανό, έναν κόσμο χωρίς χώρες, χωρίς αιτίες πολέμου, μα με ελπίδα την ειρήνη. Ήταν ονειροπόλος, ομολογούσε, μα πίστευε πως δεν ήταν ο μόνος.

Φαντάσου, λοιπόν, τον Αβέρωφ Νεοφύτου μικρούλη στο θρανίο. Ναι, ακόμα και ο Αβέρωφ υπήρξε μικρούλης. Και θα είχε ανάγκη από παρέα και αποδοχή. Φαντάσου τον να παίζει στην αυλή. Ίσως να μη χόρεψε το «Αν όλα τα παιδιά της γης πιάναν γερά τα χέρια, ο κύκλος θα γινότανε πολύ πολύ μεγάλος κι ολόκληρη τη γη μας θα αγκάλιαζε θαρρώ», γιατί ο Κη-λαδόννης το τραγούδησε πολύ πιο μετά χρονικά, μα κάποιο παρόμοιο παιδικό τραγουδάκι θα χόρεψε. Κάποιος δάσκαλος θα πρέπει να του έμαθε να ανοίγει αγκαλιά για όλα τα παιδιά της γης.

Δεν γίνεται να ήταν από παιδί η ζωή του όλο αριθμοί. Δεν γίνεται από παιδί να υπολόγιζε τους ανθρώπους σαν αριθμούς. Τι συνέβη στην παιδική ηλικία του Αβέρωφ και μεγάλωνοντας θέλησε να στήσει φράκτη σε όλο το μήκος της ουδέτερης ζώνης; Από τότε ο μικρούλης Αβέρωφ Νεοφύτου «ψήλωσε» τόσο και θεωρεί πως έχει τη δύναμη να υψώσει περίφραξη στο νησί και να διαφημίζει σε προεκλογικές εκστρατείες στην Πάφο αυτή του τη δύναμη; Ποιους θέλησε να «γοπεύσει» με τη ρητορική του αποκλεισμού; Σε ποιον θεό και σε ποια ιδεολογία πιστεύει ο μικρούλης Αβέρωφ Νεοφύτου τώρα που έχει πια ψηλώσει;

Πόσο δεξιά ονειρεύεται να οδηγήσει το καράβι του Δημοκρατικού Συναγερμού και σε ποιο πολιτικό βάθος θα βυθίσει την Κυπριακή Δημοκρατία, αν αναλάβει καπετάνιος; Ποιος θα βάλει φράκτη στον ρατσιστικό κείμαρρο που θα ξεχυθεί, αν ο μικρούλης Αβέρωφ ντύσει με φράκτη το φιλόξενο νησί της Αφροδίτης;

Όταν ο Αβέρωφ Νεοφύτου εκλέγεται δήμαρχος Πόλης Χρυσοχούς τον Δεκέμβριο του 1991, τον ίδιο ακριβώς μήνα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνεδρίαζε στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας και ενέκρινε τη νέα Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα υπογραφόταν επίσημα δύο μήνες μετά και θα γκρέμιζε τα σύνορα, τους τοίχους, τους φράκτες των χωρών της Ευρώπης. Ακόμα κι αν οι πολιτικοί ηγέτες των χωρών δεν ήταν τόσο ρομαντικά ονειροπόλοι όσο ο Λένον, ωστόσο αναγνώριζαν πως η κοινωνικο-οικονομικο-πολιτική ενοποίηση συνέφερε όλους. Όπως και να 'χει, η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε αυτόν που την πρωτο-ονειρεύτηκε, τον γεννήτορά της, τον Ρομπέρ Σουμάν, πως «η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί διά μιας ούτε βάσει ενός μοναδικού σχεδίου. Θα οικοδομηθεί μέσα από απτά επιτεύγματα, που πρώτα θα δημιουργήσουν μια πραγματική αλληλεγγύη».

Ο συλληφθείς και φυλακισθείς από τους Ναζί, Ρομπέρ Σουμάν, γνωρίζοντας από πρώτο χέρι τα τερατοειδή «επιτεύγματα» (!) του φασισμού και του ναζισμού, ονειρεύτηκε έναν άλλο κόσμο, άκρας διαφορετικό από τη χιτλερική «νέα τάξη πραγμάτων». Αυτή η «νέα τάξη πραγμάτων» που ονειρεύτηκε ο Αδόλφος Χίτλερ έστεινε πράγματα ανάμεσα σε «ανώτερους» και «κατώτερους» λαούς, μάντρωνε ανθρώπους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, εφάρμοζε «τελικές λύσεις» για την επικράτηση των «Αρίων», διοργάνωνε «Νύχτες Κρυστάλλων» και λέκιασε την ιστορία της ανθρωπό-

τητας, βυθίζοντάς την σε ποταμούς κτηνωδίας.

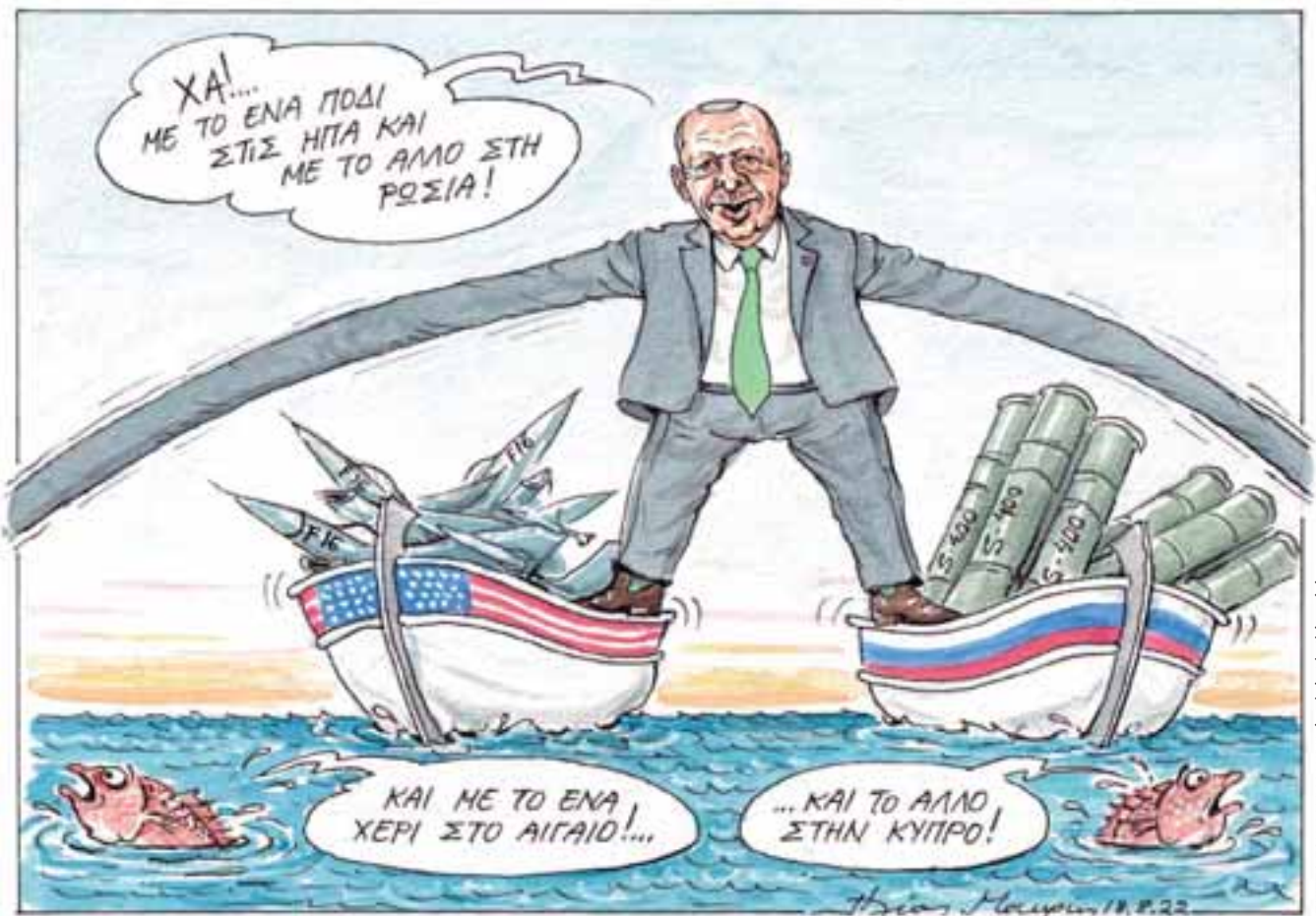
Ως εκ τούτου, όταν αυτοδιαφημίζεται κανείς ως φίλος της Ευρώπης και των ευρωπαϊκών ιδεών, οφείλει σε κάθε του επίσημη παρουσία σε κοινό να αποδεικνύει λόγω και έργω αυτές τις ιδέες. Με φράκτες δεν μπορείς να είσαι φίλος της Ευρώπης. Με φράκτες δεν μπορείς να είσαι Ηγέτης! Ηγέτης και σπουδαία πολιτική φυσιογνωμία, υπήρξε ο οραματιστής της ευρωπαϊκής ενοποίησης, Ρομπέρ Σουμάν. Άλλο πρόεδρος και άλλο ηγέτης.

Ο ηγέτης έχει όραμα συμπεριληπτικής κοινωνίας, παράγει ιδέες που συνενώνουν ανθρώπους και λαούς. Μόνο συμπλεγματικές πολιτικές φιγούρες χρησιμοποιούν χαμαιλοντικά κοστούμια αναλόγως του κοινού στο οποίο απευθύνονται.

Δεν χρειάζεται όλοι οι πρόεδροι να είναι ονειροπόλοι ή ρομαντικοί. Δεν χρειάζεται να φανταστούν αυτό που φαντάστηκε ο Λένον ή ονειρεύτηκε ο Σουμάν. Μα χρειάζεται να σέβονται την αξία κάθε ανθρώπινες ζωής. Όσοι μιλούν δημόσια και διεκδικούν εξουσία, απαγορεύεται να καλλιεργούν μίσος και ρατσισμό, γιατί ο ρατσισμός και η ρητορική για φράκτες είναι αντικοινωνικά και αντιδημοκρατικά στοιχεία. Ο ψυχικά υγιής ηγέτης που γνωρίζει ιστορία και έχει πολιτική αυτοπεποίθηση και βαθιά εκτίμηση σε κάθε ανθρωπινή ζωή, δεν θα χρειαστεί να καταφύγει σε ρατσιστική ρητορική για να αντλήσει ψήφους από ακροδεξιές δεξαμενές. Θα μείνει πιστός στα πιστεύω του και ουδέποτε θα «συλληφθεί επ' αυτοφώρω» να τα προδίδει.

Εκτός κι αν αυτό το φλερτ με το ακροδεξιό στοιχείο δεν είναι τόσο περιστασιακό, αλλά έρωτας από το παρελθόν.

Η Κ Κούλα Στυλιανού είναι φιλόλογος.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η θέση της γυναίκας και ο θρησκευτικός φανατισμός

Η απόπειρα δολοφονίας του Salman Rushdie έφερε στο προσκήνιο όχι μόνο το μίσος για την ελευθερία έκφρασης ενός σημαντικού μέλους του παγκόσμιου πληθυσμού, αλλά και την ευκολία με την οποία φανατίζεται κάποιος απλώς και μόνο λόγω της καταγωγής του. Ο φανατισμός μπορεί να τον οδηγήσει στο ακραίο σημείο να διαπράττει ειδεχθή εγκλήματα κατά αθών συνανθρώπων του. Η ιστορία του δράστη είναι χαρακτηριστική: απόρριψη του ήπιου δημοκρατικού λόγου της μητέρας και ταύτιση με τον παρόλογο φανατισμό του πατέρα. Το αφήγημα της καταγωγής του από μια ανελεύθερη κοινωνία λειτουργήσει για τον δράστη δεσμευτικά, διοχετεύοντας το μίσος και τη μισαλλοδοξία της θρησκευτικής του κοινότητας σε αποτρόπαιες πράξεις. Σημαντικό ρόλο σε αυτή την εξέλιξη έπαιξε το γεγονός ότι, στην κοινότητα καταγωγής του και στο πολιτικό της αφήγημα, η γυναίκα είναι απλώς

απούσα, ενώ ο λόγος της άκυρος.

Ο θρησκευτικός φανατισμός σε μια κοινωνία είναι αντιστρόφως ανάλογος με τον «χώρο» που κατέχει η γυναίκα στη συγκεκριμένη κοινωνία. Όσο πιο εμφανής και δυναμική είναι η παρουσία της γυναίκας στα κοινωνικά φόρα και στους χώρους της εξουσίας και της διανοησης, όσο πιο πειστικά αρθρώνει τον πολιτικό της λόγο, όσο περισσότερο συμμετέχει στην οικονομία της αγοράς, τόσο περισσότερο υποχωρεί το θρησκευτικό μίσος και η μισαλλοδοξία. Συχνά οι σχέσεις αιτιού-αιτιατού δεν είναι προφανείς. Πολλές φορές οι σύγχρονες κοινωνικές και ιστορικές επιστήμες εσφαλμένα εκλαμβάνουν το αίτιο ως αιτιατό ή το αντίστροφο. Γιατί εκεί όπου είναι φανερό ότι υπάρχει σχέση μεταξύ δύο μεγεθών ή άμεση σύνδεση μεταξύ δύο καταστάσεων και φαντάζει εύκολη η φορά της «αιτιακής» σχέσης, εκεί ακριβώς κρύβεται και ο μεγαλύτερος κίνδυνος. Εν προκειμένω, μιλάμε για τον κίνδυνο να θεωρήσουμε τον Διαφωτισμό ως τη γενικότερη πνευ-

ματική μορφή μέσα από την οποία γεννήθηκε ο φεμινισμός. Μια προσεκτικότερη όμως παρατήρηση της ιστορικής εμπειρίας των εθνών που πρωτοστάτησαν στον Διαφωτισμό, της Ιταλίας, της Γαλλίας, της Ολλανδίας, της Αγγλίας, θα αποκάλυπτε μια άλλη διάσταση του φαινομένου. Δεν είναι η ελευθερία της σκέψης και ο αγώνας για δημοκρατική ισότητα που οδήγησε στον αγώνα για την πολιτική ισότητα των γυναικών, αλλά το αντίστροφο. Ο ελεύθερος λόγος των γυναικών και η εκδίπλωσή του κύρους τους στις δικτικές κοινωνίες οδήγησε τους λαούς της Ευρώπης στο αίτημα για πολιτική ισότητα.

Κατά τον πρώιμο Διαφωτισμό, δύο πνευματικά σύμπαντα μύσαν φιλοσόφους και στοχαστές στις ιδέες τόσο της ατομικής ελευθερίας όσο και της ελευθερίας του πολίτη: η ρωμαϊκή Δημοκρατία και η επιτοκείρα φιλοσοφία. Η θέση της γυναίκας ήταν καθοριστική και στα δύο αυτά πνευματικά σύμπαντα. Η Λουκρητία διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο στην γέννηση της δη-

μοκρατίας στη Ρώμη, ενώ η μορφή της επηρέασε το πολιτικό φαντασιακό της ευρωπαϊκής Δύσης. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας πανώλης του 1592-1594, ο William Shakespeare, εμπνευσμένος από το ιδρυτικό αφήγημα της ρωμαϊκής Δημοκρατίας, το οποίο μας παραδίδεται τόσο μέσα από τις «Εορτές» του Οβιδίου όσο και από την «Ιστορία της Ρώμης» του Τίτου Λίβιου, γράφει ένα από τα ωραιότερα αφηγηματικά ποιήματά του: «Ο βιασμός της Λουκρητίας» (1594). Στην αρχή του έργου του ο ίδιος ο Shakespeare αναπαράγει το ιδρυτικό έπος της ρωμαϊκής Δημοκρατίας. Ο τύραννος της Ρώμης Ταρκίνιος, επονομαζόμενος και «Μεγαλοπρεπής» («Superbus», εξαιτίας της υπερβολικής του υπερηφάνειας και αλαζονείας (superbia), καταλαμβάνει τη βασιλεία αντίθετα προς τους ρωμαϊκούς νόμους και έθιμα, χωρίς την ψήφο του λαού. Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της Αρδείας, ένα βράδυ οι ευγενείς Ρωμαίοι στρατηγοί συναντιούνται στη σκηνή του Σέξτου Ταρκίνιου, γιου και διαδόχου του

τυράννου, όπου ο Κολλατίνος εξαιρεί την απαράμιλλη αγνότητα της γυναίκας του Λουκρητίας. Τη νύχτα, δόλια ο Σέξτος γλιστράει στον οίκο του Κολλατίνου και απαιτεί από τη σύζυγό του να τον φιλοξενήσει. Μπαίνει κρυφά στο δωμάτιο της Λουκρητίας, τη βιάζει και επιστρέφει ζημερώματα στο στρατόπεδο. Η Λουκρητία σε απόγνωση στέλνει δύο αγγελιοφόρους, έναν στη Ρώμη στον πατέρα της και έναν στο στρατόπεδο, στον Κολλατίνο. Αυτοί καταφθάνουν αμέσως, ο ένας συνοδευόμενος από τον Ιούνιο Βρούτο και ο άλλος από τον Πούμπλιο Βαλέριο. Βρίσκοντας τη Λουκρητία ντυμένη με πένθιμο ένδυμα, ζητούν να μάθουν τι συνέβη. Εκείνη, ορκίζοντάς τους πρώτα να εκδικηθούν το κακό που υπέστη μια ελεύθερη γυναίκα, αποκάλυπτε τον δράστη, στρέφει το μαχαίρι πάνω της και αυτοκτονεί. Στη συνέχεια, όλοι μαζί ορκίζονται να ξεκλήρουν το μιστό γένος των Ταρκίνων. Περιφέροντας το νεκρό σώμα μέσα στους δρόμους της Ρώμης, ο Βρούτος πληροφορεί τον λαό για τον

δράστη και την αποτρόπαια πράξη του. Ο λαός σε τέτοιο βαθμό συγκινείται, που κατά κοινή αποδοχή και μέσα σε κλίμα γενικής επιδοκιμασίας εξορίζονται οι τύραννοι και εγκαθιδρύεται έτσι η δημοκρατία στη Ρώμη. Κατά τον κρίσιμο για την πολιτική εξέλιξη της Ευρώπης 16ο αιώνα, η ιστορία της Λουκρητίας θα εμπνεύσει σπουδαίους ζωγράφους όπως ο Botticelli (1496-1504), ο Durer (1518), ο Titiano (1571), ο Tintoretto (1580), ο Rubens (1608), ο Rembrandt (1664 και 1666). Κατηγορώντας στην ουσία το θύμα για αλαζονεία, αφού αξίωσε να έχει πολιτικό λόγο μέσω της αυτοκτονίας αντί να εμπιστευτεί την απόδοση δικαιοσύνης στον ουράνιο Πατέρα, ο Αυγουστίνος μάταια επιχειρήσει να ακυρώσει τον πολιτικό λόγο της Λουκρητίας στην «Πολιτεία του Θεού». Αυτός εδραιώθηκε στη δυτική πολιτική παράδοση εμπνέοντας έναν αμιγή δημοκρατικό λόγο.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Φάκελος: Τουρισμός

Τα ρεκόρ και οι φόβοι της επόμενης ημέρας

Πώς το μοντέλο θα γίνει βιώσιμο

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Ο **ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ** τουρισμός ξεπέρασε κάθε προσδοκία από τα μέσα Ιουλίου και μετά, σημειώνοντας νέα ρεκόρ αφίξεων από το εξωτερικό, αλλά όπως φαίνεται και εισπράξεων. Παράλληλα, όμως, βρέθηκε αντιμέτωπος και με τα όριά του, καθώς ξεπεράστηκε η φέρουσα ικανότητα πλήθους—νπισιωτικών κυρίως—προορισμών, ενώ ένα μεγάλο μέρος των ελληνικών νοικοκυριών εκτοπίστηκε για λόγους τιμών σε εναλλακτικούς προορισμούς, όχι απαραίτητα έτοιμους να υποδεχθούν τον αριθμό επισκεπτών που ακόμα και σήμερα συρρέουν σε αυτούς. Τα ερωτήματα προκύπτουν αβυσσά: είναι βιώσιμη η φιλοξενία ενός τόσο μεγάλου αριθμού επισκεπτών και με ποιους όρους και προϋποθέσεις; Τι σημαίνει αυτό για τους προορισμούς και τις τοπικές κοινωνίες και τι για τους Έλληνες που αγαπούν να κάνουν τις διακοπές τους στη χώρα τους; Και, εντέλει, ποια είναι η επόμενη μέρα για τον ελληνικό τουρισμό;

Οι αφίξεις επιβατών από το εξωτερικό τον Ιούλιο στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια διαμορφώθηκαν στα 5,127 εκατομμύρια επιβάτες έναντι 4,49 εκατομμυρίων τον αντίστοιχο μήνα του 2019. Οι αριθμοί αυτοί αποτελούν νέο ρεκόρ αφίξεων στα συγκεκριμένα αεροδρόμια και η αύξηση αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 13,9% συγκριτικά με τα επίπεδα ρεκόρ τον ίδιο μήνα του 2019. Οι πρώτες ενδείξεις από τον Αύγουστο δείχνουν πως η αύξηση αυτή του εισερχόμενου τουρισμού κλιμακώνεται: οι αφίξεις στα νησιά του Νοτιοανατολικού Αιγαίου το πρώτο 7ήμερο του Αυγούστου αυξήθηκαν κατά 17% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019. Με τους ξένους να πλημμυρίζουν τα γνωστότερα διεθνώς ελληνικά νησιά, πολλοί Έλληνες αλλά και ξένοι στράφηκαν σε εναλλακτικούς προορισμούς, όπως η Νάξος ή η Τήνος, αλλά και η Ηπειρος. Χιλιάδες Έλληνες ιδιοκτήτες κατοικιών σε νησιά προτίμησαν να τα νοικιάσουν ή ακόμη και να τα αφήσουν άδεια τον Αύγουστο, παρά να βιώσουν τον συνωστισμό που παρατηρείται κάθε χρόνο και φέτος ακόμα περισσότερο. Είναι ίσως επίσης χαρακτηριστικό πως ευκατάστατοι Έλληνες με εξαιρετικές κατοικίες στη Μύκονο αλλά και δεσμούς δεκαετιών με το νησί, φέτος αποφάσισαν, όπως πληροφορείται η «Κ», να τις πουλήσουν και να αναζητήσουν νέες κατοικίες σε λιγότερο κορεσμένους—για την ώρα—προορισμούς, όπως η Αντίπαρος.

Υπό τη δυναμική αυτή, όμως, θεσμικοί φορείς του ελληνικού τουρισμού αλλά και κυβερνητικά

στελέχη εκτιμούν πως τα έσοδα από τον εισερχόμενο τουρισμό μπορούν να αγγίξουν φέτος τα 20 δισ. ευρώ έναντι 18,2 δισ. το 2019. Ένα τέτοιο σενάριο μεταφράζεται σε επιπλέον δημοσιονομικά έσοδα της τάξης των 2,5 δισεκατομμυρίων ευρώ, από τα αρχικά προϋπολογισθέντα έσοδα ύψους 15 δισ., τα οποία μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις επιδοτήσεις για τα υψηλά ενεργειακά κόστη των νοικοκυριών. Είναι σαφές πως οι ταξιδιωτικές εισπράξεις δημιουργούν επιπλέον δημοσιονομικό χώρο, σε μια περίοδο που η οικονομία αλλά και η Πολιτεία τον χρειάζονται. Παράλληλα όμως με τα αυξημένα έσοδα αναδύονται με επιτακτικό τρόπο ερωτήματα σχετικά με τη βιωσιμότητα αυτής της νέας πραγματικότητας. Εάν σε αυτό το κλίμα προσθέσει κανείς την παροιμιώδη ελληνική ασυδοσία, τις ελλείψεις υποδομών που δημιουργούν κυκλοφοριακό και πλήθος ακόμα προβλημάτων σε άλλοτε παρθένους τόπους, την απουσία χώρων στάθμευσης και την ανεξέλεγκτη αποβίβαση οχημάτων ιδιωτικής χρήσης σε νησιά που απλώς δεν μπορούν να τα χωρέσουν, αντιλαμβάνεται εύκολα πως δίχως στρατηγικό σχεδιασμό ο ελληνικός τουρισμός θα πέσει θύμα της επιτυχίας του: ο βαθμός ικανοποίησης των επισκεπτών θα αρχίσει να υποχωρεί και αυτοί δεν θα επιστρέφουν, ενώ οι συζητήσεις που θα κάνουν στις χώρες τους θα πλύνουν τη φήμη της Ελλάδας. Για παράδειγμα, οι ιστορίες από την εβδομάδα πριν από τον Δεκαπενταύγουστο στην Πάρο αναφορικά με κατάμεστα λεωφορεία, που συνδέουν δημοφιλείς προορισμούς όπως η Χρυσή Ακτή με τους αστικούς οικισμούς, τα οποία έγερναν από τον κόσμο, θυμίζουν τριτοκοσμικές εικόνες.

Οι υποδομές

Δεδομένου ότι οι υποδομές μοιράζονται μεταξύ τουριστικών και μη δραστηριοτήτων (όπως π.χ. οι μετακινήσεις), είναι σαφές πως οι πολλοί ταυτόχρονοι επισκέπτες αυξάνουν τη φθορά και δημιουργούν προκλήσεις όσον αφορά την κατανάλωση ενέργειας και τη διαχείριση αποβλήτων, ενώ προσθέτουν φθορά στο φυσικό περιβάλλον με τη μορφή ρύπανσης και υπερβολικής χρήσης φυσικών πόρων. Και εντέλει ο υπερτουρισμός απειλεί την ίδια την πολιτιστική ταυτότητα ενός προορισμού. Ούτε λόγος βέβαια δεν πρέπει να γίνεται για την επάρκεια των υπηρεσιών υγείας στους τουριστικούς προορισμούς και τη δυνατότητα διακομίδων επειγόντων περιστατικών προς την Αθήνα. Αυτά επισημαίνονται και στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον Ελληνικό Τουρισμό 2030 του Συνδέσμου

Παιδιά βουτούν στη θάλασσα από μια ξύλινη προβλήτα στην παραλία του Αγνώντα στη Σκόπελο.

Κάποιοι πιστεύουν ότι οι φεινές επιδόσεις οφείλονται στη φρενήρη ζήτηση μετά την πανδημία και είναι δύσκολο να επαναληφθούν.

Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) που έχει υποβληθεί στην κυβέρνηση και τους κοινωνικούς φορείς ήδη εδώ και περίπου ένα χρόνο. Ο ΣΕΤΕ είχε προειδοποιήσει από το 2021 για μια «κορυφαία πρόκληση, που ξεκινάει από τους επιμέρους προορισμούς με την ορθή διαχείριση απορριμάτων και υγρών αποβλήτων, επεκτείνεται στην ενεργειακή και υδατική επάρκεια και καταλήγει στην προστασία του περιβάλλοντος ως μείζονα προϋπόθεση τουριστικής ανάπτυξης». Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθεί και η άμεση ανάγκη να περιληφθεί στην εξίσωση των αλλαγών η κλιματική αλλαγή, που ήδη επηρεάζει τον παγκόσμιο τουρισμό και θα τον επηρεάσει καθολικά το επόμενο διάστημα.

Μοναδική χρονιά

Οι ψυχραιμότεροι μιλούν καθαποχαστικά για όσα συμβαίνουν φέτος, αποδίδοντάς τα σε μια ξεχωριστή χρονιά που θα είναι δύσκολο να επαναληφθεί, αφού τα ρεκόρ με βάση τη δική τους ανάλυση δημιουργούνται από την αυξημένη ζήτηση που έχει γεννηθεί ύστερα από δύο χρόνια πανδημίας και lockdown. Το φαινόμενο αυτό μάλιστα έχει ονομαστεί στο εξωτερικό revenge travelling. Έτσι το 2023 μπορεί να μην υπάρχουν προβλήματα όπως η έλλειψη διαθέσιμων καταλυμάτων αλλά και εισιτηρίων, αεροπορικών και ακτοπλοϊκών για μετάβαση σε δημοφιλείς προορισμούς. Ωστόσο, δεν είναι έτσι: τα προβλήματα για τα περιβάλλοντα και τον χαρακτήρα των ελληνικών προορισμών υφίστανται ήδη και πριν από την πανδημία. Επιπλέον, παράλληλα με το revenge travelling σημειώνεται και μία διαρθρωτική μετατόπιση των εισερχομένων ταξιδιωτών προς υψηλότερα ει-

σοδηματικά άτομα, η οποία παρασύρει προς τα πάνω το σύνολο των τιμών στην αλυσίδα της φιλοξενίας. Νέες αγορές, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, με πολύ υψηλή μέση κατά κεφαλήν δαπάνη ανά ταξίδι, έχουν όχι μόνο αντισταθμίσει αλλά υπερκαλύψει τις απώλειες από παλιότερες αγορές που τώρα είναι κλειστές, όπως της Ασίας και της Ρωσίας. Μαζί με τα υψηλότερα εισοδήματα, όμως, δεν λείπουν και οι μαζικοί αριθμοί αφίξεων των οργανωμένων πακέτων τουρισμού από τα μεγάλα γραφεία της Ευρώπης, που συνεχίζουν να αυξάνουν την πίεση στα όρια της φέρουσας ικανότητας πολλών αναπτυσσόμενων ελληνικών προορισμών όπως η Ρόδος, η Κέρκυρα και η Κως και που φέτος τον Αύγουστο εκπλήσσουν με τον κόσμο που έχουν ακόμα και τους λιγότερο ευαίσθητους σε αυτές τις καταστάσεις.

Είναι όμως εφικτό τα έσοδα να συνεχίζουν να αυξάνονται, εκτιμούν οι ειδικοί, χωρίς να αυξάνεται ο αριθμός των επισκεπτών που καταπονεί υποδομές και περιβάλλον. Αλλά χρειάζεται σχέδιο για την επιμήκυνση της τουριστικής σεζόν που θα μπορούσε να πετύχει τους στόχους, για παράδειγμα με μια προσεκτικά διαμορφωμένη τιμολογιακή πολιτική η οποία θα φέρει περισσότερους επισκέπτες σε διαφορετικούς μήνες από τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, καθώς και λιγότερους σε προορισμούς που δεν αντέχουν τον κόσμο που προσελκύουν. Αυτό όμως δεν θα λύσει το πρόβλημα των μεσαίων και χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων της χώρας, που αδυνατούν φέτος να κάνουν αξιοπρεπείς διακοπές διαρκείας σε οικείους για αυτούς καλοκαιρινούς προορισμούς. Κάποιοι μιλούν ήδη για crowding out των

Ελλήνων από τους ξένους. Πολλοί από αυτούς θα πρέπει να αναζητήσουν νέους προορισμούς από τους χιλιάδες πανέμορφους τόπους που έχει πράγματι η Ελλάδα, αλλά οι οποίοι δεν είναι έτοιμοι ακόμα να παρέχουν τις προσδοκώμενες υπηρεσίες.

Για τις τοπικές κοινωνίες, βεβαίως, που περιμένουν από τους δύο-δυόμισι μήνες της καλοκαιρινής σεζόν να υποστηρίξουν οικονομικά τους υπόλοιπους δέκα, η εισροή αυτή των επισκεπτών και η άνοδος της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης αποτελεί μάννα εξ ουρανού. Θα πάψει ωστόσο στο μέλλον να έρχεται εάν δε ληφθούν τώρα μέτρα, εξηγούν οι ειδικοί: «Δεν είναι δυνατόν να συνεχίσει ο τουρισμός να λειτουργεί με αρπακτές και με εκείνους τους αλλοδαπούς επισκέπτες που αφήνουν πολύ χαμηλή, αν καθόλου, προστιθέμενη αξία, επιδιώκοντας συχνά απλώς να πάρουν μία φωτογραφία-πορτρέτο τους με φόντο Ελλάδα για να την αναρτήσουν στα προφίλ τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης», παραδέχονται κύκλοι της αγοράς.

Απάντηση σε όλα αυτά μπορεί να δοθεί μόνο με ένα στρατηγικό σχέδιο που θα στοχεύει σε υψηλότερα έσοδα για περισσότερους σε περισσότερες περιφέρειες, χωρίς όμως αλλοίωση του περιβάλλοντος και του χαρακτήρα των προορισμών. Και αυτό σημαίνει σχεδιασμό αναπτυξιακής πολιτικής και οργανισμούς διαχειρίσις προορισμών, που θα συντονίζουν τους συχνά ανταγωνιστικούς μεταξύ τους τοπικούς φορείς, όπως οι δήμοι, η αστυνομία, το λιμενικό, ενίοτε η Εκκλησία και βέβαια οι επιχειρήσεις. Το φετινό καλοκαίρι δείχνει αν μη τι άλλο πως οι κόκκινες γραμμές έχουν ήδη ξεπεραστεί και πρέπει να τεθούν σαφή όρια και όροι.

“
Πώς ήταν και πώς είναι τώρα το νησί μου

Πάρος

Οι **λύσεις** δεν βρίσκονται σε περισσότερα μέτρα, αλλά στο μέτρο. Κάθε Κυκλαδονήσι έχει μετρήσιμη φέρουσα ικανότητα, που μπορεί να αποτελέσει πυξίδα για την ανάπτυξη του. Η Πάρος, για παράδειγμα, πόση πίεση μπορεί να δεχθεί χωρίς να υποβαθμιστεί; Πόσες κλίνες, πόσες πτήσεις, πόσα αυτοκίνητα, πόσους τουρίστες; Πόσους τελικά χωράει το νησί; Λογικά, τόσους όσους αντέχουν οι υποδομές του, όσους επιτρέπουν μια

βιώσιμη ανάπτυξη. Αν η φέρουσα ικανότητα κάθε νησιού γίνει πυξίδα για την εξέλιξή του και ο επενδυτής θα φερθεί με σεβασμό. Θα υπολογίσει το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα. Ούτε ξενοδοχεία με πισίνα σε κάθε σουίτα, ούτε φαραωνικά έργα, ούτε ιδιωτικοποίηση παραλιών.

Μαρίνα Κουρεμένου, ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος της αστικής πολιτιστικής εταιρείας ΠΥΡΝΑ

Σίφνος

Οπου **πάω** σκέφτομαι τη Σίφνο. Πάω από πολύ μικρή και έχει γίνει η πατρίδα μου. Τον Αύγουστο δεν πάω πια. Στενοχωριέμαι που χάνεται το μέτρο, το πιο γοητευτικό της στοιχείο: η εξοικονόμηση του νερού στις στέγνες και στις πηγές, τα μονοπάτια, τα προϊόνα, η κτηνοτροφική παραγωγή, η ιδιωματική γλώσσα και τα τραγούδια στα πανηγύρια. Αλλά ο υπέρμετρος τουρισμός δεν έχει καταφέρει να με εξορίσει εντελώς.

Τώρα πάω στη Σίφνο όλους τους υπόλοιπους μήνες. Φέτος, σε συνεργασία με τον δήμο, τη μη κερδοσκοπική εταιρεία «Οχι Παίζουμε» και την DECA architecture, αποτυπώσαμε τον σοφό διαμοιρασμό του νερού στην κοιλιά της Πουλάρης σε μια εγκατάσταση που είναι όλο το καλοκαίρι στην Απολλωνία. Δίπλα στέκεται μια ψηφιακή κολόνα που αποτυπώνει ανά πάσα στιγμή τη στάθμη της αφαλάτωσης, που φυσικά το

καλοκαίρι πέφτει σε επικίνδυνα επίπεδα. Με αυτό ασχολούμαι τον Αύγουστο – μακριά από τη Σίφνο. Ψάχνω ιδέες από άλλους τόπους. Τρόπους να επενδύσουμε στη βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος χωρίς να καταστρέφουμε αυτά για τα οποία έρχονται οι επισκέπτες. Να έρχονται ακριβώς γιατί εμείς βρίσκουμε τον τρόπο να κρατάμε το μέτρο.

Αμαλία Ζέπου, σκηνοθέτις

Φάκελος: Τουρισμός

Η πλειονότητα των αγοραστών κατοικίας στις Κυκλάδες και στα Δωδεκάνησα είναι ξένοι. Σχεδόν ένας στους δύο είναι Γερμανός και ακολουθούν οι Σουηδοί, οι Αυστριακοί και οι Βρετανοί.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΡΟΜΑΙΣ

Το αρχιπέλαγος του real estate

Εύποροι συνταξιούχοι και επενδυτές από την Ευρώπη εκτοξεύουν τη ζήτηση για ακίνητα στο Αιγαίο

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Το καλό κλίμα και οι χαμηλότερες τιμές των ακινήτων στα ελληνικά νησιά, σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς προορισμούς ανά την Ευρώπη, έχουν εκτοξεύσει το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών για την ελληνική εξοχική κατοικία. Η μεγάλη «δεξαμενή» των αγοραστών περιλαμβάνει εύπορους συνταξιούχους που αναζητούν μια δεύτερη κατοικία δίπλα στη θάλασσα και επενδυτές που αναζητούν αποδόσεις ή επιδιώκουν να εξασφαλίσουν, μέσω του καθεστώτος της «χρυσής βίζας», άδεια διαμονής. Οι Έλληνες αγοραστές αποτελούν μειονότητα.

Για τους λόγους αυτούς, που έχουν ως κοινό παρονομαστή την εκρηκτική άνοδο της Ελλάδας ως προορισμού για διακοπές, αλλά και για εργασία από απόσταση, καταγράφεται τα τελευταία χρόνια μια δίχως προηγούμενο κινητικότητα στα κορυφαία παραθεριστικά μέρη της χώρας.

«Δεν έχουμε ξαναδεί τόσο μεγάλο ενθουσιασμό για το Νότιο Αιγαίο στο παρελθόν. Το 2021 οι τιμές αυξήθηκαν κατά περίπου 10%. Νησιά που παρέμεναν κάποτε εκτός ενδιαφέροντος είναι πια περιζήτητα. Για πολλούς η Ελλάδα είναι το συνώνυμο της σταθερότητας εν μέσω της παγκόσμιας αποσταθεροποίησης. Εκτιμούμε, λοιπόν, ότι η ζήτηση και οι τιμές των σπιτιών στο Νότιο Αιγαίο θα αυξηθούν περαιτέρω φέτος», σημειώνει ο διευθύνων σύμβουλος του δικτύου Engel & Völkers Ελλάδας, Γιώργος Πετράς.

«Το ενδιαφέρον για ακίνητα στη Μύκονο, την Πάρο, την

Κρήτη, την Πελοπόννησο, αλλά και στην Αθήνα, είναι ιδιαίτερα έντονο από την Αμερική, λόγω βεβαίως και του ότι η εταιρεία μας διαθέτει, εκεί, μακροχρόνια παρουσία. Επίσης, στη Βόρεια Ελλάδα σοβαρό ενδιαφέρον προέρχεται από τη Γερμανία, τη Σουηδία και τη Βουλγαρία», σχολιάζει ο διευθυντής του ψηφιακού μεσιτικού δικτύου eXp Realty, που μετράει λίγους μήνες παρουσίας στην ελληνική αγορά, Νίκος Μανομενίδης.

Υπολογίζεται ότι στα νησιά του Νότιου Αιγαίου, που προσελκύουν το υψηλότερο επενδυτικό ενδιαφέρον, σε σύγκριση με το 2019, οι αγοραπωλησίες ενισχύθηκαν κατά 80%, ενώ η ζήτηση, που καταγράφεται μέσω αιτημάτων στα μεσιτικά δίκτυα, αυξήθηκε κατά 200%.

Οι κορυφαιοί προορισμοί

Κατά την Engel & Völkers, που έχει χαρτογραφήσει την αγορά εξοχικής κατοικίας, τα δέκα νησιά του Νότιου Αιγαίου που προσελκύουν την υψηλότερη ζήτηση είναι η Μύκονος, η Ρόδος, η Πάρος, η Σύρος, η Σύμη, η Σαντορίνη, η Πάτμος, η Νάξος, η Ανδρος και η Τήνος.

Στο νησί των Ανέμων, μία από τις πιο ακριβές βίλες που πούλησε τους τελευταίους δώδεκα μήνες η Engel & Völkers, έναντι τιμήματος 3,85 εκατ. ευρώ βρίσκεται κοντά στο Αγιάρι και διαθέτει επιφάνεια 560 τετραγωνικών μέτρων. Επίσης, το μεσιτικό δίκτυο διαθέτει προς πώληση έναντι 7,5 εκατ. ευρώ βίλα σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από τη Χώρα της Μυκόνου. Η υψηλή τιμή της εν λόγω κατοικίας ίσως να δικαιολογείται εάν ληφθεί υπόψη ότι το ακίνητο, εμβαδού 540 τ.μ., διαθέτει επτά

Οι τιμές δείχνουν αστρονομικές, εάν όμως συγκριθούν με τις αντίστοιχες για κατοικίες υψηλών προδιαγραφών σε ευρωπαϊκούς παραθεριστικούς προορισμούς, παραμένουν ανταγωνιστικές.

2 έως 5

εκατ. ευρώ κοστίζει μια βίλα στη Μύκονο, ενώ 1,5 έως 3,5 εκατ. είναι η αντίστοιχη τιμή αγοράς στην Πάρο.

Από 1,5

εκατ. ευρώ και άνω τιμολογείται μια παραθεριστική κατοικία στη Σαντορίνη, ενώ στη Ρόδο η τιμή κυμαίνεται από 1 έως 2,5 εκατ. ευρώ.

200%

αυξήθηκε η ζήτηση για αγορά κατοικίας στο Νότιο Αιγαίο το 2021, σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, ενώ οι αγοραπωλησίες το ίδιο διάστημα παρουσίασαν αύξηση 80%.

υπνοδωμάτια, 18 μέτρων πισίνα, κήπο και θέα στο νησί της Δόλου.

Ευρύτερα, οι υψηλότερες τιμές κατοικιών που βρίσκονται σε καλές τοποθεσίες, και οι μεσίτες προτιμούν να αποκαλούν ως «αποκλειστικά» ακίνητα, βρίσκονται στη Μύκονο και στην Πάρο, και κυμαίνονται, κατά μέσον όρο, από 2 έως 5 εκατ. ευρώ και από 1,5 εκατ. ευρώ έως 3,5 εκατ. ευρώ αντίστοιχα.

Στη Ρόδο, οι ζητούμενες τιμές πώλησης υψηλής ποιότητας παραθαλάσσιων σπιτιών είναι από 1 έως 2,5 εκατ. ευρώ. Αν και οι τιμές αυτές μοιάζουν αστρονομικές, εάν συγκριθούν με τις αντίστοιχες για κατοικίες υψηλών προδιαγραφών σε ευρωπαϊκούς παραθεριστικούς προορισμούς, παραμένουν ανταγωνιστικές, όπως επιμένουν να υπενθυμίζουν επαγγελματίες του κλάδου.

Η πλειονότητα των αγοραστών κατοικίας στις Κυκλάδες και στα Δωδεκάνησα είναι ξένοι. Σχεδόν ένας στους δύο είναι Γερμανός και ακολουθούν οι Σουηδοί, οι Αυστριακοί και οι Βρετανοί. Οι αγοραστές από τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία, τις ΗΠΑ, το Ισραήλ και την Ελλάδα αντιπροσωπεύουν συνολικά το 30% των συναλλαγών.

Υψηλές αποδόσεις

Σύμφωνα με τους ειδικούς, οι αποδόσεις που προσφέρει η εξοχική κατοικία είναι υψηλότερες σε σύγκριση με αυτές που προκύπτουν από τη μακροχρόνια μίσθωση διαμερισμάτων ή έχουν εντείνει το επενδυτικό ενδιαφέρον. Η επιστροφή επί της επένδυσης (ROI) για ακίνητα που ενοικιάζονται τις περισσότερες ημέρες στη θερινή

περίοδο τοποθετείται στη Μύκονο από 5% έως 10% και κυμαίνεται από 4% έως 7,5% και από 5% έως 8% στην Πάρο και στη Ρόδο αντίστοιχα.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του κτηματομεσιτικού δικτύου Re/Max, η εξασφάλιση υπεραξίας μέσω της βραχυχρόνιας μίσθωσης ή ευρύτερα της τουριστικής εκμετάλλευσης επηρεάζει σοβαρά την απόφαση για αγορά εξοχικού, όπως διαπιστώνουν επτά στα δέκα γραφεία της μεσιτικής εταιρείας. Τις υποσχόμενες αποδόσεις της εξοχικής κατοικίας τροφοδοτεί και το γεγονός ότι μέχρι τουλάχιστον το 2016, οι ζητούμενες τιμές βρίσκονταν να υποχωρούν σε ποσοστό έως και 50% από την έναρξη της οικονομικής κρίσης.

Λόγω των ελκυστικών αυτών αποδόσεων, νέοι παίκτες αναζητούν ευκαιρίες στην ελληνική αγορά ακινήτων, ιδίως μετά την πολύ μεγάλη συρρίκνωση των αγοραπωλησιών, μέσω «χρυσής βίζας», από Κινέζους.

Ενδεικτικό της τάσης αυτής είναι το γεγονός ότι η Ινδία, που διαθέτει σημαντικό αριθμό εύρωστων πολιτών, ανήκει στις αγορές όπου όχι μόνον Έλληνες αλλά και ξένοι μεσίτες προσβλέπουν για να πραγματοποιήσουν deals. «Καταγράφεται έντονη κινητικότητα από ξένους μεσίτες που διαθέτουν πηγή ενδιφερόμενων αγοραστών από την Ινδία», τονίζει ο κ. Μανομενίδης. Η «γέφυρα» με την αγορά της Ινδίας φαίνεται να έχει ήδη πραγματοποιηθεί χάρη στον τουρισμό, καθώς φέτος το ενδιαφέρον για την Ελλάδα και κατ' επέκταση οι κρατήσεις από Ινδούς τουρίστες έχουν αυξηθεί σημαντικά.

ΑΠΟΨΗ

Οχι στα αιολικά, ναι στις πισίνες

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ*

Ποιος δεν θα ήθελε να κερδίσει τον πρώτο λαχνό; Και όμως, όλες οι έρευνες δείχνουν ότι οι περισσότεροι κερδισμένοι του λαχείου γίνονται δυστυχέστεροι σε σχέση με πριν. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με τις χώρες: τα κοιτάσματα πετρελαίου ή/και φυσικού αερίου έκαναν (πολύ) πλουσιότερους λίγους Ρώσους και Νιγηριανούς, αλλά συνολικά στη Ρωσία και τη Νιγηρία έκαναν περισσότερο κακό παρά καλό. Εξαιρέσεις υπάρχουν (π.χ. Νορβηγία), αλλά είναι εξαιρέσεις.

Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο «κατάρτα των φυσικών πόρων». Η ανακάλυψη ενός νέου κοιτάσματος, μαζί με τα προφανή οφέλη, φέρνει αλλαγές που αλλοιώνουν και συχνά στρεβλώνουν την οικονομία, την κοινωνία και την πολιτική. Η εκμετάλλευση του νέου πόρου αποσπά κεφάλαιο και εργασία από άλλες δραστηριότητες, προκαλώντας τον μαρασμό τους. Η πάση θυσία προστασία της κερδοφορίας του πόρου αναγορεύεται σε αυτονόητη ορθοδοξία, επισκιάζοντας π.χ. την προστασία του περιβάλλοντος. Ο εκσυγχρονισμός των υποδομών και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων παραμελούνται, υποθηκεύοντας τη μελλοντική ευημερία της χώρας. Και ούτω καθεξής.

Ο δικός μας «πρώτος λαχνό» είναι ο τουρισμός: αυτή η πανέμορφη γωνιά της γης που κληρονομήσαμε, χωρίς (εδώ που τα λέμε) να έχουμε κάνει πολλά για να το αξίζουμε. Το 2019, ο τουρισμός στην Ελλάδα συνεπείρερε πάνω από 20% του ΑΕΠ και πάνω από 25% της απασχόλησης, πολύ περισσότερα από ό,τι στην Πορτογαλία, την Ισπανία ή την Ιταλία (στοιχεία του World Travel and Tourism Council). Αυτή είναι η ευλογία. Υπάρχει όμως και η «κατάρτα». Ο τουρισμός είναι ευπαθής δραστηριότητα: ένα θερμό επεισόδιο θα στείλει τους τουρίστες στο Αλγκάρβε, η υπερθέρμανση του πλανήτη μπορεί να τους στείλει στις Εβρίδες. «Παράγοντες της αγοράς» ζητούν χαμηλή φορολογία (και χαμηλούς μισθούς) στο όνομα της ανταγωνιστικότητας, όμως το εισιτήριο του πλοίου από τη Σίφνο στη Νάξο (απλή μετάβαση) κοστίζει 95 ευρώ. Η αλόγιστη ανάπτυξη πρινόζει το κλαδί όπου κάθεται: όταν κάθε σπιθαμή του νησιού καλυφθεί από τοιμέντο, η Μύκονος θα γίνει το νέο Μπενιντόρμ. Τα τοπικά συμφέροντα λένε όχι στις ανεμογεννήτριες και να στις πισίνες, επιταχύνοντας τη διαδικασία που θα κάνει τον τόπο αβίωτο για τα παιδιά τους. Και ούτω καθεξής.

Τι μπορεί να γίνει; Πολλά, από την υπεράσπιση του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος των νησιών έως την ενθάρρυνση του ορεινού τουρισμού. Όμως πρώτα θα πρέπει να το πάρουμε απόφαση ότι το σημερινό μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης, όσα (εύκολα) κέρδη και αν αποφέρει σε αρκετούς, έχει προ πολλού εξαντλήσει τη χρησιμότητά του για τη χώρα.

* Ο κ. Μάνος Ματσαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου, και επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΙΛΙΑΜΕΠ.

Σαντορίνη

Ως μόνιμος πλέον κάτοικος του νησιού και ιδιοκτήτης ενός μικρού ξενοδοχείου, οι αλλαγές που έχω δει την τελευταία δεκαετία είναι συντριπτικές. Βλέπω να κατασκευάζονται πισίνες 1.115 τ.μ. και την ίδια στιγμή να μην υπάρχουν σπίτια για γιαιτρούς, δασκάλους, αρχαιοφύλακες. Γνωρίζετε ότι ο αρχαιολογικός χώρος στο Ακρωτήρι δεν είναι επισκέψιμος στο σύνολό του επειδή δεν μπορούν να έρθουν και να μείνουν αρχαιοφύλακες; Η μέση διαμονή έχει πέσει από

τη μία εβδομάδα στις τρεις ημέρες, γιατί ο κόσμος έρχεται να βγάλει φωτογραφίες για το Instagram και φεύγει. Και οι δικοί μας επισκέπτες προβληματίζονται, αλλά η μαγεία του νησιού και η σωστή καθοδήγηση για το πού να πάνε και το πότε να πάνε τους κρατάει ακόμη. Είναι σαν να δι- νουμε μια μάχη που έχει ήδη χαθεί. Αλλά θα τη δώσουμε.

Λεωτέρης Ζώρζος, αρχαιολόγος και ξενοδόχος

Κουφονήσια

Τη δεκαετία του '90, όταν το Πά- νω Κουφονήσι ήταν άγονη γραμμή, οι γονείς μας μάζεψαν τις οικονομίες τους και αγόρασαν ένα οικοπεδάκι ειδυλλιακό. Καθώς περνούσαν τα χρόνια, και δεν βρέ-θηκαν ποτέ τα χρήματα για να χτί-σουμε κάτι, εγκαταστήσαμε ένα μεταχειρισμένο τροχόσπιτο για τις οικογενειακές διακοπές μας, που φαντάζει σήμερα σαν παραφωνία ανάμεσα στα πολυτελή δωμάτια με πισίνες που μας περιτριγυρίζουν

όλο και πιο ασφυκτικά. Όπως έδιω- ξαν φέτος τους κατασκηνωτές από το Κάτω Κουφονήσι, έτσι νιώθουμε κι εμείς όλο και πιο ανεπιθύμητοι, καθώς δεν ταιριάζουμε στο προ- φίλ του (εύπορου) τουρίστα που μπορεί πλέον να αντεπεξέλθει στο υψηλό κόστος, αλλά ούτε και του νέου που δουλεύει σεζόν για να κάνει ένα απογευματινό μπάνιο.

Πάσκουα Βοργιά, Παύλος Φυσάκης, καλλιτέχνες

Σύρος

Στη Σύρο ο κόσμος σε υποδέχεται και σε φιλοξενεί. Σε αγκαλιάζει. Γι' αυτό και μια απλή επίσκεψη γίνεται συνήθεια και μετά η συνήθεια δέ- σιμο, και το δέσιμο γίνεται δυνατή επιθυμία, που μετατρέπεται συχνά τον τουρίστα σε μέτοικο. Και είναι πολ- λοί οι μέτοικοι, Έλληνες και ξένοι, που βοηθούν στην ανάπτυξη του. Γίνονται αυστηροί κριτές αλλά και πρεσβευτές γιατί θέλουν να διαφυ- λάξουν την ομορφιά που βρήκαν, ώστε να τη ζήσει κάθε νέος επισκέ-

πτης. Αυτοί οι πολυάριθμοι μέτοι- κοι, σε συντονισμό με τους ντόπιους, θέλουν να διασωθεί η κληρονομιά του τόπου, να αναδειχθεί, να μοιρα- στεί με τους επόμενους επισκέπτες. Αυτό κάνουμε και στην Ηερμούπολις Heritage. Θέλουμε όλοι όσοι έρθουν εδώ να βλέπουν τα έργα τους ζωντα- νά, ακόμη και αν δημιουργήθηκαν πολλά χρόνια πριν.

Δημήτρης Σταυρακόπουλος, ιδρυτής Ηερμούπολις Heritage

Πόκερ διαρκείας για τρεις

Τα σχέδια Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ ενόψει αναμετρήσεων για τις παρακολουθήσεις

Τον **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Σε πολιτικό πόκερ διαρκείας για τρεις, τη Ν.Δ., τον ΣΥΡΙΖΑ και το ΠΑΣΟΚ, θα εξελιχθούν οι δι-εργασίες, οι συζητήσεις και οι σκληρές αντιπαράθεσεις εντός και εκτός Βουλής με επίκεντρο τις παρακολουθήσεις.

Η προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων που έχει προκαλέσει ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξης Τσίπρας και προγραμματίζεται για τα τέλη της εβδομάδας –πιθανότατα την Παρασκευή– πυροδοτεί ήδη το κλίμα. Με δεδομένο ότι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και «πρωταγωνιστής» της υπόθεσης Νίκος Ανδρουλάκης δεν μπορεί να παραστεί, η Χαριλάου Τρικούπη ρίχνει τα βέλη της στον ΣΥΡΙΖΑ, ότι ουσιαστικά διευκο-λύνει τον πρωθυπουργό Κυριά-κο Μητσοτάκη να διευρύνει το πλαίσιο της αντιπαράθεσης πέ-ραν της «επισύνδεσης» στο τηλέ-φωνο του προέδρου του ΠΑΣΟΚ.

Καθώς ο κ. Μητσοτάκης έχει ήδη αναγνωρίσει το «λάθος» της παρακολούθησης και η συνε-παγόμενη πολιτική ευθύνη έχει αναλφωθεί με την παραίτηση του γραμματέα Γρηγόρη Δημητριά-δη, όντως η ομίλια του πρωθυ-πουργού θα επεκταθεί και σε άλ-λα πεδία, με αιχμές: πρώτον, την περαιτέρω θωράκιση και αυστη-ρότερο έλεγχο της ΕΥΠ. Ήδη την περασμένη εβδομάδα υπήρξαν επαφές κορυφαίου υπουργού με το Λονδίνο ώστε να εξεταστούν οι «κανόνες» που ακολουθεί η βρετανική υπηρεσία πληροφο-ριών, ενώ ανάλογες αναζητήσεις επί των διεθνών πρακτικών θα γίνουν και τις αμέσως επόμενες ημέρες. Στόχος, ο κ. Μητσοτάκης να θέσει στον δημόσιο διάλογο, μέσω της συζήτησης στη Βουλή, μια δέσμη μέτρων που θα λύνει με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο

τη δύσκολη εξίσωση της διασφά-λιξης της αποτελεσματικότητας της ΕΥΠ και της αναγκαίας ενί-σχυσης των «φίλτρων» πριν από την άρση του απορρήτου για λό-γους εθνικής ασφαλείας.

Δεύτερον, ο κ. Μητσοτάκης θα αναδείξει προβληματικές πτυ-χές στον τρόπο λειτουργίας της ΕΥΠ στο παρελθόν. Ειδικότερα θα θέσει το ερώτημα γιατί επί

Στη Βουλή, ο πρωθυ-πουργός αναμένεται να αναφερθεί στην περαιτέρω θωράκιση της ΕΥΠ, καθώς και σε προβληματικές πτυχές στον τρόπο λειτουργίας της στο παρελθόν.

ΣΥΡΙΖΑ καταργήθηκε η ρύθμιση που απαιτούσε την υπογραφή δύο εισαγγελέων για την έναρ-ξη της παρακολούθησης, ενώ –καθώς θεωρείται βέβαιο ότι θα προκληθεί από τον κ. Τσίπρα– θα ζητήσει εξηγήσεις για τις καταγ-γελίες του ΚΚΕ, καθώς και των κ. Γ. Βαρουφάκη και Π. Λαφαζάνη για εις βάρος τους υποκλοπές.

«Πόλεμος» στις επιτροπές

Όμως, εάν η προ ημερησίας στη Βουλή θα είναι μια ιδιαίτερα σκληρή, αλλά ολιγόωρη μάχη, ο πραγματικός πόλεμος διαρκείας θα εξελιχθεί στα μέτωπα της εξε-ταστικής επιτροπής που θα συ-γκροτηθεί για την υπόθεση, κα-θώς και στην Επιτροπή Θεσμών.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η πρόταση του ΠΑΣΟΚ για τη σύ-σταση εξεταστικής επιτροπής ήταν έτοιμη από τα μέσα της πε-ρασμένης εβδομάδας και ανέμε-νε το «πράσινο φως» του προ-έδρου του κόμματος μετά την

INTIME NEWS/ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΧΟΥ/ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΜΙΤΣΕΣ

Ο Νίκος Ανδρουλάκης δεν μπορεί να παραστεί στη συζήτηση σε επίπεδο αρχηγών που προκάλεσε ο Αλέξης Τσίπρας, και η Χαρ. Τρικούπη ρίχνει τα βέλη της στον ΣΥΡΙΖΑ, ότι διευκολύνει τον Κυριάκο Μητσοτάκη να διευ-ρύνει το πλαίσιο της αντιπαράθεσης πέραν της «επισύνδεσης» στο τηλέφωνο του προέδρου του ΠΑΣΟΚ.

επιστροφή του από τον Καναδά. Μάλιστα, στον κ. Ανδρουλάκη έχουν υποβληθεί εισηγήσεις να κατατεθεί στη Βουλή αύριο το πρωί, με την επανέναρξη των εργασιών της, ώστε να υπογραμ-μιστεί η σημασία της υπόθεσης.

Μέσω της πρότασης η Χα-ριλάου Τρικούπη θα ζητάει τη διερεύνηση των νόμιμων επι-συνδέσεων που έχουν πραγ-ματοποιηθεί, αλλά και να ανα-ζητηθεί εάν και από ποιους χρησιμοποιείται εντός της ελλη-νικής επικράτειας το παράνομο λογισμικό Predator. Η πρόταση του ΠΑΣΟΚ προεξοφλείται ότι θα στηριχθεί από τα κόμματα της αντιπολίτευσης και θα συ-γκεντρώσει τις απαιτούμενες μετά την αναθεώρηση του Συ-ντάγματος 120 ψήφους, ώστε η εξεταστική επιτροπή να δρο-μολογηθεί.

Το ερώτημα είναι η στάση που θα τηρήσει η Ν.Δ., η οποία επι-θυμεί η έρευνα της εξεταστικής

επιτροπής να επεκταθεί σε βά-θος δεκαετίας. Κάποιες συζητή-σεις εντός του Μεγάρου Μαξίμου για συγκρότηση και δεύτερης «παράλληλης» εξεταστικής με πρωτοβουλία της κυβέρνησης τερματίστηκαν άμεσα, γιατί εκτι-μήθηκε πως θα οδηγούσαν σε ευτελισμό του θεσμού. Έτσι, η Ν.Δ. θα ασκήσει πολιτική πίεση για τη διεύρυνση του αντικειμέ-νου της επιτροπής: όπως λέγεται, τούτο θα γίνει όχι μόνον εξαιτί-ας των καταγγελιών για παρακο-λουθήσεις την περίοδο ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και για να καταστεί σαφές πως θεσμικά «κενά» συνυπήρχαν διαχρονικά με την ΕΥΠ, καθώς και προκειμένου να συζητηθούν μεταξύ των κομμάτων τα μέτρα ενίσχυσης του ελέγχου λειτουρ-γίας της.

Όμως, σύμφωνα με πληροφο-ρίες, το ΠΑΣΟΚ θα αποδεχθεί τη διεύρυνση του χρόνου έρευνας της εξεταστικής επιτροπής «μό-θυμει η έρευνα της εξεταστικής

να στοιχεία». Κατά πολλούς, η επιμονή η έρευνα να περιοριστεί στην περίοδο διακυβέρνησης της Ν.Δ. καθιστά τη Χαριλάου Τρι-κούπη ευάλωτη στη ρητορική ότι συμπλέει με –ή ακόμη καλύ-πτει– την Κουμουνδούρου.

Επίσης, πρέπει να σημειω-θεί ότι καθώς η Ν.Δ. θα έχει την πλειοψηφία στην εξεταστική επιτροπή, μπορεί με βάση τον κανονισμό της Βουλής να αλλά-ξει μονομερώς την ατζέντα των ερευνών.

Πάντως, μια τέτοια κίνηση εμπεριέχει τον κίνδυνο η κυβέρ-νηση να καταγγελλεί για κατα-στρατήγηση του πνεύματος του Συντάγματος που επιτρέπει στην αντιπολίτευση με 120 ψήφους να δρομολογεί εξεταστικές.

Η δεύτερη σύγκρουση στο μέ-τωπο των παρακολουθήσεων θα πραγματοποιηθεί με φόντο την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνει-ας. Η επιτροπή θα συνεδριάσει ούτως ή άλλως εντός της εβδο-

μάδας, καθώς με βάση την πρό-σφατη Πράξη Νομοθετικού Περι-εχομένου θα κληθεί σε ακρόαση ο νέος διοικητής της ΕΥΠ Θεμι-στοκλής Δεμίρης. Το ΠΑΣΟΚ ανα-μένεται να επιμείνει να ακολου-θήσουν και άλλες συνεδριάσεις προκειμένου να υπάρξει ενημέ-ρωση για τον λόγο παρακολου-θησης του κ. Ανδρουλάκη, αλ-λά και για να εξεταστούν άλλοι κρίσιμοι μάρτυρες, όπως ο τέως διοικητής της ΕΥΠ Παναγιώτης Κοντολέων, καθώς και ο επικεφα-λής της ΑΔΑΕ Χρήστος Ράμμος. Πάντως, με βάση το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο δεν πρέπει να θεω-ρείται πιθανόν να συζητηθούν οι λόγοι εθνικής ασφαλείας που οδήγησαν στην παρακολούθηση του κ. Ανδρουλάκη σε ένα πολυ-πρόσωπο όργανο όπως η Επιτρο-πή Θεσμών, ενώ θέση της Ν.Δ. είναι οι όποιοι λοιποί μάρτυρες να κληθούν από την εξεταστική επιτροπή, που ούτως ή άλλως θα συγκροτηθεί.

Σχέδιο δράσης για τον παρόντα και για τον απόντα αντίπαλο

Ποια πυρά εστιμάζει ο ΣΥΡΙΖΑ κατά του πρωθυπουργού και πώς σκοπεύει να πολιτευθεί απέναντι στον Ανδρουλάκη

Τον **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Η συνθήκη για να μπει «με το δε-ξί» ο ΣΥΡΙΖΑ στη φθινοπωρινή προεκλογική μάχη είναι μία: οι πρώτες δημοσκοπήσεις του Σε-πτεμβρίου να δείξουν σημαντική μείωση της ψαλίδας με τη Ν.Δ. Η συζήτηση στη Βουλή μέσα στην εβδομάδα είναι το πρώτο στοιχ-μα που θέλει να κερδίσει ο Αλέξης Τσίπρας. Στην αξιωματική αντι-πολίτευση είναι πεπεισμένοι πως οι εξελίξεις αναδιαμορφώνουν το πολιτικό σκηνικό. Στην Κουμουν-δούρου πιστεύουν ότι η υπόθεση των παρακολουθήσεων της ΕΥΠ αποτελεί τομή και το σημείο χω-ρίς επιστροφή για τη φθορά της κυβέρνησης μετά από τρία χρό-νια υπεροχής.

Η στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ έχει αναπροσαρμοστεί, με την εκλο-γική ετοιμότητα να παραμένει. Με φόντο τη σύγκρουση στην ολομέλεια, οι επισυνδέσεις βρί-σκονται στην κορυφή της ατζέ-ντας, ωστόσο στην πορεία με τη σύσταση της εξεταστικής επι-τροπής αναμένεται και αυτό το θέμα να μπει σε μια ευθεία αντι-πολιτευτική γραμμή με την ακρί-βεια, την ενεργειακή κρίση, την πανδημία, το μεταναστευτικό και τα ελληνοτουρκικά. Ο ΣΥΡΙΖΑ μέ-χρι στιγμής προσανατολίζεται να

στηρίξει την πρόταση του ΠΑ-ΣΟΚ για τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής. Οι συνεδριάσεις των οργάνων που θα ακολουθήσουν και οι εξελίξεις θα καθορίσουν την τελική γραμμή. Για την προ ημερησίας συζήτηση η προσοχή της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα επικεντρωθεί σε τρία σημεία:

Ο Αλέξης Τσίπρας θα επιχει-ρήσει να αναδείξει πως τα ερω-τήματα που προκύπτουν από την

Στην Κουμουνδούρου εκτιμούν πως δεν μπορεί να αποκατασταθεί η εμπι-στοσύνη μεταξύ Χαρ. Τρικούπη και Μαξίμου.

υπόθεση των παρακολουθήσεων της ΕΥΠ είναι αμείλικτα και απαι-τούν απαντήσεις από τον Κυριά-κο Μητσοτάκη.

– Πόσοι άλλοι Έλληνες πολιτικοί, δημοσιογράφοι και επιχειρηματί-ες παρακολουθούνται;

– Ισχύει ότι η ΕΥΠ έχει νοικιάσει το Predator;

– Είναι σύμπτωση ότι τον Νίκο Ανδρουλάκη και τον δημοσιο-γράφο Θανάση Κουκάκη τους παρακολουθούσε η ΕΥΠ και το Predator, όπως αναφέρουν, με

INTIME NEWS

Στην ομιλία του στη Βουλή, ο Αλέξης Τσίπρας αναμένεται να κάνει λόγο για το μεγαλύτερο σκάνδαλο Δημοκρατίας από την εποχή της Μεταπολίτευσης.

«δόλωμα» μάλιστα για την πα-γίδευση των συσκευών τον ίδιο σύνδεσμο;

– Ποιος είναι ο ιδιώτης που ήθε-λε να παρακολουθεί έναν ευρω-βουλευτή και υποψήφιο για την αρχηγία ενός κόμματος, αλλά και έναν οικονομικό συντάκτη;

– Οι επιχειρηματικές συναλλαγές του παραιτηθέντα Γρηγόρη Δημη-τριάδη, πρώην γενικού γραμμα-τέα του πρωθυπουργού και ανι-ψιού του, συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις εταιρείες που εμπο-

ρεύονται το παράνομο λογισμικό Predator;

– Γιατί άλλαξε ο νόμος μόλις κέρ-δισε τις εκλογές η Ν.Δ., ώστε να μπορεί να γίνει διοικητής της ΕΥΠ ο κ. Κοντολέων;

– Γιατί άλλαξε επίσης ο νόμος και οι πολίτες χάνουν το δικαίωμα να ενημερωθούν, αν είχαν τεθεί σε καθεστώς παρακολούθησης και μάλιστα αναδρομικά; Η κυβέρ-νηση έχει απορρίψει δύο φορές σχετική τροπολογία του ΣΥΡΙΖΑ για κατάργηση των ανεξέλεγκτων

παρακολουθήσεων και συνεχίζει να μην την κάνει δεκτή.

Η σχέση με το ΠΑΣΟΚ

Η ιδιαιτερότητα της επερχό-μενης συνεδρίασης είναι πως θα γίνει μια συζήτηση που θα αφο-ρά τον Νίκο Ανδρουλάκη, χωρίς ο ίδιος να είναι παρών. Είναι κά-τι που το ήξεραν καλά στην Κου-μουνδούρου, όταν ζήτησαν να πραγματοποιηθεί η προ ημερησί-ας συζήτηση. Ήθελαν να βάλουν το ΠΑΣΟΚ σε θέση «κομπάρσου» σε μια υπόθεση που τους αφο-ρά άμεσα; Το σίγουρο είναι πως ο ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει κανέναν λό-γο αυτή τη στιγμή να παρέμβει στην κρίση που περνούν οι σχέ-σεις του Μαξίμου με τη Χαριλάου Τρικούπη. Είναι ικανοποιημένοι από το ρήγμα που έχει προκλη-θεί, εκτιμώντας πως δεν μπορεί να αποκατασταθεί η εμπιστοσύ-νη μεταξύ των δύο κομμάτων.

Όσον αφορά τις σχέσεις ΣΥΡΙ-ΖΑ - ΠΑΣΟΚ, κορυφαία στελέχη με τα οποία συνομίλησε η «Κ», θεωρούν πως η κόντρα που υπάρ-χει μεταξύ Τσίπρα και Ανδρουλά-κη δεν είναι το μεγάλο εμπόδιο για την υλοποίηση της προοδε-υτικής διακυβέρνησης όσο είναι η δεξιά πτέρυγα του κινήματος. Εκτιμούν, μάλιστα πως αρκετοί από τους «22» θα δυσανεστηθούν

από την αναμενόμενη μονομέτω-πη επίθεση του Μιχάλη Κατρίνη στον πρωθυπουργό στην ολομέ-λεια. Ο Αλέξης Τσίπρας θα μιλή-σει στη Βουλή για το μεγαλύτερο σκάνδαλο δημοκρατίας από την εποχή της μεταπολίτευσης και μετά. Και η δημιουργία ενός κοινού αντιπολιτευτικού μετώ-που των προοδευτικών δυνάμεων απέναντι στη Ν.Δ. επιθυμούν να ξεκινήσει και επίσημα αυτή την εβδομάδα. Ο πρόεδρος του ΣΥΡΙ-ΖΑ ως αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης με τη σκληρή κρι-τική που θα ασκήσει στον πρω-θυπουργό επιθυμεί να δείξει ότι είναι ο φυσικός γηγένης αυτής της κίνησης, που μπορεί να οδηγήσει πιο γρήγορα τη χώρα σε εκλογές, παρά τις διαβεβαιώσεις του Κυ-ριάκου Μητσοτάκη.

Παράπλευρο κέρδος είναι και η ενοποίηση των γραμμών μέσα στο κόμμα. Πρέπει να θεωρείται δεδομένο πως οι «85» του ΣΥΡΙ-ΖΑ που θα βρεθούν στην ολομέ-λεια θα μετρήσουν μία προς μία τυχόν απουσίες από τα έδρανα της δεξιάς πτέρυγας. Είναι ένας από τους λόγους, άλλωστε, που ζητήθηκε να γίνει η συγκεκριμέ-νη συζήτηση, εκτιμώντας πως σε αυτόν τον αγώνα η κοινοβουλευ-τική ομάδα της πλειοψηφίας δεν είναι αρραγής.

ταξίδια

Κυριακή
28/8

Ελπίζουμε
για Αυγούστο!

ΠΑΡΟΣ
ΙΚΑΡΙΑ
ΚΙΜΩΛΟΣ
ΤΗΛΟΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Εκδόσεις Παρασκευή και Σάββατο 1996

Οι κλειδοκράτορες του Μαξίμου

Τι εξουσίες είχαν αναλάβει και πώς τις ασκούσαν οι «εξ απορρήτων» των πρωθυπουργών από το 1974 μέχρι σήμερα

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Το μοδάτο στέκι επί της Λεωφόρου Κηφισίας στο Νέο Ψυχικό των Αθηνών δεν είναι κάποιο «κρη-σφύγετο». Διάφανα τζάμια, βιομηχανικός «λονδρέζικος» σχεδιασμός, ωραία μικρή αυλή με ροτόντες. Παρ’ όλα αυτά το εστιατόριο προτιμάται από τις «αλεπούδες» της δημόσιας ζωής. Η ειδίκευση στα ψητά κρέατα και στα ζουμερά χάμπουργκερ αναφέρεται συχνά στις... «επισυνδέσεις» των επιφανών. Εκεί, ένα βράδυ του καλοκαιριού του 2018, σε μια εποχή που οι παρανοϊκοί εξ ημών υποψιάζονταν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα προβεί σε κάποιου είδους «πραξικόπημα» (ή δημοψήφισμα) για να διαωνίσει την εξουσία του, ο Γρηγόρης Δημητριάδης διαβεβαίωσε ότι ο Θεός του, Κυριάκος Μητσοτάκης, θα κέρδιζε τις εκλογές και μιλούσε για τον ρόλο που ο ίδιος θα αναλάμβανε δίπλα του. Πώς περιέγραφε αυτόν τον ρόλο; Πριν αναφερθούμε στο πώς ο ίδιος ο κ. Δημητριάδης μιλούσε για τις μελλοντικές ευθύνες του, μπορούμε να περιγράψουμε με αδρές γραμμές τα πρόσωπα που υπηρέτησαν ως διευθυντές στο Πολιτικό Γραφείο Πρωθυπουργού από το 1974 μέχρι σήμερα που ο διάδοχος του κ. Δημητριάδη, ο Γιάννης Μπρατάκος, γιος του ιστορικού διευθυντή της Ν.Δ., Αγγελού Μπρατάκου, βρίσκεται πλέον στην «ηλεκτρική καρέκλα», μέσα στο ευήλιο δωμάτιο που κρύβεται τρία μέτρα πίσω από το τζάκι που βλέπουμε ως φόντο στα πρωθυπουργικά διαγγέλματα.

Ιππότης του Καραμανλισμού

Ο πρέσβης (και μετέπειτα υπουργός Εξωτερικών επί Κώστα Καραμανλή) Πέτρος Μολυβιάτης ήταν γενικός διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή από το 1974 έως το 1980 και διατήρησε την ίδια θέση δίπλα στον Καραμανλή κατά τις δύο θητείες του στην Προεδρία της Δημοκρατίας (1980-1985 και 1990-1995). Ο νυν πρόεδρος του Δ.Σ. του Ιδρύματος Καραμανλή χαιρετίζει διακομματικής εκτίμησης. Ο Καραμανλής διέκρινε τις ικανότητες του και του πρότεινε να ενταχθεί στο Γραφείο Πρωθυπουργού όταν ήταν νεαρός διπλωμάτης στο ΥΠΕΞ στα τέλη της δεκαετίας του '50. Τότε συνεργάζονταν με τον υπουργό Εξωτερικών Ευάγγελο Αβέρωφ (μεταξύ άλλων για την υποστήριξη του απελευθερωτικού αγώνα των Κυπρίων). Όμως, ο κ. Μολυβιάτης εξήγησε ότι μόλις είχε παντρευτεί και οικονομικοί λόγοι επέβαλλαν να υπηρετήσει σε ορισμένα ξένα πόστα. Το 1974 αποδέχτηκε τη νέα πρόταση του Καραμανλή. Σημειώνεται ότι έως το 1981 το Γραφείο Πρωθυπουργού βρισκόταν στην Βουλή.

Ο κ. Μολυβιάτης διαμόρφωσε τις συνθήκες έτσι ώστε οι επαφές του ιδρυτή της Ν.Δ. αλλά και η διαχείριση των κάθε λογής ευαίσθητων θεμάτων να γίνονται με την επιλεκτικότητα, την εχεμύθεια και τη σοβαρότητα που ο Καραμανλής ήθελε. Παρακολουθούσε συστηματικά το κυβερνητικό έργο και όταν ήθελε να στείλει μήνυμα σε κάποιον υπουργό του έλεγε ευγενικά, αλλά αυστηρά: «Εγώ πάντως δεν θα το έκανα έτσι». Μέχρι σήμερα αποκρούει κάθε πειρασμό να συγγραφεί «απομνημονεύματα». «Υπάρχουν όλα στο Αρχείο Καραμανλή», απαντάει σε όσους τον παρακινούν να αφηγηθεί την ιστορία όπως την έζησε. Διατηρούσε άριστη σχέση με τον Αντώνη Λιβάνη, με τον οποίο συχνά οργάνωναν συναντήσεις του Καραμανλή με τον Ανδρέα Παπανδρέου. Πέρα από τον ρόλο του στην εσωτερική πολιτική, ακόμα πιο σημαντική ήταν η συμβολή του στις διπλωματικές πρωτοβουλίες του Καραμανλή τη δεκαετία του '70 για την επιστροφή της Ελλάδας

στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, για την ένταξη στην ΕΟΚ και για τις συζητήσεις με την Τουρκία για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο.

Εποχή Λιβάνη

Διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου του Ανδρέα Παπανδρέου ήταν ο Αντώνης Λιβάνης, τόσο προδικτατορικά όσο και κατά την πρώτη οκταετία της «Αλλαγής». Ο δημιουργός των εκδόσεων Λιβάνη ήταν και γενικός διευθυντής της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ, χωρίς ο ίδιος να είναι ποτέ βουλευτής. Ο Λιβάνης δημιούργησε το Γραφείο Πρωθυπουργού ως αυτοτελή δημόσια υπηρεσία (με τον νόμο 1299/1982) και το μετέφερε από τη Βουλή στο Μέγαρο Μαξίμου. Υπήρξε ίσως ο ισχυρότερος «κλειδοκράτορας» στην ιστορία του Μεγάρου Μαξίμου με διευρυμένες αρμοδιότητες – από τις «δαιμονίες» στις σοσιαλιστικές τραγωδίες και τα «συντροφικά μαχαϊρώματα» έως τις σχέσεις με τα εγκώρια κέντρα ισχύος. Υπήρξε μοναδικός στη διαχείριση τόσων πολλών επικίνδυνων αποστολών. Το μυστικό του ήταν ότι απέφευγε την αυτοπροβολή. Οποτε οι δημοσιογράφοι του ζητούσαν συνέντευξη, η μόνη απάντησή του ήταν ότι «αν μιλούσα, δεν θα ήμουν σοβαρός». Διέθετε αίσθηση του μέτρου, φερόταν με σεβασμό σε φίλους και αντιπάλους, και δεν ακουμπούσε τα καλώδια της εξουσίας με γυμνά χέρια. Δεν ενεπλάκη στο σκάνδαλο Κοσκωτά. Δεν κόμπαζε για την ισχύ του. Αντιστασιακός επί χούντας, με πεντέμινη χρόνια σε εξορία και φυλακές, γνώ-

Ο Πέτρος Μολυβιάτης είχε σημαντική συμβολή στις πρωτοβουλίες Καραμανλή για επιστροφή της Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ και για την ένταξη στην ΕΟΚ.

ριζε πώς διατηρούνται μυστικές οι ευαισθητές συνεννοήσεις και αποστολές. Σφράγισε το αξίωμα σε τέτοιο βαθμό ώστε μέχρι σήμερα όταν ένας πρωθυπουργός δεν πάει καλά, λέμε: «Χρειάζεται έναν Λιβάνη». Βέβαια, ακόμα κι ένας Λιβάνης δεν μπορεί να θεραπεύσει τα πάθη της εξουσίας. Όταν το ΠΑΣΟΚ επέστρεψε στην κυβέρνηση το 1993, η διεύθυνση του Πολιτικού Γραφείου Πρωθυπουργού ανατέθηκε στην τρίτη σύζυγο του Ανδρέα, στη Δήμητρα Λιάνη-Παπανδρέου. Η ασυγκράτητη κολακεία υπουργών, ηθοποιών και ισχυρών οικονομικών παραγόντων προς το πρόσωπό της μάλλον δεν τη βοήθησε να διαχειριστεί με σύνεση την εξουσία της. Ο Λιβάνης ορίστηκε υπουργός παρά τω πρωθυπουργώ και όταν χρειάστηκε δεν δίστασε να προσθέσει το όνομά του στην ολιγομελή ομάδα των «δανειστών» για να δικαιολογηθεί η ανέγερση της «βίλας της Εκάλυψης».

Στο Μέγαρο Μαξίμου του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη διευθυντής του Γραφείου Πρωθυπουργού διετέλεσε ο Κυριάκος Γριβέας, αλλά σε ορισμένα πρωθυπουργικά γραφεία ο διευθυντής δεν έχει πάντοτε τον πρώτο λόγο, αφού τοποθετούνται «παρά τω πρωθυπουργώ» πρόσωπα με ισχυρότερη επιρροή. Αυτό συνέβη και τότε, όταν από τον Οκτώβριο του 1990 έως τον Δεκέμβριο του 1992 η Ντόρα Μπακογιάννη ορίστηκε υφυπουργός παρά τω πρωθυπουργώ και είχε συνολική εποπτεία σε μια πολιτική περίοδο που η ίδια έχει χαρακτηρίσει «κόλαση», αφού ο Μητσοτάκης κυβερνούσε μόλις με 151 βουλευτές. Σκάνδαλο υποκλοπών εκδηλώθηκε επίσης εκείνη την εποχή όταν ο στρατι-

Ο πρέσβης Πέτρος Μολυβιάτης ήταν γενικός διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή από το 1974 έως το 1980.

Από το '80 μέχρι σήμερα, όταν ένας πρωθυπουργός δεν πάει καλά λέμε: «Χρειάζεται έναν Λιβάνη» (στη φωτογραφία με τον Ανδρέα Παπανδρέου).

Κατά την οκταετία Σημίτη, ο Νίκος Θέμελης κατείχε τον τίτλο του επικεφαλής Γραφείου Σχεδιασμού Στρατηγικής, μολοντί είχε τον πρώτο λόγο στο Μαξίμο.

γός Νίκος Γρυλάκης, σύμβουλος του πρωθυπουργού, είχε οργανώσει παρακολουθήσεις πολιτικών προσώπων, συμπεριλαμβανομένου του Ανδρέα Παπανδρέου. Το 1994 η εξεταστική επιτροπή που συνέστησε το ΠΑΣΟΚ απέδωσε ευθύνες στον Μητσοτάκη και στην κυρία Μπακογιάννη, αλλά ο Παπανδρέου αποφάσισε, έπειτα και από εισήγηση του Ευάγγελου Βενιζέλου, να μη συνεχιστεί η ποινικοποίηση της πολιτικής ζωής.

Όσα δεν έλεγε ο Θέμελης

Η θέση του διευθυντή του Πολιτικού Γραφείου Πρωθυπουργού έμεινε κενή την οκταετία Σημίτη, από το 1996 έως το 2004. Αυτό

έγινε έπειτα από εισήγηση του Νίκου Θέμελη, γιατί δεν ήθελε να τον αποκαλέσουν «νέο Λιβάνη», «κλειδοκράτορα» και άλλα επίθετα που του προκαλούσαν δυσφορία. Ο νομικός και συγγραφέας, που ήταν στενός συνεργάτης του Κώστα Σημίτη από το 1981 στο υπουργείο Γεωργίας, έκρυβε συστηματικά την εξουσία του. Επέλεξε τον τίτλο του επικεφαλής του Γραφείου Σχεδιασμού Στρατηγικής, αλλά στην πράξη εκείνος ήταν ο «διευθυντής ορχήστρας» του Μεγάρου Μαξίμου, έχοντας επιλέξει προσωπικά και αρκετούς από τους «σολιστές». Είχε το έπιπλο του γραφείου του ακριβώς απέναντι από εκεί που είναι τώρα το γραφείο – μπροστά

από την μπαλκονόπορτα. Συχνά άκουγε κλασική μουσική από το Γ' Πρόγραμμα της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και κάπνιζε πουράκια La Paz Wilde. Ακόμα και στους φίλους του μπορεί να έλεγε με αποφιστιστική αθωότητα ότι δεν γνώριζε τίποτα για μια κρίσιμη απόφαση του πρωθυπουργού, την ίδια ώρα που σε συνεννόηση με τον πρωθυπουργό έγραφε τα σχέδια ομιλίας για την απόφαση αυτή. Απολάμβανε να ισχυριζέται ότι δεν ενημερώθηκε από τον Κώστα Σημίτη για κάτι που εκ των υστέρων αποδεικνυόταν ότι ο ίδιος σχεδίασε μαζί του, και γελούσε με την καρδιά του όταν κάποιοι συνεργάτες του άρχισαν να εκφράζουν τη δυσπιστία τους για ανάλογες διαβεβαιώσεις του.

Η νομοθετική λειτουργία, οι σχέσεις με τους βουλευτές, η παρακολούθηση των υπουργών είχαν ανατεθεί στον Σωκράτη Κοσμίδη, που ήταν γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου. Ισχυρός ήταν ο ρόλος του επικεφαλής του Γραφείου Τύπου Γιώργου Πανταγιά και αποφασιστική, την πρώτη τετραετία, ήταν η επιρροή του Θόδωρου Τσουκάτου. Ο Νίκος Θέμελης αγωνιούσε για τις πολιτικές εξελίξεις και τον προβληματίζαν οι εμπιστευτικές πληροφορίες που έρχονταν στα αυτιά του για ανθρώπους και γεγονότα. Κυρίως όμως ήταν αφοσιωμένος στην εξωτερική πολιτική. Συνεργαζόταν σχεδόν σε καθημερινή βάση με τους ομολόγους του στη Γερμανία, τη Γαλλία και την Αγγλία, καθώς γνώριζε και τις τρεις γλώσσες. «Να έχουμε μαζί μας τις μεγάλες δυνάμεις», έλεγε. Έκανε συνεχώς ταξίδια στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες,

Ο Αντώνης Λιβάνης δημιούργησε το Γραφείο Πρωθυπουργού ως αυτοτελή δημόσια υπηρεσία (με τον νόμο 1299/1982) και το μετέφερε από τη Βουλή στο Μέγαρο Μαξίμου.

που δεν ανακοινώνονταν στον Τύπο. Μετρούσε τον χρόνο με τις Συνόδους Κορυφής της Ε.Ε. και με τα πολλά συλλεκτικά ρολόγια τοίχου κρεμασμένα στην είσοδο του σπιτιού του στου Παπάγου.

Είχε έναν μοναδικό τρόπο να μεταδίδει την έγνοια του για την Κύπρο, τη σμασσία και τη μοναδική αξία της Κύπρου για την Ελλάδα, χωρίς ο ίδιος να ήταν Κύπριος. Το όραμά του, το στοίχημά του ήταν να αντιστραφεί, να ακρωθεί η τραγωδία του 1974 με τρόπο ειρηνικό, να αρθεί η εισβολή και να βθήσει η πράσινη γραμμή στη Λευκωσία. Ποτέ δεν ήταν περισσότερο ευτυχισμένος στην πολιτική από την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. το 2003, στη Στοά Αττάλου στην Αθήνα. Δεν τα είπε αυτά ποτέ δημόσια.

Προτίμησε να τα εκφράσει αλληγορικά, στα μυθιστορήματά του, που όλοι δίδωναν ότι διάβαζαν, ακόμα και ο Κώστας Καραμανλής που άλλον καλό λόγο δεν είχε για την εποχή Σημίτη. Ο Θέμελης έτρεχε συνεχώς, ποτέ δεν είχε χρόνο. Μετά το 2003 πάλευε με τον καρκίνο, έγραφε βιβλία, μαγείρευε καταπληκτικά και έμεινε δίπλα στον Κώστα Σημίτη μέχρι το 2011 που έφυγε από τη ζωή. Ηθελε να ζήσει δύο ζωές μέσα σε μία και όχι μόνο το πέτυχε, αλλά το έκανε και βιβλίο: «Μια ζωή, δυο ζωές» (2007).

Στην κυβέρνηση Κώστα Καραμανλή επικεφαλής του Μεγάρου Μαξίμου ήταν ο δικηγόρος Γιάννης Αγγέλου, ο πιο έμπιστος συνεργάτης του πρωθυπουργού από τα πρώτα του βήματα στην πολιτική. Ανθρώπος διακριτικός και γνήσιος, που τηρούσε το μέτρο. Παράλληλα, ο Καραμανλής είχε προσφέρει διευρυμένη εξουσία στον Θεόδωρο Ρουσόπουλο, που ήταν κυβερνητικός εκπρόσωπος,

βουλευτής και υπουργός Επικρατείας και είχε αναλάβει σχεδόν εν λευκώ τον στρατηγικό σχεδιασμό ήδη από το 2000. Το όνομα του Ρουσόπουλου ενεπλάκη από μερίδα του Τύπου στην υπόθεση της Μονής Βατοπαιδίου. Ο νυν βουλευτής της Ν.Δ. αθωώθηκε πλήρως έπειτα από πολυετείς δικαστικές περιπέτειες.

Στο Μέγαρο Μαξίμου του Γιώργου Παπανδρέου διευθύντρια ήταν η Ρεγγίνα Βάρτζελη. Ήταν και παραμένει το πιο έμπιστο πρόσωπο του Παπανδρέου από το 1981 που πρώτη φορά εξέλεγχ βουλευτής. Ο Κώστας Θέος, ένα από τα πιο αθόρυβα και άξια στελέχη του ΠΑΣΟΚ, ανέλαβε τον Σχεδιασμό Στρατηγικής. Πρωταγωνιστικό ρόλο στην κυβέρνηση και στη «μηχανική της εξουσίας» είχε ο υπουργός Επικρατείας και καθηγητής Νομικής Χάρης Παμπούκνης. «Σταθερή αξία» ο Νίκος Αθανασάκης, που ήταν εξ απορρήτων συνεργάτης και του Ανδρέα Παπανδρέου. Στο Μέγαρο Μαξίμου του Λουκά Παπαδήμου διευθυντής ήταν ο καθηγητής και νυν γενικός διευθυντής του ΕΛΙΑΜΕΠ και σταθερός αρθρογράφος της «Κ» Γιώργος Παγουλάτος. Κρίσιμο ρόλο από τη θέση του οικονομικού συμβούλου είχε ο καθηγητής, μετέπειτα υπουργός Οικονομικών και νυν πρόεδρος του Δ.Σ. της Εθνικής Τράπεζας, Γκίκας Χαροδούβελης.

Όταν ορκίστηκε πρωθυπουργός ο Αντώνης Σαμαράς όρισε διευθυντή του Μεγάρου Μαξίμου τον Κωνσταντίνο Μπούρα, Μεσοίνιο φυσικομαθηματικό με ειδικευση στην πληροφορική. Η γνωριμία του Μπούρα με τον μετέπειτα πρωθυπουργό έγινε όταν ο Σαμαράς ανέλαβε υπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Τζαννετάκη το 1989. Τότε έχρισε τον Μπούρα, που ήδη είχε διακριθεί για τη δουλειά μηχανοργάνωσης στα γραφεία της Ν.Δ., ειδικό γραμματέα με αρμοδιότητα το ΚΕΠΥΟ. Ο Μπούρας μαζί με τον Γιώργο Μουρούτη και τον Χρυσάνθο Λαζαρίδη ήταν τα τρία στελέχη που ακολούθησαν τον Σαμαρά στην Πολιτική Ανοιξη και παραμένουν δίπλα του μέχρι σήμερα. Κατά την πρωθυπουργία Σαμαρά όμως ξεχώρισε ένα τέταρτο πρόσωπο, ο δικηγόρος Σταύρος Παπασταύρου. Ατομο της απολύτου εμπιστοσύνης του Σαμαρά, ανέλαβε τις επαφές με την τρόικα και ήταν επικεφαλής της ελληνικής ομάδας διαπραγματεύσεων. Στο Μέγαρο Μαξίμου του Αλέξη Τσίπρα διευθυντής ήταν ο Δημήτρης Τζανακόπουλος. Παράλληλα, αποφασιστική ήταν η επιρροή στη διαμόρφωση του προγράμματος, της στρατηγικής και των αποφάσεων του πρωθυπουργού τόσο του Νίκου Παππά όσο και του Αλέκου Φλαμπουράρη. Ορκίστηκαν υπουργοί παρά τω πρωθυπουργώ και τα γραφεία του βρίσκονταν εντός του Μεγάρου Μαξίμου.

Η εξομολόγηση

Έπειτα από αυτή την περιήγηση στα πρωθυπουργικά γραφεία της Μεταπολίτευσης οφείλουμε να συμπληρώσουμε τι έλεγε στους συνομιλητές του στο στέκι Φιλοθέης ο Γρηγόρης Δημητριάδης. Ο εγγονός του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη με τη στενότερη σχέση μαζί του βρισκόταν παράλληλα κοντά στον θείο του, Κυριάκο, από την πρώτη μέρα που εκείνος έθεσε υποψηφιότητα στη Β' Αθηνών το 2004. Υπενθύμιζε ότι η οικογένεια Μητσοτάκη αποτελεί στόχο, ότι έχασε ένα μέλος της, τον Παύλο Μπακογιάννη, και υποστήριζε ότι γι' αυτό, για λόγους ασφαλείας, πρέπει να αναληφθεί η θεσμική εποπτεία της ΕΥΠ από πρόσωπο της οικογένειας μέσα στο Μέγαρο Μαξίμου. Σήμερα οι επικριτές του λένε ότι πρόβη σε κατάχρηση εξουσίας, ενώ οι φίλοι του επιμένουν ότι δέχεται βέλη λόγω της σχέσης του με τον πρωθυπουργό. Η συνέχεια... επί σκηνής.

Η λεπτή γραμμή ιδιωτικής και δημόσιας ζωής

Γυναίκες πολιτικοί και επικοινωνιολόγοι σχολιάζουν το βίντεο της Φινλανδής πρωθυπουργού Σάνα Μαρίν σε πάρτι

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Αυτή την εβδομάδα, η μέχρι πρότινος νεότερη πρωθυπουργός παγκοσμίως, Σάνα Μαρίν, μπήκε στο μάτι του κυκλώνα. Λόγος η δημοσιοποίηση κάποιων βίντεο, στα οποία η 36χρονη Φινλανδή χορεύει ξέφρενα με φίλους της, τραγουδάει και ποζάρει στην κάμερα. Σε ένα από αυτά, μια φωνή παρειρισκόμενου ακούγεται να λέει «αυτό σου δίνει υπέροχη αίσθηση» – εξαιτίας αυτής της

ατάκας, η αρχηγός κόμματος της φινλανδικής αντιπολίτευσης Ρίκα Πούρα ζήτησε η κ. Μαρίν να κάνει τοξικολογική εξέταση, ενώ πολλοί κατέκρι-

—
«*Εχω μια οικογενειακή ζωή, μια επαγγελματική, και ελεύθερο χρόνο να ξοδέψω με τους φίλους μου*», δήλωσε η κ. Μαρίν.

ναν τη συμπεριφορά της, με ή χωρίς ναρκωτικά.

Ξέχασε το κινητό

Η αγάπη της Σάνα Μαρίν για τα πάρτι είναι γνωστή, και η διασκέδασή της αποτελεί κομμάτι που η ίδια αρνείται να απαρνηθεί για χάρη της κριτικής την οποία δέχεται από μέρος της φινλανδικής κοινωνίας. Τον Δεκέμβριο απολογήθηκε δημόσια όταν ξέχασε να πάρει μαζί της το κινητό της σε μια έξοδό της, με αποτέλεσμα η

ασφάλειά της να μην μπορέσει να τη βρει για να την ενημερώσει πως είχε έρθει σε επαφή με κρούσμα θετικό σε COVID-19. Αλλά αυτή τη φορά, παρότι η κ. Μαρίν εξέφρασε τη δυσανεκεία της για το γεγονός ότι δημοσιοποιήθηκαν ιδιωτικές στιγμές που είχαν λάβει χώρα σε ιδιωτικό χώρο, αρνήθηκε να απολογηθεί για τον τρόπο με τον οποίο επιλέγει να περνάει τον ελεύθερο χρόνο της. «Εχω μια οικογενειακή ζωή, μια επαγγελματική ζωή, και

ελεύθερο χρόνο να ξοδέψω με τους φίλους μου, όπως πάνω κάτω και πολλοί άλλοι άνθρωποι της ηλικίας μου», δήλωσε η κ. Μαρίν την Πέμπτη, τονίζοντας πως θα συνεχίσει να είναι το ίδιο άτομο, ελπίζοντας πως αυτό θα είναι αποδεκτό.

Τοξικολογική εξέταση

Παρότι αρνήθηκε ότι έχει πάρει ποτέ ναρκωτικά –«χόρεψα, τραγούδησα, πάρταρα, όλα εξαιρετικά νόμιμα πράγματα»–, την Παρασκευή ανα-

κοίνωσε ότι υπεβλήθη σε τοξικολογική εξέταση. «Δεν έκανα τίποτα παράνομο», τόνισε, λέγοντας πως αποφάσισε να κάνει την εξέταση προκειμένου να διαλύσει οποιαδήποτε υποψία για το αντίθετο. «Εμπιστευόμαι ότι ο κόσμος αντιλαμβάνεται πως ο ελεύθερος χρόνος και ο εργασιακός μπορούν να διαχωρίζονται», δήλωσε η κ. Μαρίν. Κατά πόσον, όμως, αυτό ισχύει για τους πολιτικούς, και δη όταν είναι νέες γυναίκες;

«Οι πολιτικοί κρίνονται παντού και είναι πάντα ορατοί»

Σύμφωνα με τον επικοινωνιολόγο Γιώργο Φλέσσα, οι πολιτικοί πρέπει να είναι πάντα πολύ προσεκτικοί, καθώς είναι πάντα εκτεθειμένοι.

«Στην εποχή που ζούμε δεν υπάρχει κανενός είδους ιδιωτικότητα», δηλώνει στην «Κ», «οτιδήποτε κάνεις μπορεί να βγει στη δημοσιότητα». Παρ' όλο που θεωρητικά υπάρχει διάκριση ανάμεσα στη δημόσια και την ιδιωτική ζωή, στην πράξη οι πολιτικοί κρίνονται παντού και είναι ορατοί πάντα.

Ακόμη κι αν κάτι δεν είναι ανήθικο, «δεν ξέρεις πώς θα σε κρίνουν», σημειώνει, τονίζοντας πως το βίντεο της κ. Μαρίν, στον ίδιο δεν έκανε καμία εντύπωση.

Οι Φινλανδοί, τονίζει όμως, είναι «πολύ πιο φιλελεύθεροι», ενώ η ελληνική κοινωνία είναι «πολύ συντηρητική, μια κοινωνία που αρέσκεται στις υπερβολικές αντιδράσεις».

Πρότυπα και κανόνες

«Στην Ελλάδα θα συνέστηνα σε όλους, άντρες και γυναίκες, να είναι πολύ προσεκτικοί», αναφέρει, σημειώνοντας βέβαια πως τα πρότυπα και οι «κανόνες» αλλάζουν ανάλογα με τις εποχές.

«Επί ΠΑΣΟΚ ήταν αποδεκτό να πηγαίνουν οι πολιτικοί στα μπουζούκια και να χορεύουν ζεϊμπέκικα», δηλώνει, αναφερόμενος στη χαρακτηριστική φωτογραφία του Ανδρέα Παπανδρέου. «Τώρα δεν πάνε, γιατί έχουν μεσολαβήσει 10 χρόνια κρίσης».

Ούτε ο επικοινωνιολόγος Πε-

ρικλής Πηλείδης μπορεί να δει κάτι που «είναι έστω και στο ελάχιστο επιλήψιμο» στο βίντεο. Δεν έχει να κάνει με το φύλο ή την ηλικία της, τονίζει – «θα μπορούσε να είναι 80 χρονών και να θέλει να γλεντήσει», λέει στην «Κ», «το να χορεύει ένας άνθρωπος δεν είναι πρόβλημα».

Τι θα βγει προς τα έξω

Το πρόβλημα είναι πως δημοσιοποιήθηκε μια στιγμή χωρίς να το θέλει –«οφείλεις να διασφαλίζεις τι μπορεί να βγει

—
«*Ο ψηφοφόρος θέλει τον βουλευτή δίπλα του, όπως και την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά τους πρωθυπουργούς τους βάζει σε “άλλη καρέκλα”*».

έξω», δηλώνει– τονίζοντας όμως πως ακριβώς για αυτή τη συμπεριφορά η κ. Μαρίν έχει και φανατικούς οπαδούς. Οσον αφορά την Ελλάδα, ο κ. Πηλείδης λέει πως «ο ψηφοφόρος θέλει τον βουλευτή δίπλα του, όπως και την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά τους πρωθυπουργούς τους βάζει σε “άλλη καρέκλα”».

«Οσον αφορά όμως κάποιες εκδηλώσεις πιο χαλαρής συμπεριφοράς, πιθανόν να συμβούλευα καν' το, γιατί βγάζει και ένα πιο ανθρώπινο προφίλ», τονίζει.

Δεν είναι η πρώτη φορά που η Σάνα Μαρίν δέχεται κριτική για τις δραστηριότητές της στον ελεύθερο χρόνο της. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, εξέφρασε τη δυσανεκεία της για τη δημοσιοποίηση ιδιωτικών στιγμών και αρνήθηκε να απολογηθεί για το πώς επιλέγει να περνάει τον ελεύθερο χρόνο της.

Όταν είσαι πολιτικός, η διασκέδαση πάντα εξαρτάται από την εκάστοτε κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, τονίζει η υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Δόμνα Μιχαηλίδου.

«Ημουν αγχωμένη μη βγω και θεωρηθεί ότι δεν δουλεύω, ότι δεν είμαι σοβαρή, λες και όποιος χορεύει δεν είναι σοβαρός», σημειώνει η τομεάρχης Οικονομικών της Κ.Ο. ΣΥΡΙΖΑ, Εφη Αχτσιόγλου.

«Όταν ήμασταν πιο συντηρητικοί ως κοινωνία, αυτό που έχω βιώσει με έχει κάνει πολύ προσεκτική», αναφέρει η αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Εύα Καϊλή.

Τα στερεότυπα και οι κανόνες «ορθής» συμπεριφοράς

«Πάντα θεωρείς ότι πρέπει να προσέχεις», τονίζει στην «Κ» η υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Δόμνα Μιχαηλίδου. Για την ίδια, το γεγονός ειδικά πως το συγκεκριμένο υπουργείο αφορά την ευαλωτότητα, αυτομάτως σημαίνει πως «σε επίπεδο συμβολισμού μου», δηλώνει. Υπογραμμίζει φυσικά πως όλα αυτά έχουν να κάνουν με το κατά πόσον επηρεάζεται η δουλειά σου – αν δεν επηρεάζεται, πρέπει να αναρωτηθούμε γιατί κάποια, νόμιμα, πράγματα μπορεί να είναι κατακριτέα, και κατά πόσον μπορεί να είναι κατακριτέα όταν αφορούν γυναίκες».

«Στην καθημερινότητα μου, πηγαίνω στη δουλειά κάθε μέρα με μηχανή, στο σπίτι μου φοράω Vans, μετά τη δουλειά έχω πάει σε μπαρ για να χορέψω, δεν θέλω να αλλάξω τον χαρακτήρα μου και τον αυθορμητισμό μου», δηλώνει. Υπογραμμίζει φυσικά πως όλα αυτά έχουν να κάνουν με το κατά πόσον επηρεάζεται η δουλειά σου – αν δεν επηρεάζεται, πρέπει να αναρωτηθούμε γιατί κάποια, νόμιμα, πράγματα μπορεί να είναι κατακριτέα, και κατά πόσον μπορεί να είναι κατακριτέα όταν αφορούν γυναίκες.

—
«*Αν δεν επηρεάζεται η δουλειά σου, πρέπει να αναρωτηθούμε γιατί κάποια, νόμιμα, πράγματα μπορεί να είναι κατακριτέα και κατά πόσον μπορεί να είναι κατακριτέα όταν αφορούν γυναίκες*».

Δίνει ένα παράδειγμα, λέγοντας πως, όταν σε ένα πάνελ με συνομηλίκους της πολιτικούς ρωτήθηκε τι συζητάει με τις φίλες της, δέχθηκε κριτική όταν απάντησε πως δεν μιλούν μόνο για την ανεργία και τον στασιμοληθωρισμό, αλλά και για πιο προσωπικά ζητήματα.

«Μου έγινε επίθεση»

«Μου έγινε τρομερή επίθεση», αναφέρει. «Νιώθεις ότι, ως νέα γυναίκα, πρέπει συνέχεια να αποδεικνύεις ότι η φωνή σου είναι εξίσου στεντόρεια και τεκμη-

ριωμένη», συμπληρώνει.

Οσον αφορά το βίντεο της κ. Μαρίν, σημειώνει πως ό,τι δουλειά και να έκανε, δεν θα τη χαροποιούσε να είχε δημοσιοποιηθεί και να είχε πάρει τόση έκταση μια αντίστοιχη προσωπική της στιγμή, αλλά αντιλαμβάνεται την επιθυμία της για κορό. «Το έχεις μεγάλη ανάγκη», εξηγεί, τονίζοντας βέβαια πως, όταν είσαι πολιτικός, η διασκέδαση πάντα εξαρτάται από την εκάστοτε κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, παραδείγματος χάριν, δεν γίνεται να καίγεται η χώρα σου και να βγεις να χορέψεις.

Διαρκές άγχος

«Υπάρχει ένα πρότυπο στην πολιτική», λέει στην «Κ» η τομεάρχης Οικονομικών της Κ.Ο. του ΣΥΡΙΖΑ Εφη Αχτσιόγλου, μιλώντας για τον διαχωρισμό της ιδιωτικής και της δημόσιας ζωής ενός πολιτικού προσώπου, και για το αν οι «κανόνες» είναι διαφορετικοί σε ό,τι αφορά τις νέες γυναίκες πολιτικούς, «το οποίο ανταποκρίνεται σε άντρα άνω των 60 – οτιδήποτε διαφορετικό, η κοινή γνώμη το εισπράττει με περιέργεια και δυσκολία».

Η κ. Αχτσιόγλου αναφέρει πως ειδικά όταν ήταν υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης το συγκεκριμένο θέμα την άγχωνε πολύ.

«Αν βγω μετά τη δουλειά για μία μπίρα, αν θα είμαι με παρέα, αν θα φωνάξει κάποιος ή εγώ, πιο δυνατά, αν θα πάω σε συναυλία; Κομμάτια μιας καθημερινότητας που πολύ δύσκολα γίνονται αποδεκτά», επισημαίνει. Θα ήταν στον ελεύθερο χρόνο της, αλλά φοβόταν πως θα έλεγαν «εδώ ο κόσμος καίγεται κι εκείνη βγήκε για μπίρα», και όχι μόνον.

«Ημουν πάρα πολύ αγχωμένη μη βγω και θεωρηθεί ότι δεν δουλεύω, μη θεωρηθεί ότι δεν είμαι σοβαρή, λες και όποιος χορεύει σε πάρτι δεν είναι σοβαρός», αναφέρει, τονίζοντας πως τα στερεότυπα είναι δύο: ένα το φύλο, το άλλο η ηλικία. «Η ρίζα του προβλήματος είναι τα εμπειδωμένα στερεότυπα, είναι πολύ εμπειδωμένη η πατριαρχία ακόμη», εξηγεί, συμπληρώνοντας πως πλέον έχει αποφασίσει πως δεν μπορούν τα στερεότυπα να καθορίζουν τη ζωή της.

—
«*Στην καθημερινότητά μου, πηγαίνω στη δουλειά κάθε μέρα με μηχανή, στο σπίτι μου φοράω Vans, μετά τη δουλειά έχω πάει σε μπαρ για να χορέψω, δεν θέλω να αλλάξω τον χαρακτήρα μου και τον αυθορμητισμό μου*».

Για την αντιπρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Εύα Καϊλή, είναι σημαντικό να σημειωθεί το τι έχει πετύχει η Σάνα Μαρίν μέχρι στιγμής, σε σχέση με τη διαχείριση της πανδημίας, του πολέμου, τις πρωτοβουλίες που έχει πάρει και τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που έχει εισαγάγει στη Φινλανδία.

«Εκτιμώ ότι όταν αυτό είναι το έργο σου, είναι άδικο να κρίνεται από ένα στιγμιότυπο που δεν προοριζόταν για δημοσιοποίηση», δηλώνει στην «Κ». Οσον αφορά την ίδια, τονίζει

πως καθώς ξεκίνησε την πολιτική της καριέρα «όταν ήμασταν πιο συντηρητικοί ως κοινωνία, αυτό που έχω βιώσει με έχει κάνει πολύ προσεκτική». «Σου ασκείται τεράστια πίεση και κριτική, συχνά πολύ περισσότερο θα ασχοληθεί κάποιος με ένα στιγμιότυπο παρά με τη δουλειά που έχεις προσφέρει: μπορεί ένα στιγμιότυπο να επηρεάσει την εικόνα σου, και αυτό συμβαίνει περισσότερο στις γυναίκες, αν και θεωρώ ότι και άντρες να ήταν στο συγκεκριμένο βίντεο θα είχε την ίδια αντιμετώπιση», αναφέρει.

«Οι γυναίκες όμως κρίνονται πολύ πιο εύκολα, η κοινή γνώμη ενοχλείται πολύ πιο εύκολα», υπογραμμίζει. Την πίεση που να είναι προσεκτική –παρόλο που διασκεδάζει με τους φίλους της, προσέχει για να προφυλάσσει τις προσωπικές στιγμές της– την έχει ενστερνιστεί. «Κάθε μέρα, στη σκέψη μου είναι ο πολιτης που περνάει πιο δύσκολα από όλους, το να μην τον προκαλέσω», δηλώνει στην «Κ», «και να δουλέψω τόσο πολύ που να μην είναι πρόβλημα το να διασκεδάσω».

Ο Τραμπ εκδικείται τους αντιπάλους στο κόμμα του

Οι προκριματικές των Ρεπουμπλικανών

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Παράξενα πράγματα συμβαίνουν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η εξεταστική επιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων για τα πρωτοφανή έκτροπα της 6ης Ιανουαρίου 2021 στο Καπιτώλιο θυμίζει καθημερινά στους πολίτες τον πρωταγωνιστικό ρόλο του Ντόναλντ Τραμπ σε μία από τις πιο ζοφερές ημέρες της αμερικανικής Δημοκρατίας. Η Δικαιοσύνη της Τζόρτζια ανακρίνει τον προσωπικό του δικηγόρο Ρούντι Τζουλιάνι για συνέργεια σε προσπάθεια ανατροπής του εκλογικού αποτελέσματος στη μονομαχία του με τον Τζο Μπάιντεν, το 2020. Ταυτόχρονα, η εισαγγελία της Νέας Υόρκης έχει θέσει στο μικροσκόπιο τον όμιλο Τραμπ για υποθέσεις φοροδιαφυγής και επιχειρηματικές απάτες, ενώ πράκτορες του FBI ερευνούν την κατοικία του 45ου προέδρου, στο Μαρ-α-Λάγκο της Φλόριντα, ψάχνοντας για τα απόρρητα ντοκουμέντα που λέγεται ότι πήρε μαζί του όταν εγκατέλειψε τον Λευκό Οίκο.

Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά, ένας πολιτικά εφτάψυχος Τραμπ ενισχύει θεαματικά την επιρροή του μέσα στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, καθώς οι εκλεκτοί του νικούν τους αντιπάλους τους στις εσωκομματικές, προκριματικές αναμετρήσεις ενόψει των κρίσιμων εκλογών για το Κογκρέσο, τον προσεχή Νοέμβριο, αναπτερώνοντας τις φιλοδοξίες του για μια θεαματική ρεβάνς στην προεδρική μάχη του 2024.

Η πιο χτυπητή περίπτωση ήταν οι προκριματικές στην πολιτεία Ουαϊόμινγκ, την περασμένη Τρίτη, όπου αναμετρήθηκαν για το βουλευτικό χρίσμα των Ρεπουμπλικανών η Λιζ Τσέινι και η Χάριετ Χάγκεμαν. Η πρώτη είναι γόνος της οικογένειας που έχει μετατρέψει το Γουαϊόμινγκ σε πολιτικό της φέουδο εδώ και μισόν αιώνα, όταν άρχιζε η πολιτική καριέρα του πατέρα της, Ντικ Τσέινι. Μεγαλοπρεπείας της Halliburton, ο Τσέινι δούλεψε στον Λευκό Οίκο επί κυβερνήσεων Νίξον και Φορντ, χρημάτισε υπουργός Αμυνας και έγινε ο πιο ισχυρός

αντιπρόεδρος της Αμερικής υπό τον Τζορτζ Μπους τον νεότερο. Αξιοποιώντας αυτή την κληρονομιά, η Λιζ Τσέινι ήταν μέχρι πρόσφατα νούμερο τρία στην ιεραρχία των Ρεπουμπλικανών στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Στις προκριματικές της περασμένης Τρίτης, είχε απέναντί της μια πολιτικά άπειρη δικηγόρο από τη Σαγέν, επαρχιακή πόλη μόλις 60.000 κατοίκων, με μοναδικό ατού την υποστήριξη της από τον Ντόναλντ Τραμπ. Το αποτέλεσμα ήταν συντριπτικό, καθώς η Χάγκεμαν υπερίσχυσε με ποσοστό 66% έναντι 29% της αντιπάλου της. Χαρές και πανηγύρια για τον Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος έβλεπε στο πρόσωπο της Τσέινι μια ορκισμένη εκθρόνηση του 56χρονου βουλευτή ψήφισε υπέρ της παραπομπής του για την αιματηρή έφοδο οπαδών του στο Καπιτώλιο, μάλιστα ανέλαβε καθήκοντα αντιπροέδρου στην εξεταστική επιτροπή της Βουλής για το εν λόγω θέμα.

Η περίπτωση της δεν ήταν μοναδική. Από τους 10 Ρεπουμπλι-

Υψηλού ρίσκου οι δικαστικές έρευνες εναντίον του τέως προέδρου, καθώς συσπειρώνουν γύρω του μεγάλο μέρος των συντηρητικών ψηφοφόρων.

κανούς βουλευτές που ψήφισαν υπέρ της παραπομπής Τραμπ, μόνο οι δύο κατάφεραν να πάρουν το χρίσμα στις προκριματικές. Σύμφωνα με τον απολογισμό της γαλλικής Le Monde, οι τραμπικοί υποψήφιοι σαρώνουν στις εσωτερικές αναμετρήσεις των Ρεπουμπλικανών για όλα τα αξιώματα που θα κριθούν τον Νοέμβριο. Μέχρι στιγμής έχουν επικρατήσει 15 από τους 20 στις μάχες για το χρίσμα του υποψηφίου κυβερνήτη (απομένουν οι προκριματικές δύο πολιτειών) και 18 από τους 21 για το χρίσμα του υποψήφιου γερουσιαστή. Ακόμη πιο θεαματικές ήταν οι προκρι-

Η Λιζ Τσέινι και το λυκόφως της ρεπουμπλικανικής ελίτ

Της **ΣΤΕΦΑΝΙ ΜΟΥΡΑΒΤΣΙΚ**
THE NEW YORK TIMES

Η ήττα της Λιζ Τσέινι από τη Χάριετ Χάγκεμαν στις προκριματικές εκλογές του Ουαϊόμινγκ ήταν εφιαλτική για πολλούς Δημοκρατικούς θαυμαστές της Τσέινι, που ήλπιζαν ότι η εργατική τάξη θα στρεφόταν εναντίον της απόμακρης και προνομίουχας ρεπουμπλικανικής ελίτ, υποστηρίζοντας πιο μετριοπαθείς ή αυτοδημιούργητους υποψηφίους. Αντίθετα, επιλέγοντας την κ. Χάγκεμαν, οι ψηφοφόροι έδειξαν ότι παραμένουν αυθεντικοί συντηρητικοί Ρεπουμπλικανοί.

Υπό αυτήν την έννοια υπέκυψαν στα ίδια ένστικτα που αποδίδουν στους προοδευτικούς αντιπάλους τους: υστερική αντιπάθεια σε κάθε διαφορετική άποψη, εμμονή στην επίκληση ηθικών αξιών και προθυμία εκκαθαρίσεων στις ίδιες τους τις τάξεις. Η παραδοσιακή ρεπουμπλικανική πρακτική πολιτικής συνεννόησης με την αντιπολίτευση—αυτή που ανέθρεψε την κ. Τσέινι από τα σπάργα και διαμόρφωσε την πολιτική της αντίληψη—παραμένει ζωντανή, αν και απειλούμενη, ακόμη και στο

Ουαϊόμινγκ. Κάθε προοδευτικός πολίτης, ο οποίος συνεδιποποιεί ότι αυτή η προνομιούχα ρεπουμπλικανική ελίτ υπήρξε αναγκαίο συστατικό της δημοκρατίας μας, θα πρέπει να εναποθέσει τις ελπίδες του σε εσωκομματική αντεπανάσταση «από τα πάνω».

Κάθε προοδευτικός πολίτης θα πρέπει να εναποθέσει τις ελπίδες του σε εσωκομματική αντεπανάσταση «από τα πάνω».

αϊόμινγκ ασχολείτο με τετριμμένα ζητήματα, όπως τον περιορισμό της κορήγησης αδειών πώλησης αλκοόλ και τη χρηματοδότηση των δημοσίων σχολείων. «Η πολιτική ήταν βαρετή», θυμάται ο Τιμ Στάμπσον, οπαδός της «παλιάς σχολής». Οι Τσέινι εκπροσώπουν τον κατεστημένο της πολιτείας, ως αθόρυβοι και σχεδόν πληκτικοί τοπικοί νομοθέτες. Ο

Κραδαίνοντας σημαία που εικονίζει τον τέως πρόεδρο ως Ράμπο, οπαδός του έξω από την έπαυλή του στο Μαρ-α-Λάγκο διαμαρτύρεται για την έφοδο του FBI σε αυτήν. Μια σειρά από γεγονότα ενισχύει τις βλέψεις του Ντόναλντ Τραμπ για τις προεδρικές εκλογές του 2024.

Η μάχη του Νοεμβρίου

Όσο ενδιαφέρον κι αν έχουν για το μέλλον των Ρεπουμπλικανών και του ίδιου του Τραμπ, οι προκριματικές εκλογές δεν αναμένεται να επηρεάσουν ιδιαίτερα τη μάχη του Νοεμβρίου για το Κογκρέσο. Εδώ οι διαμορφωμένες από καιρό τάσεις του εκλογικού σώματος φαίνεται δύσκολο να αντιστραφούν. Στη Βουλή των Αντιπροσώπων, το πιο πιθανό σενάριο είναι να χάσουν τη μικρή πλειοψηφία τους οι Δημοκρατικοί και να κυριαρχήσουν οι τραμπικοί, οι οποίοι θα επιδιώξουν να τερματιστεί η διερεύνηση για τα γεγονότα της 6ης Ιανουαρίου 2021. Στη Γερουσία, οι Δημοκρατικοί ευνοούνται από την τύχη, καθώς οι περισσότερες έδρες που ανανεώνονται φέτος ανήκουν σε Ρεπουμπλικανούς, οι οποίοι παρ' όλα αυτά διατηρούν ισχυρές ελπίδες να ανατρέψουν τον σημερινό οριακό συσχετισμό (50-50) προς όφελός τους. Το δυστύχημα για τους Δημοκρατικούς είναι ότι ο θόρυβος για την αμφιλεγόμενη έφοδο του FBI στο Μαρ-α-Λάγκο ξανάφερε τον Τραμπ στο προσκήνιο και εξοστράκισε στο περιθώριο την κατά γενική ομολογία καλύτερη εβδομάδα του Τζο Μπάιντεν στην προεδρία, ύστερα από την ψήφιση σειράς δημοφιλών νομοσχεδίων.

ματικές για το χρίσμα του υποψηφίου βουλευτή: εδώ, από τους 140 τραμπικούς μόνο πέντε ηττήθηκαν, ενώ απομένουν οι αναμετρήσεις σε έξι ακόμη πολιτείες.

Το συμπέρασμα είναι αναπόδραστο για όποιον έχει μάτια για να βλέπει. Η νίκη-σοκ του Τραμπ το 2016 δεν ήταν ιστορικό ατύχημα μιας κατά τα άλλα υγιούς Αμερικής, αλλά κραυγαλέο σύμπτωμα βαθύτερης και μονιμότερης παθολογίας, ενός διογκούμενου λαϊκού ρεύματος που πνέει μένεα εναντίον του πολιτικού κατεστημένου από αντιδραστικές θέσεις. Ο ίδιος ο Τραμπ δεν ήταν εκείνος που δημιούργησε αυτό το ρεύμα,

αλλά εκείνος που κατάφερε, τη συγκεκριμένη στιγμή, να το εκφράσει και να το μετατρέψει σε όχημα για τη μετεωρική του άνοδο, εκμεταλλευόμενος το γεγονός ότι στην αναμέτρηση του 2016 είχε την τύχη να βρεθεί αντιμέτωπος με μία από τις πιο τυπικές εκπροσώπους ενός αλαζονικού, πλήρως αποσπασμένου από τα λαϊκά στρώματα κατεστημένου, τη Χίλαρι Κλίντον.

Σαφές εκ της σαρκός του πολιτικού κατεστημένου, η Λιζ Τσέινι απέχει έτη φωτός από το πορτρέτο του ενάρκτου μάρτυρα του αντιτραμπισμού που της φιλοτέχνησαν τα συστημικά μέσα ενπ-

μέρωσας. Η πολιτικός που πριν από μία εβδομάδα καλούσε τους Δημοκρατικούς ψηφοφόρους να την ψηφίσουν στις εσωκομματικές εκλογές των... Ρεπουμπλικανών, χαρακτηριζε, το 2019, το κόμμα τους ως την παράταξη «του αντισημιτισμού, της παιδοκτονίας και του σοσιαλισμού». Ως βουλευτής, ακολουθούσε στο 93% των ψηφοφοριών τη γραμμή Τραμπ, χαιρέτισε την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου που άναψε το πράσινο φως για την απαγόρευση των εκτρώσεων, όπως και όλους τους πολέμους της Αμερικής τις τελευταίες δεκαετίες.

Υποψήφια - καμικάζι

Μετά τη συντριβή της, δήλωσε ότι σκέφτεται να θέσει υποψηφιότητα για πρόεδρος στις εκλογές του 2024, αλλά ουδείς σοβαρός αναλυτής στην Αμερική θεωρεί ότι έχει την παραμικρή πιθανότητα επικράτησης. Ενδεχομένως, κάποιοι την ωθούν να παίξει τον ρόλο του υποψηφίου-καμικάζι, που γνωρίζει ότι θα χαθεί, αλλά φιλοδοξεί να πάρει και τον Τραμπ μαζί του.

Το μεγαλύτερο εμπόδιο στις φιλοδοξίες του Τραμπ για μια εκδικητική επιστροφή δεν εντοπίζεται ούτε σε ενοχλήσεις τύπου Τσέινι ούτε στις μηχανορραφίες του περιόχους ρεπουμπλικανικού κατεστημένου, τύπου Μακόνελ και Πενς, που διαπιστώνει ότι δεν ελέγχει πλέον το ίδιο

το το κόμμα, αλλά στον κλοιό των δικαστικών διώξεων που ολόένα και στενεύει. Πρόκειται όμως για μια επιχείρηση υψηλού πολιτικού ρίσκου για τον αρμόδιο υπουργό Δικαιοσύνης Μέρικ Γκάρλαντ και συνολικά για τους Δημοκρατικούς. Η απόφαση του Γκάρλαντ να διατάξει έφοδο του FBI στην κατοικία ενός πρώην προέδρου βάσει νόμου του... 1917 περί κατασκοπείας γαλβανίζει τη λαϊκή βάση του Τραμπ και μπορεί να λειτουργήσει ως μπουμερανγκ αν δεν παρουσιαστούν στην κοινή γνώμη επαρκή πειστήρια.

Ακόμη περισσότερο, που οι Αρχές αρνούνται, μέχρι στιγμής, να δώσουν στη δημοσιότητα την ένορκη κατάθεση πάνω στην οποία στηρίχθηκε η αμφιλεγόμενη έρευνα, παρά το γεγονός ότι έχει ζητηθεί κάτι τέτοιο από τα πιο ισχυρά αμερικανικά μίντια (New York Times, Washington Post, Associated Press, CNN, Wall Street Journal κ.ά.). Η εικόνα παραμένει πολύ ρευστή και οι επόμενες εβδομάδες θα είναι κρίσιμες. Για την ώρα, ακόμη και πιθανοί εσωκομματικοί αντίπαλοι του Τραμπ στον αγώνα για το προεδρικό χρίσμα, όπως ο κυβερνήτης Φλόριντα Ρον ντε Σάντις, αναγκάζονται να ταυτιστούν μαζί του, καταγγέλλοντας τον Γκάρλαντ και το FBI ότι μετέτρεψαν την Αμερική σε «δημοκρατία της μπανάνας».

δύο τρίτα των μελών της τοπικής βουλής και γερουσίας «προσπούνται» τους Ρεπουμπλικανούς.

Κοινό στοιχείο όσων έχουν «ακυρωθεί» στο Ουαϊόμινγκ υπήρξε η ταξική τους καταγωγή. Όλοι τους ήταν μέλη της τοπικής άρχουσας τάξης. Αντίθετα, τα μέλη της «νέας εξέγερσης» είναι εύποροι επαγγελματίες, που παριστάνουν τους χειρώνακτες. Κάποιοι, όπως η κ. Χάγκεμαν, είναι απλά καιροσκόποι, ενώ λίγοι είναι αυτοί που μοιράζονται τις εμπειρίες και τις ανησυχίες των μη προνομίουχων κατοίκων της πολιτείας. Η ιδεολογική στροφή αυτή ευνόησε, προς τιμήν της, ορισμένους γνήσιους εκπροσώπους της εργατικής τάξης, φαινόμενο σπάνιο στην παρούσα πολιτική συγκυρία, που συνεχίζει να ευνοεί τις ελίτ. Οι υποψήφιοι αυτοί αρχίζουν να μεταμορφώνουν το κόμμα πέρα από τα σύνορα του Ουαϊόμινγκ. Στο Κολοράντο, η Λόρεν Μπόμπερτ απέκτησε απολυτήριο λυκείου αφήτον εγκατέλειψε το λύκειο για να γεννήσει το παιδί της, λίγα χρόνια πριν εκλεγεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων, ενώ στο Νιου Τζέρσεϊ, οδηγός φορτηγού

εξελέγη στην τοπική βουλή παρά την ερασιτεχνική και πάμφθηνη προεκλογική του εκστρατεία.

Οι πεποιθήσεις των προοδευτικών για την πάλιν των τάξεων στις ΗΠΑ βασίστηκαν σε εσφαλμένες βάσεις, θεωρώντας ότι μοναδικό κίνητρο της ρεπουμπλικανικής ελίτ ήταν ο προσωπικός πλουτισμός και η εκμετάλλευση των μη προνομίουχων ψηφοφόρων. Παρότι αυτό εμπεριέχει ψήγμα αλήθειας και παρά τα αμαρτήματά της, η ελίτ αυτή διέθετε αίσθημα κοινωνικής ευθύνης. Νοιάζονταν για το κρατικό συμφέρον και εργάστηκε σκληρά για αυτό σε μια πολιτεία όπου ο μισθός του βουλευτή είναι πενιχρός. Οι νέοι εξεγερμένοι Ρεπουμπλικανοί, που διείσδυσαν στην τοπική βουλή, δεν μοιάζουν πρόθυμοι να ακολουθήσουν το παράδειγμα αυτό.

Παρότι η κατάληξη του εμφυλίου πολέμου στο κόμμα δεν μπορεί να προβλεφθεί, ένα πράγμα είναι ξεκάθαρο: και οι δύο πλευρές αντιπερνούν την αντιπαράθεση με υπαρξιακούς όρους, θεωρώντας ότι διακύβευμα είναι η ίδια η ψυχή του Ρεπουμπλικανικού κόμματος.

Αντάρτικο πίσω από τις γραμμές

Οι ομάδες ένοπλης ουκρανικής αντίστασης δυσχεραίνουν τις ρωσικές δυνάμεις κατοχής και τους συνεργάτες τους

Του **ΑΝΤΡΙΟΥ Ε. ΚΡΕΪΜΕΡ**
THE NEW YORK TIMES

Έρπουν σε σκοτεινά δρομιάκια προκειμένου να τοποθετήσουν εκρηκτικά. Αναγνωρίζουν ρωσικούς στόχους για το ουκρανικό πυροβολικό και τους πυραύλους μεγάλου βεληνικού που δώρισαν οι ΗΠΑ. Ανατινάζουν σιδηροδρομικές γραμμές και εκτελούν Ουκρανούς αξιωματούς που θεωρούν συνεργάτες των Ρώσων. Οι Ουκρανοί παρτιζάνοι πηγαioέρχονται διαρκώς μέσα από τη γραμμή πυρός και αναδεικνύονται σε ήρωες του πόλεμου, καθώς κατάφεραν στις ρωσικές δυνάμεις καίρια και ταπεινωτικά πλήγματα σε κατεχόμενες περιοχές που η Μόσχα θεωρούσε ασφαλείς. Σταδιακά, το Κίεβο μεταθέτει την πολεμική προσπάθεια σε περιοχές που βρίσκονται υπό ρωσική κατοχή, χρησιμοποιώντας είτε επίλεκτες στρατιωτικές μονάδες, όπως αυτή που ανατίναξε μια αποθήκη πυρομαχικών στην Κριμαία, είτε αναπτύσσοντας δίκτυα παρτιζάνων.

Σύμφωνα με Ουκρανούς αξιωματούς, την περασμένη εβδομάδα, οι αντάρτες συνέβαλαν στην επιτυχημένη από αέρος επίθεση κατά ρωσικής αεροπορικής βάσης στην Κριμαία, που είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή οκτώ μαχητικών αεροσκαφών. «Στόχος μας είναι οι αντιληφθούν οι δυνάμεις κατοχής ότι δεν βρίσκονται σπίτι τους, ότι δεν πρέπει να εγκατασταθούν εδώ και ότι δεν θα μπορούν να κοιμούνται ήσυχα»,

Αναγνωρίζουν στόχους και είτε τους ανατινάζουν οι ίδιοι είτε τους υποδεικνύουν στο ουκρανικό πυροβολικό – Θέλουν ο ρωσικός στρατός να μην αισθάνεται πουθενά ασφαλής.

δηλώνει ένας αντάρτης που για λόγους ασφαλείας χρησιμοποιεί μόνο το ψευδώνυμο Σβαρόγκ, όπως ονομαζόταν ο θεός της φωτιάς στη σλαβική μυθολογία.

Μόνο πρόσφατα, ο ουκρανικός στρατός επέτρεψε στον Σβαρόγκ, και σε άλλους αντάρτες, να παραχωρεί συνεντεύξεις. Ανώτατος αξιωματικός του ουκρανικού στρατού περιέγραψε λεπτομερώς πώς ενεργεί η ουκρανική αντίσταση. Οι εξιστορήσεις των ανταρτών δεν στάθηκαν δυνατό να επιβεβαιωθούν, αλλά είναι παρόμοιες με τις αναφορές των ουκρανικών ΜΜΕ και τις περιγραφές που έδωσαν άμαχοι που πρόσφατα εγκατέλειψαν τις κατεχόμενες περιοχές.

Ο ουκρανικός στρατός άρχισε να εκπαιδεύει παρτιζάνους πριν από τη ρωσική εισβολή, όταν τα στρατεύματα της Μόσχας συγκεντρώνονταν στα σύνορα της χώρας. Η πρωτοβουλία αυτή προ-

Ουκρανός στρατιωτικός εκπαιδεύει, ήδη από τον Δεκέμβριο του 2021, πολίτες στη χρήση εκρηκτικών και όπλων, ώστε να συμμετάσχουν ενεργά στην αντίσταση κατά των Ρώσων που τότε συγκεντρώνονταν στα σύνορα. Τα μαθήματα δεν πήγαν χαμένα.

Ψευδώνυμο: Σβαρόγκ. Το μέλος της ουκρανικής αντίστασης που έλαβε άδεια από τη στρατιωτική διοίκηση να μιλήσει στον δυτικό Τύπο για τον ρόλο και τις αποστολές του. Δεξιά, έρευνα σε κτίριο της Νικόπολης, στη νότια Ουκρανία, που εβλήθη από ρωσικό πύραυλο.

φανώς απέδωσε καρπούς, όπως άλλωστε αποδεικνύουν τα ανδραγαθήματα των παρτιζάνων τις τελευταίες ημέρες, τη στιγμή που ο τακτικός ουκρανικός στρατός έχει εξαπολύσει αντεπίθεση στον Νότο. Οι παρτιζάνοι πραγματοποιούν πλήγματα σε περιοχές που γνωρίζουν σπιθαμή προς σπιθαμή. Όπλα τους, τα παγιδευμένα με εκρηκτικά αυτοκίνητα, οι νάρκες και τα περίστροφα. Μετά την ολοκλήρωση της αποστολής τους αναμειγνύονται με τον τοπικό πληθυσμό και χάνονται στο πλήθος.

Η εκπαίδευση

Πριν από τη ρωσική εισβολή, ο Σβαρόγκ είχε συμμετάσχει σε κάποιες εκπαιδεύσεις του Δεξιού Τομέα και των Εθνικών Σωμάτων, παρακλάδια του κινήματος Αζόφ, που σήμερα πολεμούν στο πλευρό των ουκρανικών δυνάμεων. Περίπου είκοσι οργανώσεις

σε ολόκληρη τη χώρα προσέφεραν στρατιωτική εκπαίδευση σε Ουκρανούς πολίτες κατά τον οκταετή πόλεμο με τους ρωσόφωνους αυτονομιστές. Ο Σβαρόγκ ισχυρίζεται ότι εκπαιδεύτηκε από αυτές τις ομάδες. Η αλήθεια είναι, όμως, ότι παρασκηνακά οι ουκρανικές ειδικές δυνάμεις είχαν δημιουργήσει ένα καλά δομημένο, απόρρητο πρόγραμμα, που περιελάμβανε εκπαίδευση πολιτών σε τεχνικές δολιοφθοράς και στα εκρηκτικά, ενώ ταυτόχρονα συγκεντρώναν όπλα και πυρομαχικά.

Σε μία επιχείρηση των παρτιζάνων στη Μελιτόπολη, πριν από μερικές ημέρες, η ομάδα του Σβαρόγκ παγίδευσε με εκρηκτικά το αυτοκίνητο του Ολεγκ Σόστακ, ενός Ουκρανού που εντάχθηκε στο ρωσόφιλο «Κόμμα της Ηνωμένης Ρωσίας». Οι αντάρτες τον επέλεξαν ως στόχο επει-

δή πίστευαν ότι προσπαθεί με την προπαγάνδα του να προσελκύσει στη ρωσική πλευρά τους πολίτες της Μελιτόπολης. Ο Σβαρόγκ, παρότι δεν συμμετείχε στην αποστολή, γνωρίζει ότι οι σύντροφοί του τοποθέτησαν μια βόμβα κάτω από τη θέση του οδηγού, ρυθμισμένη να εκραγεί μόλις το κλειδί θα έμπαινε στη μηχανή. Παρά τον σοβαρό τραυματισμό του ο Σόστακ επέζησε. Το συμβάν είναι πραγματικό και το εξιστορούν πολλοί κάτοικοι της Μελιτόπολης που πήραν τον δρόμο της προσφυγιάς περνώντας στην Ουκρανία, ενώ το ανακοίνωσαν και οι Αρχές. Κατά πόσον οι στόχοι επιβιώνουν ή πεθαίνουν κατά τις επιθέσεις δεν έχει σημασία, ισχυρίζονται οι παρτιζάνοι. Το σημαντικό είναι το μήνυμα που στέλνει κάθε πλήγμα: κανείς συνεργάτης των Ρώσων δεν είναι ασφαλής.

Τα στρατόπεδα εκπαίδευσης των ανταρτών αλλάζουν διαρκώς τοποθεσία προκειμένου να μην εντοπιστούν, ανέφερε ανώτατος αξιωματικός του ουκρανικού στρατού. Κάθε άνδρας διαδραματίζει διαφορετικό ρόλο: εντοπίζει τον στόχο, συγκεντρώνει πληροφορίες για τις κινήσεις του ή πραγματοποιεί την επίθεση.

Μυστικοπάθεια

Οι διαφορετικοί πυρήνες παραμένουν απομονωμένοι, αγνοώντας ο ένας την ύπαρξη του άλλου, έτσι ώστε σε περίπτωση σύλληψης και ανάκρισης να μην μπορούν να αποκαλύψουν την ταυτότητα άλλων παρτιζάνων. Δύο μονάδες, η στρατιωτική υπηρεσία πληροφοριών και οι ουκρανικές δυνάμεις ειδικών αποστολών, ενταγμένες στον τακτικό στρατό, ευθύνονται για την εποπτεία των επιχειρήσεων πίσω από τις γραμμές του

εχθρού. Μια ειδική ομάδα κρούσης παρακολουθεί τη δράση των δύο αυτών ομάδων και το Κίνημα Αντίστασης (Ρου Οπόρου στα ουκρανικά).

Δηλητηρίαση στρατιωτών

Ο αξιωματούχος περιέγραψε τη δηλητηρίαση στην περιοχή της Ζαπορίζια που προκάλεσε τον θάνατο 15 Ρώσων στρατιωτών και τη δολιοφθορά σε ανελκυστήρα σιτηρών στην περιοχή της Χερσώνας, που δεν επέτρεψε στις ρωσικές δυνάμεις να κλέψουν 60.000 τόνους ουκρανικού σιταριού. Οι παρτιζάνοι βρίσκονται επίσης πίσω από την ανατίναξη μιας σιδηροδρομικής γέφυρας που συνέδεε τη Μελιτόπολη με την Κριμαία, γεγονός που εμπόδισε τη μεταφορά στρατιωτικού υλικού στην περιοχή της Ζαπορίζια. Ο αξιωματούχος τόνισε: «Πράγματι, οι παρτιζάνοι προκαλούν φόβο, αλλά μόνο στους εισβολείς και στους προδότες».

Για τους αντάρτες, οι αστυνομικοί, οι δημοτικοί και περιφερειακοί υπάλληλοι στις κατεχόμενες περιοχές και οι δάσκαλοι που εργάζονται στο ρωσικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι συνεργάτες των Ρώσων. Ωστόσο, δεν θεωρούν τους γιατρούς, τους πυροσβέστες και τους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ προδότες.

Καθώς σε λίγο θα αρχίσει η σχολική χρονιά, οι δάσκαλοι βρίσκονται στο στόχαστρο. «Οι Ρώσοι θέλουν να διδάξουν το πρόγραμμά τους, όχι την αλήθεια», εξηγεί ένας αντάρτης. «Τα παιδιά

Καθώς σε λίγο θα αρχίσει η σχολική χρονιά, οι δάσκαλοι βρίσκονται στο στόχαστρο: «Οι Ρώσοι θέλουν να διδάξουν το πρόγραμμά τους, όχι την αλήθεια», λέει ένας αντάρτης.

είναι ευάλωτα στην προπαγάνδα και αν μεγαλώσουν με αυτό το σύστημα θα γίνουν πλήθια όπως οι Ρώσοι. Κάθε δάσκαλος που δέχεται να διδάξει το ρωσικό πρόγραμμα είναι συνεργάτης τους». Οι παρτιζάνοι όμως δεν πρόκειται να επιτεθούν κατά των εκπαιδευτικών, αλλά θα προσπαθήσουν να τους ατιμάσουν και εξευτελίσουν δημόσια με φυλλάδια και αφίσες που αναρτούν στις κολόνες ηλεκτροδότησης τα βράδια με «προειδοποιήσεις προς τους συνεργάτες». Αυτή η πρακτική αποτελεί μέρος του ψυχολογικού πολέμου που εξαπολύουν οι παρτιζάνοι. Μία τέτοια αφίσα που αναρτήθηκε πρόσφατα απεικονίζει τα ονόματα και τις φωτογραφίες των διευθυντών σχολείων που θέλουν να ανοίξουν τον Σεπτέμβριο. Απλά έγραφε: «Για όσους συνεργάζονται με τους Ρώσους, θα έρθει η ώρα της πληρωμής».

«Ναι» από Πούτιν σε επιθεωρητές

ΟΔΗΣΟΣ. Την αποστολή επιθεωρητών της Υπηρεσίας Ατομικής Ενέργειας του ΟΗΕ στον σταθμό της Ζαπορίζια αποδέχθηκε χθες ο Ρώσος πρόεδρος Πούτιν, ύστερα από τηλεφωνική συνομιλία που είχε με τον Γάλλο ομόλογό του Εμανουέλ Μακρόν, ενώ έκκληση στη διεθνή κοινότητα απηύθυνε από την Οδησό ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε ουκρανικά σιτηρά και τρόφιμα, αλλά και σε ρωσικά τρόφιμα και λιπάσματα. «Η συμφωνία μεταξύ δύο αντιμαχόμενων πλευρών είναι πρωτοφανής και πρέπει να ενισχυθεί», είπε ο γ.γ. του ΟΗΕ. Αναφερόμενος στον πυρηνικό σταθμό της Ζαπορίζια, που

βρίσκεται υπό ρωσική κατοχή, ο Γκουτέρες προειδοποίησε τη Ρωσία για τους κινδύνους που ενέχει η διακοπή λειτουργίας του αντιδραστήρα, για να προσθέσει ότι ο σταθμός ανήκει στην Ουκρανία και η Ρωσία οφείλει να παραδώσει τη διαχείριση στις ουκρανικές αρχές. Το θέμα της Ζαπορίζια απασχόλησε, όμως, και τους προέδρους Πούτιν και Μακρόν σε τηλεφωνική συνομιλία που είχαν χθες το πρωί. Ο Γάλλος πρόεδρος ζήτησε από τον Ρώσο συνομιλητή του να λάβει υπόψη του τις ανάγκες του πληνήτη σε τρόφιμα, υπενθυμίζοντάς του ότι ο αναπτυσσόμενος κόσμος βρίσκεται ήδη στα πρόθυρα καταστροφικού λιμού. Λίγο νωρίτερα, ο Αμερικανός

πρόεδρος Τζο Μπάιντεν ανακοίνωνε την ενίσχυση της αμερικανικής αμυντικής βοήθειας προς την Ουκρανία, με το Κογκρέσο να έχει εγκρίνει επιπλέον χρηματοδότηση ύψους 800 εκατ. δολαρίων για την ενίσχυση του ουκρανικού οπλοστασίου.

Εκρήξεις στην Κριμαία

Προβλήματα αντιμετώπιζε χθες το ρωσικό επιτελείο μετά τη σειρά εκρήξεων που σημειώθηκαν σε ρωσικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις της Κριμαίας, αλλά και σε αποθήκη πυρομαχικών της πόλης Μπελγκορόντ, 100 χλμ. από τα ουκρανικά σύνορα. Ειδικοί εκτιμούν ότι οι εκρήξεις αυτές οφείλονταν σε πλήγματα του ουκρανικού πυροβολικού,

αλλά και σε πράξεις δολιοφθοράς από το ουκρανικό αντάρτικο που έχει σχηματισθεί στα μετόπισθεν των κατεχόμενων εδαφών της Ουκρανίας. Σύμφωνα με δυτικούς αξιωματούς, οι εκρήξεις στο στρατιωτικό αεροδρόμιο του Σάκι της Κριμαίας κατέστρεψαν το ήμισυ του στόλου μαχητικών αεροσκαφών του ρωσικού στόλου της Μαύρης Θάλασσας. «Ο πόλεμος βρίσκεται σε φάση επιχειρησιακής στασιμότητας. Καμία από τις δύο πλευρές δεν διαθέτει ικανές δυνάμεις προκειμένου να εξαπολύσει αποφασιστική επιχείρηση», είπε στέλεχος του υπουργείου Αμυνας της Βρετανίας.

Σε του ανακοίνωση, το εθνικό ραδιοτηλεοπτικό συμβούλιο της

«Η συμφωνία μεταξύ δύο αντιμαχόμενων πλευρών (σ.σ. για τις εξαγωγές σιτηρών) είναι πρωτοφανής και πρέπει να ενισχυθεί», είπε ο γ.γ. του ΟΗΕ από την Οδησό.

Ρωσίας ανακοίνωσε ότι λαμβάνει μέτρα κατά σειράς ξένων εταιρειών υψηλής τεχνολογίας, όπως οι TikTok, Telegram, Zoom, Discord και Pinterest, για την άρνησή τους να αφαιρέσουν «παράνομο

υλικό» από τις σελίδες τους. Η Ρωσία είχε πρόσφατα απειλήσει την Google με πρόστιμα για διασπορά «ψευδών πληροφοριών» σχετικά με τον ρωσικό στρατό. Α.Ρ.

Το πρωτάθλημα αρχίζει...

Στην αφετηρία της νέας σεζόν αναλύουμε τις ομάδες που θα διεκδικήσουν τον τίτλο

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ

Με **ανυπομονησία** περιμένουν οι Κύπριοι ποδοσφαιρόφιλοι την έναρξη του Πρωταθλήματος Cyta της περιόδου 2022–2023. Το νέο πρωτάθλημα θα διεξαχθεί με την συμμετοχή 14 ομάδων, αντί 12 που είχαμε στην περσινή διοργάνωση. Υπάρχουν αρκετές καλές προϋποθέσεις προκειμένου το νέο πρωτάθλημα να δημιουργήσει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον, από την αρχή μέχρι το τέλος του. Ο ανταγωνισμός για τον τίτλο και τα τρία εισιτήρια για τις Ευρωπαϊκές διοργανώσεις της νέας περιόδου, αναμένεται να είναι πολύ έντονος, ίσως εντονότερος και από το περσινό συναρπαστικό – συγκλονιστικό πρωτάθλημα.

Απόλλων

Κύριος στόχος το «back to back»

Να **επαναλάβουν** ό,τι και πέρσι επιθυμούν στον Απόλλωνα, που μετά την επιστροφή τους στην κορυφή της Κύπρου, έπειτα από 16 χρόνια, έχουν θέσει ως στόχο την κατάκτηση του πρωταθλήματος για δεύτερη σερί σεζόν. Σύμμαχος των «κυανολέκων» σε αυτή τους την προσπάθεια θα είναι αναμφίβολα ο κόσμος τους, που γνωρίζοντας ότι τη νέα αγωνιστική περίοδο η ομάδα τους θα αγωνιστεί για πρώτη φορά στο νέο της γήπεδο, έχει «σπάσει» κάθε ρεκόρ όσον αφορά τα εισιτήρια διαρκείας!

Αναφορικά με το αγωνιστικό κομμάτι, λόγω του ότι η νέα χρονιά δεν άρχισε ιδανικά (βαριά ήττα και κακή εμφάνιση στο Ισραήλ), αποφασίστηκε όπως απομακρυνθεί ο Αλεξάντερ Τσόρνιγκερ, με τον Νταβίντ Καταλά να αποτελέσει τον αντικαταστάτη του. Ο Ισπανός τεχνικός είναι γνώστης της κυπριακής πραγματικότητας, έχοντας αγωνιστεί για σειρά ετών στην ΑΕΚ, όπου διετέλεσε ως γνωστόν και προπονητής κατά τη διάρκεια της περσινής σεζόν. Παρότι η αλλαγή φιλοσοφίας σε μια ομάδα χρειάζεται πάντα το χρόνο της, αναμένεται ότι με το νέο τους αφεντικό οι πρωταθλητές θα μετατραπούν σε ένα σύνολο που θα έχει ως πρώτιστο στόχο να ελέγχει την κατοχή της μπάλας, προσπαθώντας να επιτεθεί με οργανωμένες επιθέσεις.

Εκτός απ' την αλλαγή στην τεχνική ηγεσία, υπήρξαν βεβαίως και διαφοροποιήσεις στο ρόστερ, με τις προσθήκες να «αγγίζουν» διψήφιο αριθμό. Μεταξύ άλλων, ξεχωρίζει η απόκτηση των Ευκλείδη Καμπράλ, Ελ Χατζί Μπα, Ματιέ Πειμπέρν, Βα, Ρέθιο και Εζέκιελ Χέντι (δανεικός), οι οποίοι ήρθαν ούτως ώστε με το καλημέρα να διεκδικήσουν θέση στο αρχικό σχήμα. Σχετικά με τις αποχωρήσεις, πέρα από τους Χρήστο Αλμπάνη και Φάνο Κατελάρη δεν έφυγε κάποιος άλλος ποδοσφαιριστής που να είχε σημαντική συνεισφορά στην κατάκτηση του τίτλου. Αντιθέτως, οι άνθρωποι του Απόλλωνα φρόντισαν να ανανεώσουν τη συνεργασία τους με παίκτες βαρόμετρα όπως οι Χάμπος Κυριάκου, Ιωάννης Πίττας, Αμίν Χαμιάς και Ίσρα Κολ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΑΕΚ

Νέα αρχή με φιλοδοξίες

Η **ομάδα** της Λάρνακας μετά την επιτυχημένη περσινή πορεία που πήρε την δεύτερη θέση και «κλείδωσε» ουσιαστικά την παρουσία της στα προκριματικά του Τσάμπιονς Λιγκ, ξεκινάει την νέα αγωνιστική περίοδο με στόχο να κάνει το επόμενο βήμα. Με τον Χοσέ Λουίς Όλτρα να αναλαμβάνει το «πιδάλιο» της ομάδας από την αρχή του καλοκαιριού, η Λαρνακιώτικη ομάδα δείχνει ήδη από τους πρώτους ευρωπαϊκούς αγώνες ότι αρχίζει να αποκτάει μια συνοχή και

Ο πρωταθλητής Απόλλωνας και η κυπελούχος Ομόνοια ξεκινούν το νέο πρωτάθλημα με αρκετές αλλαγές, αλλά και μεγάλες φιλοδοξίες.

Το πρόγραμμα της 1ης αγωνιστικής

Παρασκευή 26 Αυγούστου
19:00 Καρμιώτισσα - Νέα Σαλαμίνα

Σάββατο 27 Αυγούστου
19:00 Ολυμπιακός - Ανόρθωση

Κυριακή 28 Αυγούστου
19:00 Άρης - ΑΕΛ
20:00 ΑΠΟΕΛ - Πάφος FC

Δευτέρα 29 Αυγούστου
19:00 Ακρίτας Χλώρακας - Ομόνοια
20:00 ΑΕΚ - Δόξα Κατωκοπιάς

Τρίτη 30 Αυγούστου
19:00 Απόλλων - ΕΝ Παρालιμνίου

μια ομοιογένεια. Σημαντικό για τους περσινούς δευτεραθλητές είναι το γεγονός ότι κράτησαν τον βασικό κορμό της ομάδας και προέβησαν σε κινήσεις ουσίας που μαζί με το υφιστάμενο ρόστερ τους ανέβασαν επίπεδο. Ιδιαίτερα η προσθήκη του 36χρονου μέσου Όιερ Σανκούρχο ο οποίος ήρθε από την Οσασούνα με κάτι περισσότερο από 200 συμμετοχές στη «πλάτη» του στη πρώτη κατηγορία της Ισπανίας, έδωσε άλλο «αέρα» στον άξονα των «κιτρινοπράσινων».

Το ίδιο ισχύει και για τον Μπρούνο Γκάμα, ο οποίος ήρθε από μια γεμάτη 4ετία με την φανέλα του Άρν Θεοσσαλονίκης και με την εμπειρία του μπορεί να προσδώσει το κάτι παραπάνω στο δεξιό άκρο της επίθεσης.

Ήδη ο πρώτος στόχος που ήταν η συμμετοχή στους ομίλους του Κόνφερενς Λιγκ επιτεύχθηκε (είναι πολύ κοντά στην πρόκρισή της στο Γιουρόπα) και με την ψυχολογία στα ύψη η ΑΕΚ ετοιμάζεται να εισέλθει και στις εγχώριες διοργανώσεις.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΤΖΙΑΚΟΥΡΗΣ

ΑΠΟΕΛ

Θέλει επιστροφή στους τίτλους

Όπως συνήθισε τον «γαλαζοκίτρινο» κόσμο, έτσι και σε αυτό το καλοκαίρι, ο ΑΠΟΕΛ προέβη σε πολλές προσθαφαιρέσεις στο δυναμικό του. Αποκτήθηκαν 15 ποδοσφαιριστές (Ντάλ-

σιο, Ηλία, Χριστοδούλου, Κρέσπο, Μπέλετς, Φεράρι, Σούσιτς, Κονσταντίνοφ, Βιγιαφάνιες, Μαρκίνιος, Μπλουμ, Μούγιανιτς, Ντβάλι, Ντουμπράβανου, Μορέιρα) και αποχώρησαν 14 (Βινίσσιους, Σάβιτς, Οκριασβίλι, Νεοφύτου, Σκουφέτ, Σόουζα, Ντανίλο, Λουντέμο, Σαμπάλα, Ντε Βινσέτι, Πέδρο, Μιντίκκινς, Σάντος, Νατέλ).

Στην περσινή σεζόν εντοπίστηκαν σοβαρές αδυναμίες στην αμυντική γραμμή και ο Σωφρόνης Αυγουστή έδωσε έμφαση στην βελτίωση του αμυντικού μηχανισμού του γενικότερα. Με εξαίρεση τον πρώτο αγώνα με την Σουηδική Τζουγκάρτεν, παρατηρήθηκε σημαντική βελτίωση που έφερε κυρίως η εμπειρία του Κρέσπο και η ικανότητα του Μπέλετς.

Η μεσαία γραμμή γίνεται πανίσχυρη (παρά την αποχώρηση του Σόουζα), με τους Ντάλσιο, Βιγιαφάνιες και Κονσταντίνοφ να έχουν την ποιότητα για να ανεβάσουν επίπεδο την οργάνωση του παιχνιδιού και την κυκλοφορία των γαλαζοκίτρινων που θέλουν να γίνουν πολύ πιο δημιουργικοί. Ο κύριος στόχος του ΑΠΟΕΛ είναι να επιστρέψει στην κορυφή του ποδοσφαίρου μας αλλά για να έχει πιθανότητες να τον υλοποιήσει θα πρέπει να γίνει και πιο αποτελεσματικό. Αν ο Κβίλιτάνια καταφέρει να αποτελέσει σταθερή επιλογή για την κορυφή της επίθεσης, τα πράγματα θα είναι πολύ πιο εύκολα και απλά για τον Σ. Αυγουστή.

Ο Μάγκλιτσα εξακολουθεί να προβληματίζει με την αστάθειά του και την ευαισθησία του στους τραυματισμούς. Δεν αποκλείεται ο Κροάτης να αντικατασταθεί μέχρι το τέλος του μήνα. Ο Μ. Ηλία που μπήκε από την αρχή σε «βαθιά νερά», δεν κατάφερε ακόμα να δώσει τις λύσεις, ενώ έτοιμος είναι πλέον και ο Γερμανός Μπλουμ ο οποίος επίσης μπορεί να παίξει στην κορυφή.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΤΤΙΧΗΣ

Ομόνοια

Διψασμένη για το πρωτάθλημα

Η **Ομόνοια** είναι μια ομάδα διψασμένη για να επιστρέψει στην κορυφή μετά

από δυο χρόνια. Πέρυσι δεν έμεινε άτιτλη. Κατέκτησε το Κύπελλο (κέρδισε τον Εθνικό Άκνας στα πέναλτι), μετά από μια μετριότητα παρουσία στο πρωτάθλημα όπου έμεινε εκτός εξάδας (ήταν σαν μάννα εξ ουρανού για τον κόσμο η κατάκτηση του κυπέλλου) και φέτος παίζει σε ευρωπαϊκό όμιλο για τρίτη συνεχόμενη χρονιά.

Η αλήθεια είναι ότι η Ομόνοια - που άρχισε με το... αριστερό της υποχρεώσεις της σεζόν χάνοντας στη Λάρνακα από τον Απόλλωνα (0-2) στο ματς του Σούπερ Καπ - δεν εισέρχεται στο πρωτάθλημα με τις καλύτερες των προϋποθέσεων. Η καθυστέρηση στην ενίσχυση είναι ένα γεγονός που απογοήτευσε και συνάμα προβληματίσε τον κόσμο της ομάδας που αλλιώς περίμενε τα πράγματα. Λίγες μέρες πριν από την έναρξη του πρωταθλήματος η ομάδα αναζητεί τρεις ποδοσφαιριστές, ενώ υπέστη και σημαντικό πλήγμα εκ των έσω. Αποχώρησε και ο Λοΐζος Λοΐζου που εμμένει στην απόφασή του να αγωνιστεί σε πιο προηγμένο πρωτάθλημα, με τον παίκτη να... μεταφέρεται στη Κ19! Πάντως η σπουδαία επιτυχία της να κερδίσει με 2-0 στο Βέλγιο την ισχυρή Γάνδη στα πλέι οφ του Γιουρόπα Λιγκ, άλλαξε σημαντικά το κλίμα και επανάφερε τον ενθουσιασμό και την αισιοδοξία.

Το τριφύλλι έχει εντάξει στη δύναμή του τους αμυντικούς Άνταμ Μάθιους, (δεξιός αμυντικός), Νεμάνια Μίλετιτς (κεντρικός αμυντικός) και τους μεσοεπιθετικούς Μπράντον Μπάρκερ, Μπρούνο Φελίπε και Ρομάν Μπεζούς. Αποχώρησαν από την ομάδα βασικοί παίκτες όπως οι Αμπντούλαχί Σεχού, Ζιόρντι Γκόμπεθ, Τόμας Χούμποτσαν, όπως και οι Ερικ Μποτεάκ, Μάρκο Τσέποβιτς, Κίκο.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ

Ανόρθωση

Ανανεωμένη στην μετά Τιμούρ εποχή

Η **επιστροφή** στις εγχώριες επιτυχίες και στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις αποτελούν τους στόχους της φετινής Ανόρθωσης. Η έλευση του Νεόφυτου Λάρκου στο πόστο του αθλητικού διευθυντή έχει φέρει αλλαγές σε όλα τα επίπεδα της λειτουργίας του ποδοσφαιρικού τμήματος. Παράλληλα η ποιότητα των καλοκαιρινών προσθηκών δημιουργεί προσδοκίες βλέποντας τον στόχο μέχρι και την κορυφή του κυπριακού πρωταθλήματος. Η αποχώρηση του Τιμούρ Κετσπάγια έφερε στον πάγκο της Ανόρθωσης τον Ντάρκο Μίλανιτς. Με ξή πρωταθλήματα και τέσσερα κύπελλα Σλοβακίας στο ενεργητικό του, αποτελεί μακράν τον πιο... παρασημοφορημένο προπονητή στο κυπριακό πρωτάθλημα. Ακόμα και στην περσινή σεζόν βοήθησε την Πάφος FC να βρεθεί για πρώτη φορά στην ιστορία της στο γκρουπ πρωταθλητισμού στη δεύτερη φάση του πρωταθλήματος.

Η παραμονή του Αμπ Ουάρντα πέρασε από χίλια μύρια κύματα, ωστόσο, ο αγαπημένος της Ανορθωσιάτικης κερκίδας θα παραμείνει κάτοικος «Αντώνης Παπαδόπουλος» γι' άλλη μια σεζόν. Έχοντας ψηφιστεί πέρσι ως ο κορυφαίος ποδοσφαιριστής του πρωταθλήματος, φέτος γνωρίζει και ο ίδιος ότι οι προσδοκίες από το άτομό του είναι πολύ υψηλές. Στην πρώτη γραμμή των κυανόλευκων αστεριών περνάει επίσης ο αρχηγός της εθνικής Αρμενίας Βαρατζάν Χαρογιάν και ο αφρικανός επιθετικός Κασμίρ Νιγκά. Με μόλις δέκα ποδοσφαιριστές πρώτης διαλογής να παραμένουν στο ρόστερ σε σχέση με την περσινή περίοδο, αναμένεται ότι θα δούμε φέτος μια διαφορετική Ανόρθωση. Γενικότερα τόσο ο τρόπος λειτουργίας του οικοδομήματος, όσο και ο τρόπος ανάπτυξης εντός των τεσσάρων γραμμών του γηπέδου, θα διαφέρουν σε σχέση με την τελευταία τριετία.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΟΦΗ

ΑΠΟΦΕΙΣ

Εθνική διαβατηρίων

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Ένα θέμα το έχουμε γενικώς με τα διαβατήρια σαν χώρα, αλλά ας μην το αναλύσουμε περαιτέρω. Είμαστε που είμαστε στην μπούκα για την βιομηχανία που στήσαμε, μέχρι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θα μας πάνε, δεν χρειάζεται να επεκταθούμε... δεν είναι κίβλας της ειδικότητάς μας. Τυχαιά ή όχι και στο ποδόσφαιρο πάλι με τα διαβατήρια προσπαθούμε να βρούμε προκοπή. Αφού αποφάσισαν όλοι αυτοί που κάνουν κουμάντο στο ποδόσφαιρο τα τελευταία είκοσι χρόνια ότι ο κύριος παίκτης είναι μάλλον πρόβλημα για τη μπίζνα τους παρά πρωτογενές προϊόν που πηγάζει μέσα από την κοινωνία που υπηρετούν, τρέχουμε αντί στα γήπεδα, στα γραφεία του Υπουργείου Εσωτερικών μήπως και κυπριοποιήσουμε κανά παίκτη και στελεχωθεί η εθνική μας ομάδα.

Παραδείγματα, ξένων που φόρεσαν το εθνόσημο υπάρχουν πολλά, ενώ οι περιπτώσεις των Ρομπέρζ και Κορέια βρίσκονται στα σκαριά. Αφού δεν μπορούμε ως κυπριακό ποδόσφαιρο να δημιουργήσουμε έναν στόπερ της προκοπής ας σταθεί ο Γάλλος του Απόλλωνα ενώπιον της σημαίας. Και αφού αριστερό μπாக δεν είμαστε ικανοί να αναδείξουμε ας πάει ο Βραζιλιάνος της Ανόρθωσης και με την λατινική προφορά του ας ξεκινήσει με το «σε γνωρίζω από την κόψη, του σπαθιού την τρομερή».

Τέτοια ξενομανία, σ' ένα νησί που ο εθνικισμός και η τάχατες πατριδολατρία καθορίζουν την ζωή μας, δεν υπάρχει. Το λες και βλακεία δηλαδή, αλλά δεν είναι της παρούσης. Έλαβαν λείε την απόφαση να αυξήσουν τους ξένους παίκτες από 15 σε 17, ρίχνοντας έτσι και άλλο χρώμα πάνω από τον τάφο του «κύριου ποδοσφαιριστή».

Πάει η ΑΕΚ να παίξει στο Βελιγράδι με την Παρτιζάν, έχουν οι Σέρβοι έξι Σέρβους στην ενδεκάδα, έχουν οι δικοί μας έναν Κύπριο. Τίθεται ενώπιον της Τζουγκάρτεν ο ΑΠΟΕΛ, μετρούν οι Σουηδοί εννέα βασικούς και παίζουν οι δικοί μας με τρεις. Καπάκι ο Απόλλωνας με τους Ισραηλινούς, δύο οι Κύπριοι, οκτώ οι αντίπαλοι.

Κατά τ' άλλα λέγεται και Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, ενώ οι ομάδες τα «ένδοξα σωματεία» με την τεράστια προσφορά στον τόπο και μιλα, μιλά μιλα, χαίρουν όλων των διευκολύνσεων εκ μέρους του Κράτους, φτιάχνοντας μέχρι και γήπεδα με δημόσιο χρήμα, για να στεγαστούν οι εταιρείες τους. Ζήτω που καίκαμε. Το λες και βλακεία, αλλά δεν είναι της παρούσης.

Επιστροφή φιλάθλων, προοπτική και υποχρεώσεις

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ

Μπήκαμε πλέον στην τελική ευθεία για την έναρξη του νέου πρωταθλήματος. Ό,τι λέχθηκε δεν έχει πλέον σημασία να το συζητάμε, ως προς τις αλλαγές που από φέτος θα ισχύσουν στον τρόπο διεξαγωγής του. Θα αρχίσει να μιλάει πλέον το γήπεδο και η εξέλιξη της διοργάνωσης και μακάρι να δικαιώσει όλους όσοι είτε πρωτοστάτησαν, είτε σπώνωσαν το χέρι τους ψηφίζοντας – εγκρίνοντας τις σχετικές αλλαγές.

Κάθε χρόνο, τέτοια εποχή, κυριαρχεί η εντύπωση πως πάμε για ένα συναρπαστικό και ανταγωνιστικό πρωτάθλημα με μπλόικο ενδιαφέρον. Επιπρόσθετα, φέτος, η εξέλιξη του περσινού πρωταθλήματος, αλλά και η εντονότερη παρουσία επενδυτών σε ομάδες, δημιουργούν προοπτική και προσδοκίες. Είναι, ωστόσο, ένα ακόμη στοιχείο, το οποίο από μόνο του δημιουργεί θετική ένδειξη. Η επιστροφή του Κύπριου φιλάθλου στις κερκίδες.

Η επάνοδος ομάδων με πολύ κόσμο σε πρωταγωνιστική πορεία, η δημιουργία νέων δυνάμεων στο κυπριακό ποδόσφαιρο, οι δεύτερες σκέψεις ως προς τους ενδοιασμούς και τις αντιρρήσεις για την κάρτα φιλάθλου, ο ανταγωνισμός στα δύο τελευταία πρωταθλήματα, η επιθυμία του κόσμου να παρουσία στα γήπεδα, μετά την εποχή της πλήρους απαγόρευσης ή των περιορισμών λόγω πανδημίας, ακόμη και το νέο γήπεδο της Λεμεσού, διαδραμάτισαν το ρόλο τους. Ίσως και κάτι άλλο, η ουσία δεν αλλάζει και η ουσία λέει πως με γεμάτα γήπεδα θα αρχίσει το νέο πρωτάθλημα. Και η ουσία είναι με γεμάτα γήπεδα να ολοκληρωθεί.

Είναι πολλοί οι λόγοι, όπως αναλύθηκαν εις βάθος τα προηγούμενα χρόνια, για τους οποίους ο κόσμος έμεινε μακριά από το γήπεδο. Οι σημαντικότεροι απ' αυτούς έχουν να κάνουν με θέματα τα οποία εξαρτώνται από τις ενέργειες και τις αποφάσεις όλων όσοι κατέχουν θέσεις και σημαντικά πόστα στο κυπριακό ποδόσφαιρο.

Θα είναι κρίμα, λοιπόν, χιλιάδες φιλάθλοι να αναθεωρήσουν την απόφασή τους, να μετανιώσουν για την επιστροφή τους στις κερκίδες, είτε γιατί θα αποδειχθεί ότι κάθε άλλο παρά αναβαθμίστηκαν οι γηπεδικές εγκαταστάσεις ή έστω ξεπεράστηκαν σοβαρά προβλήματα, είτε γιατί οι αποφάσεις περί διαιτησίας, οργάνωσης και γενικότερα λειτουργίας, για μια ακόμη φορά θα εξυπηρετήσουν συμφέροντα κάποιων και όχι το γενικότερο καλό. Και τραγικό θα είναι, να αποδειχθεί πως νόμοι, κάρτες, κλειστά κυκλώματα και άλλα, πρακτικά δεν θα δώσουν λύσεις εκεί και όπου μπορεί να χρειαστούν...

Οι αρμόδιοι έχουν το λόγο, εμείς αναμένουμε και λογικά δεν θα αργήσουμε να πάρουμε τις απαντήσεις...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΦΟΠΛΙΣΤΕΣ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 3,50%						 Αγόρασαν ποντοπόρα πλοία ασίας 3,87 δισ. δολ. Σελ. 6		
	Χ.Α. 2,30%	0,06%	0,21%	1,34%	0,02%	1,02%		-2,43%	-1,72%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑΡΧΕΣ

Σβήνουν τα φώτα και
βάζουν φωτοβολταϊκά

Τις βραδινές βόλτες με το χάζεμα στις βιτρίνες θα πρέπει μάλλον να αρχίσουν να ξεχνούν για τον ερχόμενο χειμώνα οι καταναλωτές, δεν είναι λίγοι εκείνοι οι λιανέμποροι που προσανατολίζονται στο σβήσιμο των φώτων για πολλές ώρες το βράδυ στα καταστήματά τους, πέραν των ωρών λειτουργίας. **Σελ. 8**

ΜΕ 3 ΕΚΑΤ. ΒΑΡΕΛΙΑ

Στόλος πλοίων με ντίζελ
πλέει προς την Ευρώπη

Ενας στόλος πλοίων που μεταφέρουν ντίζελ, ένα από τα σημαντικότερα καύσιμα παγκοσμίως, κατευθύνεται προς τις ευρωπαϊκές αγορές που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο σημαντικών ελλείψεων ενέργειας τον χειμώνα. Πρόκειται για πέντε πλοία που μεταφέρουν σχεδόν 3 εκατ. βαρέλια. **Σελ. 10**

ΕΛΛΑΔΑ

Σημάδια κάμψης
στην αγορά κατοικίας

Η ζήτηση από το εξωτερικό «διέσωσε» την αγορά κατοικίας στο κέντρο της Αθήνας και σε νησιά το πρώτο εξάμηνο. Αντιθέτως, στις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής, όπου αγοραστές είναι κυρίως Έλληνες, παρατηρείται πτώση των συναλλαγών, δείγμα της αρνητικής ψυχολογίας στην αγορά. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,84%	0,16%
Γερμανία	1,16%	0,32%
Γαλλία	1,75%	0,36%
Ιταλία	3,31%	0,39%
Ισπανία	2,24%	0,40%
Ιρλανδία	1,81%	0,28%
Ελλάδα	3,54%	0,64%
Ην. Βασίλειο	2,31%	0,43%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ- πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Αργεί η πλήρης ανάκαμψη του τουρισμού

Φ. Ρουσουνίδης: Πληθωρισμός, κόστος ενέργειας, ναύλα και έλλειψη προσωπικού τα μεγάλα βαρίδια

Πληθωρισμός, κόστος ενέργειας και ναύλων και ελλείψεις προσωπικού είναι τα τέσσερα βαρίδια που κουβαλάει ο τουρισμός και τα οποία συνομολογούν ένα εκρηκτικό κράμα και αναβάλλουν την ανάκαμψη του κλάδου, τονίζει

ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥ-ΞΕ Φιλόκυπρος Ρουσουνίδης. Εξηγεί ότι βάσει αυτών των δεδομένων, το 2023 αναμένεται ότι θα είναι ίσως δυσκολότερη χρονιά για τον τουρισμό, ενώ θεωρείται απομακρυσμένο το σενάριο της

ανάκαμψης το 2024. Στα θετικά οι πληρότητες Αυγούστου που αγγίζουν το 100%, και οι κατά κεφαλήν τουριστικές δαπάνες, οι οποίες φέτος είναι σημαντικά αυξημένες. Για το φθινόπωρο εκτιμά ότι με τις κρατήσεις που

υπάρχουν αυτή την στιγμή θα υπάρχει κινητικότητα, και τουριστική εισροή τόσο τον Σεπτέμβριο όσο και τον Οκτώβριο και θα συνεχίσει με μειωμένο ρυθμό και αριθμούς και τον Νοέμβριο. Αναφέρει ότι σήμερα ο τουρισμός

βρίσκεται στο 75% του 2019 και ίσως τους επόμενους μήνες ο μέσος όρος να μειωθεί στο 65%. Τονίζει, ωστόσο, ότι σιδηρόπτε πάνω από 60-65% πρέπει να μας βρίσκει, υπό τις περιστάσεις, ικανοποιημένους. **Σελ. 4**

Ο Πειραιάς γίνεται έδρα ουκρανικών ναυτιλιακών

Μετά τα πληρώματα Ουκρανών ναυτικών μετεγκαθίστανται στην Αθήνα εκατοντάδες στελέχη ουκρανικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων. Στην Ακτή Μισούλη στον Πειραιά αναφέρεται ένας όχι μικρός αριθμός ουκρανικών ναυτιλιακών εταιρειών, που είτε αποκτά τώρα παρουσία στην Ελλάδα είτε επεκτείνει αυτή που διέθετε ήδη. Εκτιμάται πως περισσότερα από 500 στελέχη ουκρανικών ναυτιλιακών, συμπεριλαμβανομένων μελών των οικογενειών τους, έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα. Τη μετεγκατάσταση στελεχών, ναυτικών και των οικογενειών τους βοηθάει, σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους, και το γεγονός ότι η επίσημη ελληνική πολιτεία είναι πολύ φιλική απέναντι στους μετανάστες από την Ουκρανία. **Σελ. 8**

Στο ενοίκιο
καταφεύγουν
σήμερα οι νέοι

Στα ύψη οι τιμές στη Λεμεσό

Τα τελευταία χρόνια η ζήτηση από νέους για ενοίκιο είναι αυξημένη, κυρίως για διαμερίσματα. Κι αυτό, λόγω της αδυναμίας τους να καλύψουν το απαιτούμενο αρχικό κεφάλαιο για την απόκτηση ακινήτου. Από €350 μέχρι €1800 κυμαίνεται κατά μέσο όρο το κόστος ενοικίου με την χαμηλότερη τιμή να εντοπίζεται στην Πάφο και την ψηλότερη στη Λεμεσό. **Σελ. 3**

Καίνε οι τιμές
του ρεύματος
στην Ελλάδα

Νέα αύξηση τον Σεπτέμβριο

Καθώς οι διεθνείς τιμές του φυσικού αερίου συνεχίζουν να αυξάνονται, οι πάροχοι στην Ελλάδα ετοιμάζονται να δώσουν νέα υψηλότερα τιμολόγια για τον Σεπτέμβριο, υποχρεώνοντας την κυβέρνηση να αυξήσει το κονδύλι για τις επιδοτήσεις. **Σελ. 7**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Τον ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Αναθεώρηση του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ – οι προτάσεις της Γερμανίας

Το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον παρουσιάζει ουσιαστική διαφοροποίηση. Ο κίνδυνος ύφεσης στην ΕΕ είναι ορατός, ο πληθωρισμός, αν και παρουσιάζει τάσεις αποδυνάμωσης, παραμένει υψηλός και τα επιτόκια κυβερνητικών ομολόγων σημειώνουν αυξητική τάση. Αξιοσημείωτο θετικό στοιχείο η ανεργία, η οποία παραμένει σε χαμηλά επίπεδα.

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, η διαμόρφωση της δημοσιονομικής πολιτικής αποκτά καίρια σημασία, δεδομένης και της απόσυρσης των νομισματικών μέτρων στήριξης των οικονομιών. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προτάσεις της κυβέρνησης της Γερμανίας που δημοσιοποιήθηκαν πρόσφατα.

Το δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ διέπεται από το Σύμφωνο Στα-

θερότητας και Ανάπτυξης, με περιπλοκούς και αυστηρούς κανόνες που αφορούν το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος. Η εφαρμογή του Συμφώνου έχει ανασταλεί μέχρι το 2023 για να επιτρέψει την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας και των πολεμικών αναταραχών στην Ουκρανία.

Σε προηγούμενο άρθρο είχαμε αναλύσει τις τάσεις που υφίστανται στην ΕΕ. Υπάρχουν υποστηρικτές της διατήρησης των αυστηρών προνοιών του Συμφώνου αλλά και υποστηρικτές ριζοσπαστικών αλλαγών.

Η Γερμανική κυβέρνηση δραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση των κοινοτικών πολιτικών. Αποτελείται από συνασπισμό τριών πολιτικών κομμάτων, με διαφορετικές θέσεις σε

ό,τι αφορά το δημοσιονομικό πλαίσιο. Το φιλελεύθερο κόμμα υποστηρίζει επαναφορά της ισχύος του Συμφώνου, ως προϋπόθεση για εμπέδωση μακροοικονομικής σταθερότητας και αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων. Τα άλλα δύο κόμματα (Σοσιαλδημοκράτες και Πράσινοι) ευνοούν ριζικές αλλαγές, με στόχο, κυρίως, την αποφυγή δραστικών περικοπών των κοινωνικών δαπανών και την ενθάρρυνση δημόσιων επενδύσεων.

Η τελική διαμόρφωση των προτάσεων αποτελεί ένα συμβιβασμό, που αντικατοπτρίζει τη γενικότερη κουλτούρα συναίνεσης στη Γερμανία

Πιο συγκεκριμένα, οι προτάσεις αποτελούν βήμα προς απλοποίηση, με κατάργηση της πρόνοιας που διέπει την προσαρμογή του

δημόσιου χρέους σε περιπτώσεις απόκλισης από το όριο του 60% του ΑΕΠ. Η προτεινόμενη αλλαγή είναι ιδιαίτερα σημαντική για χώρες με υψηλό χρέος, όπως η Ιταλία, η Ελλάδα και η Κύπρος. Περαιτέρω, δίδεται έμφαση στον έλεγχο δαπανών και στην ευνοϊκή μεταχείριση δημόσιων επενδύσεων.

Τους επόμενους μήνες, η συζήτηση αναμένεται να ενταθεί, με ενεργό συμμετοχή χωρών όπως η Γαλλία και η Ιταλία που ευνοούν περαιτέρω αλλαγές, π.χ. αύξηση του ορίου και καθορισμό ευέλικτου στόχου για το δημόσιο χρέος με βάση τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας. Ενδεχομένως, προς συζήτηση να τεθούν και ευρύτερες τροποποιήσεις, όπως είναι, κυρίως, η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού δημοσιονομικής στήριξης σε κοινοτικό επίπεδο στο πρότυπο

του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης.

Το ζητούμενο πρέπει να είναι η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ βιωσιμότητας και οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Η Κύπρος ενδείκνυται να συμμετέχει ενεργά σε αυτή τη συζήτηση, υποστηρίζοντας ευελιξία και απλοποίηση του πλαισίου, έμφαση στη μακροχρόνια βιωσιμότητα, παρά σε άκαμπτους δημοσιονομικούς κανόνες, και ενίσχυση εκείνων των προνοιών που επιτρέπουν αναβάθμιση των δημόσιων επενδύσεων.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της PricewaterhouseCoopers Investment Services.

ρινς

Καλό Καλοκαίρι!

Ευχόμαστε σε όλους όμορφες και ξέγνοιαστες στιγμές.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΚΑΛΟΥΜ ΠΙΚΕΡΙΝΓΚ*

Χωρίς αναταράξεις προς το παρόν η αγορά εργασίας στη Βρετανία

Τα κριτήρια αξιολόγησης της απασχόλησης στο Ηνωμένο Βασίλειο, συμπεριλαμβανομένων των νέων θέσεων εργασίας, της ανεργίας, των μισθών και της ζήτησης για εργασία, παρέμειναν σταθερά τον Ιούνιο. Τα στοιχεία έρχονται σε αντίθεση με τις αυξανόμενες ενδείξεις ότι οι επιδόσεις της οικονομίας υποχωρούν εν μέσω κλιμακούμενου πληθωρισμού και σύσφιγξης της νομισματικής πολιτικής. Ωστόσο, η αγορά εργασίας εν γένει αργεί στο να αποτυπώσει τις ευρύτερες τάσεις. Επομένως, τα στοιχεία του Ιουνίου εξακολουθούν να φανερώνουν σε μεγάλο βαθμό την ισχυρή δυναμική πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και το γεγονός ότι, παρά το μεγάλο σοκ, η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου είχε παραμείνει σε καλή κατάσταση μέχρι πρόσφατα. Εξετάζοντας το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους, αναμένουμε μια αξιοσημείωτη επιδείνωση της ζήτησης εργασίας, η οποία και θα κατατείνει σε ήπια αύξηση του ποσοστού ανεργίας. Ειδικότερα, σχετικά με την ανεργία, αυτή παρέμεινε αμετάβλητη στο 3,8% τον Ιούνιο, εναρμονιζόμενη με τα χαμηλά επίπεδα του 3,8% τον Νοέμβριο του 2019.

Σε τριμηνιαία βάση η απασχόληση αυξήθηκε κατά 160.000 άτομα τον Ιούνιο μετά μια σταθερή άνοδο 296.000 ατόμων τον Μάιο. Ο αριθμός των κενών θέσεων, ο οποίος αποτελεί έναν από τους δείκτες για τη ζήτηση εργασίας, παρέμεινε αυξημένος σε 1,27 εκατομμύριο το τρίμηνο

Απριλίου - Ιουνίου. Ο αριθμός αυτός είναι σχεδόν ίσος με τον αριθμό των εργαζομένων που ήταν εγγεγραμμένοι ως άνεργοι και πολύ πάνω από το προ πανδημίας ρεκόρ των 863.000 κενών θέσεων στα τέλη του 2018. Αναφορικά με την αύξηση των ονομαστικών μισθών (συμπεριλαμβανομένων και των μπόνους), αυτή επιβραδύνθηκε στο 5,1% σε ετήσια βάση τον Ιούνιο από 6,4% τον Μάιο, η δε αύξηση των μισθών (χωρίς τα μπόνους) επιταχύνθηκε στο 4,7% από το 4,4%. Η αύξηση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα ενισχύθηκε στο 5,4% από το 5,1%. Δυστυχώς, λόγω ενός ακόμη υψηλότερου ποσοστού πληθωρισμού, η Στατιστική Υπηρεσία του Ηνωμένου Βασιλείου εκτιμά πως οι πραγματικές συνολικές αμοιβές μειώθηκαν κατά 2,5% σε ετήσια βάση την περίοδο Απριλίου - Ιουνίου. Τέλος, ενώ τα δυναμικά κέρδη στους μισθούς το 2021 αποδίδονταν στα ασυνήθιστα υψηλά μπόνους, η πρόσφατη επιτάχυνση της αύξησης των μισθών στον ιδιωτικό τομέα φαίνεται να αντανakλά κυρίως την ανάκαμψη των αμοιβών. Αυτό μπορεί να λειτουργεί ως πρώιμο μήνυμα ότι οι αυξημένες προσδοκίες για τον πληθωρισμό εδραιώνονται ολοένα και περισσότερο και, ως εκ τούτου, προσφέρουν ακόμη ένα επιχείρημα, ώστε η Τράπεζα της Αγγλίας να ακολουθήσει αυστηρότερη πολιτική έναντι των πληθωριστικών πιέσεων.

* Οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Η **ανεργία** παρέμεινε αμετάβλητη στο 3,8% τον Ιούνιο και οι μισθοί στον ιδιωτικό τομέα αυξήθηκαν κατά 5,4%.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ρεκόρ 40ετίας

Στο **ψηλότερο** σημείο από το 1982 σκαρφάλωσε ο πληθωρισμός τον Ιούλιο στο Ηνωμένο Βασίλειο καταγράφοντας ετήσια αύξηση ύψους 10,1%. Κύρια αιτία της αύξησης ο κλάδος των τροφίμων που ανήλθε στο 12,7% σημειώνοντας την ψηλότερη ετήσια μεταβολή από τον Αύγουστο του 2008, όταν έκανε την εμφάνισή της η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση. Η άνοδος των τιμών σύμφωνα με την Τράπεζα της Αγγλίας θα αναρριχηθεί στο 13% κατά το τέταρτο τρίμηνο του έτους και θα παραμείνει σε ψηλά επίπεδα καθ' όλη την διάρκεια του 2023 προτού αρχίσει να αποκλιμακώνεται προς τον στόχο του 2% εντός του 2024.

• • • •

Ισχυρό ανάχωμα

Η **αυξημένη** ζήτηση στον τομέα των υπηρεσιών αποτελεί μέχρι στιγμής ανάχωμα για την οικονομία, η οποία αναμένεται να «δώσει» δύο καλά τρίμηνα εντός του 2022 πριν υποχωρήσει το τέταρτο τρίμηνο του έτους. Η ενθαρρυντική μέχρι στιγμή εικόνα, έρχεται από τον τουρισμό, ο οποίος καταφέρει να κρατήσει όρθια την οικονομική ανάπτυξη μη επιτρέποντας προς το παρόν στους παράγοντες οπισθοχώρησης να επικρατήσουν. Θετικά μηνύματα έχουμε και στην αγορά εργασίας η οποία δημιουργεί την αισιοδοξία ότι κατά το τέταρτο τρίμηνο του έτους όπου η κατάσταση θα δυσκολέψει θα στηρίξει το οικογενειακό εισόδημα.

• • • •

Τέλεια καταιγίδα

Η **πρωτόγνωρη** κρίση αυτής της περιόδου μας επιφυλάσσει πολλές εκπλήξεις όπως για παράδειγμα το γεγονός ότι ο μεγάλος ασθενής στη Ευρώπη, όπως όλα δείχνουν, θα είναι η πανίσχυρη Γερμανία. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, περαιτέρω περικοπές ρωσικού φυσικού αερίου θα οδηγήσουν την χώρα σε τεχνική ύφεση. Η κλιματική αλλαγή, επίσης, αποτελεί πλήγμα καθώς η χαμηλή στάθμη των ποταμιών στην κεντρική Ευρώπη επηρεάζει την λειτουργία των τροφοδοτικών αλυσίδων για την ομαλή προμήθεια των εργοστασίων με πρώτες ύλες. Είναι λοιπόν προφανές ότι η πανίσχυρη γερμανική οικονομία βρίσκεται αντιμέτωπη με την τέλεια καταιγίδα.

• • • •

Εστίες αποκλιμάκωσης

Μια **άλλη** κραταιά οικονομία βρίσκεται αυτή την περίοδο ενώπιον σημαντικών προκλήσεων. Η κυβέρνηση της Κίνας μετά την εμμονική προσήλωση στην πολιτική των μηδενικών κρουσμάτων από covid19, οδήγησε την οικονομία σε περιπέτειες. Ως αποτέλεσμα, η νομισματική αρχή έχει προχωρήσει σε μείωση των επιτοκίων προκειμένου να τυνώσει την ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες. Η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη πλήττεται επίσης από την κατάρρευση της αγοράς ακινήτων καθώς οι τιμές ακολουθούν πτωτική πορεία μετά το σκάνδαλο

Η **πλησιάζει** η ώρα που οι εργαζόμενοι θα απαιτήσουν αναστροφή της αρνητικής πραγματικής αύξησης των μισθών τους.

και την χρεοκοπία του κολοσσού Evergrande. Επειδή όμως στην οικονομία ουδέν κακόν αμιγές καλού σημειώνουμε το γεγονός ότι η δύσκολη κατάσταση που επικρατεί στην Κίνα θα συνεισφέρει στην στατιστική αποκλιμάκωση του πληθωρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

• • • •

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Διατίμηση

Στις **περιπτώσεις** όπου το κράτος θεωρεί πως η τιμή που έχει διαμορφωθεί στην αγορά για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία είναι υπερβολικά ψηλή και «άδικη» για τους καταναλωτές, τότε μπορεί να παρέμβει και να καθορίσει ανώτατο όριο τιμής, το οποίο φυσικά θα είναι χαμηλότερο από την τιμή ισορροπίας (αγοραία τιμή). Το ανώτατο αυτό όριο τιμής ονομάζεται επίσης και διατίμηση και αποτελεί τη μέγιστη τιμή πώλησης του συγκεκριμένου αγαθού ή υπηρεσίας στην αγορά.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Αδυναμία προβλέψεων

Η **πορεία** των επιτοκίων του ευρώ θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ανάλυση των μηνιαίων στοιχείων του πληθωρισμού. Όπως παραδέχεται η ΕΚΤ τα προβλεπτικά της μοντέλα σε αυτή την πρωτόγνωρη κατάσταση αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά. Ως εκ τούτου, είναι πολύ δύσκολο να δοθεί κατεύθυνση για την συνέχεια, γεγονός που επιδεινώνει την κατάσταση αβεβαιότητας στην οικονομία. Όπως γνωρίζουμε, σε περιόδους αβεβαιότητας έχουμε αναστολή των επενδύσεων και συγκράτηση της κατανάλωσης με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συνθήκες με κατά βάση υφεσιακές ενδείξεις.

• • • •

Κρατικές απώλειες

Η **αστάθεια** των αγορών ως αποτέλεσμα της αβεβαιότητας που επικρατεί στην οικονομία έχει πλήξει σημαντικά θεσμικά ταμεία. Ο λόγος για το κολοσσιαίο κρατικό ταμείο της Νορβηγίας ύψους 1,3 τρις. δολαρίων που είναι και το μεγαλύτερο στον κόσμο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοινώθηκαν οι απώλειες του ταμείου κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022 ανέρχονται σε 174 δισ. δολάρια καταγράφοντας αρνητική απόδοση ύψους 14,4%. Υπενθυμίζουμε ότι το ταμείο ιδρύθηκε για να διαχειριστεί τους ενεργειακούς πόρους της χώρας που βρίσκονται στην βόρεια θάλασσα.

Τα μυστικά του μεγαλόδοντα

Δημοσιεύθηκε ένα τρισδιάστατο πρότυπο του μεγαλύτερου καρχαρία που έζησε ποτέ

Του **ΑΣΕΡ ΕΛΜΠΕΪΝ**

Πριν από πέντε εκατ. χρόνια, γιγαντιαίοι καρχαρίες κυριαρχούσαν στους ωκεανούς. Τα τεράστια δόντια τους, που εντοπίζονται συχνά σε ιζηματα κοντά στις ακτές, μοιάζουν με μεγάλους κάλυκες. Αυτά, άλλωστε, τους έδωσαν το όνομά τους: μεγαλόδοντες.

Ακόμη και σήμερα, το σκήμα, αλλά και το μέγεθος αυτών των γιγάντων θαλάσσιων πλασμάτων αποτελεί θέμα επιστημονικής αντιπαράθεσης. Επειδή ο σκελετός των καρχαριών αποτελείται κυρίως από χόνδρους, οι οποίοι σπάνια γίνονται απολιθώματα, οι επιστήμονες δεν γνωρίζουν τίποτε για τα πελώρια ψάρια. Κάνουν, ωστόσο, υποθέσεις που βασίζονται στο μέγεθος των δοντιών τους και σε συγκρίσεις με τους σύγχρονους συγγενείς τους, όπως οι μεγάλοι λευκοί και οι ρυγχοκαρχαρίες. Έτσι, εκτιμούν πως οι μεγαλόδοντες είχαν μήκος μεταξύ 10,6 και 18,2 μ. Ενα νέο τρισδιάστατο πρότυπο του μεγαλόδοντα, που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Scientific Advances, υποδεικνύει ότι ο καρχαρίας ήταν μεγαλύτερος, ταχύτερος και κυριαρχούσε σε πολύ ευρύτερη περιοχή από ό, τι πιστεύαμε μέχρι πρότινος.

Το 2014, η δρ Καταλίνα Πιμπέντο, παλαιοντολόγος του Πανεπιστημίου του Σουάνσι, στην Ουαλλία, συνάντησε τον Τζον Χάτσινσον, ανατόμο του Βασιλικού Κολλεγίου Κτηνια-

Σύμφωνα με το μοντέλο, ο τρομακτικός μεγαλόδοντας είχε μήκος 16 μ. και βάρος 67 τόνων, ενώ μπορούσε να κινηθεί με ταχύτητα περίπου 4,8 κλμ. ανά ώρα, δηλαδή πολύ ταχύτερα από 33 άλλα είδη καρχαριών που μελετήθηκαν.

τρικής του Λονδίνου, με ειδίκευση στη δημιουργία τρισδιάστατων μοντέλων ειδών που έχουν αφανισθεί. Οι δυο τους έφτιαξαν ένα τρισδιάστατο μοντέλο του μεγαλόδοντα με βάση τις τομογραφικές απεικονίσεις μιας διατηρημένης ραχοκοκαλιάς που βρέθηκε το 1860 και βρίσκεται στο Βασιλικό Ινστιτούτο Φυσικής Ιστορίας του Βελγίου, καθώς και δόντια και σωματικές τομογραφίες του μεγάλου λευκού καρχαρία, δηλαδή του εγγύτερου εν ζωή συγγενούς του.

Σύμφωνα με το μοντέλο, ο με-

γαλόδοντας είχε μήκος 16 μ. και βάρος 67 τόνων, δηλαδή όσο και ένας φαλινοκαρχαρίας, ενώ κάποιοι μπορεί να ήταν πολύ μεγαλύτεροι. Επίσης, το άνοιγμα των σαγονιών του ήταν τέτοιο ώστε μπορούσε να καταπιεί χωρίς πρόβλημα μια φάλαινα όρκα με πέντε δαγκωνιές. Σύμφωνα με άλλους υπολογισμούς, οι μεγαλόδοντες μπορούσαν να κινηθούν με ταχύτητα περίπου 4,8 κλμ. ανά ώρα, δηλαδή πολύ ταχύτερα από 33 άλλα είδη καρχαριών που μελετήθηκαν. Σήμερα, ο ταχύτερος καρχαρίας είναι η λάμνα του

Ειρηνικού, που κινείται με ταχύτητα 3,2 κλμ. την ώρα. Δεδομένου ότι ο βραδύς λευκός καρχαρίας μπορεί να διανύσει αποστάσεις 11.200 κλμ. χωρίς διακοπή, για να εκμεταλλευθεί την εποχική αύξηση των θηραμάτων, ο μεγαλόδοντας, προφανώς, μπορούσε να φθάσει πολύ μακρύτερα.

Απολιθώματα που βρέθηκαν στο Περού υποδεικνύουν ότι οι μεγαλόδοντες τρέφονταν με φώκιες, ωστόσο εκτιμάται πως χρειάζονταν μια ιδιαίτερα πολυθερμική διατροφή, όπως είναι οι φάλαινες.

Τα οστά των πεσόντων στο Βατερλώ έγιναν λευκή ζάχαρη

Η **τύχη** των οστών των χιλιάδων πεσόντων στη μάχη του Βατερλώ απασχολούσε επί δεκαετίες τους ιστορικούς. Παρότι έχουν περάσει πάνω από δύο αιώνες από το 1815 και τον θρίαμβο του Δούκα του Ουέλινγκτον επί των στρατευμάτων του Ναπολέοντα, στο πεδίο των μαχών έχουν ανευρεθεί μόνο δύο σκελετοί πεσόντων, με τον τελευταίο να εντοπίζεται πριν από ένα μήνα.

Νέα έρευνα, που δημοσιεύθηκε αποκλειστικά από την Daily Mail, αποκαλύπτει ότι τα οστά των χιλιάδων νεκρών ανδρών και των δεκάδων χιλιάδων αλόγων τους δεν βρέθηκαν επειδή κονιορτοποιήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν για τον εξευγενισμό της μαύρης ζάχαρης σε λευκή. Κατά πάσα πιθανότητα, η πρωτόγονη πρακτική εφαρμόστηκε και σε άλλα πεδία των Ναπολεόντειων Πολέμων.

Στο Βατερλώ, το εργοστάσιο ζάχαρης απέιχε έξι κλμ. από τους ομαδικούς τάφους, από όπου αφαιρέθηκαν τα οστά των νεκρών στρατιωτών και ζώων. Αυτή, τουλάχιστον, την εκδοχή προτείνουν οι ιστορικοί δρ Μπέρναρντ Γουίλκιν και Ρόμπιν Σάφερ, καθώς και ο Τόνι Πόλαρντ, καθηγητής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Γλασκώβης. Οι επιστήμονες ανέτρεξαν σε ιστο-

ρικά αρχεία στο Βέλγιο, στη Γαλλία και στη Γερμανία, όπου εντόπισαν χιλιάδες αναφορές της εποχής, σύμφωνα με τις οποίες τα οστά αφαιρέθηκαν μετά το 1834 και χρησιμοποιήθηκαν για τον εξευγενισμό της ζάχαρης.

Μια τέτοια αναφορά δημοσιεύθηκε στη γερμανική εφημερίδα Prager Tagblatt το 1879. «Η χρήση μελιού ως γλυκαντικού είναι προτιμότεα για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να γλυκάνεις το τσάι σου με τα οστά του προπάππου σου», έγραφε ο δημοσιογράφος. Γάλλος περιηγητής, εξάλλου, που επισκέφθηκε το Βατερλώ τη δεκαετία του 1830 ανέφερε πως «είναι κρίμα, η σημαντικότερη ανάμνηση της σύγχρονης ιστορίας να ακρωτηριάζεται για τη ζάχαρη».

Το εμπόριο οστών επετράπη στο Βέλγιο το 1834. Είκοσι χρόνια νωρίτερα, ο Γάλλος επιχειρηματίας Σαρλ Ντερνόν ανακάλυψε ότι τα κονιορτοποιημένα και θερμασμένα οστά ήταν καλύτερο φίλτρο για τα σακχαρώδη υγρά απ' ό,τι ο άνθρακας.

Τον περασμένο Ιούνιο, ο καθηγητής Τόνι Πόλαρντ, ο οποίος υπογράφει τη μελέτη, είχε προτείνει μίαν άλλη θεωρία για την τύχη των οστών. Σύμφωνα με αυτήν, είχαν χρησιμοποιηθεί ως λίπασμα.

Γενιά του ενοικίου Millenials και Gen Z

Λιγότερες οι οικονομικές δεσμεύσεις και μεγαλύτερη άνεση για μετακίνηση, ποιο το προφίλ των ενοικιαστών

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Από τις αρχές του χρόνου σε ερευνητικό δελτίο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είχε καταγραφεί μείωση της ιδιοκατοίκησης μεταξύ των νεότερων νοικοκυριών. Για παράδειγμα στη νότια Ευρώπη, τα ποσοστά ιδιοκτησίας ακινήτου στην ηλικία των 35 ετών έχουν μειωθεί – κατά πάνω από 10 ποσοστιαίες μονάδες για όσους γεννήθηκαν τη δεκαετία του 1980 (millennials), σε σύγκριση με αυτούς που γεννήθηκαν από το 1965 έως το 1979. Ταυτόχρονα, οι νέοι καθυστερούν να εγκαταλείψουν το γονικό σπίτι και να ζήσουν ανεξάρτητα, τάση που ενισχύεται από την ανισότητα του εισοδήματος

Από €350 μέχρι €1800 κυμαίνεται κατά μέσο όρο το κόστος ενοικίου με την χαμηλότερη τιμή να εντοπίζεται στην Πάφο και την ψηλότερη στη Λεμεσό.

στην εργασία και την αβεβαιότητα όπως εξηγεί ο συγγραφέας του άρθρου. Πολλά νεαρά νοικοκυριά προτιμούν να μην διακινδυνεύσουν μια τόσο μεγάλη επένδυση, η οποία είναι μη ρευστοποιήσιμη, ωθούμενα από τις υψηλές τιμές κατοικιών και τα χαμηλά εισοδήματα. Ανάλογη εικόνα επικρατεί και στην κυπριακή αγορά. Τα τελευταία χρόνια η ζήτηση για ενοίκιο είναι αυξημένη, κυρίως δε για διαμερίσματα, όπως αναφέρει ο Μαρίνος Κυναγείρου, πρόεδρος Συμβουλίου Εγγραφής Κτηματομεσιτών Κύπρου, λόγω της οικονομικής ευχέρειας ενός ατόμου ή ζευγαριού να καλύψει το απαιτούμενο αρχικό κεφάλαιο για την απόκτηση ακινήτου. Την ίδια ώρα η Κεντρική Τράπεζα προβλέπει αύξηση της ζήτησης για ενοικίαση

Η διάβρωση των πραγματικών εισοδημάτων των νοικοκυριών αναμένεται να επηρεάσει τον τύπο των ακινήτων που ζητούνται και να αυξήσει την ζήτηση για ενοικίαση όπως προβλέπει η Κεντρική Τράπεζα.

	Μονάρι	Δυάρι	Τριάρι
Λεμεσός	€800 - €900	€1300	€1700 - €1800
Λευκωσία	€500 - €600	€800 - €900	€900 - 1000
Λάρνακα	€400 - €500	€500 - €600	€700 - €800
Πάφος	€350 - €450	€500 - €600	€700 - €800

λόγω της διάβρωσης των πραγματικών εισοδημάτων των νοικοκυριών. Στην άλλη πλευρά της ζυγαριάς για την απόφαση για αγορά έναντι ενοικίασης, είναι και η διαθεσιμότητα ακινήτων που πληρούν τις προδιαγραφές του αγοραστή. Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Κτηματομεσιτών, αυτή η διαθεσιμότητα βρίσκεται σε μνημονικά επί-

πεδα. Ως εκ τούτου, η άνοδος της ζήτησης για ενοικίαση, είναι αυξημένη ενώ ενισχύεται κάθε χρόνο λόγω της ανάγκης εξεύρεσης φοιτητικής στέγης.

Το προφίλ των ενοικιαστών
Ήδη έχει αναφερθεί πιο πάνω πως άτομα νεότερης ηλικίας, οι λεγόμενοι Millennials και Generation

Z, επιλέγουν το ενοίκιο, ώστε να έχουν λιγότερες οικονομικές δεσμεύσεις και μεγαλύτερη άνεση για μετακίνηση κι άλλες δραστηριότητες, επαγγελματικές ή προσωπικές, τουλάχιστον στο εξωτερικό. Στην Κύπρο, η ανάγκη για απόκτηση κατοικίας παραμένει έντονη ανάμεσα στις νεότερες γενιές, παρόλο που και η επιλογή της ενοι-

κίασης ενισχύεται επισημαίνει ο Μαρίνος Κυναγείρου. Κληθείς να σχολιάσει το προφίλ όσων επιλέγουν το ενοίκιο έναντι της αγοράς, έβαλε στην εξίσωση και τους φοιτητές. Ιδιαίτερα αυτή την περίοδο καταγράφεται έντονο ενδιαφέρον για στέγαση φοιτητών που έχουν εξασφαλίσει θέση στα ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κύπρου και έχουν θέση προτεραιότητά τους την εξασφάλιση στέγης κοντά στα ακαδημαϊκά ιδρύματα που έχουν επιλέξει να φοιτήσουν. Η μερίδα των ενοικιαστών έχει αυξηθεί και λόγω αλλοδαπών ενοικιαστών, οι οποίοι έχουν βρεθεί στην Κύπρο τους τελευταίους μήνες από χώρες όπως Ουκρανία, Ρωσία, Λευκορωσία ένεκα της συνεχιζόμενης κατάστασης του πολέμου. Ως εκ τούτου, η αυξημένη ζήτηση

ρίσμα έχει τιμή ενοικίασης μεταξύ €500 - €600, η μέση τιμή για ένα δωάρι είναι γύρω στα €800 - €900 το μήνα και για ένα διαμέρισμα τριών υπνοδωματίων γύρω στα €900 - 1000. Στη Λάρνακα και στην Πάφο οι τιμές είναι πιο χαμηλές. Στη Λάρνακα η τιμή για ένα διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου κυμαίνεται μεταξύ €400 - €500, η μέση τιμή για ένα δωάρι είναι γύρω στα €500 - €600 και για τριών υπνοδωματίων ενδεικτικά είναι γύρω στα €700 - €800. Περίπου στα ίδια επίπεδα είναι και οι τιμές ενοικίασης στην Πάφο, αφού ένα μονάρι διαμέρισμα κυμαίνεται μεταξύ €350 - €450, η μέση τιμή για ένα δωάρι είναι γύρω στα €500 - €600 και ένα διαμέρισμα τριών υπνοδωματίων κοστίζει ενδεικτικά γύρω στα €700 - €800 τον μήνα.

Πρόγραμμα 1,5 δισ. ευρώ για φθηνή στέγη σε νέους στην Ελλάδα

Επανεναρξη της στεγαστικής πολιτικής με δράσεις για αγορά, κατασκευή και επιδότηση δανείων και ενοικίων

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ - τ. ΟΑΕΔ) αναμένεται να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην υλοποίηση του νέου κυβερνητικού στόχου για επανεκκίνηση της στεγαστικής πολιτικής στη χώρα μας. Στο επίκεντρο των «σημαντικών ανακοινώσεων από τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, στη Διεθνή Εκθεση Θεσσαλονίκης», όπως δήλωσε ο υπουργός Επικρατείας Άκης Σκέρτσος (μιλώντας στο Πρώτο Πρόγραμμα της ΕΡΑ), θα βρίσκονται οι νέοι εργαζόμενοι και κυρίως τα νέα ζευγάρια, με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητάς τους σε φθηνά ακίνητα. Ο σχεδιασμός περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις, κάποιες από τις οποίες θα υλοποιούνται μέσω των προγραμμάτων φθηνής στέγης της ΔΥΠΑ, με βάση τις αλλαγές που πέρασαν στον πρόσφατο νόμο για τον εκσυγχρονισμό του ΟΑΕΔ. Ένα επίσης μεγάλο κομμάτι του σχεδιασμού περνάει μέσα από την αξιοποίηση της μεγάλης και αναξιοποίητης ακίνητης περιουσίας του ΟΑΕΔ.

«Κλειδί» για την επανεκκίνηση των προγραμμάτων στεγαστικής πολιτικής θεωρείται το αποθεματικό ύψους 1,5 δισ. ευρώ από τον Ενιαίο Λογαριασμό για την Εφαρμογή Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΛΕ-ΚΕΠ), που πλέον θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί με μεγαλύτερη ευελιξία για δράσεις που αφορούν τόσο την αγορά ή κατασκευή ακινήτων όσο και την επιδότηση δανείων ή ενοικίων.

Σύμφωνα, μάλιστα, με τον

υπουργό Εργασίας Κωστή Χατζηδάκη, που μίλησε στον ΣΚΑΪ, η νέα στεγαστική πολιτική θα επικεντρώνεται κυρίως στα νέα ζευγάρια καθώς είναι τόσο υψηλό το κόστος στέγης στην Ελλάδα, που δημιουργεί μεγάλη πίεση στα νέα ζευγάρια και αυτό επιτείνει και το δημογραφικό, διότι «είναι ένας από τους λόγους που τα νεαρά ζευγάρια δεν κάνουν παιδιά». Ετσι, στόχος των επεκτειμένων εξαγγελιών θα είναι η στήριξη νέων, κυρίως ζευγαριών, χαμηλού αλλά και μεσαίου εισοδήματος, ανέργων, αλλά και φοιτητών που μένουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους και πληρώνουν ενοίκιο.

Ήδη έχουν μπει στο μικροσκόπιο των αρμοδίων που σχεδιάζουν τις δράσεις στεγαστικά προγράμματα άλλων ευρωπαϊκών κρατών

Στόχος η στήριξη κυρίως νέων ζευγαριών, ανέργων αλλά και φοιτητών που μένουν μακριά από τον τόπο τους.

όπως της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, ενώ χρησιμοποιώντας τα νέα ευέλικτα και σύγχρονα εργαλεία που θεσμοθετήθηκαν πρόσφατα θα ανασχεδιαστούν και τα παλαιά προγράμματα του πρώην ΟΕΚ, που καταργήθηκε το 2011.

Με βάση το νέο θεσμικό πλαίσιο που ψηφίστηκε την άνοιξη, μέσω της ΔΥΠΑ σχεδιάζονται δράσεις που αφορούν την κατασκευή, ανα-

Ένα σημαντικό κομμάτι του σχεδιασμού για την επανεκκίνηση της στεγαστικής πολιτικής στη χώρα μας περνάει μέσα από την αξιοποίηση της μεγάλης ακίνητης περιουσίας του ΟΑΕΔ.

κατασκευή και παραχώρηση-ενοικίαση κοινωνικών κατοικιών με συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), την επιδότηση ενοικίου αλλά και την επιχορήγηση για την απόκτηση πρώτης κατοικίας με επιδοτούμενα δάνεια. Ένα νέο εργαλείο, που θα αποτελέσει αιχμή στη νέα στεγαστική πολιτική, αναμένεται να είναι αυτό της ενοικίασης διαμερισμάτων για

ορισμένο χρονικό διάστημα με δυνατότητα αγοράς τους, πριν από τη λήξη της μίσθωσης (μέθοδος rent to own).

Αναλυτικά, οι υπο εξέταση δράσεις αφορούν:

- Την αγορά ή αξιοποίηση ακινήτων σε συνεργασία με ιδιώτες, προκειμένου στη συνέχεια αυτά να διατεθούν σε εργαζομένους.
- Την κατασκευή νέων κατοι-

κών σε ιδιόκτητα ή νέα οικοπέδα και τη διάθεσή τους με συγκεκριμένα κριτήρια και χαμηλό αντίτιμο σε εργαζομένους και ανέργους.

- Τη χορήγηση χαμηλότοκων ή άτοκων δανείων για την αγορά πρώτης κατοικίας.
- Τη χορήγηση αντίστοιχων δανείων για την επισκευή πρώτης κατοικίας.
- Την επιδότηση ενοικίου σε

ευρύτερες ομάδες πολιτών. Ο νόμος δίνει ακόμη τη δυνατότητα στη ΔΥΠΑ (τ. ΟΑΕΔ) να μισθώνει ακίνητα της, τα οποία δεν προορίζονται για άμεση στεγαστική συνδρομή των δικαιούχων, προς οικονομικούς φορείς που έχουν εμπειρία διαχείρισης και ανάπτυξης ακινήτων, με σκοπό την αύξηση των εσόδων, τα οποία στη συνέχεια θα προωθηθούν προς την ενίσχυση στεγαστικών πολιτικών.

Επίσης, προβλέπεται η δυνατότητα του ιδιώτη να οικοδομήσει με δικές του δαπάνες το ακίνητο, και στη συνέχεια η ΔΥΠΑ να λάβει κάποιες από τα διαμερίσματα ως αντιπαροχή προκειμένου να τα διαθέσει στους δικαιούχους.

Τέλος, με το ν/σ δίνεται η δυνατότητα στη ΔΥΠΑ να αποκτά αδόμητα και δομημένα ακίνητα, όπως και να συμπράττει με δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς για την ανέγερση ακινήτων, τα οποία στη συνέχεια θα τα διαθέτει στους δικαιούχους.

Ήδη υπάρχουν 200 οικοπέδα και πάνω από 100 κτίρια (άλλα χρησιμοποιούνταν και άλλα μερικώς αξιοποιημένα), καθώς και 100 κενά καταστήματα σε συγκροτήματα εργατικών κατοικιών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση των προγραμμάτων. Όσο για τους όρους στήριξης των δικαιούχων, σύμφωνα με πληροφορίες θα είναι πιο ευνοϊκοί όταν πρόκειται για ζευγάρια όπου εργάζονται και οι δύο, ενώ θα υπάρχουν ακόμη ευνοϊκότερες πρόνοιες για ειδικές κατηγορίες όπως ζευγάρια ανέργων ή μονογονεϊκή οικογένεια.

Με βαρίδια και την επόμενη διετία ο τουρισμός

Φ. Ρουσούνιδης: Πληθωρισμός, κόστος ενέργειας, ναύλα και ελλείψεις προσωπικού αναβάλλουν την πλήρη ανάκαμψη

Συνέντευξη στη **MARIA ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Πληθωρισμός, κόστος ενέργειας και ναύλων και ελλείψεις προσωπικού συνομολογούν ένα εκρηκτικό κράμα και αναβάλλουν την ανάκαμψη του κλάδου, όπως αναφέρει ο γενικός διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ Φιλόκυπρος Ρουσούνιδης. Εξηγεί ότι, βάσει αυτών των δεδομένων, το 2023 αναμένεται ότι θα είναι ίσως δυσκολότερη χρονιά για τον τουρισμό, ενώ θεωρείται απομακρυσμένο το σενάριο της ανάκαμψης το 2024. Στα θετικά οι πληρότητες Αυγούστου που αγγίζουν το 100%, και οι κατά κεφαλήν τουριστικές δαπάνες, οι οποίες φέτος είναι σημαντικά αυξημένες.

-Παραδοσιακά ο Αύγουστος είναι ο μήνας με τις ψηλότερες πληρότητες στα ξενοδοχεία. Είναι και φέτος η ίδια εικόνα;

-Ναι, φαίνεται ότι και φέτος όπως κάθε χρόνο ο Αύγουστος αποτελεί την κορύφωση της τουριστικής

Αγγίζουν το 100% οι πληρότητες Αυγούστου και θυμίζουν παλιές καλές εποχές, κινητικότητα αναμένεται και τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο.

εισορής τόσο από το εξωτερικό όσο και από τον εσωτερικό τουρισμό και καταγράφονται πληρότητες της τάξης του 90-100%, που σε πολλές περιπτώσεις θα θυμίζουν παλαιότερες καλές χρονιές, κυρίως σε ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου, Πάφου και κατά δεύτερο λόγο Λεμεσού και Λάρνακα. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει κινητικότητα και στις ορεινές μονάδες με τις πληρότητες να ανεβαίνουν και αρκετοί συμπατριώτες μας να επιλέγουν αυτόν τον εναλλακτικό τρόπο διακοπών στο βουνό.

-Τι περιμένετε για το φθινόπωρο;

- Με τις κρατήσεις που έχουμε ενώπιόν μας αυτή την στιγμή θεωρώ ότι θα υπάρχει κινητικότητα και τουριστική εισροή τόσο τον Σεπτέμβριο όσο και τον Οκτώβριο και ευελπιστώ ότι θα συνεχίσει - αν και σίγουρα με μειωμένο ρυθμό και αριθμούς- και τον Νοέμβριο. Από εκεί και πέρα ευελπιστώ ότι θα διατηρηθεί ένα ενδιαφέρον και με την δημιουργία των εορταστικών ωριών, και της αεροπορικής συν-

«Θεωρώ πως στιδήποτε πάνω από 60-65% σε σχέση με το 2019 πρέπει να μας βρίσκει, υπό τις περιστάσεις, ικανοποιημένους», αναφέρει ο γεν. διευθυντής του ΠΑΣΥΞΕ.

δεσιμότητας ούτως ώστε να μπορέσουμε να αντλήσουμε τα πρώτα δείγματα χειμερινού τουρισμού στην Κύπρο, κάτι που δεν καταφέραμε τα δύο προηγούμενα χρόνια λόγω των περιοριστικών μέτρων και της νέας μετάλλαξης Όμικρον. Ελπίζω λοιπόν φέτος να έχουμε τα πρώτα δείγματα χειμερινού τουρισμού αλλά από εκεί και πέρα προκειμένου να υπάρξει σημαντική τουριστική εισροή, χρειάζονται κάποια χρόνια.

-Το θέμα είναι, κατά πόσο θα παραμείνουν ανοικτές οι τουριστικές επιχειρήσεις την χειμερινή περίοδο.

- Αυτά τα δύο είναι συγκοινωνούντα δοχεία και καμιά φορά διειστώντασε αν έκανε πρώτα η κότα το αυγό ή το αυγό την κότα. Οπότε εάν υπάρχουν δρομολόγια, υπάρχουν συγκεκριμένες συμφωνίες με tour operators και τουριστικούς εταίρους και κάνει νόημα κάποιες μονάδες να παραμείνουν ανοικτές, είμαι σίγουρος ότι θα το πράξουν. Υπάρχουν ξενοδοχεία στην ύπαιθρο και τα ορεινά αρκετά καλής ποι-

ότητας, τα οποία θεωρώ ότι θα είναι σε θέση να φιλοξενήσουν τον δυνητικό τουρίστα καθώς επίσης και ξενοδοχεία που μένουν ανοικτά ολόχρονα, κυρίως στην Πάφο και στην Λεμεσό. Θεωρώ ότι αυτά είναι αρκετά για να καλύψουν σε πρώτο στάδιο την ζήτηση για χειμερινό τουρισμό.

-Αρα φέτος θα δούμε τα πρώτα δείγματα του χειμερινού τουρισμού;

-Υπό προϋποθέσεις. Υπάρχουν πολλά ερωτηματικά-αυξανόμενος πληθωρισμός, κόστος ενέργειας, και αεροπορικών εισιτηρίων, ελλείψεις προσωπικού - όλα αυτά αυξάνουν το κόστος, μειώνουν την αγοραστική δυνατότητα του δυνητικού τουρίστα και αντιλαμβάνεστε, θα κάνουν δυσκολότερη την προσπάθεια και για τον χειμερινό τουρισμό αλλά ακόμη και για το 2023 το οποίο εκτιμώ ότι θα είναι δυσκολότερο από την φετινή χρονιά.

-Με βάση αυτά τα δεδομένα, θα είναι τελικά το 2024 η χρονιά ανάκαμψης για τον τουρισμό;

-Σίγουρα όχι. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και τα συνεπακόλουθα αλλά και οι σοβαρές ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό δυστυχώς θα αναβάλλουν την ανάκαμψη τουλάχιστον ακόμη μία διετία. Αυτή είναι η προσωπική μου εκτίμηση. Με την Ρωσία εκτός πλάνου και για το 2023 και το 2024, η μεγαλύτερη μας ανησυχία είναι το πώς θα αντιδράσουν οι αγορές ιδιαίτερα της Κεντρικής Ευρώπης σε αυτά τα προβλήματα. Όλα αυτά συνομολογούν ένα εκρηκτικό κράμα, το οποίο αναπόφευκτα θα έχει αρνητικές επιπτώσεις πάνω στην διεξαγωγή των ταξιδιών των Ευρωπαίων και θα μειώσει το διαθέσιμο ποσό και την συχνότητα των διακοπών. Δεν είναι κανένας σε θέση να εκτιμήσει σε ποιο βαθμό διότι δεν ξέρουμε πού θα σταματήσει ο καλπάζων πληθωρισμός. Δεν ξέρουμε επίσης πώς θα κυμανθεί το κόστος ενέργειας το οποίο επηρεάζεται από τις γεωπολιτικές εξελίξεις. Βλέπουμε παράλληλα την έλλειψη εργατικού δυναμικού να εξελίσσεται σε μάστιγα για την βιο-

μηχανία η οποία θα έχει βάθος πενταετίας. Βάσει μελέτης, η οποία παρουσιάστηκε σε πρόσφατη γενική συνέλευση του πανευρωπαϊκού συνέδριου ξενοδόχων στην οποία εκπροσώπησα την Κύπρο μέσω του ΠΑΣΥΞΕ, για τα επόμενα πέντε χρόνια, ένα ποσοστό ανθρώπων της τάξης του 3% ετησίως θα φεύγει από την βιομηχανία. Επομένως, οι συνθήκες για το 2023 ενδεχομένως να είναι δυσκολότερες και από φέτος, διότι δεν θα υπάρχει ούτε η αυξημένη επιθυμία του κόσμου να ταξιδέψει και το μαζιλαράκι των χρημάτων, ώστε να αντισταθμιστεί αυτή η κατάσταση που είδαμε στα αρχικά στάδια φέτος, και νομίζω θα κορυφωθεί το 2023.

- Πώς προσδιορίζετε την ανάκαμψη της βιομηχανίας;

-Να είμαστε κοντά σε δεδομένα της χρονιάς ρεκόρ του 2019. Τώρα είμαστε στο 75% και ίσως τους επόμενους μήνες ο μέσος όρος να μειωθεί στο 65%. Εγώ θεωρώ πως στιδήποτε πάνω από 60-65% πρέπει

«Ο πόλεμος στην Ουκρανία αλλά και οι σοβαρές ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό δυστυχώς θα αναβάλλουν την ανάκαμψη τουλάχιστον ακόμη μία διετία».

να μας βρίσκει, υπό τις περιστάσεις, ικανοποιημένους. Αυτή την στιγμή δεν μπορούμε να δώσουμε εκτίμηση για το πού θα κλείσει η χρονιά διότι έχουμε ακόμα μπροστά μας το φθινόπωρο που αναμένουμε να δούμε ποια θα είναι η συνεισφορά του. Ωστόσο, συνυπολογίζοντας ότι χάσαμε το 25% απευθείας από τον πόλεμο, και προσθέτοντας στο 65%, σημαίνει ότι θεωρητικά θα ήμασταν στο 90% του 2019. Εκεί ήταν οι αρχικές μας εκτιμήσεις πριν τον πόλεμο και θεωρώ ότι θα ήταν τεράστιο επίτευγμα. Αυτή την στιγμή έχουμε μια υπό τις περιστάσεις εξαιρετική αεροπορική και το προζύμι, ούτως ώστε να ξεκινήσουμε και να εργαζόμαστε προς άλλες αγορές, να κάνουμε τις προωθητικές ενέργειες, να επενδύσουμε σε άλλες αγορές και να μπορούμε να καλύψουμε κάποιο από το χαμένο έδαφος της Ρωσίας.

Ξοδεύουν περισσότερα

-Βλέπουμε ότι υπάρχει μεγαλύτερη απόκλιση στις αφίξεις παρά στα έσοδα σε σχέση με το

2019. Φαίνεται δηλαδή ότι οι δαπάνες είναι περισσότερες ανά τουρίστα φέτος. Πώς εκτιμάτε ότι θα κλείσει η χρονιά σε σχέση με τα τουριστικά έσοδα; Θα πλησιάσει το 2019;

- Σε καμία περίπτωση δεν θα πλησιάσει το 2019. Ευελπιστώ ότι θα είναι στιδήποτε πάνω από 60-65% και για τα έσοδα μπορεί να έχει μια απόκλιση θετική περίπου 5%, διότι θεωρώ ότι θα είναι αυξημένες οι δαπάνες που θα επισκεφθούν φέτος το νησί μας και αυτό είναι μια αισιόδοξη νότα.

-Πού οφείλεται η αύξηση στις δαπάνες; Είναι αποτέλεσμα του πληθωρισμού ή οφείλεται στην αλλαγή του προφίλ των τουριστών;

-Αλλάξε το προφίλ των τουριστών. Βλέπουμε να έρχονται περισσότεροι μεμονωμένοι τουρίστες παρά με οργανωτές ταξιδίων και αντιλαμβάνεστε ότι η αγοραστική δύναμη των τουριστών είναι υψηλότερη σε σχέση με αυτούς που έρχονται μέσω διοργανωτών ταξιδίων. Επίσης παίζει ρόλο το ότι εν αντιθέσει με άλλες χρονιές, αν και η διαμονή είναι μικρότερη, τα έξοδα παραμένουν τα ίδια. Άρα έχει αυξηθεί η ημερήσια κατά κεφαλή δαπάνη. Βοήθησε επίσης το ότι εν καιρώ πανδημίας ο κόσμος μπόρεσε να φυλάξει ένα κοινόδεμα, το οποίο διέθεσε και στις διακοπές του. Παρόλα αυτά δεν ξέρουμε αν θα δούμε και του χρόνου αυτό το φαινόμενο.

- Έχει σχολιαστεί ότι αυτό έχει να κάνει με τις νέες αγορές και έχει συσχετιστεί και με την απουσία της Ρωσίας.

-Οι τουρίστες από Ρωσία ήταν δύο ταχυτήτων. Αυτοί που έρχονταν κυρίως στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου που ήταν το 50-60% της Ρώσων, δεν ήταν το ίδιο με τους Ρώσους τουρίστες αυξημένων εισοδηματικών κριτηρίων που κατέκλυζαν τα ξενοδοχεία της Λεμεσού, όπου η κατά κεφαλή ημερήσια δαπάνη τους ήταν σχεδόν πενταπλάσια. Πέραν τούτου όμως, παίζει ρόλο ότι υπάρχουν πλέον περισσότεροι μεμονωμένοι τουρίστες, συν του ότι διανθίστηκε το τουριστικό μας προϊόν, δεν προσφέρουμε μόνο ξενοδοχείο και εστιατόριο, αλλά οι αναβαθμίσεις στην ύπαιθρο-ορεινά και διαδρομές, τα επισκέψιμα οινοποιεία, οι θεματικοί τουρισμοί, όλα αυτά βοηθούν και στην αύξηση των εσόδων από τουρισμό. Άρα οι περισσότερες κατά κεφαλή τουριστικές δαπάνες έχουν να κάνουν και με το τι προσφέρεις ως τουρισμός.

Οι επενδύσεις φέρνουν τουρίστες

-Θα φέρει αυτή η αλλαγή των τουριστικών αγορών μια ανακατάταξη στις περιοχές με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα;

-Σίγουρα φαίνεται ότι η Λάρνακα θα ανεβεί σε δημοτικότητα και επισκεψιμότητα με τις μεγάλες επενδύσεις στην περιοχή και η λειτουργία του αεροδρομίου να διαδραματίζουν τεράστιο ρόλο για αυτό. Ταυτόχρονα, βλέπουμε να γίνονται τεράστιες επενδύσεις και στα ορεινά και ενίσχυση του θεματικού τουρισμού, έτσι τα τελευταία δύο χρόνια σημειώθηκε αυξημένη κινητικότητα. Δεν παύει όμως, τα παραλιακά μας μέτωπα ελεύθερης περιοχής Αμμοχώστου, Πάφου και Λεμεσού, να είναι τα δημοφιλέστερα ιδιαιτέρως για τους καλοκαιρινούς μήνες.

- Τι κάνει ο ΠΑΣΥΞΕ για την προώθηση της Κύπρου σε νέες αγορές;

- Ως σύνδεσμος, είμαστε σε καθημερινή επαφή με τους τουριστικούς μας εταίρους στο εξωτερικό. Υπάρχει έντονη κινητικότητα από την πλευρά μας και βεβαίως παράλληλα με την τεράστια προσπάθεια που καταβάλλει το Υπουργείο και ο Υφυ-

Σημαντικά αυξημένες είναι φέτος οι κατά κεφαλήν τουριστικές δαπάνες, δηλώνει ο Φιλόκυπρος Ρουσούνιδης.

πουργός με τον οποίο είμαστε σε απόλυτη σύμπλευση, και τα μέλη και οι τοπικές επιτροπές όπως της Πάφου και της Αμμοχώστου που κάνουν εξαιρετικό έργο.

Θεωρώ ότι βοηθούμε και στην αεροπορική συνδεσιμότητα με τις συμφωνίες που έχουν επιτευχθεί με τους μεγάλους τουριστικούς μας εταίρους και λόγω αυτών των συμφωνιών μπαίνουν

και οι ανάλογες πτήσεις. Αυτό βοηθά στην αεροπορική συνδεσιμότητα τόσο σε υφιστάμενες όσο και σε πρώην δευτερευούσης σημασίας αγορές, στις οποίες βλέπουμε ότι υπάρχουν πέραν των 20-25 πτήσεων εβδομαδιαίως. Φέτος λοιπόν θα δούμε μεγάλη αύξηση και από την Γερμανία, την Γαλλία, την Ουγγαρία, την Αυστρία, την Ιταλία, την Σουηδία, την Φινλανδία και την Ελβετία,

οπότε σιγά σιγά θα αλλάξει και το μοντέλο της τουριστικής μας εισροής. Αλλά και αυτό θέλει στοχοποίησιν επένδυση, χρήμα και χρόνο. Δεν είναι τυχαίο ότι η εθνική στρατηγική έχει ορίζοντα το 2030, αφού αυτές οι αλλαγές χρειάζονται χρόνο. Και για να αλλάξει η νοοτροπία μας αλλά και για να κτιστεί το brand awareness σε τουριστικούς εταίρους και αγορές στο εξωτερικό.

Αλλάζει ο χάρτης των ξενοδοχείων

-Πώς απορροφούν το αυξημένο λειτουργικό κόστος τα ξενοδοχεία;

- Το πιο εύκολο θα ήταν για κάποιο ξενοδόχο να προσθέσει στην τιμή διανυκτέρευσης το αυξημένο κόστος όμως δεν είναι τόσο απλό. As μην ξεκινούμε ότι υπάρχουν ανταγωνιστικές χώρες που δεν συμμετέχουν στις κυρώσεις και το έχουν εργαλειοποιήσει αυτό. Υπάρχουν μάλιστα συγκεκριμένοι αλγόριθμοι, που καθορίζουν το όριο της ανταγωνιστικής τιμής και έτσι ενδεχομένως να χάσει πολλά περισσότερα αν ανεβάσει τιμή παρά αν απορροφούσε το κόστος. Αυτό έκανε η συντηρητική πλειοψηφία και έτσι είμαστε τώρα σε θέση να βλέπουμε πληρότητες 80-90%. Παρόλα αυτά υπάρχουν επιχειρήσεις που θα δυσκολευτούν φέτος και όπως προανέφερα η κρίση θα έχει παράταση και το 2023. Γι' αυτό εμείς ήδη έχουμε κάνει συναντήσεις με τον Υπουργό Οικονομικών, τον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας και τον CEO της Τράπεζας Κύπρου, θα ακολουθήσει και με τον σύνδεσμο Τραπεζών, προσπαθώντας να διασφαλίσουμε ότι θα αποφευχθούν περιπτώσεις αφερεγγυότητας και οι επιχειρήσεις οι οποίες θα κιν-

δυνεύσουν να στηριχθούν και να ξεπεράσουν τις δυσκολίες και να σταθούν στα πόδια τους.

-Υπάρχει όμως το ενδεχόμενο γενικής εταιρείας να πωλήσουν περιουσιακά τους στοιχεία.

-Είμαι σίγουρος ότι μετά από 3-4 δύσκολα χρόνια και την παρατεταμένη κρίση, θα δούμε κάποιες επιχειρήσεις να αλλάζουν το επιχειρηματικό τους μοντέλο ή την μετοχική τους σύνθεση, ή να προχωρήσουν σε νέες συνεργασίες και συνεργείες. Από εκεί και πέρα όμως δεν θεωρώ ότι θα χαθούν πολλές τουριστικές επιχειρήσεις/ξενοδοχεία.

- Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτή η κρίση ανοίγει το παράθυρο στην αύξηση των ξένων αλυσίδων στην Κύπρο;

-Σίγουρα ανοίγει το παράθυρο όσον αφορά τις συνεργασίες και τις συνεργείες που άρχισαν δειλά-δειλά να κάνουν την εμφάνισή τους στο νησί μας. Είδαμε τα τελευταία χρόνια 4-5 αλυσίδες να επενδύουν στο νησί μας, είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ότι υπάρχουν άλλες τόσες στα σκαριά που συζητούνται, άρα και αυτός ο χάρτης αναμένεται να αλλάξει σε κάποιο βαθμό την επόμενη πενταετία.

Η ΕΞΟΔΟΣ

Μαρτυρίες από τον Ανατολικό παράλιο Πόντο

Ο 8ος τόμος
την ΚΥΡΙΑΚΗ

28/8

Μια πολύτομη
έκδοση του Κέντρου
Μικρασιατικών
Σπουδών

1922
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Μ Ν Η Μ Η Σ
2022

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εκτινάχθηκαν οι ηλεκτρονικές πληρωμές μέσα στην πανδημία

Αυξήθηκαν κατά 58% σε δύο μόλις χρόνια, στην 22η θέση η Ελλάδα στην Ε.Ε.

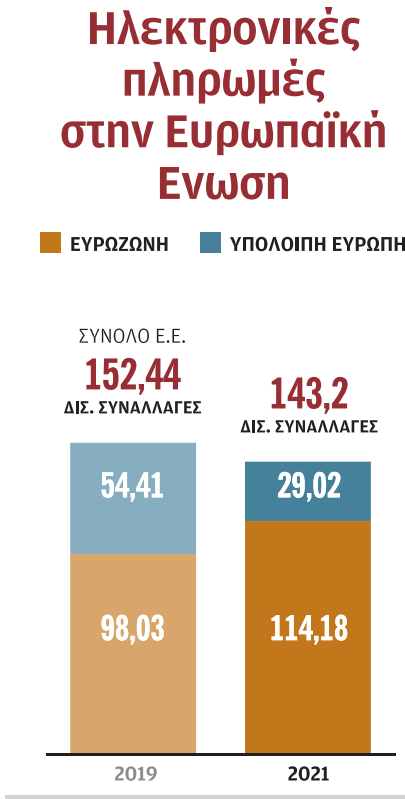
Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Αύξηση κατά 58% παρουσίασε τα δύο τελευταία χρόνια ο αριθμός των ηλεκτρονικών συναλλαγών, βελτιώνοντας την κατάταξη της χώρας μας σε σχέση με τις άλλες 26 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τρεις θέσεις και συγκεκριμένα στην 22η από την 25η που κατείχε το 2019. Πρόκειται για συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν μέσω χρεωστικών, πιστωτικών ή προπληρωμένων καρτών, μεταφορές πιστώσεων, δηλαδή μεταφορές από λογαριασμό σε λογαριασμό, άμεσες χρεώσεις, όπως πάγιες εντολές, εμβάσματα και επιταγές.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΚΤ, ο αριθμός των ηλεκτρονικών συναλλαγών ανήλθε στα τέλη του 2021 σε 2,146 δισ., καταγράφοντας αύξηση κατά 379 εκατ. σε σχέση με το 2020 και 789 εκατ. σε σχέση με το 2019, τη χρονιά πριν ξεσπάσει η υγειονομική κρίση που έγινε αφορμή για την εκτόξευση των ηλεκτρονικών πληρωμών. Το νούμερο αυτό αντιπροσωπεύει 201 συναλλαγές ανά κάτοικο (+36 συναλλαγές σε σχέση με το 2020 και +74 συναλλαγές σε σχέση με το 2019), έναντι 333 συναλλαγών ανά κάτοικο στην Ευρωζώνη.

Την 1η θέση στις ηλεκτρονικές πληρωμές ανά κάτοικο κατέχει σταθερά το Λουξεμβούργο με 7.576 συναλλαγές, ενώ εντυπωσιακή είναι η αναρρίκηση της Λιθουανίας στη 2η θέση από την 11η το 2020 και τη 15η το 2019, γεγονός που αποδίδεται στην υπερσυγκέντρωση fintech εταιρειών, καθιστώντας τη Λιθουανία σε νούμερο 1 χώρα αδειοδοτημένων ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος.

Τη μεγαλύτερη αύξηση μεταξύ των διαφορετικών τύπων ηλεκτρονικών πληρωμών (κάρτες, μεταφορές πιστώσεων, άμεσες χρεώσεις, εμβάσματα κ.λπ.) εμφανίζει στη χώρα μας το πλαστικό χρήμα (αύξηση 33,4%), με τον πρώτο λόγο να έχουν οι χρεωστικές

Ο αριθμός των συναλλαγών αυξήθηκε κατά 789 εκατ., φθάνοντας τα 2,146 δισ. στα τέλη του 2021.

κάρτες. Η τάση αυτή βελτίωσε ακόμη περισσότερο την κατάταξη της χώρας μας σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, καταλαμβάνοντας με βάση τα στοιχεία της ΕΚΤ για το 2021 τη 17η θέση από την 25η δύο χρόνια πριν και αφήνοντας πίσω της χώρες όπως η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, η Γερμανία, που παραμένει ουραγός στην 24η θέση σε ό,τι αφορά τη χρήση των καρτών ανά κάτοικο. Ο αριθμός των συναλλαγών με κάρτες διπλασιάστηκε σχεδόν, καθώς από τα 792 εκατ. προσέγγισε το 1,5 δισ. και αποτελεί το βασικό μέσο

ΚΑΤΑΤΑΞΗ 2021	ΚΑΤΑΤΑΞΗ 2019		ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (ΔΙΣ.) 2021	2019
1	1	Λουξεμβούργο	5,41	3,66
2	15	Λιθουανία	1,81	0,66
3	2	Δανία	3,36	3,23
4	4	Σουηδία	5,93	5,60
5	5	Ολλανδία	9,72	9,42
6	3	Φινλανδία	3,07	3,01
7	9	Ιρλανδία	2,64	1,91
8	8	Βέλγιο	5,32	4,63
9	7	Εσθονία	0,60	0,55
10	10	Γαλλία	27,09	24,92
11	11	Γερμανία	27,30	24,21
12	12	Λετονία	0,59	0,54
13	16	Πολωνία	11,48	8,87
14	14	Αυστρία	2,45	2,12
15	19	Τσεχία	2,79	2,16
16	13	Πορτογαλία	2,68	2,50
17	18	Κροατία	0,96	0,85
18	21	Ιαπωνία	11,50	9,27
19	17	Σλοβενία	0,50	0,47
20	22	Μάλτα	0,11	0,08
21	20	Σλοβακία	1,15	1,07
22	25	Ελλάδα	2,15	1,36
23	23	Κύπρος	0,18	0,13
24	24	Ουγγαρία	1,82	1,48
25	26	Ιταλία	9,92	7,53
26	27	Βουλγαρία	0,81	0,70
27	28	Ρουμανία	1,87	1,25
-	6	Βρετανία	-	30,26

των ηλεκτρονικών πληρωμών για τους Έλληνες, σε αντίθεση με άλλες αγορές, όπως η Γερμανία, αλλά και η Ιταλία, που κατατάσσεται στην 24η θέση σε ό,τι αφορά τον αριθμό των συναλλαγών με κάρτες. Υψηλά βρίσκεται η Ελλάδα και σε ό,τι αφορά τον αριθμό των συναλλαγών ανά κάτοικο με κάρτα, που με βάση τα ίδια στοιχεία διαμορφώθηκε στις 140 όταν ο μέσος όρος της Ευρωζώνης είναι 164 και της Ε.Ε. 165. Οι Γερμανοί πραγματοποιούν 99 συναλλαγές με κάρτα ανά κάτοικο, οι Ιταλοί 88, οι Ισπανοί 161 και οι Γάλλοι 235, ενώ το κοντέρ σπάνε οι Λιθουανοί με 441 συναλλαγές ανά κάτοικο, μέγεθος ωστόσο που περιλαμβάνει και τις συναλλαγές με κάρτες που έχουν εκδοθεί στο εξωτερικό.

Η «υστέρηση» που εμφανίζουν π.χ. οι δύο μεγάλες αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν σημαίνει ότι οι Γερμανοί ή οι Ιταλοί δεν επιλέγουν τις ηλεκτρονικές πληρωμές στις

συναλλαγές τους. Σημαίνει ότι προτιμούν άλλους τρόπους, όπως οι μεταφορές χρημάτων μέσω λογαριασμών ή ακόμη περισσότερο τις πάγιες εντολές, που αποτελεί τη βασική μέθοδο των συναλλαγών για τους Γερμανούς, με το αντίστοιχο ποσοστό να αντιπροσωπεύει το 43,1% των συνολικών ηλεκτρονικών πληρωμών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους Ιταλούς είναι 11,5%, για τους Ισπανούς 18% και για τους Γάλλους 18,5%. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για τους Έλληνες οι οποίοι επιλέγουν κυρίως τις χρεωστικές ή τις πιστωτικές κάρτες σε ποσοστό που προσεγγίζει το 70% σε όρους αριθμού συναλλαγών. Οι μεταφορές χρημάτων αντιπροσωπεύουν μόλις το 22,4%, με φθίνουσα μάλιστα πορεία σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, ενώ εξαιρετικά μικρή είναι η συμμετοχή των άμεσων χρεώσεων στις ηλεκτρονικές συναλλαγές των Ελλήνων, που αντιπροσωπεύουν μόλις το 1,2%.

Οι Έλληνες προτιμούν τις κάρτες

Η διαφορετική προσέγγιση που έχουν οι Έλληνες σε ό,τι αφορά τις ηλεκτρονικές πληρωμές δεν αποτυπώνεται μόνο στη σύγκριση με τους Γερμανούς, που προκρίνουν τις πάγιες εντολές ως πιο προνοητικοί για να αποφύγουν την παράλειψη μιας πληρωμής, αλλά και σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, όπου η χρήση των καρτών στις συναλλα-

γές ανήλθε το 2021 στο 49% των συνολικών ηλεκτρονικών πληρωμών έναντι 69,5% στην Ελλάδα. Οι άμεσες χρεώσεις αντιπροσωπεύουν το 20% των συναλλαγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (έναντι 1,2% στην Ελλάδα), ενώ οι μεταφορές πιστώσεων αντιπροσωπεύουν κατά μέσο όρο της Ευρωζώνης το 22% ηλεκτρονικών πληρωμών, όσο δηλαδή περίπου και

στην Ελλάδα. Στην Ευρωζώνη ο αριθμός των άμεσων χρεώσεων ανά κάτοικο διαμορφώθηκε στις 67,6 συναλλαγές, στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις 53,8, στη Γερμανία στις 141,3 και στην Ελλάδα μόλις στις 2,4 συναλλαγές ανά κάτοικο.

Σε όρους αξίας συναλλαγών, η πιο βασική κατηγορία ηλεκτρονικών πληρωμών στη χώρα μας είναι οι μεταφορές

πιστώσεων, που ανήλθαν το 2021 σε 739,4 δισ. ευρώ (78% επί του συνόλου της αξίας).

Ακολουθούν οι επιταγές με 69,4 δισ. ευρώ (7,3%), οι άμεσες χρεώσεις με 4,3 δισ. ευρώ (0,5%), οι κάρτες με 44,8 δισ. ευρώ (4,7%), το ηλεκτρονικό χρήμα με 4,2 δισ. ευρώ (0,4%) και οι λοιπές υπηρεσίες πληρωμών (π.χ. εμβάσματα) με 86,1 δισ. ευρώ (9,1%).

183 ποντοπόρα αξίας 3,87 δισ. αγόρασαν φέτος οι Έλληνες εφοπλιστές

Τα 4 δισ. δολάρια προσεγγίζουν οι αγορές μεταχειρισμένων πλοίων που έχουν πραγματοποιήσει οι Έλληνες εφοπλιστές από την αρχή του έτους μέχρι και την πρώτη εβδομάδα του Αυγούστου, πρωταγωνιστώντας το σύνολο των διεθνών αγοραπωλησιών της δευτερογενούς αγοράς. Είναι χαρακτηριστικό πως τα πλοία που έχουν επενδυθεί για τις αγορές μεταχειρισμένων πλοίων από ελληνικών συμφερόντων ναυτιλιακές υπερβαίνουν κατά ενάμισι δισεκατομμύριο δολάρια αυτά των δεύτερων μεγαλύτερων αγοραστών διεθνώς, των κινεζικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, έχουν αγοραστεί 88 φορτηγά μεταφοράς ξηρού φορτίου κύδην, 89 δεξαμενόπλοια, 3 πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων και 2 δεξαμενόπλοια μεταφοράς υγροποιημένου αερίου, σύμφωνα με στοιχεία της Allied Shipbroking.

Η έντονη αυτή επενδυτική δραστηριότητα είναι συνθήκη μεταξύ των μεγάλων ναυτιλιακών δυνάμεων, καθώς εντάσσεται στο πλαίσιο της διαρκούς αναένωσης του στόλου τους με νεότερο και ποιοτικότερο τوناζ.

Οι Έλληνες εμφανίζονται και ως οι μεγαλύτεροι πωλητές μεταχειρισμένων πλοίων κατά το ίδιο διάστημα, έχοντας διαθέσει 149 ποντοπόρα, από τα οποία εισέπραξαν 3,28 δισ. δολ. Το καθαρό ποσό δηλαδή που επενδύθηκε μετά τις εισπράξεις από τις πωλήσεις ανέρχεται περίπου στα 600 εκατ. δολάρια. Οι ελληνικές πωλήσεις αφορούν 73 φορτηγά, 49 δεξαμενόπλοια, 17 πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων, έξι μεταφοράς υγροποιημένων αερίων. Δεύτερη σε πωλήσεις μετά την Ελλάδα είναι η Ιαπωνία και τρίτη η Κίνα.

Η ελληνική πρωτιά αποκτά σημασία, καθώς έρχεται σε μια χρονιά όπου η παγκόσμια αγορά των μεταχειρισμένων πλοίων σημειώνει νέα ρεκόρ σε όρους χωρητικότητας που αλλάζει χέρια. Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία της Clarkson Research Services, ο όγκος της μεταχειρισμένης χωρητικότητας το 2021 εκτινάχθηκε σε ρεκόρ, πολύ πάνω από 140 εκατομμύρια dwt (και σε αξία άνω των 48 δισ. δολαρίων). Ωστόσο, μόνο κατά το πρώτο εξάμηνο φέτος σημειώσε νέα επίδοση-ρεκόρ, με χωρητικότητα πάνω από 72 εκατομμύρια dwt. Αξιολογώντας τις προοπτικές για το σύνολο του έτους, η Clarkson Research Services σημειώνει πως ενώ η δραστηριότητα έχει επιβραδυνθεί λίγο μετά το πρώτο εξάμηνο και η αβεβαιότητα για τις ναυλαγορές εμφανίζεται να έχει αυξηθεί, συνολικά το 2022 μέχρι

Τα ποσά που επένδυσαν οι ελληνικές ναυτιλιακές υπερβαίνουν κατά 1,5 δισ. αυτά των δεύτερων μεγαλύτερων αγοραστών διεθνώς, των κινεζικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με την Clarkson Research είναι οι μεγαλύτεροι αγοραστές διεθνώς.

στιγμής έχει εξελιχθεί σε ένα ισχυρό έτος αναφορικά με τη δραστηριότητα των αγοραπωλησιών μεταχειρισμένων πλοίων. Ο κορυφαίος ναυλομεσιτικός οίκος σχολιάζοντας τις πιο δραστήριες επενδυτικές εθνικές πλοιοκτησίες σημειώνει πως «όσον αφορά τους αγοραστές και τους πωλητές, οι Έλληνες ιδιοκτήτες βρίσκονται και πάλι στην κορυφή των charts μέχρι στιγμής το 2022, καθώς συμμετέχουν σε περισσότερες από μία σε κάθε τρεις συναλλαγές στην αγορά, ενώ οι Κινέζοι ιδιοκτήτες πλοίων είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος αγοραστής».

Εν τω μεταξύ, σημειώνει η Clarkson, παρά την πρόσφατη ελαφρά διόρθωση των τιμών των boxship και bulkier, οι τιμές στα βασικά τμήματα εξακολουθούν να είναι υψηλότερες από το επίπεδο στις αρχές του έτους. «Οι δείκτες μας είναι ενισχυμένοι κατά 11% από την αρχή του έτους στον τομέα των bulkier, 13% στον τομέα των εμπορευματοκιβωτίων και 32% στον τομέα των δεξαμενοπλοίων (έπειτα από κέρδη 66%, 168% και 12% αντίστοιχα το 2021). Σε αυτό το πλαίσιο η εκτιμώμενη αξία των πωλήσεων μεταχειρισμένων έχει αυξηθεί: μετά το περυσινό ρεκόρ των 48 δισ. δολαρίων, η αξία των πωλήσεων μέχρι στιγμής το 2022 έχει αυξηθεί κατά 30% σε ετήσια βάση σε πάνω από 33 δισ. δολάρια.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Κόμβος big data θα αναλύει δεδομένα από όλες τις ψηφιακές πύλες του Δημοσίου

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Το ψηφιακό υλικό, που παραμένει ανεπεξέργαστο και δημιουργείται όταν πολίτες αλληλεπιδρούν με επιμέρους πληροφοριακά συστήματα (π.χ. Taxisnet), επιδιώκει να αξιοποιηθεί το ελληνικό Δημόσιο. Η επεξεργασία των δεδομένων αυτών –εξαιτίας του πολύ μεγάλου όγκου τους χαρακτηρίζονται μεγάλα (big data)– αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια αναπόσπαστο κομμάτι του τρόπου λειτουργίας μεγάλων επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, ο αριθμός αιτημάτων που δέχεται κάθε μέρα μια αλυσίδα ηλεκτρονικού εμπορίου μέσω της ιστοσελίδας της, δημιουργεί πολύτιμη γνώση για τις τάσεις και τις συνήθειες των πελατών της.

Προς την κατεύθυνση αυτή η ελληνική πολιτεία επιδιώκει με χρηματοδότηση και από το Ταμείο Ανάκαμψης να επεξεργαστεί τον

Για το έργο, προϋπολογισμού 22,4 εκατ. ευρώ, έχει προκηρυχθεί διαγωνισμός από την Κοινωνία της Πληροφορίας.

ολοένα και αυξανόμενο όγκο δεδομένων που προκύπτει από την αλληλεπίδραση των πολιτών με τα επιμέρους συστήματα, όπως το Δι@ύγεια, το e-procurement (ηλεκτρονικές συμβάσεις), το Taxisnet, το e-prescription (ηλεκτρονική συνταγογράφηση) και πολλά άλλα. Λόγω όμως του πολύ μεγάλου όγκου και των πολυάριθμων και διαφορετικών πηγών παραγωγής δεδομένων, η πληροφορία ούτε υπάρχει σε ένα κεντρικό σημείο ούτε είναι ενοποιημένη, ώστε να

Μέσω του κόμβου θα καθίσταται εφικτή η συγκέντρωση και ομογενοποίηση της πληροφορίας από όλα τα συστήματα του Δημοσίου, όπως το Δι@ύγεια, το e-procurement, το Taxisnet, το e-prescription και άλλα, προκειμένου να δημιουργούνται δείκτες απόδοσης και να παρακολουθείται η αποδοτικότητα των επιμέρους υπηρεσιών και φορέων.

είναι δυνατή η δημιουργία αναφορών. Όπως εξάλλου έχει αναφέρει ο υπουργός Επικρατείας και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Κυριάκος

Πιερρακάκης, «ό,τι δεν μπορείς να μετρήσεις δεν μπορείς να το μετρηθείς». Για τον σκο-

πό αυτό, η εποπτευόμενη από το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης Κοινωνία της Πληροφορίας έχει προκηρύξει διαγωνισμό για την υλοποίηση ενός κεντρικού κόμβου διαχείρισης και ανάλυσης μεγάλων δεδομένων.

Μέσω του κόμβου αυτού θα καθίσταται εφικτή η συγκέντρωση και ομογενοποίηση της πληροφορίας από όλα τα συστήματα του Δημοσίου, προκειμένου να δημιουργούνται, μεταξύ άλλων, δείκτες απόδοσης και να παρακολουθείται η αποδοτικότητα των επιμέρους υπηρεσιών και φορέων. Το έργο, προϋπολογισμού 22,4 εκατ. ευρώ, θα υλοποιηθεί ως συμφωνία-πλαισίου με τη δεδομένα του κεντρικού κόμβου ανάλυσης (που θα υλοποιήσει ο ανάδοχος) να προέρχονται από συστήματα που υποστηρίζουν εσωτερικές διαδικασίες του Δημοσίου, όπως το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Δημοσι-

ονομικής Πολιτικής του ΓΛΚ (Gov ERP), το Σύστημα Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΣΔΑΔ) και το Σύστημα Μισθοδοσίας (Ενιαία Αρχή Πληρωμών). Συστήματα υποστήριξης πολιτών, όπως το Μητρώο Πολιτών, η πλατφόρμα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης, το Εθνικό Κτηματολόγιο και το Εθνικό Μητρώο, αλλά και επιλεγμένοι ιστότοποι και μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπου πραγματοποιείται δημόσιος διάλογος για τις δράσεις και τις μεταρρυθμίσεις του πλαισίου «Ελλάδα 2.0». Για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «τα δεδομένα είναι γνώση», στηρίζοντας τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ευρώπης μέχρι το 2030. Υπολογίζεται ότι μέχρι το 2025 σε επίπεδο Ε.Ε. θα δημιουργηθεί όγκος δεδομένων 175 Zb (10²¹ bytes) που ισοδυναμεί με το περιεχόμενο 175 τρισ. USB στικ χωρητικότητας 1Gb το καθένα ή 7,5 τρισ. αρχεία ήχου (MP3).

«Φωτιά» στα τιμολόγια ρεύματος του Σεπτεμβρίου

Τιμές-ρεκόρ προεξοφλεί το ράλι του φυσικού αερίου – Οι ανεξόφλητες οφειλές προς τους παρόχους ξεπερνούν το 1 δισ. ευρώ

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Τιμές-ρεκόρ στο ρεύμα για τις καταναλώσεις Σεπτεμβρίου προεξοφλεί η μεγάλη εικόνα που διαμορφώνεται στην ευρωπαϊκή ενεργειακή αγορά με οδηγό την τιμή του φυσικού αερίου, που κινείται σταθερά πλέον πάνω από τα 200 ευρώ η μεγαβατώρα. Ανατριχίλα προκαλούν οι προβλέψεις της Ρωσίας για υπερδιπλασιασμό της μέσης τιμής του εξαγόμενου φυσικού αερίου φέτος, στα 730 δολάρια ανά χίλια κυβικά μέτρα, από 304 δολάρια πέρυσι, ενώ περαιτέρω πιέσεις στις τιμές ρεύματος ασκεί η μείωση της πυρηνικής παραγωγής στη Γαλλία και των υδροηλεκτρικών μονάδων στη Δυτική Ευρώπη, αποτέλεσμα της υποχώρησης της στάθμης των ποταμών λόγω ξηρασίας.

Δυσοίωνες προβλέψεις

Οι προβλέψεις των εταιρειών προμήθειας για τις τιμές ρεύματος τον Σεπτέμβριο είναι δυσοίωνες, ενώ έκδηλη είναι και η ανησυχία του κυβερνητικού οικονομικού επιτελείου για το τελικό κόστος των επιδοτήσεων καθώς το ράλι των τιμών έχει ανατρέψει τους υπολογισμούς του. Το κόστος των κυβερνητικών μέτρων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης από τα 800 εκατ. ευρώ το δεύτερο εξάμηνο του 2022, έφτασε τον Αύγουστο το 1,35 δισ. ευρώ και όπως εκτιμώσε χθες ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας, αν η τιμή του φυσικού αερίου παραμείνει στα επίπεδα των 230 ευρώ, το κόστος θα φτάσει τα 2 δισ. ευρώ ανεβάζοντας το συνολικό κόστος για το 2022 στα 6 δισ. ευρώ. Η εξέλιξη της τιμής του φυσικού αερίου και του ηλεκτρικού ρεύματος είναι η μεγαλύτερη πηγή ανησυχίας του οικονομικού επιτελείου, παραδέχτηκαν σε συνεντεύξεις τους τόσο ο κ. Σταϊκούρας όσο και ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θόδωρος Σκυλακάκης. Και δεν θα μπορούσε να ήταν αλλιώς,

όχι μόνο γιατί οι τιμές ενέργειας είναι η βασική πηγή τροφοδότησης του πληθωρισμού, αλλά και λόγω του επαπειλούμενου δημοσιονομικού εκτροχιασμού που προκαλεί το ολοένα και πιο αυξανόμενο κόστος των μέτρων κοινωνικής στήριξης. Για παράδειγμα και με βάση τις προβλέψεις των εταιρειών προμήθειας για τις τιμές ρεύματος τον Σεπτέμβριο, η επιδότηση, προκειμένου να διατηρηθούν τα τιμολόγια στα επίπεδα των 15-17 λεπτά η κιλοβατώρα όπως έχει δεσμευθεί η κυβέρνηση, θα πρέπει να ανέβει πάνω από τα 400 ευρώ η μεγαβατώρα από τα 337 ευρώ του Αυγούστου.

Οι εταιρείες προμήθειας το Σάββατο 20 Αυγούστου θα πρέ-

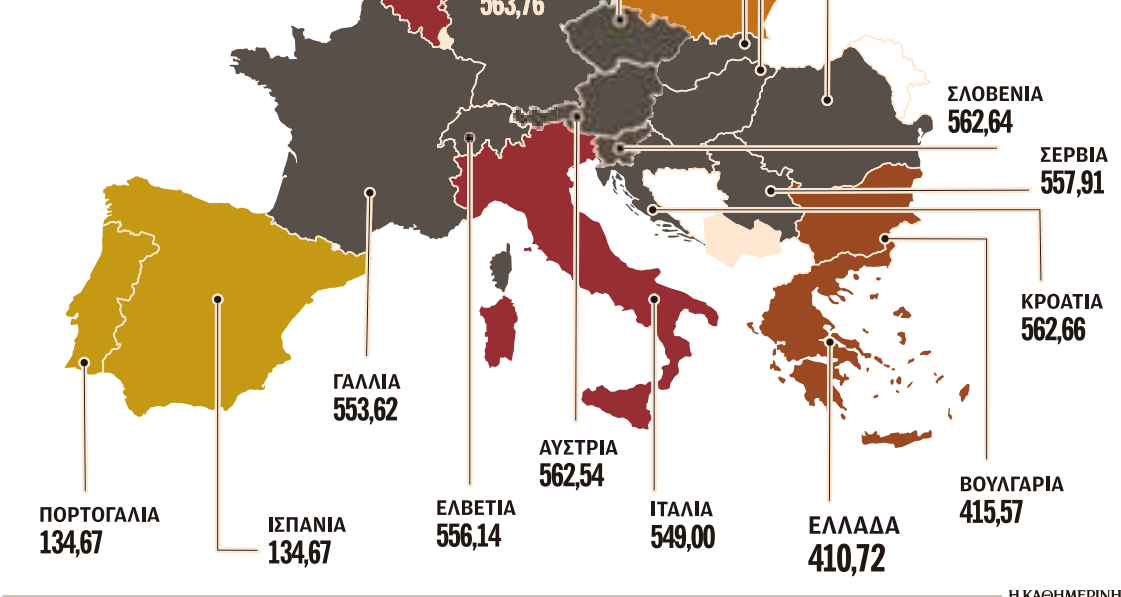
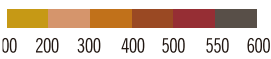
Πάνω από τα 450 ευρώ, ενδεχομένως και τα 500 ευρώ, αναμένεται να εκτιναχθεί η μεγαβατώρα τις επόμενες ημέρες.

πει να ανακοινώσουν τα τιμολόγια για τις καταναλώσεις του Σεπτεμβρίου που οι καταναλωτές θα δουν στους λογαριασμούς του Οκτωβρίου και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που μεταφέρουν στην «Κ» δεν πρόκειται να δούμε τιμή χαμηλότερη από τα 60 λεπτά η κιλοβατώρα, όταν τον Αύγουστο το χαμηλότερο τιμολόγιο ήταν στα 48,6 λεπτά και μόλις δύο εταιρείες είχαν τιμολογήσει πάνω από τα 60 λεπτά. Οι τιμοκατάλογοι των εταιρειών θα οριστικοποιηθούν στο παρά πέντε προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν κατά το δυνατόν το ρίσκο της πρόβλεψης μέσα στην εντεινόμενη αβεβαιότητα της αγοράς, χωρίς να αναμένουν ωστόσο κάποιο ευχάριστο έκπληξη που θα οδηγούσε σε αποκλιμάκωση. Αντιθέτως, εκτιμούν ότι θα

Τιμές χονδρικής αγοράς ρεύματος

Ευρώ/μεγαβατώρα

18/8/22

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

υπάρξει σημαντική αύξηση της τιμής στη χονδρεμπορική αγορά τις επόμενες ημέρες για δύο λόγους που θα εκκρίνουν και που ήταν αυτοί που συγκράτησαν τις τιμές το πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου.

Ο ένας είναι η επαναλειτούργια της υποθαλάσσιας ηλεκτρικής διασύνδεσης με την Ιταλία, που είχε τεθεί εκτός για τεχνικούς λόγους. Οι εξαγωγές προς τη γειτονική πανάκριβη αγορά της Ιταλίας (549 ευρώ η μεγαβατώρα χθες) θα συμπαρασύρουν προς τα πάνω και τις τιμές στην εγχώρια αγορά. Ο δεύτερος λόγος είναι η μείωση της παραγωγής των ΑΠΕ λόγω καύσωνα.

Στελέχη εταιρειών προμήθειας εκτιμούν ότι τις επόμενες ημέρες οι τιμές θα κινηθούν πάνω από τα 450 ευρώ η μεγα-

βατώρα και πιθανότατα πάνω από τα 500 ευρώ. Για σήμερα η τιμή στη χονδρεμπορική αγορά σημείωσε μικρή υποχώρηση σε σχέση με χθες (κατά 1,4%) και διαμορφώθηκε στα 410 ευρώ ανά μεγαβατώρα, με τη μέγιστη τιμή να φτάνει τα 656 ευρώ. Σε υψηλά επίπεδα συνεχίζουν να κινούνται και σήμερα οι τιμές στην Ευρώπη, με τη μεγαβατώρα να φτάνει στη Γερμανία τα 563 ευρώ, στη Γαλλία τα 553 ευρώ, στην Ιταλία τα 549 ευρώ και πάνω από τα 500 ευρώ σε όλες τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές αγορές με εξαίρεση τις χώρες των «εξαίρεσεων», δηλαδή την Πολωνία (που διατηρεί τα δωρεάν δικαιώματα CO₂) και η τιμή διαμορφώνεται στα 384,72 ευρώ και τις χώρες της Ιβηρικής (με την κατ' εξαίρεση επιβολή

πλαφόν στην τιμή του φυσικού αερίου) όπου η τιμή διαμορφώνεται στα 134,67 ευρώ.

Εκρηξη χρεών

Οι υψηλές τιμές διαμορφώνουν ακραίες συνθήκες στην αγορά, καθώς εξαντλούν τη ρευστότητα εταιρειών προμήθειας και δυσκολεύουν την αποπληρωμή των λογαριασμών ακόμη και μετά τις επιδοτήσεις. Είναι ενδεικτική η ανησυχία που έχει εκφράσει η ΡΑΕ προς τον αρμόδιο υπουργό Κώστα Σκρέκα με επιστολή της για τις οφειλές προς τους παρόχους που υπερβαίνουν το 1 δισ. ευρώ, αλλά και τον αυξημένο αριθμό καταναλωτών που... μετακομίζουν προς την Καθολική Υπηρεσία, καθώς οι πάροχοι καταγγέλλουν όλο και περισσότερες συμβα-

σεις λόγω ανεξόφλητων οφειλών. Στην εν λόγω Υπηρεσία, που φιλοξενεί κατά βάση μπαταριστές, προστέθηκαν μέσα στο δεύτερο τρίμηνο του έτους 35.500 μετρητές, αυξάνοντας κατά 24% τον αριθμό των καταναλωτών που βρίσκονται υπό τη σκέπη της, σε περίπου 182.000. Προκαλεί μάλιστα εντύπωση το γεγονός ότι η ΡΑΕ με απόφασή της κατέστησε ελεγκτικότερη για τους καταναλωτές την Καθολική Υπηρεσία, επιλέγοντας τιμή κιλοβατώρας τη δεύτερη ακριβότερη της αγοράς και όχι την πρώτη όπως συνέβαινε μέχρι πρότινος. Το 70% των καταναλωτών που βρίσκονται στην Καθολική Υπηρεσία, σύμφωνα με την αγορά, δεν πληρώνει και κληροδοτεί στις εταιρείες επι-σφάλλειες.

«Παράθυρο» για νέα μέτρα στήριξης έναντι της ακρίβειας

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Μια καλή «μαγιά» δημοσιονομικού χώρου για τις πρωθυπουργικές εξαγγελίες της ΔΕΘ δημιουργούν τα αυξημένα φορολογικά έσοδα της περιόδου Ιανουαρίου - Ιουλίου, που εμφανίζονται στα χθεσινά στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Οστόσο, η εμφανιζόμενη υπέρβαση κατά 5,1 δισ. ευρώ, σε σύγκριση με τον στόχο του προϋπολογισμού, δεν είναι «καθαρή», καθώς ένα μέρος της οφείλεται σε ετεροχρονισμό φορολογικών εισπραξέων, ενώ ένα άλλο μέρος έχει ήδη διατεθεί σε μέτρα στήριξης έναντι της ακρίβειας.

Στην πραγματικότητα, στο υπουργείο Οικονομικών υπολογίζουν ότι ο «καθαρός» δημοσιονομικός χώρος που έχει δημιουργηθεί μέχρι το τέλος Ιουλίου είναι περίπου 800 εκατ. ευρώ. Θεωρητικά, αυτός θα μπορούσε να φτάσει τα 2 δισ. ευρώ έως το τέλος του χρόνου. Σημειώνεται ότι στο Πρόγραμμα Σταθερότητας το ΑΕΠ υπολογίζεται στα 197 δισ. ευρώ, ενώ τώρα στο οικονομικό επιτελείο εκτιμούν ότι ίσως φτάσει τα 204 δισ. ευρώ, κάτι που μεταφράζεται σε 2 δισ. ευρώ επιπλέον φορολογικά έσοδα. Οστόσο, όπως επισημαίνουν οι πηγές του υπουργείου Οικονομικών, όλα θα εξαρτηθούν από τις τιμές του φυσικού αερίου και του ηλεκτρικού ρεύματος, που απειλούν να απορροφήσουν το μεγαλύτερο μέρος του διαθέσιμου χώρου.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ενώ στο Πρόγραμμα Σταθερότητας η επιδότηση του ρεύματος είχε εκτιμηθεί ότι θα κόστιζε στον προϋπολογισμό 800 εκατ.

Τα μέτρα που βρίσκονται στο τραπέζι για το 2022 αφορούν έναν νέο γύρο του fuel pass, τη διεύρυνση του επιδόματος θέρμανσης και μία ακόμη επιπαγή ακρίβειας για τα εύλωτα νοικοκυριά.

Ο «καθαρός» δημοσιονομικός χώρος από την υπέρβαση των φοροεσόδων κατά 5,1 δισ. το 7μηνο είναι περίπου 800 εκατ.

ευρώ, τώρα εκτιμάται στα 1,3-1,5 δισ. ευρώ. Αντί για περίπου 150 εκατ. ευρώ τον μήνα που είχαν εκτιμηθεί, τον Αύγουστο το ποσό έφτασε τα 250 εκατ. ευρώ και πιθανώς από τον Σεπτέμβριο να ανέβει στα 300-400 εκατ. ευρώ τον μήνα. Όπως επισημαίνεται, αυτή τη στιγμή η τιμή του φυσικού αερίου έχει ξεπεράσει τα 230 ευρώ η MWH, έχοντας σημειώσει ρεκόρ όλων των εποχών

και αν παρέμενε σε αυτό το επίπεδο έως το τέλος του χρόνου, το κόστος θα έφτανε τα 2 δισ. ευρώ, εξαντλώντας όλο τον δημοσιονομικό χώρο.

Στην κυβέρνηση δεν βαδίζουν με αυτό το δυσμενές σενάριο, αλλά οπωσδήποτε κρατούν «πυρομαχικά» για δυσμενείς εξελίξεις. Τα μέτρα που βρίσκονται αυτή τη στιγμή στο τραπέζι για το 2022 αφορούν έναν νέο γύρο του fuel pass, τη διεύρυνση του επιδόματος θέρμανσης και μια ακόμη επιπαγή ακρίβειας για τα εύλωτα νοικοκυριά. Οι μεγάλες παροχές θα αφορούν το 2023 και συγκεκριμένα την αύξηση των συντάξεων και την κατάργηση της εισφοράς αλληλεγγύης για δημοσίους υπαλλήλους και συνταξιούχους. Στη χθεσινή ανακοίνωση των στοιχείων

εκτέλεσης του προϋπολογισμού αναφέρεται ότι η κατά 5,1 δισ. ευρώ υπερεκτέλεση των εσόδων στο διάστημα Ιανουαρίου - Ιουλίου «οφείλεται στην παράταση της προθεσμίας πληρωμής των τελών κυκλοφορίας μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2022, στην καλύτερη απόδοση των φόρων του προηγούμενου έτους, που εισπραχθηκαν σε δόσεις μέχρι και το τέλος Φεβρουαρίου 2022, στην καλύτερη απόδοση στην εισπραξη των φόρων του τρέχοντος έτους, καθώς και στην είσπραξη των τριών πρώτων δόσεων του ΕΝΦΙΑ κατά τους μήνες Μάιο, Ιούνιο και Ιούλιο, ενώ είχε προβλεφθεί ότι θα εισπραχθούν τους μήνες Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο, αντίστοιχα».

Ειδικά τον Ιούλιο την έκπληξη έκανε η είσπραξη 897 εκατ. ευρώ από την εφάπαξ καταβολή της επιστρεπτέας προκαταβολής, περίπου το 1/3 του συνόλου, παρά τη δυνατότητα να επιστραφεί σε 96 δόσεις με χαμηλό επιτόκιο. Όπως δήλωσε ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θόδωρος Σκυλακάκης, «η μαζική αυτή επιστροφή αποδεικνύει ότι κάτι έχει αρχίσει να αλλάζει στο ίδιο το επιχειρηματικό μοντέλο των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων».

Κατά τον κ. Σκυλακάκη, η καλή πορεία των εσόδων που συνεχίστηκε και τον Ιούλιο «είναι συνυφασμένη με την αντοχή που επιδεικνύει η ελληνική οικονομία στις τεράστιες εξωγενείς πιέσεις που αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια». Το πρωτογενές έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού το 7μηνο ήταν 1,167 δισ. ευρώ, έναντι στόχου προϋπολογισμού για 5,8 δισ. ευρώ.

220.000 επιταγές θεάματος σε ανέργους και εργαζομένους

Το ποσό των 3 εκατ. ευρώ θα χορηγήσει η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ - τ.ΟΑΕΔ) σε μισθωτούς δικαιούχους 220.000 επιταγών θεάματος χειμερινής περιόδου 2022-2023. Αυτό ορίζει απόφαση που υπέγραψαν οι συναρμόδιοι υπουργοί Οικονομικών και Εργασίας. Τα εισιτήρια για θέατρα που θα χορηγηθούν αφορούν επιδότηση της τάξης των 15 και 12 ευρώ, για παραστάσεις ενηλίκων και παιδιών αντίστοιχως. Δικαιούχοι του προγράμματος επιταγών θεάματος περιόδου 2022-2023 ορίζονται:

α) Ασφαλισμένοι που συγκεντρώνουν κατά το προηγούμενο της έναρξης του προγράμματος ημερολογιακό έτος 50 ημέρες από την ασφάλισή τους στον ΕΦΚΑ λόγω εξαρτημένης σχέσης εργασίας ιδιωτικού δικαίου με εισφορές υπέρ των συνεισπραττόμενων κλάδων της ΔΥΠΑ.

β) Ανεργοί εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Ανέργων της ΔΥΠΑ, που έχουν συνεχόμενο χρονικό διάστημα ανεργίας κατά την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων τουλάχιστον 4 μηνών.

Βέβαια, οι επιταγές χορηγούνται και στα παιδιά των δικαιούχων ηλικίας 3 ετών και άνω, όταν είναι έμμεσα ασφαλισμένα μέλη αυτών ή του άλλου γονέα, καθώς και οι σύζυγοι των δικαιούχων, όταν είναι έμμεσα ασφαλισμένα μέλη αυτών. Ο αριθμός των δικαιούχων και των ωφελούμενων του προγράμματος ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο σε 220.000 ανάλογα με τον αριθμό των επιχειρηματιών - παρόχων που θα συμμετέχουν

στο πρόγραμμα και των προσφερομένων ανά πάροχο θέσεων.

Η επιταγή θεάματος θα έχει τη μορφή ενός μοναδικού ηλεκτρονικού κωδικού αριθμού για κάθε δικαιούχο και για κάθε ωφελούμενο και οι κάτοχοί τους θα μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα από το μητρώο παρόχων τις θεατρικές παραστάσεις που επιθυμούν να παρακολουθήσουν. Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν ως πάροχοι θεατρικές επιχειρήσεις οποιασδήποτε νομικής μορφής που έχουν προγραμματίσει παραστάσεις κατά τη χειμερινή περίοδο 2022-2023. Θα προσφέρουν συγκεκριμένο αριθμό θέσεων για τους δικαιούχους - ωφελούμενους του προγράμματος, εφόσον προσκομίσουν τα δικαιολογητικά που ορίζονται σε δημόσια πρόσκληση, η οποία αναμένεται να βγει μέσα στον μήνα.

Οι αιτήσεις συμμετοχής των υποψηφίων δικαιούχων θα υποβάλλονται προς τη ΔΥΠΑ αποκλειστικά με ηλεκτρονικό τρόπο, μέσα σε δεσμευτική προθεσμία. Στη συνέχεια θα γίνει επεξεργασία των αιτήσεων και μοριοδότηση με βάση το πραγματικό δηλωθέν εισόδημα. Για πραγματικό δηλωθέν εισόδημα έως 10.000 ευρώ λαμβάνουν 30 μόρια.

Για εισόδημα από 10.001 έως 20.000 ευρώ 20 μόρια και για πραγματικό δηλωθέν εισόδημα από 20.001 έως 30.000 ευρώ 10 μόρια.

Μετά τη μοριοδότηση οι δικαιούχοι κατατάσσονται κατά σειρά προτεραιότητας υποβολής της αίτησης.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Σβήνουν τα φώτα, επενδύουν σε φωτοβολταϊκά τα σούπερ μάρκετ

Σε ποιες κινήσεις προχωρούν ήδη οι αλυσίδες λιανικής για εξοικονόμηση ενέργειας

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Τις βροδινές βόλτες με το χάζεμα στις βιτρίνες θα πρέπει μάλλον να αρχίζουν να ξεκινούν για τον ερχόμενο χειμώνα οι καταναλωτές, καθώς με το κόστος της ενέργειας να παραμένει στα ύψη –παρά τις όποιες επιδοτήσεις– και με το ενδεχόμενο ακόμη και προγραμματισμένων διακοπών σε περίπτωση ενεργειακής ανεπάρκειας, δεν είναι λίγοι εκείνοι οι λιανέμποροι που προσανατολίζονται στο σβήσιμο των φώτων για πολλές ώρες το βράδυ στα καταστήματά τους, πέραν των ωρών λειτουργίας. Εάν οι δράσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας ή για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης λάβουν και τη μορφή μείωσης του ωραρίου λειτουργίας, ή να κάνουμε αγορές στο ημίφως, σενάριο που ήδη επεξεργάζονται αλυσίδες λιανικής κυρίως σε βορειοευρωπαϊκές χώρες, θα εξαρτηθεί από τις οικονομικές και γεωπολιτικές εξελίξεις. Για την ώρα, αυτό που ίσως έχουν αντιληφθεί κάποιοι είναι πως δεν αποτελούν πλέον όλα τα καταστήματα «οάσεις δροσιάς», αφού τα κλιματιστικά έχουν ρυθμιστεί σε υψηλότερη θερμοκρασία.

Σε μεσοπρόθεσμη βάση, αυτό που κάνουν ολόένα και περισσότερες αλυσίδες λιανικής είναι να εγκαθιστούν ή να σχεδιάζουν την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων στα καταστήματα και στις αποθήκες τους, τόσο για λόγους εξοικονόμησης χρημάτων όσο και για λόγους μείωσης της εξάρτησής τους από τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας.

«Ανάβουμε τις πινακίδες λιγότερες ώρες το βράδυ», επισημαίνει στην «Κ» ο κ. Λάμπρος Παπακοσμάς, εντεταλμένος σύμβουλος του ομίλου «Ελληνικές Υπεραγορές Σκλαβενίτις», κίνηση ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι ο όμιλος διαθέτει δίκτυο 510 καταστημάτων. Επιπλέον, η αλυσίδα προχωράει στην αντικατά-

ολοένα και περισσότερες αλυσίδες λιανικής εγκαθιστούν ή σχεδιάζουν την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων στα καταστήματα και στις αποθήκες τους, τόσο για λόγους εξοικονόμησης χρημάτων όσο και για λόγους μείωσης της εξάρτησής τους από τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας.

Τα κλιματιστικά σε πολλά καταστήματα έχουν ρυθμιστεί σε υψηλότερη θερμοκρασία.

σταση ψυγείων με νέα, χαμηλής κατανάλωσης. Κλειστά παραμένουν τα φώτα στα καταστήματα και στους χώρους στάθμευσης των καταστημάτων πέραν των ωρών λειτουργίας στο δίκτυο της Metro (καταστήματα My Market και Metro Cash & Carry). Εδώ και χρόνια, εξάλλου, οι λαμπτήρες έχουν αντικατασταθεί με LED,

ενώ τώρα η εταιρεία κάνει κάποιες τελευταίες παρεμβάσεις σε αποθήκες καταστημάτων. Σε αυτήν τη φάση, εξάλλου, όπως επισημαίνει ο επικεφαλής της Metro ΑΕΒΕ Αριστοτέλης Παντελιάδης, η εταιρεία παρακολουθεί πιο προσεκτικά τις θερμοκρασίες στους χώρους των καταστημάτων, κάτι που σε αυτή τη φάση έχει μόνο ως σκοπό την αποφυγή υπερβολών. «Έχουμε σε εξέλιξη ένα πρόγραμμα αντικατάστασης των ψυκτικών εγκαταστάσεων στα καταστήματα με πιο οικονομικά, αυτό όμως είναι μεγάλο και περίπλοκο επένδυση και απαιτεί χρόνια για να ολοκληρωθεί», προσθέτει.

Σε μια προσπάθεια αφενός να εξοικονομήσουν χρήματα

και αφετέρου να μειώσουν την εξάρτησή τους από τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας, ολόένα και περισσότερες εταιρείες λιανεμπορίου πραγματοποιούν επενδύσεις σε φωτοβολταϊκά. Η επιλογή αυτή γίνεται κυρίως από τις εταιρείες που έχουν μεγάλα καταστήματα (big boxes), καθώς στις τάρτσες αυτών είναι δυνατή η εγκατάσταση των εν λόγω συστημάτων.

Επενδυτικό σχέδιο ύψους 18 εκατ. ευρώ έχει καταρτίσει ο όμιλος Metro της οικογένειας Παντελιάδη για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων στις στέγες των καταστημάτων της Metro και My Market για ιδιόχρηση μέσω του net metering. Οι επενδύσεις σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας θα ολοκληρωθούν μέσα σε δύο χρόνια καλύπτοντας τα μισά καταστήματα φέτος και τα υπόλοιπα το 2023.

Την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών προβλέπει και ο σχεδιασμός του ομίλου Σκλαβενίτη για το υπερμάρκετ που κατασκευάζει στο κτίριο της πρώην Renault στον ομώνυμο κόμβο επί της εθνικής οδού Αθηνών - Λαμίας.

Η τοποθέτηση 25 φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων σε καταστήματα, καθώς και σε μια αποθήκη μέχρι το 2026, περιλαμβάνεται στον επενδυτικό σχεδιασμό της Lidl Ελλάς. Η αλυσίδα «Γαλαξίας» έχει ήδη τοποθετήσει φωτοβολταϊκά σε 20 καταστήματά της, ενώ ανάλογες κινήσεις έχει κάνει και η ΑΒ Βασιλόπουλος.

Σε επένδυση μισού εκατ. ευρώ προχώρησε, εξάλλου, και η αλυσίδα Πλαίσιο, προκειμένου να τοποθετήσει φωτοβολταϊκά στις εγκαταστάσεις της στη Μαγούλα. Η εταιρεία προχώρησε επίσης στην τοποθέτηση λαμπτήρων LED στα καταστήματα, καθώς και στην αντικατάσταση των ενεργητικών κλιματιστικών μηχανημάτων.

Απογειώθηκε η κίνηση σε δέκα αεροδρόμια, το ρεκόρ η Σαντορίνη

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Μπορεί στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Fraport Greece η επιβατική κίνηση να ανέκαμψε τον Ιούλιο, έναντι του αντίστοιχου μήνα του 2019, κατά 11,1%, όμως, δεν εμφανίζουν όλοι οι αερολιμένες θετικούς ρυθμούς αύξησης αφίξεων. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Fraport Greece, από τους συνολικά 5,9 εκατ. διακινηθέντες επιβάτες τον προηγούμενο μήνα, περίπου 5,2 εκατ. άτομα έχουν περάσει από τα αεροδρόμια σε Ρόδο, Κέρκυρα, Θεσσαλονίκη, Χανιά, Κω, Σαντορίνη, Ζάκυνθο και Μύκονο. Από τα οκτώ αυτά αεροδρόμια, που αντιπροσωπεύουν σε απόλυτους αριθμούς τη μερίδα του λέοντος των επιβατών, το μεγαλύτερο ποσοστό ανόδου, συγκριτικά με τον Ιούλιο του 2019, εμφανίζουν η Σαντορίνη (+36,2%), τα Χανιά και η Κέρκυρα με περίπου 21% το καθένα, η Μύκονος (+16,6%), η Ρόδος (+10,4%), η Ζάκυνθος (+8,8%) και η Κως (+7,2%).

Στον αντίποδα, η Θεσσαλονίκη δεν έχει ακόμη καταφέρει να κλείσει την ψαλίδα με το 2019, με την επιβατική κίνηση του αεροδρομίου «Μακεδονία» να είναι χαμηλότερη κατά 9,6% σε σύγκριση με τον Ιούλιο του 2019. Οι επιδόσεις του συγκεκριμένου αεροδρομίου –του δεύτερου μεγαλύτερου της Ελλάδας– που παραμένουν χαμηλότερες, σε σχέση με τα επίπεδα πριν από την κρίση, αποτελούν την αιτία για την οποία κύκλοι της Fraport Greece εκφράζουν συγκρατημένη αισιοδοξία, παρά την ευρύτερη βελτίωση των μεγεθών. Στο «κλαμπ» των αεροδρομίων που εμφανίζουν χάσμα έναντι του 2019 ανήκουν αυτά σε Σάμο (-6,8%), Καβάλα (-12,8%) και Μυτιλήνη (-13,3%), των οποίων η συνολική επιβατική κίνηση διαμορφώθηκε τον Ιούλιο σε 194,6 χιλ. επισκέπτες.

Επίσης, τα αεροδρόμια σε Κεφαλονιά, Ακτίο και Σκιάθο, που

καταγράφουν διψήφια αύξηση αφίξεων έναντι του Ιουλίου του 2019, εμφανίζουν αθροιστικά κίνηση περίπου μισού εκατομμυρίου επιβατών, που αντιστοιχεί στο 1/10 του συνολικού αριθμού των διακινηθέντων ατόμων από τα 14 περιφερειακά αεροδρόμια. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της μητρικής της Fraport Greece (Fraport AG) για το σύνολο του 2022 η επιβατική κίνηση στα αεροδρόμια, ανά τον κόσμο, που έχει υπό τη διαχείρισή της θα διαμορφωθεί στο 90% των επιπέδων του 2019.

Ακόλουθη της ανόδου των επιβατών είναι και η αύξηση του πτητικού έργου στα μεγαλύτερα αεροδρόμια της περιφέρειας τον Ιούλιο. Τον περασμένο μήνα, ο

Πού καταγράφηκε η μεγαλύτερη αύξηση επιβατών στους περιφερειακούς αερολιμένες τον φετινό Ιούλιο έναντι του αντίστοιχου μήνα του 2019.

συνολικός αριθμός εγχώριων και διεθνών πτήσεων διαμορφώθηκε σε 45,6 χιλ. πτήσεις, έχοντας αυξηθεί κατά περίπου 10% συγκριτικά με τον αντίστοιχο μήνα του 2019. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, τον Ιούλιο, η Ελλάδα μαζί με μόνο τέσσερις ακόμη χώρες (Σερβία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Κόσοβο και Αλβανία) εμφανίζει μεγαλύτερο πτητικό έργο κατά 7,6% έναντι του ίδιου μήνα του 2019, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol).

Στις 42 χώρες που καλύπτει ο Eurocontrol, τον Ιούλιο πραγματοποιήθηκαν συνολικά 951.100 πτήσεις, αριθμός χαμηλότερος κατά 13% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2019.

Οριακή αύξηση στις αγορές αυτοκινήτων τον Ιούλιο

Με χαμηλές ταχύτητες κινήθηκε η αγορά αυτοκινήτου τον Ιούλιο, με τις πωλήσεις συνολικά καινούργιων και εισαγόμενων μεταχειρισμένων επιβατηγών να αυξάνονται οριακά, μόλις κατά 0,8%, σε σύγκριση με τον περασινό Ιούλιο. Σε επίπεδο επιταμίου, μάλιστα, η αγορά έκλεισε με αρνητικό πρόσημο, καθώς ο πληθωρισμός και οι πολύμηνες καθυστερήσεις στις παραδόσεις νέων παραγγελιών αποτρέπουν πολλούς στο να προβούν σε αγορά αυτοκινήτου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατι-

στική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) τον Ιούλιο 2022 η εικόνα είναι αρκετά διαφορετική. Συγκεκριμένα, στο επτάμηνο αυτό κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα 114.420 επιβατηγά αυτοκίνητα (αύξηση 7,3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021), εκ των οποίων καινούργια τα 65.692 και μεταχειρισμένα, εισαγόμενα από το εξωτερικό, 48.728. Οι πωλήσεις των καινούργιων στο επτάμηνο έχουν υποχωρήσει κατά 4,4% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021, ενώ των μεταχειρισμένων έχουν ενισχυθεί σημαντικά, κατά 28,3%. Τα εισαγόμενα μεταχειρισμένα αποτελούσαν το επτάμηνο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2022 το 42,5% του συνόλου των νέων αδει-

ών, ενώ το αντίστοιχο διάστημα του 2021 το μερίδιό τους ήταν 35,6%. Στο εξεταζόμενο επτάμηνο το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στις πωλήσεις καινούργιων επιβατηγών έχει η Toyota (15%), ακολουθεί η Hyundai (9,2%), με τη Volkswagen και την Peugeot να καταλαμβάνουν την τρίτη θέση με μερίδιο αγοράς εκάστη 7,7%. Ακολουθούν οι Opel με μερίδιο 6,1%, η KIA με 5,1%, η Fiat επίσης με 5,1%, η Mercedes με 5%, η BMW με 3,8%, η Nissan με 3,2%. Όλες οι υπόλοιπες μάρκες συγκεντρώνουν μερίδιο 32,1%.

Στο εξεταζόμενο επτάμηνο το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στις πωλήσεις καινούργιων επιβατηγών έχει η Toyota (15%), ακολουθεί η Hyundai (9,2%), με τη Volkswagen και την Peugeot να καταλαμβάνουν την τρίτη θέση με μερίδιο αγοράς εκάστη 7,7%. Ακολουθούν οι Opel με μερίδιο 6,1%, η KIA με 5,1%, η Fiat επίσης με 5,1%, η Mercedes με 5%, η BMW με 3,8%, η Nissan με 3,2%. Όλες οι υπόλοιπες μάρκες συγκεντρώνουν μερίδιο 32,1%.

Μια «μικρή Οδησός» με Ουκρανούς ναυτικούς και ναυτιλιακές στην Αθήνα

Καθώς ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται, εκατοντάδες στελέχη ουκρανικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων μεταγκαθίστανται στην Ελλάδα. Αν και ξεκίνησε ως μια προσωρινή λύση, που προκρίθηκε τόσο λόγω της εγγύτητας των δύο χωρών όσο και λόγω πολιτισμικών παραγόντων, όπως η ορθοδοξία, τείνει να λάβει διαστάσεις μονιμότερης παρουσίας, αναφέρουν πηγές της ναυτιλιακής αγοράς. Με δεδομένο ότι εκατοντάδες ελληνικές ναυτιλιακές εταιρείες απασχολούν σε καράβια τους χιλιάδες Ουκρανούς ναυτικούς, αξιωματικούς γέφυρας αλλά και πληρώματα, η μετανάστευση τώρα υπό την πίεση του πολέμου και επιχειρηματιών και επιχειρήσεων δείχνει να αποτελεί προφανή εξέλιξη. Πόσο μάλλον που η Ελλάδα διαθέτει ήδη ένα από τα μεγαλύτερα και αναπτυγμένα ναυτιλιακά κέντρα παγκοσμίως το οποίο εξυπηρετεί τον μεγαλύτερο

σε χωρητικότητα στόλο του κόσμου, τον ελληνόκτητο.

Εκτιμάται πως περισσότερα από 500 στελέχη ουκρανικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων μελών των οικογενειών τους, έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα, σύμφωνα με πηγές που επικαλείται η έγκυρη ναυτιλιακή επιθεώρηση TradeWinds. Την εξέλιξη αυτή ενίσχυσαν οι κινήσεις ελληνικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων, όπως η Neptune Lines και η Technomar Shipping, που αποφάσισαν ήδη από την άνοιξη να υποστηρίξουν οικονομικά και γραφειοκρατικά τη μετεγκατάσταση στην Ελλάδα των οικογενειών των ναυτικών που δουλεύουν στα καράβια τους. Η Μελίνα Τραυλού, πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου των Neptune Lines και Neptune Dry και πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών, στα μέσα Μαρτίου είχε δηλώσει πως «οι άνθρωποι

Περισσότερα από 500 στελέχη ουκρανικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων μελών των οικογενειών τους, έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα.

μας είναι η προτεραιότητά μας και βρίσκονται στην καρδιά του οικοσυστήματος του ομίλου μας. Θέλουμε να εκφράσω τη συμπόνια και

την αλληλεγγύη μου στους ναυτικούς μας που υποφέρουν και τις οικογένειές τους, δεσμευόμαστε προσωπικά να τους στηρίξω, μαζί με την ομάδα μου εδώ στην Ελλάδα, δημιουργώντας ένα ασφαλές και υγιές περιβάλλον, σε μια προσπάθεια να απαλύνω τον πόνο τους. Ως μέλη της διευρυμένης οικογένειας του Ποσειδώνα, στεκόμαστε στο πλευρό τους». Στην ίδια ρότα κινούνται κι άλλοι όμιλοι –όπως για παράδειγμα ο όμιλος Γουρούκου, ο οποίος ελέγχει την Technomar Shipping– που ενεργά υποστηρίζουν τη φιλοξενία εκατοντάδων ναυτικών από την Ουκρανία και των οικογενειών τους. Ωστόσο, τώρα ανοίγουν τα πρώτα γραφεία ναυτιλιακών επιχειρήσεων της Ουκρανίας στην Αθήνα.

Ο διευθυντής διαχείρισης πλοίων της ουκρανικής ναυτιλιακής Intresco, Maksym Khaulin, μιλώντας στη ναυτιλιακή επιθεώρηση

TradeWinds εξηγεί πως «συμπεριλαμβανομένων των οικογενειών, θα έλεγα ότι υπάρχουν τουλάχιστον 500 άνθρωποι εδώ». Ο Khaulin έχει φέρει τα παιδιά του, τη σύζυγό του, τους γονείς και την εταιρεία του στην Αθήνα.

Συνολικά, από την έναρξη του πολέμου και έως και την προηγούμενη εβδομάδα, στην Ελλάδα έχουν φτάσει 75.942 Ουκρανοί, από τους οποίους 19.760 ανήλικοι, σύμφωνα με στοιχεία που ανακοινώνει το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Ολόένα και περισσότεροι από τους σχετιζόμενους με τη ναυτιλία Ουκρανούς μετανάστες που έρχονται στην Ελλάδα είναι πλέον στελέχη επιχειρήσεων. Οι περισσότεροι εξ αυτών γνωρίζουν ήδη τη χώρα και έχουν υφιστάμενα επιχειρηματικά δίκτυα ή σχέσεις με την Ελλάδα, όπως η Aquavita International, ναυλωτής ξηρών φορτίων με έδρα την Ουκρανία, αναφέρουν οι ίδιες

πηγές. Στην ακτή Μιαούλη αναφέρεται ένας όχι μικρός αριθμός ουκρανικών ναυτιλιακών εταιρειών που είτε αποκτάει τώρα παρουσία στην Ελλάδα είτε επεκτείνει αυτή που διέθετε ήδη, όπως η Varamar.

Τη μετεγκατάσταση στελεχών, ναυτικών και των οικογενειών τους βοηθάει, σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους, και το γεγονός ότι η επίσημη ελληνική πολιτεία είναι πολύ φιλική απέναντι στους μετανάστες από την Ουκρανία. Οι υπηρεσίες μετανάστευσης εκδίδουν τις λεγόμενες κάρτες προσωρινής προστασίας που επιτρέπουν στους Ουκρανούς πολίτες να εργάζονται, να νοικιάζουν σπίτια και να ταξιδεύουν ελεύθερα στη χώρα.

Είναι τέτοια η δυναμική της ανάπτυξης του ουκρανικού ναυτιλιακού λόμπι στην Ελλάδα, που πολλοί μιλούν πλέον για την ανάδυση μιας «μικρής Οδησού» στη χώρα μας.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Η ενεργειακή κρίση έφτασε στο... πιάτο μας

Μπαράζ ανατιμήσεων σε ψωμί, γάλα, όσπρια και άλλα βασικά είδη διατροφής φέρνουν τα «παιχνίδια» της Μόσχας με το αέριο

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Μέχρι τα μισά της περυσινής χρονιάς αυτοί που κυρίως κοιτούσαν οι γαλακτοβιομηχανίες ήταν το κόστος της βασικής πρώτης ύλης που χρησιμοποιούν, την τιμή του γάλακτος. Τιμή που ξεκίνησε να αυξάνεται από τα τέλη Αυγούστου 2021 για να φτάσει πλέον από τα 38 λεπτά ανά λίτρο περίπου στα 50 λεπτά/λίτρο σήμερα, αύξηση δηλαδή κατά 31%. Αυτό που δεν

Το φρέσκο γάλα
φτάνει στο ποτήρι μας
αυξημένο κατά 15,11%
και το ψωμί κατά
16,7% σε σύγκριση
με τον περυσινό
Ιούλιο.

κοιτούσαν μέχρι πέρυσι το φθινόπωρο, αλλά αναγκαστικά παρακολουθούν από τότε κι έπειτα μάλλον με φόβο είναι το... ολλανδικό hub TFT και τις τιμές του φυσικού αερίου. Κι αυτό διότι η πολύ μεγάλη αύξηση της τιμής του φυσικού αερίου, το οποίο χρησιμοποιούν σε πολύ μεγάλο βαθμό οι βιομηχανίες στην Ελλάδα, σημαίνει κατακόρυφη αύξηση του κόστους παραγωγής.

Τι σημαίνει το παραπάνω; Το φρέσκο γάλα, βασικό είδος της καθημερινής μας διατροφής, φτάνει στο ποτήρι μας αυξημένο κατά 15,11% σε σύγκριση με τον περυσινό Ιούλιο, ενώ συνολικά η κατηγορία των γαλακτοκομικών - αυγών έχει ανατιμηθεί κατά 16,4% (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ).

κες που έπληξαν τη σοδεία σε ορισμένες χώρες—αφορά όλα τα τρόφιμα, είτε πρόκειται για γάλα και ψωμί, αλλαντικά και όσπρια, είτε για αναψυκτικά και μπύρες. Η 3άδα με ηγετικό μέρη-
ριδο στην αγορά οσπρίων έκανε βή-
γες για πρώτη φορά ανατιμή-
σεις, κάτι που δεν είχε κάνει η
εταιρεία ούτε κατά τη δεκαετή
οικονομική κρίση, ούτε μέχρι
πρόσφατα.

Η βασική προμηθευτρια εταιρεία υγάλινων φιαλών που προμηθεύει σχεδόν όλες τις εταιρείες αναψυκτικών και τις ζυθοποιίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (BA Glass) έχει αυξήσει τις τιμές από τις αρχές του χρόνου κατά 70%, με τις αναπροσαρμογές των τιμών να γίνονται σε μηνιαία βάση. Οι εταιρείες αναψυκτικών έχουν προχωρήσει οι περισσότερες σε ανατιμήσεις της τάξης του 6%-8%.

Όσο για το κόστος της ενέργειας, χαρακτηριστικά είναι όσα αναφέρει στην οικονομική της έκθεση η Αθηναϊκή Ζυθοποιία για τη χρήση του 2021, κατά την οποία μόνο για την ενέργεια είχε αυξημένες δαπάνες κατά 1 εκατ. ευρώ.

Σε ό,τι αφορά τους συντελεστές κόστους παραγωγής, πέσαν τις ενέργειες, οι μεγάλοι όμιλοι τροφίμων και ποτών έχουν τη δυνατότητα να αποθεματοποιούν πρώτες και δεύτερες ύλες. Αυτό κάνει για παράδειγμα η Coca-Cola 3Ε κλείνοντας μακροπρόθεσμα συμβόλαια. Ποια υπολόγιζε ωστόσο ότι θα είναι η αύξηση του κόστους πωληθέντων για το σύνολο του 2022; 15% με 20%. Κάθε άλλο παρά ευκαταφρόνητη.

vous μήνες λάμβαναν για την ίδια κατανάλωση υπερδιπλάσιους λογαριασμούς ρεύματος λόγω της περίφημης ρήτρας αναπροσαρμογής.

Η τιμή του ψωμιού έχει αυξηθεί κατά 16,7% και εάν το 2001, όταν ακόμη η Ελλάδα ήταν στη δραχμή, έλεγες ότι θα πλήρωνες σχεδόν ένα χιλιόγραμμο για ένα κιλό χωριάτικο ψωμί και πάνω από χιλιόγραμμο εάν ήταν με προζύμι, μάλλον θα σε κοιτούσαν σαν να έχεις έρθει από τον πλανήτη Άρη.

Το φαινόμενο ντόμινο που προκαλεί η ενεργειακή κρίση—σε συνδυασμό και με παράγοντες όπως οι παρενέργειες της πανδημίας στις μεταφορές και οι δυσμενείς καιρικές συνθή-

χε χαρακτηρίσει τις ανατιμήσεις στις οποίες έχει προχωρήσει έως τώρα η εταιρεία (8% αθροιστικά) «διακοσμητικές» δεδομένης της αύξησης του κόστους της ενέργειας και των λοιπών συντελεστών παραγωγής.

Οι αλευροβιομηχανοί από την πλευρά τους και οι αρτοποιοί κοιτάζουν με τρόμο από όταν ξέσπασε ο πόλεμος στην Ουκρανία την τιμή του μαλακού σιταριού. Παρά την αποκλιμάκωση που υπήρξε σε σχέση με τον Μάρτιο και τον Απρίλιο, η τιμή του μαλακού σιταριού που αποτελεί τη βασική πρώτη ύλη για το ψωμί είναι αυξημένη σε σύγκριση με το περυσινό καλοκαίρι κατά 75% περίπου. Οι αρτοποιοί δε τους προηγούμε-

γαγής, οι τιμές των τροφίμων θα εξακολουθήσουν να αυξάνονται για ένα μεγάλο διάστημα ακόμη. Η τιμή του φρέσκου γάλακτος αυξήθηκε μόλις μέσα σε ένα μήνα κατά 3%, τον Ιούλιο σε σύγκριση με τον Ιούνιο, ενώ συνολικά ο πληθωρισμός των τροφίμων ήταν πολύ μεγαλύτερος, 13%, σε σύγκριση με τον συνολικό πληθωρισμό 11,6%.

«Ο λογαριασμός ρεύματος στο εργοστάσιο στη Σπάρτη από 25.000 ευρώ πήγε 90.000 ευρώ. Υστερα από δύο μήνες δόθηκε επιδότηση και μειώθηκε κατά 40.000 ευρώ», είχε πει στην «Καθημερινή» στα τέλη Ιουνίου ο κ. Δημήτρης Βιντζηλαίος, ιδιοκτήτης τns αλλαντοβιομηχανίας Creta Farms. Ο ίδιος, μάλιστα, εί-

PIK1

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς.
- Ενημέρωση με εγκυρότητα, σοβαρότητα, αντικειμενικότητα.
- Από κάθε σημείο στην Κύπρο και τον κόσμο, με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών.

Παρουσίαση
Αντρέας Κημήτρης

8.00 μ.μ.
PIK 1 (Με ταυτόχρονη μετάδοση
στη νηματική από το PIK 2)

**ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΑΠΟΘΗΚΗΣ ΣΤΗ ΛΕΜΕΣΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΥΛΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ (ΠΕΔΠΑ) ΛΕΜΕΣΟΥ**

Η Πολιτική Άμυνα Λεμεσού ζητά δήλωση ενδιαφέροντος από άτομα ή εταιρείες που διαθέτουν προς ενοικίαση αποθήκη στη Λεμεσό, συνολικού εμβαδού 400 τ.μ. περίπου, για τη στέγαση της αποθήκης. Η περίοδος ενοικίασης θα είναι για τρία χρόνια, με δικαίωμα παράτασης δύο περιόδους των δυο ετών και με δικαιώμα ανανέωσης από μέρους του Ενοικιαστή. Η αποθήκη πρέπει να είναι έτοιμη για παράδοση έξι (6) μήνες από την ενημέρωση επιτυχίας.

1. Απαιτήσεις σε σχέση με την αποθήκη:

(α) Πρέπει να πληροί τις αντισεισμικές προδιαγραφές και να έχει εξασφαλισμένες όλες τις απαιτούμενες, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, άδειες για χρήση ως αποθηκευτικός χώρος.

(β) Να βρίσκεται εντός των ορίων όλων των Δήμων Λεμεσού ή σε ακτίνα 15 χλμ. από αυτούς.

(γ) Να είναι ισόγειος χώρος.

(δ) Η θύρα εισόδου να επιτρέπει την είσοδο οχημάτων, ανυψωτικού μηχανήματος και φορτηγού μεσαίου μεγέθους.

(ε) Να διαθέτει τουαλέτα.

(στ) Να διαθέτει νερό και ηλεκτρική εγκατάσταση. Στο κτίριο να υπάρχουν αναθεωρημένα ηλεκτρολογικά σχέδια της ηλεκτρικής εγκατάστασης όπως αυτή εγκρίθηκε από την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (κατόψεις με συστήματα φωτισμού και μικρής ισχύος καθώς επίσης και ηλεκτρικά διαγράμματα του κάθε πίνακα διανομής του κτηρίου).

(Ζ) Να διαθέτει ηλεκτρονικά συστήματα ασφάλειας (σύστημα συναγερμού διάρρηξης και σύστημα συναγερμού πυρανίχνευσης) των οποίων το κόστος συντήρησης να καλύπτεται από τον ιδιοκτήτη.

(η) Να διαθέτει επαρκή μέσα διαφυγής (διαδρόμους, διόδους, οδούς και εξόδους) με την κατάλληλη σήμανση και θύρες κινδύνου οι οποίες να ανοίγουν προς την κατεύθυνση της εξόδου.

(θ) Τα υλικά κατασκευής όλων των τοίχων, δαπέδων, σκαλών και εσωτερικών διαχωριστικών πρέπει να είναι πυράντοχα και ικανοποιητικής αντοχής.

(i) Πρέπει να διασφαλίζεται ικανοποιητικός αερισμός με φυσικά ή τεχνητά μέσα εξαερισμού.

(κ) Σε όλα τα σημεία εξόδου και σε κεντρικά σημεία του κτηρίου να υπάρχουν συστήματα εφεδρικού φωτισμού έκτακτης ανάγκης.

(λ) Εάν επιβάλλεται λόγω της φύσεως του κτηρίου (π.χ. μεγάλο ύψος) θα πρέπει να υπάρχει αντικεραυνική προστασία.

2. Με τη δήλωση ενδιαφέροντος πρέπει να υποβληθούν τόσο σε έντυπη μορφή, όσο και σε ηλεκτρονική μορφή, αρχιτεκτονικά σχέδια των κατόψεων του χώρου καθώς και κατάλογος των εμβδών. Στη δήλωση πρέπει να αναφέρεται το προτεινόμενο μηνιαίο ενοίκιο. (€/τ.μ.).

3. Η δήλωση ενδιαφέροντος πρέπει να απευθύνεται στη Διοικήτρια Πολιτικής Άμυνας και να κατατεθεί στο Κιβώτιο Προσφορών της Γενικής Διοίκησης Πολιτικής Άμυνας, οδός Τζων Κένεντυ 23, 1ος όροφος, 2314 Λακατάμια, όχι αργότερα από τις 12:00 μ.μ. την Παρασκευή 09/09/2022 Για πληροφορίες και διευκρινήσεις επικοινωνήστε στο τηλ. 22403469, 22403413.

Πίνετε σάκε για να γεμίσουν τα ταμεία του ιαπωνικού κράτους

Καμπάνια της κυβέρνησης υπέρ της κατανάλωσης αλκοόλ από τους νέους

Πρωτοφανής τουλάχιστον είναι η μέθοδος που μετέρχονται οι Αρχές της Ιαπωνίας για να γεμίσουν τα ταμεία της χώρας με φορολογικά έσοδα. Ενθαρρύνουν τους νέους της χώρας να καταναλώνουν περισσότερο αλκοόλ προκειμένου να συγκεντρώσουν επιπλέον φόρους από τις πωλήσεις των ποτών και βέβαια να τονώσουν παράλληλα και την αγορά αλκοολούχων. Έχουν υιοθετήσει τη διαφημιστική εκστρατεία «στην υγεία μας με σάκε!» που απευθύνεται σε νέους από 20 έως 39 ετών καλώντας τους να ανταλλάξουν τις επιχειρηματικές και επαγγελματικές ιδέες τους σε κάποιο μπαράκι, καταναλώνοντας είτε κάποιο παραδοσιακό ιαπωνικό ποτό, όπως το σάκε ή το σότσου, είτε κάτι πιο δυτικότροπο, όπως το ουίσκι, η μπύρα ή το κρασί. Στο πλαίσιο της εκστρατείας προβλέπεται και ένας διαγωνισμός, με τους συμμετέχοντες να συζητούν προφανώς πίνοντας κάποιο ποτό και να παρουσιάζουν ιδέες και σχέδιά τους όταν αυτά εμπεριέχουν προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης. Η προθεσμία για την παρουσίαση των ιδεών τους εκπνέει στο τέλος Σεπτεμβρίου και οι καλύτερες από αυτές τις ιδέες θα αναπτυχθούν με τη βοήθεια ειδικών, προτού παρουσιαστούν οριστικά τον Νοέμβριο.

Την ιδέα υποκίνησε η διαπίστωση πως έχουν αλλάξει οι συνθήκες των Ιαπώνων και έχει μειωθεί η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών εν μέρει και εξαιτίας της πανδημίας που περιορίσε δραστικά την κοινωνική δραστηριότητα αλλά και εξαιτίας άλλων παραγόντων όπως η γήρανση του πληθυσμού. Οι νεότερες γενιές καταναλώνουν λιγότερο αλκοόλ από τις προηγούμενες, με αποτέλεσμα να μειωθούν οι πωλήσεις ποτών και μαζί τους και τα φορολογικά

Η διαφημιστική εκστρατεία «στην υγεία μας με σάκε!» απευθύνεται σε νέους από 20 έως 39 ετών, καλώντας τους να ανταλλάξουν τις επιχειρηματικές και επαγγελματικές ιδέες τους σε κάποιο μπαράκι, καταναλώνοντας είτε κάποιο παραδοσιακό ιαπωνικό ποτό, όπως το σάκε ή το σότσου, είτε κάτι πιο δυτικότροπο, όπως το ουίσκι ή το κρασί.

Τα φορολογικά έσοδα του ιαπωνικού κράτους από τις πωλήσεις αλκοολούχων ποτών αντιπροσώπευαν το 1,7% του συνόλου το 2020, από 5% το 1980.

έσοδα. Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται και στην ιστοσελίδα της παράξενης αυτής εκστρατείας καταδεικνύουν πως ο κόσμος στην Ιαπωνία κατανάλωσε λιγότερα αλκοολούχα ποτά το 2020 σε σύγκριση με το 1995, με άμεση συνέπεια στα φορολογικά

έσοδα. Σύμφωνα με δημοσίευμα της ιαπωνικής εφημερίδας The Japan Times, που αναπαράγει το BBC, τα φορολογικά έσοδα του ιαπωνικού κράτους από τις πωλήσεις αλκοολούχων ποτών αντιπροσώπευαν το 5% του συνόλου το 1980. Το 2020, όμως, αυτό το μερίδιό τους είχε περιοριστεί στο μόλις 1,7%.

Η ιδέα των ιαπωνικών αρχών έγινε δεκτή με ανάμεικτα συναισθήματα, με ορισμένα από τα ΜΜΕ της χώρας να επικρίνουν το γεγονός ότι οι Αρχές ενθαρρύνουν μια ανθυγιεινή συνήθεια, και μάλιστα στο πιο δημιουργικό τμήμα του πληθυσμού. Κάποιοι άλλοι, πάντως, τη θεωρούν ευρηματική και υπερθεματίζουν προτείνοντας διάφορες άλλες ρηθικέλευθες ιδέες για

να την ενισχύσουν, όπως το να εμφανίζονται ψηφιακά διάσημες πθοποιοί της χώρας σε ψηφιακές λέσχες και να ενθαρρύνουν την τάση. Η γήρανση του πληθυσμού της Ιαπωνίας αποτελεί σίγουρα παράγοντα που έχει επιπρέασει μεγέθη όπως η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, σήμερα σχεδόν το 1/3 του πληθυσμού της Ιαπωνίας και συγκεκριμένα το 29% είναι ηλικίας 65 ετών και άνω. Είναι το υψηλότερο ποσοστό ηλικιωμένων στον κόσμο και προκαλεί ανησυχία στη χώρα, καθώς εγκυμονεί τον κίνδυνο μελλοντικών ελλείψεων νέων ανθρώπων για την κάλυψη συγκεκριμένων επαγγελμαμάτων.

BBC

Στόλος πλοίων με ντίζελ πλέει προς Ευρώπη

Ένας στόλος πλοίων που μεταφέρει ντίζελ, ένα από τα σημαντικότερα καύσιμα παγκοσμίως, κατευθύνεται προς τις ευρωπαϊκές αγορές που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο σημαντικών ελλείψεων ενέργειας τον χειμώνα εξαιτίας των υψηλών τιμών του φυσικού αερίου, της διεκυστίνδας ανάμεσα στη Μόσχα και την Ε.Ε. αλλά και των ασυνήθιστα υψηλών θερμοκρασιών. Πρόκειται για πέντε πλοία που μεταφέρουν σχεδόν 3 εκατ. βαρέλια και είναι έτοιμα να κινηθούν από την Ασία προς την Ευρώπη μέχρι στιγμής τον Αύγουστο, σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία της Vortexa. Είναι ο μεγαλύτερος αριθμός βαρελιών ανά ημέρα, των οποίων η μεταφορά έχει καταγραφεί τους τελευταίους πέντε μήνες. Οι μεταφορές από τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη πρόκειται επίσης να αυξηθούν.

Οι αυξανόμενες ροές ντίζελ, που χρησιμοποιείται στις βιομηχανίες, τις μεταφορές κ.λπ., προς την Ευρώπη είναι αποτέλεσμα των προβλημάτων που έχουν παρουσιαστεί στην αγορά εξαιτίας της εκτόξευσης των τιμών στον κόμβο του Αμστερνταμ, του Ρότερνταμ και της Αμβέρσας σε σχέση με την Ασία, δώλωσαν διαπραγματευτές του καυσίμου. Η κρίση στην οικονομία της Κίνας και η εποχική μείωση της ζήτησης στην Ινδία συνέβαλαν επίσης στην υπερπροσφορά στην Ασία. Η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με μια ιστορική ξηρασία που προκαλεί πτώση στις στάθμες των υδάτων στον ποταμό Ρήνο. Η υδάτινη οδός που συνδέει τις δεξαμενές πετρελαίου στον κόμβο Αμστερνταμ, Ρότερνταμ,

Ορισμένα από τα πλοία που κατευθύνονται προς την Ευρώπη μπορούν να μεταφέρουν έως και 1 εκατ. βαρέλια πετρελαίου.

Πέντε τάνκερ που μεταφέρουν σχεδόν 3 εκατ. βαρέλια έρχονται από την Ασία – Αυξάνονται οι ροές και από τη Μ. Ανατολή.

Αμβέρσας με καταναλωτές σε Ευρώπη είναι επί του παρόντος αδιάβατη για τις περισσότερες φορτηγίδες. Το αποτέλεσμα είναι να εμφανίζονται προβλήματα στον εφοδιασμό και να μειώνονται τα αποθέματα ενέργειας που θα πρέπει να αναπληρωθούν πριν από τον χειμώνα. Χώρες όπως η Σουηδία και η Γερμανία

έχουν προειδοποιήσει ότι θα αυξηθεί η κατανάλωση πετρελαίου ως εναλλακτική στο ακριβό φυσικό αέριο, ενώ η περιοχή αγοράζει περισσότερο άνθρακα απ'όλο τον κόσμο. Δεν είναι ακόμη σαφές, ωστόσο, πόσο έντονα θα ανακάμψει η ζήτηση στην Ευρώπη στο τέλος του έτους λόγω της επιβράδυνσης της οικονομίας της περιοχής.

Το ντίζελ που θα φορτωθεί από την Ινδία και τη Βόρεια Ασία τον Αύγουστο χρειάζεται σχεδόν ένα μήνα για να φτάσει στην Ευρώπη, κάτι που σημαίνει ότι θα βρίσκεται στον προορισμό του όταν τελειώνει το καλοκαίρι. Ορισμένα από τα πλοία στη διαδρομή προς την Ευρώπη είναι μεγαλύτερων διαστάσεων και μπορούν να μεταφέρουν έως και 1 εκατ. βαρέλια πετρελαίου.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας (IEA), η στροφή από το φυσικό αέριο στο πετρέλαιο θα είναι πολύ μεγαλύτερη φέτος. Η IEA αναθεώρησε προς τα πάνω την πρόβλεψή της, καθώς εκτιμά πως φέτος πρόκειται να αυξηθεί η παγκόσμια ζήτηση για «μαύρο χρυσό» κατά 380.000 βαρέλια ημερησίως. Η εκτίμηση της βασίζεται βέβαια στην υπόθεση ότι η βιομηχανία και οι παραγωγοί ενέργειας θα στραφούν σε άλλα καύσιμα για να αποφύγουν το ακριβό αέριο. Η πρόσθετη ζήτηση που προκαλέσει αυτή τη στροφή είναι «συντριπτικά συγκεντρωμένη» στη Μέση Ανατολή και την Ευρώπη, ανέφερε η IEA. Την άποψή της ότι επίκειται μεγάλη αύξηση της ζήτησης για πετρέλαιο συμμερίζεται και η Goldman Sachs.

BLOOMBERG

ΑΝΑΛΥΣΗ

Σημάδια χαλάρωσης χρηματοπιστωτικών συνθηκών

Του ΓΙΟΡΓΟΥ ΜΠΑΧΤΣΕΛΙ / REUTERS

Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed) αυξάνει τα επιτόκια με τον πιο επιθετικό ρυθμό της τελευταίας γενιάς, αλλά οι χρηματοπιστωτικές συνθήκες, που πρέπει να γίνουν πιο αυστηρές για να δαμάσει τον εκτοξευόμενο πληθωρισμό, δεν είναι οι ενδεικνυόμενες. Ένα ράλι στις μετοχές των αμερικανικών ομίλων και η πτώση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων από την άνοδο των επιτοκίων, που αποφάσισε η Ομοσπονδιακή Τράπεζα τον Ιούνιο, σημαίνουν πως οι χρηματοπιστωτικές συνθήκες στην πραγματικότητα χαλαρώνουν, παρά το γεγονός ότι η οικονομία των ΗΠΑ δέχθηκε πλήγμα με συνδυ-

Παρά τις αυξήσεις επιτοκίων από τη Fed.

ασμένες αυξήσεις επιτοκίων – οι αυξήσεις ήταν της τάξεως των 150 μονάδων βάσης αθροιστικά σε εκείνη τη συνεδρίαση και την επόμενη. Οι χρηματοπιστωτικές συνθήκες φανερώνουν τη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης σε μια οικονομία. Υπαγορεύουν τα σχέδια δαπανών αλλά και αποταμίευσης και επενδύσεων των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, επομένως οι κεντρικές τράπεζες θέλουν να τα συσφίξουν για να χαλιναγωγήσουν τον πληθωρισμό, ο οποίος πλέον είναι πολύ υπέρ των επιπέδων-στόχων. Ένας ευρέως παρακολουθούμενος δείκτης χρηματοοικονομικών συνθηκών των ΗΠΑ (FCI), ο οποίος καταρτίστηκε από την Goldman Sachs και επιπρέπει το κόστος δανεισμού, τα επίπεδα των τιμών των μετοχών και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, έχει χαλαρώσει περίπου κατά 80 μονάδες βάσης από τη συνεδρίαση της Fed τον Ιούνιο. Ένας παρόμοιος

δείκτης από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα του Σικάγου, ο οποίος παρακολουθεί τις χρηματοπιστωτικές συνθήκες ανεξάρτητα από τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες, έχει γίνει αρνητικός, υποδηλώνοντας ότι οι συνθήκες είναι χαλαρές σε σχέση με αυτό που συνήθως αποτυπώνει η τρέχουσα εικόνα της οικονομίας. Στην Ευρώπη, επίσης, οι συνθήκες έχουν χαλαρώσει κατά περίπου 40 μονάδες βάσης, σύμφωνα με την Goldman Sachs.

«Πηγαίνοντας πίσω, τον Ιούνιο, πιστεύαμε ότι οι οικονομικές συνθήκες στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν σε γενικές γραμμές εκεί όπου θα έπρεπε να είναι, για να δημιουργήσουν την αναγκαία επιβράδυνση ώστε να επαναφερθούν η δραστηριότητα, η αύξηση των μισθών και ο πληθωρισμός και πάλι πίσω στον στόχο τους», δήλωσε ο Ντάν Στρουίβεν, προϊστάμενος οικονομολόγος παγκόσμιας οικονομίας της Goldman Sachs. «Η καλύτερη δυνατή υπόθεσή μας είναι ότι έχουν χαλαρώσει μάλλον πάρα πολύ». Η αλλαγή των συνθηκών οφείλεται στους φόβους ύφεσης, οι οποίοι ώθησαν τις αγορές όχι μόνο να μειώσουν τον βαθμό αύξησης των επιτοκίων, που αναμένουν από τη Fed, αλλά και να συνεκτιμήσουν περικοπές στο κόστος δανεισμού το 2023. Επιπροσθέτως, οι δηλώσεις του προέδρου της Fed, Τζερόμ Πάουελ, μετά την αύξηση των επιτοκίων τον Ιούλιο ερμηνεύθηκαν από επενδυτές ως μια στροφή προς την αυτοσυγκράτηση. Οι αγορές χρήματος, τέλος, αναμένουν τώρα ότι οι αυξήσεις στο κόστος δανεισμού από τη Fed θα σταματήσουν περίπου στο 3,6% του χρόνου τον Μάρτιο, σε σύγκριση με το +4% που αναμενόταν πριν από την αύξηση του Ιουνίου.

Νέα αύξηση επιτοκίων από τον Σεπτέμβριο σχεδιάζει η ΕΚΤ

Οι προοπτικές του πληθωρισμού στην Ευρώπη δεν βελτιώθηκαν χάρις στην αύξηση του επιτοκίου του ευρώ κατά τη συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας τον Ιούλιο, δήλωσε το μέλος του διοικητικού της συμβουλίου, Ιζάμπελ Σνάμπελ. Και αυτό φανερώνει πως η ίδια τάσσεται υπέρ μιας έτι μεγαλύτερης αύξησης επιτοκίων τον επόμενο μήνα, ανεξαρτήτως του ότι επιτείνεται ο κίνδυνος να πλήξει μια ύφεση την Ευρώπη. Αξίζει να αναφερθεί πως τον Ιούλιο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είχε αφνιδιάσει το επενδυτικό κοινό, αποφασίζοντας να προχωρήσει σε μία αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης, διότι ανησυχεί μήπως ο κλιμακούμενος πληθωρισμός εμπειδωθεί δραματικά στην ευρωπαϊκή οικονομία. Το σοβαρό στοιχείο, όμως, έγκειται στο ότι η κίνησή της αυτή, όπως αποδεικνύεται, δεν ήταν επαρκής ώστε να μεταβληθούν οι προοπτικές της δυναμικής του πληθωρισμού. Τα σχετικά τόνισε η κ. Σνάμπελ σε συνέντευξή της στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Ρόιτερς, προσθέτοντας ότι ακόμη και μια ύφεση δεν θα μπορούσε να ελέγξει τις πληθωριστικές πιέσεις.

Αναφορικά τώρα με την επόμενη συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας τον Σεπτέμβριο, μια νέα αύξηση του κόστους δανεισμού θεωρείται βεβαία. Τα στελέχη της δείχνουν να διχάζονται ως προς την κλίμακα της αύξησης και εάν θα είναι της τάξης των 25

μονάδων βάσης ή των 50 μονάδων βάσης. Ακολουθώντας τις δηλώσεις της Ιζάμπελ Σνάμπελ, αυτές δείχνουν ότι εκείνη τάσσεται υπέρ μιας μεγαλύτερης κίνησης. Από τη δική του πλευρά, ένα έτερο μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, μιλώντας στον τηλεοπτικό σταθμό της Λετονίας TV3, ο Μάρτινς Κάζακς, τόνισε πως η αύξηση επιτοκίων θα εξακολουθήσει. Ο πρόεδρος της Τραπεζής της Λετονίας επισήμανε, συγκεκριμένα, ότι «αυτή τη στιγμή διαπιστώνουμε πως ο πληθωρισμός κυμαίνεται σε ανεπιτρεπτά υψηλά επίπεδα γενικώς, ενώ ειδικά στη Λετονία έχει ξεπεράσει το 20% και, εάν δεν τον χαλιναγωγήσουμε, οι συνέπειες θα αποβούν ακόμη πιο οδυνηρές».

Η μάχη πρέπει να δοθεί με τα εργαλεία της δημοσιονομικής πολιτικής και των διαρθρωτικών αλλαγών. «Ηδη από πέρυσι τον Δεκέμβριο η νομισματική πολιτική κατέστη αυστηρότερη», διευκρίνισε. «Στην αρχές μείωσα τα προγράμματα στήριξης και τους προηγούμενους μήνες προχωρήσαμε σε σημαντική αύξηση των επιτοκίων, ενώ θα συνεχίσουμε να το πράττουμε με κύριο στόχο μας να μην επιτρέψουμε στον πληθωρισμό να ριζώσει βαθιά στην ευρωπαϊκή οικονομία». Τέλος, αναφέρεται ότι τον μήνα Ιούλιο ο δείκτης πληθωρισμού στην Ευρώπη εκτινάχθηκε στο 8,9%.

BLOOMBERG, REUTERS

Μειώσεις επιτοκίων στην Τουρκία παρά τον πληθωρισμό-ρεκόρ

Στο 13% από 14% το κόστος δανεισμού – Η είδηση προκάλεσε νέα πτώση της λίρας

Πραγματικό σοκ προκάλεσε χθες στις αγορές η Τράπεζα της Τουρκίας, μειώνοντας τα επιτόκια της τουρκικής λίρας κατά 100 μονάδες βάσης, όταν ο πληθωρισμός στη γειτονική χώρα καλπάζει με 80%, ακόμη και με τα επίσημα, συνήθως εξωραϊσμένα, στοιχεία. Σε μια συγκυρία παγκοσμίως υψηλού πληθωρισμού και με τις κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο να αυξάνουν τα επιτόκια διακινδυνεύοντας την ύφεση, η κίνηση φέρει τώρα το κόστος δανεισμού της Τουρκίας στο 13%. Η είδηση προκάλεσε αυτομάτως νέα πτώση της τουρκικής λίρας κατά περίπου 1%, με την ισοτιμία του νομίσματος να σπάζει πλέον το φράγμα των 18 λιρών προς ένα δολάριο, υποχωρώντας στις 18,14 λίρες ανά δολάριο.

Προφανής πρόθεση της κεντρικής τράπεζας είναι για μια ακόμη φορά να ενθαρρύνει τον δανεισμό, ώστε να δώσει ώθηση στην οικονομία και να επιτύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης ενόψει των βουλευτικών εκλογών του επόμενου έτους κι ενώ οι δημοσκοπήσεις φέρουν το κυβερνών κόμμα να πττάται κατά κράτος. Στη σχετική τς ανακοίνωση η Τράπεζα της Τουρκίας υπογραμμίζει πως «είναι σημαντικό οι όροι χρηματοδότησης να εξακολουθήσουν να υποστηρίζουν την οικονομία ώστε να διατηρήσει την κεκτημένη ταχύτητα η βιομηχανική παραγωγή και να συνεχιστεί η θετική τάση στην απασχόληση, εν μέσω μιας περιόδου εντεινόμενης αβεβαιότητας σε ό,τι αφορά την παγκόσμια ανάπτυξη και τους κλιμακούμενους γεωπολιτικούς κινδύνους». Μιλώντας στους Financial Times, ο Τσείχουν Ελτζίν, καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Bogazici της Κωνσταντινούπολης, σχολίασε πως «μάλлон ήρθαν εντολές άνωθεν για μείωση επιτοκίων γιατί μάλлон υπάρχουν στοιχεία που

Η ισοτιμία της τουρκικής λίρας έσπασε πλέον το φράγμα των 18 λιρών προς ένα δολάριο, υποχωρώντας στις 18,14 λίρες ανά δολάριο, ενώ ο πληθωρισμός στη γειτονική χώρα καλπάζει με 80%.

Πρόθεση της κεντρικής τράπεζας είναι για μία ακόμη φορά να ενθαρρύνει τον δανεισμό, ώστε να δώσει ώθηση στην οικονομία ενόψει των εκλογών.

κατατείνουν σε επιβράδυνση της ανάπτυξης». Ο ίδιος πιθανολογεί πως η κεντρική τράπεζα θα συνεχίσει «στην ίδια κατεύθυνση καθώς ή κακώς μέχρι τις εκλογές».

Η ανορθόδοξη πολιτική της Τράπεζας της Τουρκίας έχει πάψει να εκπλήττει, καθώς υπαγορεύεται απευθείας από τον Τούρκο πρόεδρο και στοχεύει στη διασφάλιση της δημοτικότητας του. Δεδομένου, όμως, του ιλιγγιώδους πληθωρισμού στη χώρα που υποβαθμίζει αδιάκοπα το βιοτικό επίπεδο του τουρκικού

λαού και με τα πραγματικά επιτόκια να βρίσκονται προ πολλού σε βαθύτατα αρνητικό έδαφος, δεν περίμενε κανείς πως η κεντρική τράπεζα θα μείωνε περαιτέρω το βασικό επιτόκιο από το 14%. Στο επίπεδο αυτό έχει συμπίσει το κόστος του δανεισμού η Τράπεζα της Τουρκίας μέσα στον τελευταίο χρόνο. Η αρχή έγινε τον Σεπτέμβριο του περασμένου έτους, όταν ο Σαχάπ Καβ-τσίογλου, ένθερμος οπαδός του Ταγίπ Ερντογάν και της ανορθόδοξης θεωρίας του ότι τα υψηλά επιτόκια προκαλούν πληθωρισμό, μείωσε το κόστος δανεισμού κατά 100 μ.β. στο 18% από το 19% στο οποίο το είχε αυξήσει ο προκάτοχός του και περιήλθε σε δυσμείνεια. Αναπόφευκτο συνεπακόλουθο των αλλεπάλληλων μειώσεων των επιτοκίων είναι η συνεχής διολίσθηση του τουρκικού νομίσματος. Έπειτα από ανάλογη υποχώρηση στη διάρκεια του περασμένου έτους, από την αρχή του 2022 η τουρκική λίρα

έχει χάσει πάνω από το 25% της αξίας της έναντι του δολαρίου. Όπως επισημαίνουν οικονομικοί αναλυτές, ο Τούρκος πρόεδρος ευελπιστεί προφανώς πως με τη ραγδαία υποτίμηση του νομίσματος θα αυξηθούν οι εξαγωγές της Τουρκίας, ενώ ο φθηνός δανεισμός θα οδηγήσει σε αύξηση των επενδύσεων και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Μέχρι στιγμής, πάντως, επιτυχάκει κυρίως να φτωχαίνουν οι Τούρκοι και να εξανεμίζονται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της Τουρκίας ύστερα από ατελέσφορες παρεμβάσεις της κεντρικής τράπεζας στην αγορά συναλλάγματος με σκοπό τη στήριξη του νομίσματος. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Goldman Sachs, όταν αφαιρεθούν οι υποχρεώσεις της κεντρικής τράπεζας, τότε, όχι μόνον μηδενίζονται τα διαθέσιμα της αλλά βρίσκονται στο κόκκινο με 61 δισ. δολ. χρέη προς τράπεζες.

BLOOMBERG, FINANCIAL TIMES

Ράλι επενδύσεων από τις μεγάλες οικονομίες για επεξεργαστές

Δράσεις πολλών δισ. σε Ε.Ε. και ΗΠΑ, επιθετικές εξαγορές τεχνολογίας από Κίνα

Είναι αναγκαίοι σχεδόν για τα πάντα ή τουλάχιστον για κάθε προϊόν της σύγχρονης τεχνολογίας, από τα έξυπνα κινητά μέχρι τα αυτοκίνητα και από τους υπολογιστές μέχρι τα πλυντήρια. Ο λόγος για τους επεξεργαστές, που εν μέσω της πανδημίας έλειψαν από τις βιομηχανίες ανά τον κόσμο εξαιτίας αρχικά των lockdowns και της μειωμένης ζήτησης και στη συνέχεια εξαιτίας του εμφράγματος στην εφοδιαστική αλυσίδα και της ιλιγγιώδους ζήτησης. Η έλλειψη τους οδήγησε τις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου –ΗΠΑ, Κίνα και Ε.Ε.– σε έναν αγώνα δρόμου για την απόκτηση ισχυρών εγχώριων βιομηχανίας επεξεργαστών σε μια εποχή, που όπως επισημαίνει σχετικό δημοσίευμα των Financial Times, χαρακτηρίζεται από την επιστροφή του οικονομικού εθνικισμού.

Η μεν Ε.Ε. έχει υιοθετήσει το νομοσχέδιο για τους επεξεργαστές, ένα σχέδιο αξίας 43 δισ. ευρώ, που προβλέπει επιδοτήσεις στην εγχώρια παραγωγή των στρατηγικής σημασίας τεχνολογικών εξαρτημάτων. Το εν λόγω σχέδιο βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τον περασμένο μήνα, όταν οι βιομηχανίες STMicroelectronics και GlobalFoundries ένωσαν τις δυνάμεις τους για την ανέγερση μονάδας παραγωγής επεξεργαστών στη Γαλλία, εξασφαλίζοντας παράλληλα γενναία κυβερνητική στήριξη. Τον περασμένο μήνα, άλλωστε, το αμερικανικό

Τον περασμένο μήνα οι βιομηχανίες STMicroelectronics και GlobalFoundries ένωσαν τις δυνάμεις τους για την ανέγερση μονάδας παραγωγής επεξεργαστών στη Γαλλία, εξασφαλίζοντας παράλληλα γενναία κυβερνητική στήριξη.

Η Ε.Ε. έχει υιοθετήσει σχέδιο αξίας 43 δισ. ευρώ, που προβλέπει επιδοτήσεις στην εγχώρια παραγωγή.

Κογκρέσο ψήφισε το νομοσχέδιο για τους επεξεργαστές και την επιστήμη, που προβλέπει, μεταξύ άλλων, και εγγυήσεις ύψους 52 δισ. δολ. για τη στήριξη της παραγωγής και έρευνας στον κλάδο. Σε ό,τι αφορά την Κίνα, εξακολουθεί να εξαγοράζει δυτικά τεχνολογία με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους επεξεργαστές, όπως κατέδειξε πέρυσι τέτοιες ημέρες η κινεζική Wingtech Technology, εξαγοράζοντας τη μεγαλύτερη βιομηχανία επεξεργαστών της Βρε-

τανίας, τη Newport Wafer Fab. Η εξαγορά προκάλεσε μάλιστα έντονο προβληματισμό στη Γηραιά Αλβιόνα, για το κατά πόσον είναι αναγκαία κάποια ενεργή στήριξη στον κλάδο της βρετανικής βιομηχανίας επεξεργαστών με εγγυήσεις της κυβέρνησης, νομοθεσία προστασίας από εξαγωγές ή ακόμη και ένα πρόγραμμα επενδύσεων.

Όπως επισημαίνουν οι Financial Times, η παγκόσμια βιομηχανία επεξεργαστών έχει παγιωθεί σε μια γεωπολιτική καταίγιδα που άρχισε το 2019. Τότε ο τέως πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, επικαλέστηκε ζήτημα εθνικής ασφάλειας της υπερδύναμης για να καταχωρίσει σε μαύρη λίστα τον κινεζικό κολλοσό των τηλεπικοινωνιών, τη Huawei, απαγορεύοντας ουσιαστικά σε παγκόσμιο επίπεδο κάθε

προσφορά μικροεπεξεργαστών στην εταιρεία. Και προ ημερών προκάλεσε παγκόσμια ανησυχία η Κίνα κάνοντας στρατιωτικές ασκήσεις γύρω από την Ταϊβάν, καθώς η διαφιλονικούμενη χώρα είναι έδρα της μεγαλύτερης και σημαντικότερης βιομηχανίας επεξεργαστών στον κόσμο, της TSMC, που αντιπροσωπεύει το 90% της παγκόσμιας παραγωγικής δυνατότητας επεξεργαστών. Με τις επιθετικές κινήσεις της, η Κίνα υπενθύμισε πρωτίστως ότι η παγκόσμια οικονομία εξαρτάται από έναν μικρό αριθμό βιομηχανιών επεξεργαστών, που βρίσκονται οι περισσότερες στην Ασία, με κυριότερες την TSMC και τη νοτιοκορεατική Samsung.

Σε αντίθεση με το ρεκόρ παραγγελιών που κατέγραφε καθημερινώς εν μέσω των πρώτων κυμάτων της πανδημίας, η βιομηχανία επεξεργαστών αυτή την εποχή αντιμετωπίζει δυσκολίες. Εταιρείες όπως η αμερικανική πολυεθνική Nvidia Corp αναφέρουν μείωση των κυρίως δραστηριοτήτων τους έως και κατά 40%, ενώ η Micron Technology Inc, η μεγαλύτερη παρασκευάστρια επεξεργαστών μνήμης στις ΗΠΑ, προειδοποιεί πως η ζήτηση εξανεμίζεται σε πολλούς τομείς. Μέσα στην εβδομάδα, άλλωστε, επίσημα στοιχεία της Κίνας φέρουν την παραγωγή κυκλωμάτων επεξεργαστών να έχει μειωθεί κατά 17% μέσα στον Ιούλιο, μετά την εντυπωσιακή ανάπτυξη που γνώρισε το 2021.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο κίνδυνος από την πράσινη ενεργειακή μετάβαση των ΗΠΑ

Της ΟΥΝΑΣ ΓΚΑΛΑΝΙ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η προσπάθεια των ΗΠΑ να επισπεύσουν την πράσινη ενεργειακή τους μετάβαση ενδέχεται να θέσει εκτός παιχνιδιού άλλους μεγάλους ρυπαντές. Μεγάλο τμήμα του νομοσχεδίου των 430 δισ. δολ. για την ανάσχεση του πληθωρισμού, που επικύρωσε ο πρόεδρος Μπάιντεν στα μέσα της εβδομάδας, θα προσφέρει κίνητρα στις επιχειρήσεις να διογκώσουν την παραγωγή της χώρας σε ηλιακή, αιολική και υδροηλεκτρική ενέργεια. Ωστόσο υπάρχει ο κίνδυνος αυτό τα επόμενα λίγα χρόνια να τους δώσει πολύ μεγαλύτερο έλεγχο στη διεθνή αλυσίδα, από την οποία εξαρτώνται οι φτωχότερες χώρες, και προτού τα σημαντικά οφέλη από την αύξηση των επενδύσεων και της παραγωγής καταστήσουν την πράσινη τεχνολογία περισσότερο διαθέσιμη και φθηνή διεθνώς. Ας πάρουμε μια χώρα με υψηλούς ρύπους, όπως η Ινδία. Ο στόχος της για 280 γιγαβάτ από ηλιακή ενέργεια έως το 2030 μπορεί να επιτευχθεί, διότι οι νυν φόροι των σχεδόν 2,5 ρουπιά (0,031 του δολαρίου) ανά κιλοβατώρα καθιστούν αυτή την ενεργειακή πηγή φθηνότερη από τον ντόπιο γαϊάνθακα. Ινδικές εταιρείες, όπως η Adani Green Energy, η εισηγμένη στο αμερικανικό χρηματιστήριο ReNew Energy και η έχουσα χρηματοδότηση από τα κρατικά επενδυτικά ταμεία της Σιγκαπούρης, Greenko, έχουν σπηριχθεί σε ξένους προμηθευτές και στις δυνάμεις της αγοράς για να εξασφαλίσουν τόσο μεγάλη έκπτωση.

Οι νέες φοροαπαλλαγές της Ουάσιγκτον και οι επιδοτήσεις ενδέχεται να κάνουν τους κατασκευαστικές φωτοβολταϊκών συστημάτων, αεριοστροβίλων και άλλων τέτοιων υποδομών να στρέψουν το βλέμμα τους στις ΗΠΑ, αναμένοντας πολύ υψηλότερα έσοδα. Οι επιδοτήσεις χονδρικά θα διπλασιάσουν τουλάχιστον

οκιστον το εσωτερικό ποσοστό απόδοσης, που αφορά τα έργα ηλιακής και αιολικής ενέργειας και καταλήγει σε εργολάβους και επενδυτές, όπως φαίνεται σε σχετική μελέτη της εταιρείας συμβούλων Boston Consulting Group. Σε έναν κόσμο όπου οι προμηθευτικές αλυσίδες για τα εξαρτήματα των αιολικών και ηλιακών υποδομών είναι ήδη ανελαστικές, και οι συμβάσεις έχουν κυρίως βραχυπρόθεσμο και όχι μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, είναι λογικό πως και οι προμηθευτές θέλουν να κερδίσουν επίσης. Εάν οι ινδικές εταιρείες κληθούν σήμερα να ανταγωνιστούν έναντι τιμών προσαρμοσμένων στις αμερικανικές φοροαπαλλαγές, τότε οι φόροι ηλιακής ενέργειας στη χώρα θα εκτιναχθούν στις σχεδόν 3,5 ρουπίες, όπως τόνισε στέλεχος του κλάδου στο Reuters – και αυτά τα επίπεδα κάνουν το κόστος παραγωγής ενέργειας από εγκαύριο γαϊάνθακα ανταγωνιστικό και πάλι.

Η Ινδία αποπειράται να ενεργοποιήσει την παραγωγική ικανότητα των δικών της εργοστασίων για την κατασκευή φωτοβολταϊκών συστημάτων, επιβάλλοντας δασμούς σε εισαγωγές, που κυρίως προέρχονται από την Κίνα, και προσφέροντας κίνητρα πενταετίας. Αλλά αυτή η προσπάθειά της ωχρία έναντι του ευρύτερου προγράμματος των ΗΠΑ με διάρκεια δεκαετίας. Η τεχνονογσία της καθαρής ενεργειακής τεχνολογίας εντοπίζεται κυρίως σε Κίνα, Ευρώπη και ΗΠΑ, αλλά παρατηρείται μικρή κινητοποίηση για τη μεταφορά της αλλού. Τέλος, οι πλούσιες χώρες εξακολουθούν να απέχουν από το να υλοποιήσουν τη δέσμευσή τους για μεταβίβαση κονδυλίων 100 δισ. δολαρίων τον χρόνο για να συνδράμουν τις φτωχότερες χώρες προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης.

Οι επενδυτές των startups προτίμησαν το 2021 τις εταιρείες fintech

Εντονο παρέμεινε το επενδυτικό ενδιαφέρον για τον κλάδο του fintech, αλλά και για αυτόν της παροχής υπηρεσιών γύρω από την εκπαίδευση (edtech), κατά την περυσινή χρονιά. Η προτίμηση των επενδυτών για τεχνολογίες που παρέχουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (fintech) συνεχίζεται και φέτος, παρά την αβεβαιότητα που προκαλεί στην αγορά ο πληθωρισμός, αλλά και η μειωμένη ρευστότητα σε επενδύσεις υψηλού ρίσκου.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα που διεξήγαγε η Endeavor Greece με τίτλο «2021 Greek-Tech Ecosystem Insights & Predictions for 2022», από το περίπου 1 δισ. δολ που άντλησαν οι ελληνικές νεοφυείς εταιρείες το 2021, το 55% κατευθύνθηκε σε εταιρείες fintech (παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μέσω της τεχνολογίας). Ειδικότερα, όσες δραστηριοποιούνται στους τομείς των πληρωμών, των τραπεζικών υπηρεσιών, αλλά και των ασφαλιστικών λύσεων, το 2021 βρέθηκαν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των επενδυτών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Viva Wallet, που άντλησε πέρυσι 80 εκατ. δολ. και στη συνέχεια έγινε η πρώτη unicorn εταιρεία (με κεφαλαιοποίηση άνω του 1 δισ. δολ.), μέσα από το deal με την JP Morgan. Μεγάλη χρηματοδότηση άντλησε η Storfund (410 εκατ. δολ.), ενώ χρηματοδότηση κοντά στα 24 εκατ. δολ. άντλησε και η Plum. Σύμφωνα με την έρευνα της Endeavor Greece, εταιρείες που δραστηριοποιούνται

σε κλάδους όπως το real estate (proptech) ή σε κλάδους που αφορούν εναλλακτικούς τρόπους απόκτησης αυτοκινήτου, απορρόφησαν το 25% των κεφαλαίων που αντλήθηκαν συνολικά κατά την περυσινή χρονιά. Πέρυσι ξεχώρισε η εταιρεία εκμετάλλευσης ακινήτων Blueground που «σήκωσε» 180 εκατ. δολ., ενώ μέσα στο 2022 νέα εγχειρήματα κινούν το ενδιαφέρον ακόμη μεγάλων ονομάτων του επιχειρηματικού χώρου. Τέτοια είναι η περίπτωση της ελληνικής Protio του Αντώνη Φιοράκη, η οποία απευθύνεται σε ιδιοκτήτες που ενδιαφέρονται να πουλήσουν το ακίνητό τους και σε επενδυτές - αγοραστές που ενδιαφέρονται για τη μακροχρόνια εκμετάλλευσή του, μέσω της εκμίσθωσης. Η εταιρεία προσφάτως σήκωσε 2 εκατ. ευρώ, εξασφαλίζοντας κεφάλαια, μεταξύ άλλων, από τον angel investor και ιδρυτή της Google Maps, Λαρς Ράσμουσεν. Τέλος, εταιρείες που έχουν εφεύρει εργαλεία για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διευκόλυνση της παροχής υπηρεσιών στον χώρο της εκπαίδευσης, απορρόφησαν το 8% του συνόλου των κεφαλαίων το 2021. Ανάμεσα σε αυτές η LearnWorlds (άντλησε 32 εκατ. δολ.), η οποία είδε τα μεγέθη της να αυξάνονται μέσα στην πανδημία, αλλά και η Schoox, που μέσα από την πλατφόρμα της δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αναθέσουν online μαθήματα στους υπαλλήλους τους, ενισχύοντας τις δεξιότητές τους.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

Πρώτα σημάδια κάμψης στην αγορά κατοικίας

Μείωση αγοραπωλησιών στην Αττική το α΄ δμννο, με εξαίρεση το κέντρο της Αθήνας λόγω ζήτησης από ξένους επενδυτές

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Η **αγοραστική** ζήτηση από το εξωτερικό «διέσωσε» την αγορά κατοικίας στο κέντρο της Αθήνας και σε νησιά (Κυκλάδες και Αργοσαρωνικός) κατά τη διάρκεια του φετινού πρώτου εξαμήνου. Αντιθέτως, σε όλες τις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής, όπου η ζήτηση προέρχεται κυρίως από Έλληνες αγοραστές, παρατηρείται σημαντική πτώση των συναλλαγών, δείγμα της αρνητικής ψυχολογίας που έχει διαμορφωθεί στην αγορά λόγω του κύματος της ακρίβειας, του κόστους της ενέργειας και των καυσίμων, αλλά και του κύκλου ανόδου των επιτοκίων που μόλις ξεκίνησε.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται ξεκάθαρα στα στοιχεία των αγοραπωλησιών από το Μητρώο Αξιών Μεταβιβάσεων Ακινήτων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων για το πρώτο εξάμηνο του 2022, που συνέλεξε και επεξεργάστηκε το μεσιτικό γραφείο RE/MAX Estate (μέλος του δικτύου της RE/MAX Ελλάς).

Με βάση την έρευνα, κατά το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους, σε Αττική, Αργοσαρωνικό και Κυκλάδες καταγράφεται συνολική πτώση των αγοραπωλησιών κατοικιών της τάξεως του 12%, ενώ μείωση κατά 13% κατέγραψε και η μέση επιφάνεια των ακινήτων που μεταβιβάστηκαν σε σχέση με το περυσινό πρώτο εξάμηνο. Αντιστοίχως, η αξία των ακινήτων που μεταβιβάστηκαν ήταν χαμηλότερη κατά 6%. Ασφαλώς μεταξύ των επιμέρους περιοχών παρατηρούνται σημαντικές διακυμάνσεις, ωστόσο η γενική τάση ήταν πτωτική, με εξαίρεση το κέντρο της Αθήνας και τα νησιά των Κυκλάδων και του Αργοσαρωνικού, όπου το αγοραστικό ενδιαφέρον εμφανίζεται υψηλότερο από πέρυσι.

Εξαιρώντας τα νησιά, που αποτελούν μια διαφορετική αγορά, στην Αττική, το κέντρο της Αθήνας εμφανίζεται ως η περιοχή που «διασώθηκε» κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο, επιβεβαιώνοντας το γεγονός ότι εξελίσσεται σε βασικό προορισμό ξένων επενδυτών οι οποίοι ενδιαφέρονται για ακίνητα που να μπορούν να εκμεταλλευτούν μέσω βραχυρόνων μισθώσεων ή στο πλαίσιο της απόκτησης άδειας παραμονής μέσω του σχετικού προγράμματος «χρυσή βίζα». Στο πλαίσιο αυτό, ο

Η πορεία των αγοραπωλησιών κατοικιών κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο

	Αριθμός αγοραπωλησιών κατοικιών	Μεταβολή αριθμού αγοραπωλησιών	Όγκος πωλήσεων (τζίρος)	Επιφάνεια (τ.μ.)
Δήμος Αθηναίων	1.514	6%	24%	9%
Νότια προάστια	702	-9%	-7%	-7%
Βόρεια προάστια	473	-22%	-11%	-23%
Δυτικά προάστια	217	-19%	-6%	-18%
Ανατολική Αττική	279	-30%	-41%	-35%
Δυτική Αττική	61	-10%	-21%	-4%
Πειραιάς	139	-33%	-39%	-55%
Προάστια Πειραιά	164	-28%	-8%	-28%
Νησιά Αργοσαρωνικού	97	14%	9%	13%
Κυκλάδες	202	33%	44%	40%
ΣΥΝΟΛΟ	3.848	-12%	-6%	-13%

ΠΗΓΗ: RE/MAX Estate

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι υψηλές τιμές των κατοικιών, η ακρίβεια και η αύξηση του κόστους δανεισμού έχουν περιορίσει το αγοραστικό ενδιαφέρον.

αριθμός των αγοραπωλησιών αυξήθηκε κατά 6%, η αξία των ακινήτων που πωλήθηκαν ενισχύθηκε κατά 24% και η επιφάνεια κατέγραψε αύξηση κατά 9%. Κατά το φετινό εξάμηνο φαίνεται πως έχει ολοκληρωθεί η επιστροφή των ξέ-

νων επενδυτών, μετά μια διετία απουσίας εξαιτίας της υγειονομικής κρίσης. Η εξέλιξη αυτή αποτυπώνεται και στα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ). Με βάση αυτά, κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο οι εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό για την αγορά ακινήτων στην Ελλάδα σημείωσαν αύξηση κατά 74,8%, σε 374 εκατ. ευρώ. Αντιστοίχως, σε πρόσφατη έρευνα που επιμελήθηκε για λογαριασμό της «Κ» το Spitogatos Insights του ομώνυμου δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών, από τις 10 χώρες με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την ελληνική αγορά, οι πέντε, δηλαδή το 50%, εστιάζουν σε ακίνητα στο κέντρο

της Αθήνας. Ετσι, κατά τη διάρκεια του φετινού πρώτου εξαμήνου, επενδυτές από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Ρουμανία, την Ολλανδία, την Αυστραλία και την Κύπρο ανέδειξαν το κέντρο της ελληνικής πρωτεύουσας ως τον υπ' αριθμό ένα προορισμό τους στο πλαίσιο της αναζήτησης αγοράς κατοικίας.

Νότια και βόρεια προάστια

Στα νότια προάστια, το σύνολο των αγοραπωλησιών μειώθηκε κατά 9%, αλλά στις περιοχές του Αγίου Δημητρίου και της Δάφνης - Υμηττού η πτώση άγγιξε το 47% και το 44%, αντιστοίχως. Πτώση των συναλλαγών κατά 32% σημειώθηκε

και στου Ζωγράφου. Αντιθέτως, στον Αλιμο παρατηρήθηκε αύξηση των αγοραπωλησιών κατά 28%, στο Μοσχάτο και στον Ταύρο κατά 17%, ενώ στη Γλυφάδα και στη Νέα Σμύρνη οι συναλλαγές ενισχύθηκαν κατά 8% σε ετήσια βάση.

Μεγαλύτερη ήταν η πτώση των αγοραπωλησιών στα βόρεια προάστια, καθώς υποχώρησαν κατά 22% σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο του 2021, ενώ κάμψη κατά 11% σημείωσε ο τζίρος και κατά 23% η επιφάνεια των ακινήτων που αποκτήθηκαν φέτος σε σχέση με πέρυσι. Τη μεγαλύτερη μείωση κατέγραψαν οι αγοραπωλησίες στα Βριλήσσια με 73%, ενώ ακολουθεί με 44% η περιοχή του Παπάγου - Χολαργού και με 43% η περιοχή της Αγίας Παρασκευής. Αντιθέτως, στην Πεντέλη οι συναλλαγές έχουν αυξηθεί φέτος κατά 38%, ενώ στην Πεύκη - Λυκόβρυση η άνοδος αγγίζει το 24%. Σε γενικές γραμμές οι αγοραστές κατοικιών στα βόρεια προάστια δείχνουν προτίμηση σε σπίτια περίπου 100 τ.μ. και έτους κατασκευής κοντά το 1986.

Μεταξύ άλλων, θα πρέπει να σημειωθεί και ότι προς το τέλος του πρώτου εξαμήνου δεν πραγματοποιήθηκαν αρκετές πράξεις λόγω απεργίας των συμβολαιογράφων, ενώ αντιστοίχως στο τέλος του 2021 υπήρξαν τοπικά γραφειοκρατικά προβλήματα και καθυστερήσεις στις μεταγραφές συμβολαίων, με αποτέλεσμα αρκετές πωλήσεις που ήταν αρχικά δρομολογημένες για το 2021 να ολοκληρωθούν τελικά κατά τις πρώτες εβδομάδες του 2022. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό

των φετινών πράξεων έγκειται στο ότι σε πολλές περιοχές που παρατηρείται αύξηση της μέσης τιμής/τ.μ. σε σχέση με πέρυσι, αυτό δεν οφείλεται σε κάποια άνοδο των τιμών πώλησης, αλλά στην αύξηση των αντικειμενικών αξιών που μεσολάβησε και είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των δηλούμενων αξιών πώλησης. Όσον αφορά τη μέση ηλικία, στις περισσότερες περιοχές κινείται μεταξύ 35-45 ετών. Τα παραπάνω δεδομένα καταδεικνύουν αυτό που είχαν εκτιμήσει αρκετοί φορείς του κλάδου τους προηγούμενους μήνες, ότι δηλαδή η ζήτηση θα εμφανίσει τάσεις υποχώρησης λόγω της διαμόρφωσης αρνητικών συνθηκών στην αγορά. Οι υψηλές τιμές των κατοικιών, η διατήρηση της δυσκολίας πρόσβασης σε τραπεζική χρηματοδότηση, το κύμα της ακρίβειας, η ενεργειακή κρίση και η αύξηση του κόστους δανεισμού έχουν πλέον περιορίσει το αγοραστικό ενδιαφέρον, ωθώντας μεγάλη μερίδα υποψήφιων αγοραστών σε αναβολή ή και ακύρωση των σχετικών κινήσεων τους. Σε πρόσφατη ανάλυσή της, η Alpha Bank ανέφερε ότι «η σταδιακή στροφή της νομιμοτατικής πολιτικής προς μια συσταλτική κατεύθυνση μέσω αύξησης των επιτοκίων ενδέχεται να επιβραδύνει την ανοδική τάση που παρατηρείται στις τιμές των κατοικιών το επόμενο διάστημα».

Αρνητική ψυχολογία

Ανασταλτικός παράγοντας είναι πλέον και οι ίδιες οι τιμές. Με βάση την ανάλυση των στοιχείων που προκύπτουν από τους δείκτες τιμών ακινήτων που επιμελείται η ΤτΕ, από το πρώτο τρίμηνο του 2018, όταν δηλαδή ξεκίνησε η ανάκαμψη των τιμών, και μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2022, οι τιμές πώλησης στο Λεκανοπέδιο της Αττικής καταγράφουν ράλι της τάξεως του 40%. Μάλιστα, σε ορισμένες περιοχές υψηλής ζήτησης, όπως τα νότια προάστια και το κέντρο της Αθήνας (π.χ. εμπορικό τρίγωνο, Κουκάκι), οι αυξήσεις ξεπερνούν το 50%. Με βάση όμως τα στοιχεία από τις συναλλαγές, φαίνεται πως στην αγορά κατοικίας επικρατεί πλέον αρνητική ψυχολογία, η οποία έχει πλῆξει τη ζήτηση, με αποτέλεσμα να προβλέπεται, σε πρώτη φάση, τουλάχιστον μια επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των τιμών κατά τους επόμενους μήνες.

Μπαράζ επενδύσεων σε γραφεία και καταστήματα υψηλών προδιαγραφών

Ισχυρό επενδυτικό ενδιαφέρον προσελκύουν τα υψηλών προδιαγραφών βιοκλιματικά γραφεία, σύμφωνα με την έρευνα πρώτου τριμήνου της συμβουλευτικής εταιρείας ακινήτων Δανός - BNB Paribas Real Estate για την αγορά επαγγελματικών ακινήτων. Ειδικότερα, τα ενοίκια και η ζήτηση για πρώτης κατηγορίας γραφειακούς χώρους με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά ακολούθησαν την ανιούσα, με τις εταιρείες επένδυσης σε ακίνητη περιουσία (ΑΕΕΑΠ) και τους ξένους επενδυτές να επιδίδονται σε μπαράζ επενδύσεων. Πράγματι, κατά τους τελευταίους 18 μήνες έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές συναλλαγές στην αγορά γραφείων, όπως η απόκτηση τον Φεβρουάριο του 2021 από την κοινοπραξία Brook Lane - Noval Property του ομίλου Βιοχάλκο, έναντι 28,5 εκατ. ευρώ, του οικοπέδου (πρώην Kodak) 17 στρεμμάτων επί των οδών Χειμάρρας 10-12 και Λεωφ. Αμαρουσίου - Χαλανδρίου στο Μαρούσι. Το κοινοπρακτικό σχήμα, μέσω της εταιρείας Grid, ξεκίνησε τον Ιούλιο τις εργασίες ανάπτυξης του βιοκλιματικού συγκροτήματος γραφείων, που θα έχει μεικτή δομημένη επιφάνεια άνω των 50.000 τ.μ. Μια ακόμη από τις μεγάλες επενδύσεις

Ανοδικά τα ενοίκια και η ζήτηση για γραφεία με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά.

της φετινής χρονιάς περιλαμβάνει την απόκτηση από την Prodea, έναντι 35 εκατ. ευρώ, του κτιρίου γραφείων που ανήκε στην L.P. Ellinas. Επίσης, στο Μαρούσι η Trastor αγόρασε κτίριο γραφείων 16.790 τ.μ. προς περίπου 27 εκατ. ευρώ.

Στην εποχή μετά την πανδημία, σύμφωνα με την εταιρεία, οι χώροι γραφείων παραμένουν σημαντικοί για τις επιχειρήσεις, αλλά ταυτόχρονα οι χρήστες απαιτούν υψηλότερες προδιαγραφές, με αποτέλεσμα η ζήτηση για πρώτης κατηγορίας ακίνητα να παραμένει υψηλή. Ωστόσο, η προσφορά παραμένει χαμηλότερη της ζήτησης—που καλύπτεται μόνο μερικώς μέσω των δρομολογούμενων νέων επενδύσεων—, με την αθηναϊκή αγορά γραφείων να παρουσιάζει υψηλότερα περιθώρια κέρδους και αποδόσεις σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές αγορές, όπως ανα-

Η **αθηναϊκή** αγορά γραφείων παρουσιάζει υψηλότερα περιθώρια κέρδους και αποδόσεις σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές αγορές, αναφέρει η έρευνα της Δανός - BNB Paribas Real Estate.

φέρει η Δανός - BNB Paribas.

Οι αποδόσεις και οι μισθωτικές αξίες των γραφείων εμφάνισαν καλύτερες επιδόσεις κατά το πρώτο τρίμηνο της χρονιάς, σε σύγκριση

με το 2021. Οι πρώτες κυμαίνονται από 6% έως 6,5% για πρώτης κατηγορίας χώρους, ενώ τα ενοίκια τοποθετούνται σε περίπου 26 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο από 12,5

ευρώ το 2015. Όσον αφορά τον άλλο κλάδο επαγγελματικών χώρων, τα καταστήματα προσελκύουν ζήτηση—κυρίως όσα διαθέτουν υψηλής ποιότητας προδιαγραφές

ή βρίσκονται σε εμπορικά κέντρα. Σύμφωνα με τα στοιχεία α΄ τριμήνου της συμβουλευτικής εταιρείας ακινήτων, τα ζητούμενα ενοίκια παραμένουν σταθερά, ενώ ο αριθμός των κενών καταστημάτων έχει μειωθεί στις πρώτης κατηγορίας περιοχές. Παρά τις επιπτώσεις λόγω του πολέμου και του υψηλού πληθωρισμού, η εισοδος στην ελληνική αγορά νέων παικτών ή η επιστροφή παλιών, όπως η αλυσίδα σουπερ μάρκετ Carrefour, οι πολωνικοί όμιλοι λιανικής Pepco, LPP - Sinsay και η τουρκική Vakkο (είδη ένδυσης -υπόδησης) τροφοδοτούν τη ζήτηση για χώρους καταστημάτων. Τα ενοίκια κυμαίνονται από 180 έως 265 ευρώ ανά τ.μ. στην οδό Ερμού, από 50 έως 90 ευρώ στο Κολωνάκι, από 70 έως 130 ευρώ στη Γλυφάδα και από 80 έως 100 ευρώ ανά τ.μ. στην Κηφισιά. Στις δευτερεύουσες εμπορικές συνοικίες, κατά μέσο όρο τα μισθώματα ανέρχονται σε 22 ευρώ από 17 ευρώ ανά τ.μ. το 2015. Οι αποδόσεις στις υψηλής ζήτησης εμπορικές αρτηρίες παραμένουν σταθερές, με τις χαμηλότερες, της τάξεως του 5,5% (σημ.: η πορεία των αποδόσεων είναι αντιστρόφως ανάλογη της ζήτησης), να συναντώνται στην οδό Ερμού.

«Το “Matrix” είναι μια υπέροχη εικονογράφηση του Πλατωνικού Σηπλαιού, του σκεπτικισμού του Ντεκάρτ, ίσως και του ιδεαλισμού του Μπέρκλεϊ. Τι πιο ωραίο για έναν φιλόσοφο!», λέει ο Ντέιβιντ Τσάλμερς.

Τι είναι πραγματικότητα;

Ο φιλόσοφος Ντέιβιντ Τσάλμερς μιλάει στην «Κ» για τις προεκτάσεις της εμπύθισής μας στους εικονικούς κόσμους

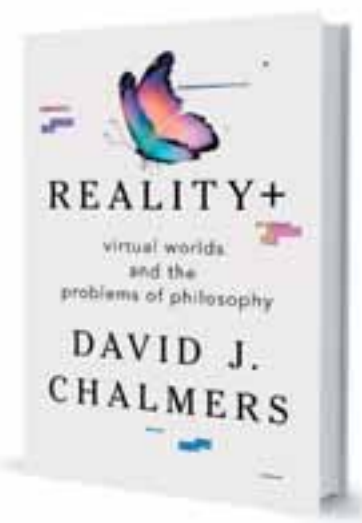
Συνέντευξη στον
ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Ο Ντέιβιντ Τσάλμερς συγκαταλέγεται ανάμεσα στους πιο διάσημους φιλοσόφους της εποχής μας. Δι-δόσκει φιλοσοφία και νευροεπιστήμη στο New York University και είναι κυρίως γνωστός για τη διατύπωση του «δύσκολου προβλήματος της συνείδησης».

Ερευνώντας τις λειτουργίες της συνείδησης, ο Τσάλμερς αναρωτιέται πώς είναι δυνατόν κάποιες φυσικές διαδικασίες του εγκεφάλου μας να παράγουν τις υποκειμενικές μας εμπειρίες. Η απάντηση είναι πράγματι πολύ δύσκολο να δοθεί.

Στο καινούργιο του βιβλίο ωστόσο, «Reality+, Virtual worlds and the problems of philosophy» («Πραγματικότητα+, Εικονικοί κόσμοι και τα προβλήματα της φιλοσοφίας», εκδ. Allen Lane), ο Τσάλμερς πηγαίνει τη συζήτηση ένα βήμα παραπέρα και θέτει ένα ακόμη πιο προκλητικό ερώτημα: αλήθεια, πώς ξέρετε ότι δεν ζείτε ήδη σε κάποιο είδους εικονικό κόσμο, όπως το metaverse;

«Δεν ξέρω για εσάς», μου λέει ο Αυστραλός στοχαστής, «αλλά όσες ώρες περνάω τριγυρνώντας στον φυσικό κόσμο, άλλες τόσες περνάω και μπροστά απ’ τον υπολογιστή μου. Το πιο κοιντό που έχουμε σήμερα σε εικονικό διαδικτυακό κόσμο είναι το Second Life. Όταν μιλάμε όμως για το metaverse, νομίζω ότι η μεγάλη αλλαγή είναι η εμπύθιση, το γεγονός ότι σύντομα θα μπορούμε να βυθιζόμαστε στους εικονικούς κόσμους, που θα τους βιώνουμε σε τρεις διαστάσεις. Προς τα εκεί θέλει να πάει το Facebook, γι’ αυτό και μετονομάστηκε σε Meta. Θέ-

Το νέο βιβλίο του Ντέιβιντ Τσάλμερς «Πραγματικότητα+, Εικονικοί κόσμοι και τα προβλήματα της φιλοσοφίας», εκδ. Allen Lane.

Η μεγάλη αλλαγή είναι η εμπύθιση, το γεγονός ότι σύντομα θα μπορούμε να βυθιζόμαστε στους εικονικούς κόσμους, που θα τους βιώνουμε σε τρεις διαστάσεις.

λουν ξεκάθαρα να πάρουν αυτό το ψηφιακό περιβάλλον και να το κάνουν εμπυθιστικό, έτσι ώστε να αντιδρούμε σ’ αυτό με τον τρόπο που αντιδρούμε και στον φυσικό κόσμο». — **Πώς επιλέξατε να ασχοληθείτε με την εικονική πραγματικότητα; Δεν είναι συννηθισμένο να βλέπετε φιλοσόφους να ασχολούνται με τέτοια πράγματα.**

— Το ενδιαφέρον μου ξεκινά-

Ο Αυστραλός στοχαστής Ντέιβιντ Τσάλμερς διδάσκει φιλοσοφία και νευροεπιστήμη στο New York University.

σε από πολύ νωρίς. Όταν ήμουν πολύ μικρός μου άρεσαν τα video games και ιδίως τα παιχνίδια περιπέτειας που λάμβαναν χώρα σε εικονικούς κόσμους. Το πρώτο τέτοιο παιχνίδι ήταν μια περιπέτεια με κείμενο. Το «Colossal Cave Adventure», για το οποίο γράφω και στο βιβλίο, ήταν ένας κειμενικός κόσμος. Βασικά, σου έδινε τη δυνατότητα να εξερευνήσεις έναν κόσμο που είχε πα-

ραχθεί από υπολογιστή. Δεν είχε γραφικά, πόσο μάλλον «εμπειρία εμπύθισης». Στη συνέχεια όμως τα παιχνίδια βελτιώθηκαν, ήρθε το «Space Invaders», το «Pacman». Όλα αυτά ήταν διδραστικοί εικονικοί κόσμοι. Και τελικά ήρθαν τα παιχνίδια πολλών πλάν πακτών, όπως το «World of Warcraft». Εμφανίστηκε το «Fortnite», το «Minecraft» και το «Second Life». Παράλληλα, μυή-

θηκα στους εικονικούς κόσμους από την επιστημονική φαντασία. Διάβασα πολλά σχετικά βιβλία, αλλά βέβαια το πιο κλασικό έργο είναι το «The Matrix», το οποίο κυκλοφόρησε το 1999. Το «Matrix» είναι μια υπέροχη εικονογράφηση του Πλατωνικού Σηπλαιού, του σκεπτικισμού του Ντεκάρτ, ίσως και του ιδεαλισμού του Μπέρκλεϊ. Τι πιο ωραίο για έναν φιλόσοφο! Όταν βγήκε η ταινία κλήθηκα να γράψω κάτι για αυτήν στη διαφημιστική της ιστοσελίδα. Οσο περισσότερο το σκεφτόμουν, τόσο συνειδητοποιούσα ότι το Matrix είναι μια μορφή πραγματικότητας. Κι έτσι έγραψα ένα άρθρο με τίτλο «Το Matrix έχει μεταφυσική», στο οποίο υποστήριξα ότι η ταινία εικονογραφεί μια νέα μεταφυσική για την ψηφιακή εποχή, όπου

Η εικονική πραγματικότητα μπορεί να είναι μια μορφή αυθεντικής πραγματικότητας – μπορείς να διάγεις βίο πλήρους νοήματος σ’ έναν εικονικό κόσμο.

ο κόσμος είναι φτιαγμένος από πληροφορίες. Όταν τελικά παγίωσα την ιδέα, είδα ότι όλα συνδεόνταν. Μπορείς να σκεφτείς τον θεό υπό αυτό το πρίσμα. Την συνείδηση. Το νόημα της ζωής. Αποφάσισα λοιπόν να γράψω ένα βιβλίο στο οποίο θα καλύπτω πολλά από τα παραδοσιακά προβλήματα της φιλοσοφίας, μέσα από τον φακό της τεχνολογίας.

— Στο βιβλίο καταλήγετε ότι

μπορεί όντως να ζούμε σε μια εικονική πραγματικότητα. Δε μπορούμε να το αποκλείσουμε τουλάχιστον.

— Το βιβλίο είναι μια φιλοσοφική διερεύνηση του εικονικού κόσμου και της εικονικής πραγματικότητας, δηλαδή των τεχνητών κόσμων που έχουν δημιουργηθεί από υπολογιστές. Προσωπικά, το αντιλαμβάνομαι σαν μια άσκηση τεχνοφιλοσοφίας. Η τεχνοφιλοσοφία είναι ο φιλοσοφικός στοχασμός της τεχνολογίας, αλλά και η χρήση της τεχνολογίας προκειμένου να φωτιστούν τα παραδοσιακά φιλοσοφικά ερωτήματα. Απ’ τη μια πλευρά θέλω να στοχαστώ πάνω στην επερχόμενη τεχνολογία της εικονικής πραγματικότητας, στα γυαλιά VR και AR, στο metaverse και σ’ όλα αυτά που έρχονται. Παράλληλα, θέλω να υποστηρίξω ότι η εικονική πραγματικότητα μπορεί να είναι μια μορφή αυθεντικής πραγματικότητας, κι ότι αυτά που συμβαίνουν στους εικονικούς κόσμους είναι πραγματικά κι ότι μπορείς να διάγεις έναν βίο πλήρους νοήματος σ’ έναν εικονικό κόσμο.

Θέλω επίσης να σκεφτώ μερικά παραδοσιακά σκεπτικιστικά ερωτήματα μέσα απ’ το πρίσμα της εικονικής πραγματικότητας, όπως το: τι είναι η πραγματικότητα; Τι είδους γνώση μπορούμε να έχουμε για την πραγματικότητα; Μήπως η πραγματικότητα που γνωρίζουμε είναι μειωμένης αξίας; Αυτό το σενάριο το είχε εξετάσει ο Πλάτωνας. Βλέπουμε απλά σκιάς στον τοίχο του σπηλαιού. Στην ουσία, βλέπουμε μόνο μια σκιά της πραγματικότητας, κι όχι την πραγματικότητα καθ’ εαυτή».

• Συνέχεια στη σελίδα 3

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

21.8 - 27.8.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Σαν κάτι ρετρό» στο Τεχνόπολις Πάφου

Η Μήδεια Καλού και η Δήμητρα Χριστοφώρου παρουσιάζουν στον κήπο του Τεχνόπολις 20 στην Πάφο αγαπημένα τους ελληνικά τραγούδια διαφορετικών στυλ, που άντεξαν και εξελίχθηκαν μέσα στον χρόνο, μεταμορφώθηκαν και αγαπήθηκαν ξανά. Στόχος των δύο κοριτσιών είναι πειραματιστούν με αυτά και να τα ερμηνεύσουν με τις δικές τους επιρροές και βιώματα. Τεχνόπολις 20, Λεωφ. Νικολάου Νικολαΐδη 18, Πάφος. Κυριακή 21 Αυγούστου, ώρα 7:30 μ.μ. Κρατήσεις και πληροφορίες: 70002420 | www.techropolis20.com.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Χώρα - Ιωάννης Κισσονέργης

Η έκθεση έρχεται να διανθίσει την 33χρονη πολιτιστική δράση του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου, εκπληρώνοντας ταυτόχρονα και έναν από τους πρωταρχικούς στόχους του: να προβάλλει τη μοναδικότητα της σύγχρονης ιστορίας της πρωτεύουσας. Η Χώρα, Λευκωσία όπως ήταν πριν από 100 και πλέον χρόνια, αποκαλύπτεται στο κοινό μέσα από τον ιδιάζοντα χρωστήρα του γενάρχη -θα τολούσαμε να χαρακτηρίσουμε- της κυπρι-

ακής τοπιογραφίας, του Ιωάννη Κισσονέργη. Πρόκειται για έναν φόρο τιμής στον Λευκωσιότη Κισσονέργη, τον άνθρωπο που άφησε ανεξίτηλο το στίγμα του στην πόλη με τον δικό του τρόπο. Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας, Αίθουσα Προσωρινών Εκθέσεων, Ιπποκράτους 15-17, Λευκωσία. Ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Κυριακή, 10:00 π.μ. - 4:30 μ.μ. η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Οκτωβρίου 2022.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Κατασκευή κυπριακής παραδοσιακής φλογέρας

Πραγματοποιείται στο χωριό Γαλάτα στο Καφεστιατόριο «Πλατεία Γαλάτας» βιωματικό εργαστήριο κατασκευής κυπριακής παραδοσιακής φλογέρας. Η συμμετοχή είναι δωρεάν και επιχορηγείται από το υφυπουργείο Τουρισμού. Το εργαστήριο διοργανώνεται από τον επαγγελματία του είδους, Χαράλαμπο Χαράλαμπους, ο οποίος για σαράντα χρόνια καταπίνειται με την κατασκευή του και με τη διάδοση του γλυκόλαλου ήχου του μέσω της συμμετοχής του σε μουσικές εκδηλώσεις, ως μέλος μουσικών σχημάτων και χορευτικών συγκροτημάτων. Παράλληλα διδάσκει σε σχολεία τη διαθεματική ενότητα: «Το παιδί/παιδιά/ο παιδία/οι παιδίες» στην μουσική παράδοση της Κύπρου». Το εργαστήριο θα διεξαχθεί την Τετάρτη, 24 Αυγούστου και ξανά το Σάββατο 15 Οκτωβρίου. Μάθετε περισσότερα για τα βιωματικά εργαστήρια στον ιστότοπο <https://heartlandoflegends.com/ergastiria>.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Εκθεση σύγχρονης τέχνης «Island»

Με στόχο τη στήριξη της καλλιτεχνικής κοινότητας της Κύπρου, το ξενοδοχείο Almyra σε συνεργασία με την isnotgallery, φιλοξενεί την ομαδική έκθεση σύγχρονης τέχνης «Island», από τις 23 Ιουλίου μέχρι και τις 31 Αυγούστου 2022. Η isnotgallery διοργανώνει, επιμελείται και παρουσιάζει τα έργα 18 σύγχρονων καλλιτεχνών, με φωτογραφικές και εικαστικές εγκαταστάσεις, ζωγραφικά έργα, γλυπτά και σύγχρονα κεραμικά. Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες (Kris Betta, Σπύρος Αγαθού, Άντρος Ευσταθίου, Ελίνα Θεοδότου, Μάριος Θεοφιλίδης, Γιάννος Ιωάννου, Ελένη Κινδύνη, Μαριέλλα Μπιλίτσα, Βρασίδας Νεοφύτου, Χαρούλα Νικολαΐδου, Θέκλα Παπαδοπούλου, Έλενα Παρούνη, Δέσποινα Πετρίδου, Αντρέας Σκουφάρης, Βάνια Σεργίου - Σουρουλλά, Κωνσταντίνος Στεφάνου, Πανίκος Τεμπριώτης και Αντώνης Τζιαριδής) αναλαμβάνουν να μεταμορφώσουν με τις δημιουργίες τους, τους κοινόχρηστους χώρους του ξενοδοχείου, διεκδικώντας ένα προσωπικό χώρο έκφρασης. Επιμέλεια Έκθεσης: Άντρος Ευσταθίου. Almyra Hotel, Κάτω Πάφος. Διάρκεια έως 31 Αυγούστου.

ΕΚΘΕΣΗ

Synergy: Τέχνη στη μόδα στη Λεβέντειο Πινακοθήκη

Η έκθεση SYNERGY: Τέχνη στη Μόδα προκαλεί και προσκαλεί τον επισκέπτη να γνωρίσει έργα των συλλογών της Λεβεντειού Πινακοθήκης και να αναγνωρίσει το γεγονός ότι αυτά τα έργα έγιναν πηγή έμπνευσης για τη διακεκριμένη κύπρια σχεδιάστρια μόδας Κίκα Ιωαννίδου και την επιχειρηματία Μαρία Νεοποτλέμου που η αγάπη της για τη μόδα την οδήγησαν σε ένα δημιουργικό διάλογο. Εν μέσω πανδημίας, από τον πρώτο υποχρεωτικό εγκλεισμό τον Μάρτιο του 2020 μέχρι σήμερα, κατάφεραν και δημιούργησαν μια σειρά φορεμάτων υψηλής ραπτικής. Το κάθε ένα είναι ξεχωριστό και μοναδικό και όλα μαζί είχαν σαν βασική πηγή έμπνευσης και αφετηρία την ιστορία της τέχνης και τις συλλογές της Πινακοθήκης. Την όλη αυτή προσπάθεια επιμελήθηκε ο διακεκριμένος δημοσιογράφος και επιμελητής μόδας Filip Motwary. Λεβέντειος Πινακοθήκη, Αναστασιού. Λεβέντη 5, Λευκωσία, την Πέμπτη 14 Απριλίου - Πέμπτη 28 Αυγούστου 2022.

ΘΕΑΤΡΟ

Υπαίθριο φεστιβάλ Αντι- Σκννο στον Κάτω Πύργο Τηλλυρίας

Το υπαίθριο θεατρικό φεστιβάλ Αντι- Σκννο επιστρέφει στο υπαίθριο κοινοτικό πάρκο-πυλαίο Κάτω Πύργου Τηλλυρίας, στις 26, 27 και 28 Αυγούστου. 25 καλλιτέχνες πάνε στον Πύργο για να δώσουν στο τέλος του Αυγούστου μίαν άλλη διάσταση. Την Παρασκευή 26 Αυγούστου Καλωσόρισμα- dj playlist και ακολουθούν Art Performance | Βήμα σε νέους καλλιτέχνες και Νίφον ανομήματα μη μόνον όψιν' από τον Σταύρο Ξ. Πέτρου και Σωματικό Θέατρο - Κλόουν The New Reality Show από την Ομάδα Γιασεμίν. Ερμηνεία: Άννη Σοφοκλέους, Ναταλία Παναγιώτου. Συνεχίζει η θεατρική παράσταση

«Το Ρόδο της Δαμασκού» από τη θεατρική Σκηνή Παρέμβασις. Ερμηνεία Ευανθία Πολυβίου, κινησιολογία: Μαρίνα Κλεάνθους και σκηνοθεσία: Μαρίνα Αθανασίου-Τάκη. Ακολουθεί η θεατρική παράσταση «Οξυγόνο» του Ivan Vinyavayev από τη Σόλο για Τρεις. Ερμηνεία: Αντωνία Χαράλαμπους, Φοίβος Παπακώστας και η μουσικός Αναστασία Δημητριάδου. Σκηνοθεσία: Χριστόδουλος Ανδρέου. Η μέρα τελειώνει με το μουσικό αναλόγιο «ΚΑΝΕΝΑΣ» με τους Μαρίνα Κατοαρή και Βαγγέλη Γέττο. Το Σάββατο, στις 11:00 το πρωί ανοικτή συζήτηση «Τα στερεότυπα στο κυπριακό θέατρο. Συντονίζει: Λέα Μαλέ-

νη. Ακολουθούν Μουσική αφήγηση Αντ//ηχώ των Γιώργου Μηνά και Γιώργου Παπακωνσταντίνου, η θεατρική παράσταση «Λυσιστράτης Ανάγνωση» των ΤΕΧΝΩΝ Θέατρο, σε ερμηνεία Τερέζας Ευριπίδου, Φώτης Φωτίου, το «Τελικά η Λεμεσός κάμνει σεξ» με τις Εύη Καρσερά και Αρίστη Σπύρου, η θεατρική παράσταση «Νοσταλγία» με την Πέννυ Φοινίρη και τον Αντρέα Μακρή, σε σκηνοθεσία: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος και το solo performance «I said bi bi» της Ναταλίας Παναγιώτου και grooves by dj WanderWonder. Εισόδος: €20. Πληροφορίες: facebook: @antiskino | instagram: antiskino.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Παράθυρα αισιοδοξίας στην ύπαιθρο

Τις περασμένες εβδομάδες βρέθηκα σε δύο διαφορετικά χωριά της κυπριακής υπαίθρου και συγκεκριμένα στα Κατύδατα Λευκωσίας, στην κοιλάδα της Σολέας και στη Σαλαμιού της Πάφου. Τα δύο φεστιβάλ που διοργανώνονται στα χωριά αυτά είναι ο λόγος για τον οποίο βρέθηκα στις δύο αυτές κοινότητες, εγώ, όπως και εκατοντάδες ακόμη. Κόσμος πολλών γέμιζε τις πλατείες και τα στενά δρομάκια των χωριών, νέοι και νέες, πιο μεγάλης ηλικίας άτομα, Κύπριοι και μη Κύπριοι, περιφέρονταν στα χωριά και απολάμβαναν τη δροσιά, τις δραστηριότητες των φεστιβάλ, τον κόσμο της υπαίθρου, και κυρίως νομίζω την ιδέα ότι μπορείς με μια παρέα και καλή μουσική να πεις τον κόσμο όλο μονορούφι.

Ετσι και εγώ χάρηκα όλα τα παραπάνω, περιηγήθηκα κι εγώ στα δρομάκια των χωριών, κρυφοκοιτάξα μέσα από σπασμένα τζάμια δωμάτια όπου ο χρόνος

είχε σταματήσει, ξαπόστασα στις βρύσες που η αποικιακή κυβέρνηση τις δεκαετίες του 1940 και του 1950 μαζικώς κατασκεύαζε, στεγνές πια και αντικαιρετούσα γέροντες και γερόντισσες που συναντούσα στον δρόμο μου. Αυτές οι δύο κοινότητες, αυτά τα δύο χωριά, είναι πολύ τυχερά, διότι έχουν νεολαία, που μπορεί να μη διαμένει μόνιμα σε αυτά, αλλά τ' αγαπούν και αναγνωρίζουν ότι μπορούν να γίνουν πόλος έλξης και για άλλους. Τόσο στη Σαλαμιού, όπου το κέντρο νεότητας του χωριού και ο Γιώργος Παπαδόπουλος κάνουν εξαιρετική δουλειά, όσο και στα Κατύδατα, όπου η Έλλη Μιχαήλ και το Windcraft αναζωογονούν το μικρό χωριό, τα αποτελέσματα της δουλειάς τους είναι απτά, τα βλέπεις στα μάτια των λιγοστών πλέον μόνιμων κατοίκους. Μαυροφορεμένες γυναίκες που ακούν μουσικές του κόσμου, ή που παρακολουθούν ταινίες animation

και έχουν αρχίσει να αποκοτούν και αισθητήριο, τι είναι καλό, τι ήταν λιγότερο καλό, κάνουν συγκρίσεις με ό,τι άκουσαν πριν από ένα ή δύο χρόνια. Υπομονετικά υπομένουν τη φασαριόζα νεολαία και χαιρόνται γιατί τα χωριά τους, που κάποτε έσφυζαν από ζωή, έστω και για μερικές ημέρες ζουν στιγμές δόξας.

Είναι σημαντικό λοιπόν να γνωρίζουμε τα χωριά μας και τους ανθρώπους τους. Να αρχίσουμε να μαθαίνουμε πως και αυτά η Κύπρος αξίζει, όχι γιατί είναι μουσειακή και χρειάζεται να προστατευθεί, αλλά διότι είναι ζων οργανισμός, που χρειάζεται αναζωογόνηση, με κάθε τρόπο. Θα μου πείτε, μα για μερικές εκατοντάδες γέροντες θα κάνει το κράτος έξοδα; Ναι, και για έναν ή μία μόνο το κράτος θα πρέπει να δηλώνει παρών! Η Κύπρος είναι μικρή, χωράει πολλούς και πολλές, οι αποστάσεις δεν είναι απαγορευτικές, η ύπαιθρος δικαιούται να ζει, όπως και οι άλλες

πόλεις/κωμοπόλεις. Χρειάζεται να μάθουμε περισσότερα για αυτό που αποκαλούμε άγριο πολιτισμό, ο οποίος συν τω χρόνω χάνεται, και αν δεν προστατευθεί πολύ σύντομα δεν θα γνωρίζουμε τίποτε, ούτε για το χαλλούμι, ούτε για τα κεντητά των Λευκάρων, ούτε καν για αυτό που τόσο πολλοί κόπτονται, για την κυπριακή διάλεκτο. Θα πρέπει η Πολιτεία να κάνει ό,τι περνάει από το χέρι της για να καταφέρει να διασώσει ό,τι σώζεται. Θα πρέπει να ενισχυθεί για παράδειγμα το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, το οποίο έχει τα πολύ σημαντικά Αρχεία Προφορικής Παράδοσης και το Λαογραφικό Αρχείο, θα πρέπει να ενεργοποιηθεί η Κυπριακή Ακαδημία Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών, που ειλικρινά απορώ τι κάνει, εκτός από εκδηλώσεις... Θα πρέπει να ενεργοποιηθούν τα Πανεπιστήμια μας για να σωθεί ό,τι σώζεται, αλλά και για να υπάρξουν νέες ιδέες, να συμπληστεί

το παλιό με το νέο και η παράδοση να γεννήσει καινούργια πράγματα. Επίσης, θα πρέπει να καταλάβουμε όλοι ότι στα χωριά δεν είναι πολίτες 27ης κατηγορίας και πως θα χορεύουν με ό,τι σκοπό τους παίζουμε. Έχουν κρίση, έχουν το δικό τους γούστο και κριτήριο, δεν είναι Νεάντερταλ ούτε κρυμμένοι σε σπηλιές. Υπάρχουν νέα παιδιά που έχουν όραμα για το αύριο τους και κάποιος/α πρέπει να τους το φωτίσει, όπως για τον νεαρό από τη Σαλαμιού που ως παιδί είδε τι σημαίνει animation και ως έφηβος πήρε μέρος στο διαγωνιστικό τμήμα. Για τον Αχιμέτ, από τη Συρία, αν θυμάμαι καλά το όνομά του, που μαζί με τον αδελφό του πήγαναν στη δωρεάν μαθήματα χαρακτικής του Χαμπή στα Πλατανίσκια και στη Σαλαμιού κυνηγούσαν την εικονολήπτρια για να βλέπουν τι κάνει και πώς παίρνει τις λήψεις. Για αυτά τα παιδιά και μόνο αξίζει να κάνουμε παραπά-

ΥΠΟΒΟΛΕΙΟ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Η νέα και κρίσιμη (πάλι, θεέ!) περίοδος, μετά τη θερινή ανάπαυλα, δεν ανοίγει ήπια και σε γαλήνια νερά. • Αύριο κιάλας έχουμε το πρόωρο και ήδη φορτισμένο άνοιγμα της Βουλής, • με σημμένο από μέρες το τοξικό σκηνικό των τηλεφωνικών παρακολουθήσεων στο οποίο, • δεδομένης της αντικειμενικής σοβαρότητας του ζητήματος, • το συρίζαϊκό πάνθενον βρίκει γόνιμο έδαφος για τη χολερική ρητορική του και την ακραία, παροξυσμική, παραληρηματική πια αντιπολιτευτική του τακτική. • Πράγμα που έχει αρχίσει να επισημαίνεται με έμφαση από ποικίλους σχολιαστές, ή μετόχους της πολιτικής ζωής, • οι οποίοι καθόλου δεν απαλλάσσουν την κυβέρνηση από τις ευθύνες της για τις ευφημιστικές «επισυνδέσεις». • Απευθυνόμενος στον πασοκικό χώρο πρωτίστως, αλλά όχι μόνον, ο πάντα ουσιώδης και μετριοπαθής στις διατυπώσεις του Γιώργος Φλωρίδης μίλησε για «αγχώδη και πληθωριστική πολιτικοποίηση» του ζητήματος από τα κόμματα της αντιπολίτευσης. • Εμένα πάλι, αλλά νομίζω και σε πολλούς άλλους απλούς πολίτες, • ακούγοντας ή διαβάζοντας τσιπραϊούς κυρίως, αλλά και κάτι τσι(η) ρίζοντες ανδρουλακικούς τελευταία, • μου έρχεται η κλασική εικόνα «κατινάρας» με το φακιά στο κεφάλι, που πετάει στους δρόμους της γειτονιάς βρωμόνερα, λούζοντας πατόκορφα με τη κυδαία γλώσσα της και τη γεπόνισσα που δεν χωνεύει. • Τέτοια «ρητορική κατινάρας» έχει καταντήσει πια να χρησιμοποιεί • «χωρίς περισκεψιν, χωρίς αιδώς» • αυτό το τοξικό κόμμα, είτε πρόκειται για τους μετανάστες που αναμφισβητήτως προβοκατόρικα βρέθηκαν πεταμένοι από τους Τούρκους σε νησίδα του Εβρου, • είτε πρόκειται για την ακρίβεια, τα επιδημικά, τις πυρκαγιές, τις «επισυνδέσεις» τώρα κ.ο.κ. • Είναι αφόρητο, είναι απεμπιστικό διότι δεν είναι ένα ακραίο απόκομμα της παλαβής αριστεράς ή της μικρονοϊκής δεξιάς • για την αξιωματική αντιπολίτευση της χώρας πρόκειται, • το όλον πολιτικό σύστημα ασθενεί και πυρέσσει με τέτοιες τακτικές, με τέτοια αμετροέπεια. • Αλλά ίσως εντέλει μόνο αυτό μας σώζει: να συνεχίσει το τροπάρι της με αυτήν τη λοιμώδη γλώσσα, για να τη σκαθούν στο τέλος κι οι πέτρες. • Σίγουρα πάντως αισθάνονται ήδη ναυτία τα γονιμότερα εδάφη, του αειφόρου «κέντρου», το οποίο και επιθυμεί διακαώς ο ταλαίπωρος Τσίπρας να γουλεύσει - ή μάλλον, τώρα πια, να παγιώσει και να το τσουβαλίσει εκόν άκον στο αχαρμιά-ασκέρι του. • Βρέθηκε επιτέλους κι ένας άνθρωπος της Εκκλησίας να πει δυο κουβέντες στους αφασικούς που παπαγαλίζουν κάθε Δεκαπενταύγουστο τον απιδαστικό μπακαλιάρο «Καλή Παναγιά». • «Η φράση αυτή ούτε Λεκτικό ούτε Θεολογικό στέκει», κήρυξε ο Ναυπάκτου Ιερόθεος, • κάνοντας έστω πως δεν καταλαβαίνει ότι αυτοί που το λένε μάλλον εννοούν «Καλό Δεκαπενταύγουστο να περάσετε». • Είναι θρησκευόμενοι όμως και τους κάθεται καλύτερα ο μπακαλιάρος στο στόμα. • Αχ, αυτά τα κλισέ. • Οι σσνίδες σωτηρίας για κάθε αμήχανο ή άπειρο ή τεμπέλη ή απαίδευτο ή απλώς δεν έχω ήχο δεν έχω υλικό δημοσιογραφούνται - ιδίως ραδιοφωνικά. • Εξών και οι γλωσσασσθένειες που διαχέονται επιδημικώς: • Νά 'στε καλά, μια μουσική ανάσα, να σε ευχαριστήσω Νίκο, βάλε εδώ μια άνω τελεία, να γεμίσουμε λιγάκι τις μπαταρίες μας, Καλό ΣουΚού, έχει (ή δεν έχει) ενσυναίσθηση • αυτό πια κερδίζει Οσκαρ Μπακαλιάρου Δεκαετίας. • Στην αρχή, ως συνήθως, τη χρησιμοποιούσαν μόνο «βαθείς νόες», μεταφορείς ξενικών γλωσσικών ευρημάτων, • ώσπου την παρέλαβε η κουλουριαρισμένη «συνισταμένη» της Αριστεράς • (αυτή είναι που τη βάζει συχνά στο στόμα ακόμα και του... Τσίπρα) • και τώρα πια την πιλίζει και η ημιμαθής κουστή Μαρία. • Αλήθεια, πώς ζρούσαμε τόσα χρόνια χωρίς ενσυναίσθηση; • Τόσο τομάρια εμιάστενε;

Ζούμε σε προσομοίωση, ακόμη και εν αγνοία μας

• Συνέχεια από την πρώτη σελίδα

«Η σύγχρονη αναλογία του Πλατωνικού Σπλαιίου», λέει ο Ντέιβιντ Τσάλμερς, «είναι το “ζήτημα της προσομοίωσης”». Θα μπορούσαμε άραγε να ζούμε όλοι μας αυτή τη στιγμή σε μια τεράστια προσομοίωση, που έχει δημιουργηθεί από έναν υπολογιστή; Και πολλοί λένε ότι αν ισχυε κάτι τέτοιο, τότε τίποτα δεν θα ήταν αληθινό. Αυτό που λέω εγώ είναι ότι μπορεί πράγματι να ζούμε μέσα σε μια τέτοια γιγάντια προσομοίωση. Αλλά ακόμη κι αν είναι έτσι, ο κόσμος γύρω μας είναι πραγματικός, γιατί η εικονική πραγματικότητα είναι μια αυθεντική πραγματικότητα. Και πιστεύω ότι αυτό μπορεί δυνητικά να φωτίσει λίγο τα αρχαία ερωτήματα που τέθηκαν από τους φιλοσόφους, από τον Πλάτωνα έως τον Ντεκάρτ. Αυτή είναι η διαδραστική σχέση της φιλοσοφίας με την τεχνολογία».

– Πολλοί, ακούγοντας ότι μπορεί να ζούμε σε μια προσομοίωση κοντοστέκονται. Καταλαβαίνουν το επικείμενό σας, αλλά στο τέλος νιώθουν σύγχυση.

– Κοιτάζτε: είτε είμαστε σε μια προσομοίωση είτε όχι. Υπάρχουν, φυσικά, πολλά που δεν γνωρίζουμε, τουλάχιστον προς το παρόν: τι συνέβη πριν από το Μπιγκ Μπανγκ; Τι συμβαίνει στο μακρινό σύμπαν; Εξακολουθώ να πιστεύω ότι το ζήτημα της προσομοίωσης θα έπρεπε να απαντηθεί με γεγονότα. Μπορεί και να μην μπορέσουμε ποτέ να το αποδείξουμε. Αν ζούμε όντως σε μια προσομοίωση ίσως να μπορούσαμε να βρούμε αποδείξεις. Θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν μαζί μας οι προσομοιωτές

και να μας επιδείξουν τις δυνάμεις τους. Και ίσως αυτό να μας έπειθε. Αλλά δεν πιστεύω ότι θα μπορούσε να έρθει κάτι και να μας πείσει ότι δεν είμαστε σε μια προσομοίωση. Σε αυτήν λοιπόν την περίπτωση, υποθέτω ότι εφόσον δεν θα ήταν ποτέ δυνατό να το αποδείξουμε, τότε το μόνο που θα μπορούσαμε πιθανώς να κάνουμε θα ήταν απλά να συνεχίσουμε να ζούμε όπως πριν. Κάτι τέτοιο δεν θα είχε τρομερή επίπτωση στις ζωές μας. Παραμένει, όμως, ένα πολύ ενδιαφέρον φιλοσοφικό ζήτημα. Δεν είναι ένα επιστημονικό ζήτημα, γιατί δεν μπορούμε να το ανασκευάσουμε. Αλλά είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα φιλοσοφική υπόθεση. Ως φιλόσοφος, βρίσκω εξαιρετικά ενδιαφέρον το σενάριο που λέει ότι είμαστε σε μια προσομοίωση, ακόμη κι εν αγνοία μας. Πι-

Στο μέλλον, είναι βέβαιο ότι οι άνθρωποι θα αγοράζουν χώρους και πόρους μέσα στο metaverse.

θανώς κάτι ανάλογο είναι και η σκέψη για την ύπαρξη του Θεού. Μπορεί να μη μάθουμε ποτέ αν υπάρχει Θεός ή όχι, αλλά είναι πολύ ενδιαφέρον να σκεφτόμαστε τι σημαίνει αυτό. – Αλήθεια, θα αγοράζατε σήμερα ένα οικόπεδο στο metaverse; – Ακόμη είναι πολύ θεωρητικό όλο αυτό. Πιστεύω ότι στο τέλος θα έχουμε πολύ καλή εμβυθιστική τεχνολογία. Ηδη η εικονική πραγματικότητα είναι αρκετά καλή, αλλά είναι περιορισμένη γιατί πρέπει να φορέσεις αυτά

«Πιστεύω ότι θα ήταν μια τρέλα να χρησιμοποιήσουμε την εικονική πραγματικότητα ως άλλοθι για την παραμέληση του φυσικού κόσμου», λέει ο Ντέιβιντ Τσάλμερς. Φωτογραφία από την έκθεση «Plasmata: Bodies, Dreams, and Data», που διοργάνωσε η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση στο Πεδίο του Αρεως.

τα «κράνη». Κάποια στιγμή θα έχουμε γυαλιά, και θα τα βλέπουμε όλα μέσα απ’ αυτά. Μπορεί να αντικαταστήσουν τις οθόνες μας. Αλλά νομίζω ότι θα χρειαστεί ακόμη λίγο χρόνο η τεχνολογία. Η Apple θα κυκλοφορήσει κάποια στιγμή νέα προϊόντα. Αλλά πιστεύω ότι θα χρειαστεί να περάσουν ακόμη 15 χρόνια μέχρι να γίνουν πραγματικά καλά γυαλιά. Για τον λόγο αυτό, δεν θα επένδυα πολλά αυτήν τη στιγμή. Πιστεύω ότι η επένδυση σε real estate σε κάποιες απ’ αυτές τις

πλατφόρμες, τη Decentraland για παράδειγμα, είναι πάρα πολύ επιφοβή, γιατί δεν γνωρίζουμε ποιες πλατφόρμες θα είναι επιτυχημένες σε 15 χρόνια. Πιθανώς όχι αυτές που βλέπουμε τώρα. Νομίζω ότι όλοι αυτοί που εμπλέκονται σήμερα, δοκιμάζουν την τύχη τους. Ίσως υπάρχει μια πιθανότητα 1% να αξίζει κάτι απ’ όλα αυτά μερικά εκατομμύρια δολάρια κάποια στιγμή. Στο μέλλον, ωστόσο, είναι βέβαιο ότι οι άνθρωποι θα αγοράζουν χώρους και πόρους μέσα στο metaverse,

επειδή δεν είμαστε σε θέση να ξέρουμε πώς θα στηθεί όλο αυτό τελικά. Μπορεί να υπάρχουν άπειροι χώροι· ο καθένας να έχει τον δικό του πλανήτη. Οπότε αυτό που θα πληρώνεις δεν θα είναι ο χώρος, αλλά η διαφήμιση, ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να μάθουν το προϊόν σου και να γνωρίσουν τον πλανήτη σου. Πιθανώς τα οικόπεδα στο metaverse να καταλήξουν σαν μια επέκταση της διαφήμισης στον ψηφιακό κόσμο. Ωστόσο, δεν νομίζω ότι θα είναι κάτι μεγάλο τα επόμενα

πέντε χρόνια. Θα είναι σε πειραματική φάση. Αλλά σε 15 χρόνια πιστεύω ότι μάλλον θα είναι κάτι πολύ μεγάλο. – Η εμβύθιση στην εικονική πραγματικότητα εμπεριέχει τον κίνδυνο της παραμέλησης του φυσικού κόσμου, τον συμερίζεστε αυτό; – Υπάρχουν τόσο ουτοπικά όσο και δυστοπικά οράματα. Πολλοί βλέπουν την εικονική πραγματικότητα σαν ευκαιρία νέων εμπειριών, σκέφτονται ακόμη και να ανεβάσουν τον νου τους στο cloud προσδοκώντας την αθανασία. Άλλοι βλέπουν μια δυστοπία που εκπορεύεται απ’ την εξουσία πολυεθνικών εταιρειών, οι οποίες μας εκμεταλλεύονται και μας χειραγωγούν. Εκεί δεν θα έχουμε καμία ιδιωτικότητα. Θα υπάρχει ανισότητα και μόνον οι πλούσιοι θα έχουν πρόσβαση στους καλύτερους εικονικούς κόσμους. Δεν είναι απίθανο να παραμελήσουμε τον φυσικό κόσμο, αλλά σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από εμάς. Πιστεύω ότι θα ήταν μια τρέλα να χρησιμοποιήσουμε την εικονική πραγματικότητα ως άλλοθι για την παραμέληση του φυσικού κόσμου. Μοιάζει σαν την αποίκηση του Αρν. Θα ήταν μεγαλειώδες να πάμε στον Αρν, αλλά αυτό δεν θα πρέπει να είναι δικαιολογία για την παραμέληση του πλανήτη. Δεν πιστεύω ότι πρέπει να επιλέγουμε είτε το ένα ή το άλλο. Ευτυχώς, είναι εφικτό να μεριμνούμε για τη φυσική πραγματικότητα και την ίδια στιγμή να βρισκόμαστε στην εικονική πραγματικότητα. Βλέποντας, όμως, πόσο άσχημα αντιμετωπίζουμε το φυσικό μας περιβάλλον σήμερα, είναι εύκολο να γίνει κανείς πεσιμιστής.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗΣ

Ακούς
ό,τι αγαπάς...
και αυτό
το
καλοκαίρι

Ακούστε το Love FM 100.7
όπου κι αν είστε αυτό το
καλοκαίρι μέσα από το
www.lovefm.com.cy
ή μέσα από το application
RADIO LIVE CYPRUS που
κατεβάζετε δωρεάν στο
κινητό σας.

ELVIS
Κηποθέατρο
ΜΕ ΤΟΝ ΔΩΡΟ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

μουσική επιμέλεια
Κωνσταντίνος Ζορπάς

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
26/8
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΗΠΟΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
«ΜΑΡΙΟΣ ΤΟΚΑΣ», 21.00

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΕΓΚΛΗΡΙΑ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
Tickethour 7777 7040

Οσλο, η Βαρκελώνη του Βορρά

Μαθήματα από την ανάπλαση του παραλιακού μετώπου της νορβηγικής πρωτεύουσας, μιας περιοχής που κάποτε είχε ναυπηγεία

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΑΤΟΥ***

Τα τελευταία χρόνια, η αρχιτεκτονική των χωρών της Σκανδιναβίας ελκύει όλο και περισσότερο τη διεθνή προσοχή. Μια μεγάλη ανάπτυξη της ιδιωτικής αλλά κυρίως της δημόσιας αρχιτεκτονικής, μέσω διαγωνισμών τους οποίους κερδίζουν και διεθνή αρχιτεκτονικά γραφεία, συνοδεύει την ολιστική διαχείριση του αστικού και φυσικού χώρου με μεγάλο σεβασμό στο περιβάλλον. Η υπερβόρεια αρχιτεκτονική έχει οριστεί από τους ιστορικούς του 20ού αιώνα ως «σκανδιναβικός εμπειρισμός», υπό την έννοια της υιοθέτησης ενός αειθαλούς ή και «οργανικού» μοντερνιστικού ιδιώματος που δεν ολισθαίνει ποτέ στη φορμαλιστική επίδειξη ή σε έναν αυτοαναφορικό διανοητισμό. Από την εποχή του Φινλανδού Άλβαρ Αάλτο η αρχιτεκτονική της Σκανδιναβίας παρακολουθεί και εμπλουτίζει τα διδάγματα του μοντέρνου κινήματος, με ιδιαίτερη εντούτοις προσοχή σε ζητήματα ένταξης, βιωσιμότητας και ιδιοτήτων του φυσικού χώρου, δίχως φυσικά το παραμικρό ίχνος νεοπαραδοσιακής ή τοπικιστικής γραφικότητας.

Ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα πρόσφατα αριστουργήματα αυτής της αρχιτεκτονικής είναι η Όπερα του Οσλο (Snohetta, 2008), πολυβραβευμένο πολιτιστικό συγκρότημα και ήδη κρηυγμένο εθνικό μνημείο. Η Όπερα ωστόσο, που αποτέλεσε και τη «λοκομοτιβά» του ανανεωμένου διεθνούς ενδιαφέροντος, είναι απλώς η κορυφή του παγόβουνου (κυριολεκτικά και μεταφορικά) για ό,τι συμβαίνει τα τελευταία χρόνια στη νορβηγική πρωτεύουσα.

Διεθνής τάση τις τελευταίες δεκαετίες είναι η μεταμόρφωση και ανάπλαση των εμπορικών λιμανιών σε μεγάλες πόλεις, εξαιτίας είτε των αλλαγών στη φύση της λιμενικής εργασίας είτε της απαίτησης για τη βελτίωση του αστικού χώρου. Σε ό,τι αφορά τις πόλεις του Βορρά, στην Κοπεγ-

Το άγαλμα της μεγάλης Νορβηγίδας βαγκνερικής σοπράνο Κίρστεν Φλάγκσταντ μπροστά από την Όπερα.

Η αρχιτεκτονική της Σκανδιναβίας δίνει προσοχή σε ζητήματα ένταξης, βιωσιμότητας και ιδιοτήτων του φυσικού χώρου, δίχως ίχνος νεοπαραδοσιακής ή τοπικιστικής γραφικότητας.

χάγη, στο Γκέτεμποργκ, στο Ελσίνκι, στη Στοκχόλμη και βέβαια στο Οσλο, γενική τάση είναι η μεταφορά των λιμενικών-εμπο-

ρικών δραστηριοτήτων σε περιοχές εκτός αστικού κέντρου (με τη διατήρηση ενδεχομένως της εξυπηρέτησης των κρουαζιερόπλοιων) και η αντίστοιχη ανάπτυξη κατοικιών, γραφείων, πολιτιστικών εγκαταστάσεων (με ενδεχόμενες αποκαταστάσεις υπαρχουσών κτιριακών δομών) και κυρίως με τη δημιουργία δημόσιου βιώσιμου περιβάλλοντος για τον ελεύθερο χρόνο. Κοινό χαρακτηριστικό είναι η ελκυστική γεωγραφική και φυσική θέση αυτών των περιοχών πάνω στη θάλασσα και κατ' επέκταση η δυνατότητα προσέλκυσης επενδυτών, σε μια θετική συνέργεια των φορέων,

οργανισμών λιμένος, δήμων και ιδιωτών επενδυτών. Οι υπερβόρειοι ονειρεύονται γι' αυτά τα νέα θαλάσσια μέτωπα τη διαμόρφωση ενός αστικού περιβάλλοντος με ελεύθερη πρόσβαση, που να δημιουργεί συνθήκες υπαίθριας ευζωίας μεσογειακών προδιαγραφών, έτσι ώστε να είναι δυνατή η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εκμετάλλευση των όποιων ευνοϊκών τοπικών κλιματικών συνθηκών (αλλά και εκείνων που εμείς θα θεωρούσαμε απαγορευτικά «χειμερινές»).

Κατά τη μεταπολεμική περίοδο, το Οσλο ακολούθησε την κοινή εξέλιξη των ευρωπαϊκών

πόλεων της ανοικοδόμησης: πολλά αυτοκίνητα ήδη τη δεκαετία του 1960, νέες σιδηροδρομικές γραμμές, υπερδιαστασιολογημένοι οδικοί άξονες πάνω στο παραλιακό μέτωπο και, κυρίως, μια εντατική δραστηριότητα του εμπορικού λιμανιού της πόλης στην περιοχή της Bjornvika (όπου και ο κεντρικός σιδηροδρομικός σταθμός). Αποτέλεσμα υπήρξε η ολική αποκοπή της πόλης από τη θάλασσα. Το λιμάνι ήταν μια «αποξενωμένη» περιοχή μάλλον ακόφρημη (και πιο κατάλληλη ως περιβάλλον για τα θρίλερ του Τζο Νέσμπο) σε μια μικρή ως προς τον πληθυσμό ευρωπαϊκή πρω-

τεύουσα που παρακολουθούσε σε κάποια απόσταση τις εξελίξεις στις ασφαλώς τότε πλουσιότερες και διασημότερες Στοκχόλμη και Κοπεγχάγη.

Τη δεκαετία του 1980 ξεκινά η συζήτηση για το μέλλον του παραλιακού μετώπου, με την αποχώρηση των ναυπηγείων και τη γενικότερη αποβιομηχάνιση της περιοχής. «Το 1982 πραγματοποιείται ο πρώτος μεγάλος αρχιτεκτονικός διαγωνισμός “City and Fjord year 2000”» τονίζει σε πρόσφατη συνέντευξη μας στη νορβηγική πρωτεύουσα ο Στάιν Κόλστο, διευθυντής του γραφείου σχεδιασμού του θαλάσσιου μετώπου του δήμου Οσλο.

Το δίλημμα

Τα πράγματα ωριμάζουν στα τέλη της δεκαετίας του 1990, οπότε απέναντι στο δίλημμα του Οσλο πόλιν-λιμανιού ή πόλιν του φιορδ/Fjord City, το δημοτικό συμβούλιο (που έχει την ευθύνη για τις τύχες της πόλης) αποφασίζει το 2000 υπέρ της δεύτερης (το Οσλο πράγματι βρίσκεται στο τέλος του ομώνυμου φιορδ). Μετά την απομάκρυνση των κοντινών και των άλλων εμπορικών χρήσεων του λιμανιού, οι εξελίξεις είναι καταγιστικές: το 1999 αποφασίζεται η τοποθέτηση της Όπερας στο πρώην λιμάνι, το 2002 πραγματοποιείται ο διεθνής διαγωνισμός για την περιοχή Aker Brugge (στα δυτικά της Bjornvika) και ξεκινούν οι εργασίες ανάπτυξης του συνόλου του παραλιακού μετώπου. Το 2013 έχει υλοποιηθεί το 25% του συνολικού σχεδίου, σήμερα η υλοποίηση υπερβαίνει το 50% και η ολοκλήρωση προβλέπεται για το 2035! Πρόκειται για ένα από τα πιο φιλόδοξα εγχειρήματα μετάλλαξης της αστικής φυσιογνωμίας μιας ευρωπαϊκής πόλης, με στόχο τη μετατροπή της σε αξιόπιστο και ελκυστικό παίκτη στον διεθνή ανταγωνισμό, υπογραμμίζει σε επιτόπια συνέντευξη μας ο Βέγκαρ Μπέργκουμ, υπεύθυνος σχεδιασμού της Bjornvika Infrastruktur.

Στη «μύτη» της Aker Brugge και κάτω από τον ήλιο του Ιουνίου, με το μουσείο Astrup Fearnley του Ρέντσο Πιάνο δεξιά.

Αποψη των νέων οικιστικών συγκροτημάτων στην Aker Brugge, με τους διδύμους πύργους του δημαρχείου του Οσλο στο βάθος. Δεξιά, τμήμα της «νέας πόλης» στην Bjornvika. Οι εργασίες για την ανάπλαση της περιοχής ξεκίνησαν το 2022 και θα ολοκληρωθούν το 2035.

Εξ ολοκλήρου δημόσιος σχεδιασμός και όλα στην ώρα τους

Το συνολικό σχέδιο ανάπλασης του θαλάσσιου μετώπου (Fjord City Plan) ανατίθεται στο Oslo Waterfront Planning Office που συστήνεται από τον δήμο του Οσλο το 2000: πρόκειται για εξ ολοκλήρου δημόσιο σχεδιασμό. Η μελέτη, που εγκρίνεται το 2008, αναπτύσσεται σε μήκος 10 χλμ., περιλαμβάνοντας περιοχές από το Ormsund (ανατολικά) έως το Filipstad (δυτικά). Διαιρείται σε εννέα τομείς, με ιδιαίτερη φροντίδα να μη σχεδιαστεί ένα κοινότοπο παραλιακό μέτωπο, αλλά ένα θαλάσσιο συνεχές που να λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη διάθρωση και φυσιογνωμία του αστικού περιβάλλοντος.

Προβλέπεται η ανέγερση δέκα χιλιάδων κατοικιών, κτιρίων γραφείων, καταστημάτων, εστιατορίων, πάρκων και πολιτιστικών χώρων.

Προβλέπεται η ανέγερση δέκα χιλιάδων κατοικιών, κτιρίων γραφείων, καταστημάτων, εστιατορίων, πάρκων· η δημιουργία πολιτιστικών μονάδων και κυρίως ένας συνεχής δημόσιος περίπατος για τους κατοίκους, με χώρους ελεύ-

θερης πρόσβασης, δραστηριότητας και αναψυχής που να μην είναι «ακριβοί» ή «εξεζητημένοι». Τα παραπάνω προβλέπεται να δημιουργήσουν πάνω από 50.000 νέες θέσεις εργασίας. Σχεδιάζεται επίσης μια νέα γραμμή τραμ (που έχει ήδη ολοκληρωθεί) και γενικότερα ποδηλατοδρόμοι και άλλες εξυπηρετήσεις κυρίως για τους πεζούς, καθώς και η πολύ σημαντική υπογειοποίηση του αυτοκινητοδρόμου που εξυπηρετεί το νέο θαλάσσιο μέτωπο (σε φάση ολοκλήρωσης).

Ό,τι κάνει εντύπωση σε αυτό το μεγάλο πρότζεκτ είναι η ικανότητα προγραμματισμού, υλοποίησης και ολοκλήρωσης των έργων

στις προθεσμίες και όπως ακριβώς έχουν μελετηθεί: οι κατοικίες στη δημοφιλέστατη Aker Brugge ή τα κτίρια γραφείων στην Bjornvika (τα επιλεγόμενα barcode) ολοκληρώθηκαν το 2017 (τα 67 μέτρα ύψους των τελευταίων προκάλεσαν πάντως έντονες συζητήσεις). Έχουν επίσης παραδοθεί πολιτιστικές μονάδες πρώτης γραμμής, όπως το νέο Εθνικό Μουσείο (2010-2022) και η δημόσια βιβλιοθήκη Deichman: η τελευταία είναι ένα εξαιρετικό αρχιτεκτονικό κέλυφος που μας διδάσκει επίσης ποια μπορεί να είναι η κοινωνικά αποστολή της γνώσης και κατά συνέπεια η λειτουργία του χώρου της δημόσιας βιβλιοθήκης ως φιλόξενου κοι-

νωνικού υποδοχέα. Έχουν επίσης ολοκληρωθεί τα αρχιτεκτονικώς πολύ ενδιαφέροντα συγκροτήματα κατοικιών στην περιοχή του νέου μουσείου για τον Εντβαρντ Μουνκ: το τελευταίο, πάντως, είναι ένας μάλλον ατυχής κτιριακός όγκος αμύχανης αρχιτεκτονικής μορφής, καθώς μάλιστα αναμετράται αναπόφευκτα με την πλησιέστατη Όπερα των Snohetta.

Το θέμα της «συρραφής» της υπάρχουσας πόλης με το νέο παραλιακό μέτωπο έχει αντιμετωπιστεί με τα «commons», δηλαδή με αστικές νησίδες/ζώνες πρασίνου, υγρού στοιχείου, αστικών εξυπηρετήσεων (π.χ. παιδικές χαρές) και δημόσιας τέχνης, που συνδέουν

την πόλη με το θαλάσσιο μέτωπο και τις οδικές αρτηρίες. Για τα κτίρια της Bjornvika έχει επίσης προβλεφθεί ποικιλία χρωματισμών, τονίζει ο Κόλστο, έτσι ώστε να διασκεδάζεται η μονοτονία του κλίματος του βορρά. Το «μάθημα του Οσλο» ως πρόγραμμα, ως μέθοδος και ως αποτέλεσμα είναι πολύ χρήσιμο για όσους προβληματίζονται με τον ανασχεδιασμό πόλεων πάνω στη θάλασσα, των δικών μας περιλαμβανομένων.

* Ο κ. Ανδρέας Γιακουμάκος είναι καθηγητής Αρχιτεκτονικής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, μέλος της Ακαδημίας των Τεχνών της Φλωρεντίας.

Ο πλούτος της υπαίθρου στην απλότητά του

Η κα Φονίκη από τη Σαλαμιού της Πάφου περιγράφει στην «Κ» πώς έφτιαχναν χαλλούμια και αναρή και ποιο το μυστικό τους

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η ύπαιθρος δεν κρύβει κανένα μυστικό, όλα είναι εκεί μπροστά σου και αν θέλεις να μάθεις περισσότερα αρκεί να ρωτήσεις, να αφιερώσεις λίγο χρόνο και με ένα καλημέρα πόρτες θα ανοίξουν να σε καλωσορίσουν και με το γιόλι-αλι θα μάθεις ό,τι αγαπάς και ψάχνεις. Κάπως έτσι έγινε με την κα Φοινίκη Αντωνίου Παπαγεωργίου από τη Σαλαμίτη της Πάφου, την οποία συνάντησα στο χωριό της, στο πλαίσιο του Animafest που διοργανώνεται εδώ και χρόνια στο όμορφο και φιλόξενο ορεινό αυτό χωριό. Η κα Φοινίκη, μεταξύ πολλών άλλων που μου είπε μου εξήγησε με απλά λόγια, χωρίς ορολογίες και ύφος πώς τα χρόνια τα παλιά έκαναν καλλούμια στα σπίτια, γυναικεία και άντρες... οι τελευταίοι αναλόγως της δουλειάς που είχαν...

Κα Φοινίκη, πώς κάνετε τα χαλλούμια παλιά, τιν ρωτώ, από τι γάλα; «Βέβαια, από κατσίκσιο γάλα, είχαμε τζίρα θκυο-τρία πρόβατα και ανακατεύαμε το γάλα και γίνονταν πιο ωραία», προσπαθώ να την ιντριγκάρω, αλλά η κα Φοινίκη δεν ενδιαφέρεται γι' αυτά... αγελαδινό βάζατε; «Οι, αγελάδες δεν είχαμε!».

Ποια είναι η συνταγή του χαλ-
λουμιού, ξέρεις καμιά, τη ρωτώ
και η απάντηση είναι μία: «Η
συνταγή είναι να είναι καλό το
γάλα» και ουδέν πέραν τούτου!
Και πώς το φτιάχνετε; «Αγοράζα-
με πυκνά, είχανε ποτσούνι έτσι,
τζίνα βάλλαμε λίγη μέσα, καμιάν
ώρα ήθελεν να πιξεί, ανακόφκα-
μεντε έτσι με το κουτάλι το ζυ-
λινο, ύστερα ετοίλουσάμεντο με

το σσέρι μας (κάνοντάς μου όλες τις κινήσεις που μου περιγράφει) και κάθετου και εβαλάμεντο μες στα ταλάρκα, είχαμεν ταλάρκα».

Και χωρίς διακοπή η κα Φοι-
νίκη συνεχίζει: «Αν εθέλουμε να
γ' αφήσουμε τυρί, σαν πριν την
Λαμπρή, κάμναμε τα τρικά που
ήθελε να τα τρίψουμε για τις φλα-
ούνες. Αφήναμε το μες στο τα-
λάρι τζιαι γευριζαμενο για να
στεχνώμα. Αν θα κάμναμε χαλ-
λούμια, άμα ήθελε να μείνει λι-

Μιλώντας με την
κα Φοινίκη για το
καλλούμι θυμήθηκα τη
συνταγή «Γλώσσα τυρί
να κάμεις να βαστάζει
όλον τον χρόνον»
που περιλαμβάνεται
σε χειρόγραφο
του 18ου-19ου.

πν ὥρα να κάτσει, να κάμει το σχέδιο του, φκάλλαμεν τα από το ταλάρι και εβάλλαμεν τα μέσση στην ορόθη που έβραζε και εβάλλαμεν τα τζίαι εψηθουνταν... για να γίνουεν τα χαλῶνῖα πρέπει να ψηθούεν...», πόση ὥρα τῷ ρωτωῖ: «καμῖαν ὥρα, εξαρτάται που τῖν φωθκῖα που εἶνεσ ἀπὸ κάτω τζίαι εφκάλλαμεν τα με τῖν κουταλῶεν τῖν τρυπητή, εβάλλαμεν τα μες στο σῖν, εβάλλαμεν τους ἄλῃς, εστοῖλλουσῖν τα τζίαι διπλώναμεν τα. Πρώτα βάλλουμεν το απῶτὸ τζῖ βάλλουμεν το ἄλῃς τζῖ ὕστερα διπλώουμεν το σῖγῶσιγῖ, γιατί ἄνω το κάμεις ἀπὸτὸ-

Πώς κάνατε τα χαλλούμια παλιά, ρωτώ την κα Φοινίκη, από τι γάλα; «Βέβαια, από κατσικίσιο γάλα, είχαμε τζιρα θκυο-
τρία πρόβατα και ανακατώναμε το γάλα και γίνονταν πιο ωραία».

μα, μπορεί να τσακρίσει πίσω» μου τονίζει με μία δόση αυτοπεποίθησης, αγνής σιγουριάς. Δυσμο βάζατε, συνεχίζω.. «Ναι, άμα θέλαμε εβάζαμε!».

Ρωτώ την κα Φοινίκη αν έκαναν και κάποιο άλλο είδος τυριού... «Προτιμούσαμε να τα κάνουμε χαλούμια τζι αναρή» μου λέει, και την αναρή πώς την κάνετε; «Πάνω στην φωθικά βάλουμε την ορόνη, τον ορό που λαλούν, άμα ήθελεν να βράσει λίγο εγύρναμε το γάλα τζιαι νεκατώνναμε το λιγο τζιαι έφκαμε η αναρή που πάνω. Φήναμε τη λιο να ψηθεί, σπάλλουσαμε λιο να ψηθεί τζιαι φκάλλαμεν

την μας στο ταλάρι, εγερμόναμε το ταλάρι αναρπῶ... τῇ κἀποτε εἶχεν παραπάνω... καὶ μοῦ ἐπιστημαίνει: «Θέλει προσοχὴ να μὴν χογλῶσει ἡ ορθὴ, ἅμα χογλᾶσαι ἡ ορθὴ εν καύμεν ἡ αναρπῶ, ἦταν το μυστικό τοῦτο» καὶ το χολλουμοῦ το μυστικό ποιο εἶναι τὴ ρωτῶ: «Μετὰ ποὺ φκᾶλλαμε τὴν αναρπῶ ἐβάλλαμεν τὰ χολλουμοὶ τῆζαι ἐπροσέχαμεν τὰ, ἐκάμναμεν ἐτοσι λίγο με το μαδρατζί να ταράξουν, να μὴν μείνουν να κολλήσουν ποὺ κάτω, ὥσποὺ να ψηθοῦν. Ἄμα ἐψᾶνουνταν ἐφκαίαν ποὺ πάνω τῆζαι τοσilloύσαμεν τὰ. Ἀμα το τοσilloύσαμε τῆζαι ἐψᾶλουν ἦταν ψημένο

τζία επιβάλλουμε τα!», ήθελε τέ-
χνη της λέω: «Ε! βέβαια! Ντα να
το βάλεις μέσα να χοχλάσει τζία
να το φκάσεις... εν ωμό που μέσα,
ενώ πρέπει να μείνει να ψηθεί!». Ποιοι
έκαναν χαλούμια, οι γυναί-
κες μόνο; «Τζία οι άντρες εξέρσας,
οι πιο πολλοί. Εξάρταται από την
δουλειά που είχασ» μου λέει και
μετά από κάμποση κουβέντα που
είχαμε, δεν ήθελα να την κουρά-
σω άλλο...

Γλώσσα τυρί

Σκεπτόμενος αργότερα την
κουβέντα μας με την κα Φοινίκη
για το χαλλούμι θυμήθηκα τη συ-

νταγιά «Γλώσσα τυρί να κάμεις να βαστάζεις όλον τον χρόνον» που περιλαμβάνεται στο χειρόγραφο του18ου-19ου, τον παλαιότερο ελληνικό οδηγό μαγειρικής του Βουργουνδού Francois Pierre de la Varenne, κατά το χειρόγραφο «Βαρήννις». Το ελληνικό κείμενο του χειρογράφου είναι μετάφραση από μία ιταλική έκδοση του έτους 1781 και μελετάται από τον Αγαμέμνονα Τσελίκια, παλαιογράφο, φιλόλογο, ιστορικό, τον οποίο και ευχαριστώ για την παραχώρηση της συνταγής. Η συνταγή, όπως καταγράφεται στο χειρόγραφο, λέει: «Αφού τυροκομήσεις και πάρεις τη μυήζαρα έχοντας το τυρί το νωπό [...] το βάνεις μέσα εις το χάλκωμα εις τον τζίρο της μυήζαρης και αυτά βουλόεις εις τον πάτο, βράσε το και ωσάν ιδείς πώς πλέουν έβγαλε τα με χουλιάρα τρύπη και άφεις τα εισέ μία λεκάνη παστροική», μα και η κα Φοινίκη για κουταλούα τρυπητή μου μίλησε και πως αν αρχίσουν να επιπλέουν τότε ήταν ψημένο! Συνεχίζει η συνταγή: «Έπαρε ένα από ένα και διπλώνε το πέντε έξι φορές [...] Και όταν τα ζυμώσεις καλά και τα κάμεις ωσάν γλώσσες, βάλ' τα εις σε κουρούπα αλειφτή στοιβάζοντάς τα και έχοντάς τα αλατισμένα όντος τα μαλάττεις εις τα χέρια σου με άλας ψιλό» και η κα Φοινίκη μου είπε πως τα σπιλλούσαν και τα διπλώναν, αφού τα αλάτιζαν πρώτα...

Τελικά η καταγραφή της συ-
νταγής μάλλον χαλλουμιού σε
ένα χειρόγραφο του τέλους του
18ου και της προφορικής κατα-
γραφής από έναν φορέα άυλης
κουλτούρας, όπως η κα Φοινίκη
δεν απέχουν πολύ!

BENEFITING

RMHC[®]
Cyprus

Μια παρέα ζωής...

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2022

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΟΡΕΙΑ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΣΟΔΑ ΘΑ ΔΙΑΤΕΘΟΥΝ ΓΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ
ΤΟΥ RONALD MCDONALD HOUSE OF CHARITIES

ΔΩΡΟ: ΤΡΟΛΕΪ JETSKI

ΚΛΗΡΩΣΗ: YIANNA MARIE ΠΡΩΤΑΡΑΣ 12:30 M.M.

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

FOR SALE

LUXURY OFFICE

521sq, Egkomi

TEL: 99697799

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΛΟΝΔΙΝΟ

Καθημερινοί άνθρωποι

Από τους πλέον ενδιαφέροντες καλλιτέχνες από τη Νότια Κορέα, ο Heeso Kim, 38 ετών, παρουσιάζει τη χαρακτηριστική σειρά των «θραυσματικών» προσωπογραφιών του στο Λονδίνο. Στην αίθουσα τέχνης Unit, στο Μέιφερ, ο καλλιτέχνης μοιράζεται εκδοχές μιας πανανθρώπινης συνθήκης με σπουδές πάνω στη μοναξιά και στην εγκαρτέρηση. Η τεχνοτροπία του, με στοιχεία εξπρεσιονισμού και κυβισμού, καθιστά την τέχνη του αναγνωρίσιμη και ιδιαίτερα συλλεκτική διεθνώς.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ελίζαμπεθ Τέιλορ

Η νέα βιογραφία της Ελίζαμπεθ Τέιλορ ανακοινώθηκε από τον εκδοτικό οίκο Χάρπερ και θα κυκλοφορήσει στις 6 Δεκεμβρίου με συγγραφέα τη δημοσιογράφο Κέιτ Αντερσεν Μπρόουερ (το βιβλίο διατίθεται σε προπώληση). Διαφημίζεται ως η πληρέστερη βιογραφία της Τέιλορ, βασισμένη σε συνεντεύξεις συγγενών και φίλων, σε ημερολόγια, σε ανέκδοτες επιστολές και πολλά τεκμήρια. Φέτος, συμπληρώνονται 90 χρόνια από τη γέννησή της και 11 από τον θάνατό της.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Επιστροφή στην Ιταλία

Το Μουσείο Γκετί ανακοίνωσε πως θα επιστρέψει στο ιταλικό κράτος αρχαιότητες που όπως αποδείχθηκε υπήρξαν προϊόν αρχαιοκαπηλίας και παρανόμως πουλήθηκαν. Πρόκειται για γλυπτική σύνθεση του 2ου αιώνα μ.Χ. από πηλό, αποτελούμενη από καθήμενο ποιητή περιστοιχισμένο από δύο σειρήνες. Το γλυπτό είναι γνωστό και ως «Ο Ορφέας και οι Σειρήνες». Υπό εξέταση βρίσκονται και τέσσερα ακόμη έργα τέχνης, τα οποία πιθανότατα θα επιστραφούν επίσης στην Ιταλία.

ΜΝΗΜΗ

Ρέιμοντ Μπριγκς

Από τους αγαπημένους εικονογράφους παιδικών βιβλίων στην Αγγλία, ο Ρέιμοντ Μπριγκς απεβίωσε σε ηλικία 88 ετών. Διεθνώς γνωστός για το χωρίς λόγια εικονογραφημένο βιβλίο του «Χιονάνθρωπος» (1978), ο Μπριγκς ήταν ένας δημιουργός που άφησε τη σφραγίδα του στην παιδική λογοτεχνία με τον δικό του τρόπο. Είχε δημιουργήσει και άλλα βιβλία, όλα στοχαστικά και φιλοσοφικά, που βρήκαν μεγάλο αναγνωστικό κοινό σε όλο τον κόσμο.

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Τρικυμιάδης αρχιτεκτονική

Το νέο οικιστικό πρότζεκτ του αρχιτεκτονικού γραφείου MVRDV προκαλεί ποικίλες αντιδράσεις στο Άμστερνταμ λόγω της εικονοκλαστικής αισθητικής του. Το πρότζεκτ «Valley» προσφέρει διαμερίσματα κατοικίας υψηλών προδιαγραφών, γραφεία και δημόσιο χώρο σε εμβαδόν 75.000 τ.μ. μέσα σε πράσινες εκτάσεις. Τα πάμπολλα παράθυρα, οι εξώστες, οι ταράτσες συντελούν σε μια αρχιτεκτονική πρόταση που ολοκληρώνεται σε συνδυασμό με το υδάτινο στοιχείο.

Φωτογραφία

του Αφροαμερικανού φωτογράφου Κουαμί Μπρέθγουεϊτ.

Η χειραφέτηση της μαύρης Αμερικής, όσα είδε ένα βλέμμα

Στα 84 του χρόνια σήμερα, ο Αμερικανός φωτογράφος Κουαμί Μπράθγουεϊτ παραμένει ένας θρύλος της αμερικανικής κουλτούρας. Τις δεκαετίες του '50 και του '60, στη Νέα Υόρκη, υπήρξε σκαπανέας του κινήματος απελευθέρωσης της μαύρης ταυτότητας και με τις φωτογραφίες του υπέδειξε ένα άλλο αισθητικό πρότυπο. Στο έργο του είναι αφιερωμένη η νέα έκθεση στην Ιστορική Εταιρεία της Νέας Υόρκης (New York Historical Society), που ξεκίνησε στις 19 Αυγούστου και θα διαρκέσει έως τον Ιανουάριο του 2023, ως φόρος τιμής για έναν άνθρωπο που με τόλην κατόρθωσε να φτιάξει μόνος του έναν ολόκληρο κόσμο, να δώσει υπόσταση σε πολλούς ανθρώπους και να δώσει φωνή και αξιοπρέπεια σε άλλους τόσους. Η έκθεση παρουσιάζει πορτρέτα για τα οποία είναι διάσημος ο Κουαμί Μπράθγουεϊτ, ένας προσωπογράφος, πορτρετίστας της μαύρης Αμερικής. Σε καιρούς που άλλαζαν, αλλά με μεγάλες δυσκολίες, κατά τις μεταπολεμικές δεκαετίες, ο ρηξικέλευθος αυτός φωτογράφος θέλησε να φτιάξει ένα δίκτυο συνενόησης και αλληλεγγύης με άλλους μαύρους δημιουργούς. Ταυτόχρονα αγωνίστηκε πολύ για να απελευθώσει τις μαύρες γυναίκες από τα πρότυπα ομορφιάς που έβλεπαν παντού στον κινηματογράφο και

στη διαφήμιση, τα οποία όριζαν και προορίζονταν για τις λευκές γυναίκες. Αυτή η διάσταση είχε προκαλέσει μεγάλο ψυχικό πόνο σε εκατομμύρια Αφροαμερικανίδες γυναίκες εκείνα τα χρόνια, που προσπαθούσαν να εκφράσουν τη δική τους ταυτότητα σε μια κοινωνία χωρίς πολλά πρότυπα για τις ίδιες. Ο Κουαμί Μπράθγουεϊτ ενίσχυσε την τάση για το νέο μόντελινγκ και τα νέα αισθητικά πρότυπα μετά το 1960 και την ένταξη των μαύρων γυναικών στο κυρίαρχο ρεύμα παραγωγής και διάδοσης αισθητικών προτύπων και ερωτικών κριτηρίων. Ήταν μια διαδικασία μακρόχρονη αλλά αποτελεσματική. Η έκθεση είναι μια ευκαιρία εναλλακτικής ανάγνωσης του κινήματος χειραφέτησης των Αφροαμερικανών, την προβολή μιας νέας ταυτότητας και την κατανόηση αυτής της διαδρομής, που είναι πλέον μια κληρονομιά με πολιτισμικό αποτύπωμα. Εκτός από τα πορτρέτα του Κουαμί Μπράθγουεϊτ, παρουσιάζονται φωτογραφίες άγνωστες από το αφανές Χάρλεμ της δεκαετίας του '60, καθώς και φωτογραφίες μόδας από τις πασαρέλες «περηφάνιας» που είχαν γίνει τότε. Κατά μία άλλη έννοια, η έκθεση αυτή είναι ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα μια σπουδαία προσωπικότητα που αφήνει έργο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ταξίδι #6

Είδε ένα όνειρο. Κολυμπούσε, λέει, στη θάλασσα. Μάλλον, όχι, δεν κολυμπούσε ακριβώς. Ζούσε στη θάλασσα. Ήταν κάτι σαν ψάρι. Όχι ακριβώς ψάρι, αλλά και πάλι, ναι, ψάρι. Κήτος.

Τα νερά ήταν σκοτεινά και παγωμένα, αλλά εκείνη αισθανόταν σαν στο σπίτι της. Ίσως έφταιγε μια φωτογραφία που είχε πετύχει τυχαία στο Instagram. Η φωτογραφία απεικόνιζε τον καρχαρία της Γροιλανδίας.

Βρήκαν έναν τέτοιο καρχαρία, που έχει ηλικία 400 χρόνων, να κυκλοφορεί στα νερά της Αρκτικής. Υποτίθεται ότι αυτό το ψάρι είναι το πιο αρχαίο σπονδυλωτό πάνω στη Γη.

Την κατέλαβε μια μελαγχολία όταν είδε αυτό το άσχημο κήτος, τόσο γηραιό το ίδιο, τόσο αρχαίο ως είδος, να κολυμπάει μόνον του σε αυτά τα αφιλόξενα

Είπαν ότι μπορεί να φτάσει τα 512 χρόνια ζωής. Αυτή η γυναίκα μέσα στα παγωμένα νερά είναι σαν να ζει για πάντα.

νερά. Κάπου διάβασε πως αυτό το είδος καρχαρία φτάνει τα 270 χρόνια ζωής τουλάχιστον. Η μύηση στην ενηλικίωση γι' αυτούς τους καρχαρίες γίνεται αφότου έχουν πατήσει τα 150. Σκέφτηκε ότι το κήτος ήταν εδώ πολύ πριν γεννηθεί η ίδια και θα είναι εδώ αφού θα έχει εκείνη πεθάνει.

Οι ιχθυολόγοι που παρακολούθησαν αυτόν τον 400 χρόνων καρχαρία είπαν ότι είναι θηλυκός. Μια γυναίκα μόνον της σε

Ο άσχημος καρχαρίας της Γροιλανδίας. Υποτίθεται ότι αυτό το ψάρι είναι το πιο αρχαίο σπονδυλωτό πάνω στη Γη.

τέτοια κρύα νερά, σκέφτηκε. Το σκέφτηκε ακόμα και μέσα στο όνειρό της.

Είπαν ακόμα ότι μπορεί να φτάσει τα 512 χρόνια ζωής. Αυτή η γυναίκα μέσα στα παγωμένα νερά είναι σαν να ζει για πάντα.

Νόμιζε πως δεν υπάρχει το «για πάντα». Όλοι φεύγουν, όλοι χάνονται, κάποιοι ξεχνιούνται, κάποιοι σε στοιχειώνουν κι αφού έχουν φύγει. Ίσως αυτό το στοιχείο να είναι «τα πάντα».

Τίποτα δεν διαρκεί για πάντα όμως. Εκτός από αυτή τη γυναίκα-καρχαρία. Πεντακόσια χρόνια ζωής ισοδυναμεί με το «για πάντα»;

Στο όνειρο είδε τα μάτια της. Εχει παράξενα μάτια αυτός ο καρχαρίας. Αλλάζει φακούς συνέχεια, καθώς ωριμάζει. Αυτός είναι ο δείκτης της ηλικίας του όπως οι γραμμές στους κορμούς των αρχαίων δέντρων.

Στο όνειρο ένιωθε μια βαριά λύπη, αν και ένιωθε σαν στο σπίτι της. Ίσως επειδή από μικρή στο σπίτι της συχνά ένιωθε λυπημένη. Το σπίτι της δεν την προστάτευε από τη λύπη. Ίσως να την ενέτεινε κιόλας.

Ήθελε να ξυπνήσει. Είχε μπροστά της τον καρχαρία της Γροιλανδίας να ταξιδεύει κάτω από το ηλεκτρικό μπλε των παγόβουνων της Αρκτικής και ήταν λες και κοιτούσε σε έναν καθρέφτη.

Εβλεπε τον εαυτό της να χάνεται και να εμφανίζεται ξανά μέσα από τις σκιές, τις απαλές αντανάκλασεις των ακτίνων του ηλίου κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Ξύπνησε με ένα αίσθημα πνιγμού. Ξαν κάτι που είχε ξεχάσει και να της τοθύμισε αυτό το πλάσμα. Ξαν να της έλεγε τραγούδια σε μιαν ακατάληπτη γλώσσα.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΩΤΗΡΗ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ*

Διασυρμοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Το κοινωνικό στάτους (ο σεβασμός και ο θαυμασμός από τους άλλους) είναι σημαντικότερο για την υγεία μας από κάθε άλλο κοινωνικό ή οικονομικό παράγοντα. Στον «Ιππόλυτο Στεφανφόρο», ο Ευριπίδης διακρίνει μεταξύ της καλής ντροπής (αιδώς), όπου ένα καλό ιδεώδες του εγώ μας καθοδηγεί να σεβόμαστε τη δικαιοσύνη, και της κακής ντροπής (αισχύνη), που φέρει το βαρύ φορτίο της περιφρόνησης και εξοστρακίζει το άτομο από το «σπίτι» του, κάπου όπου ανήκει από κοινού με άλλους – όμοιους με αυτόν, κάπου από όπου ξεκινά, κάπου όπου επιστρέφει.

Φαντασθείτε τον ψυχικό πόνο που βιώνει ένα παιδί όταν απογυμνώνεται και ντροπιάζεται, διασύρεται, εμπρός στην κοινωνική του ομάδα. Ο πόνος είναι αβάσταχτος. Το άτομο βιώνει σύγχυση, αποπροσωποποίηση και συγκώνευση του εαυτού με τον άλλο. Ανοίγει η γη και τον καταπίνει, γίνεται αόρατος. Είναι μια άμυνα ψυχωτικής τάξης. Το άτομο παύει να είναι υποκείμενο που σκέφτεται. Βυθίζεται στη λύπη. Δεν μπορεί να κρίνει, να δοκιμάσει την πραγματικότητα.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι δημόσιοι χώροι. Δεν είναι υπηρεσίες. Είναι η αρχιτεκτονική του σύγχρονου κοινωνικού σύμπαντος και θέτουν θέματα ασφάλειας. Προκαλούν ρήγματα στη συνοχή της κοινωνίας. Χρειάζονται ρύθμιση. Μπορούν να γίνουν χώροι δημόσιας διαπόμπευσης. Μπορούν εύκολα να δημιουργήσουν προσωρινές αγέλες, που έχουν έναν μόνο τρόπο ύπαρξης: τον αποκλεισμό κάποιου που πρέπει να εξοντωθεί. Δεν μιλάω μόνο για ακραίες περιπτώσεις. Μιλώ για τη βία του καθημερινού εκφοβισμού. Υπάρχουν έξω εκεί άλλοι που μισούν και θέλουν να σε καταστρέψουν. Άς έχουμε τον νου μας. Και ας προσέχουμε ο ένας τον άλλον. Άς μη σιωπήσουμε.

Μια δημοκρατική πόλη αποτελείται από διακριτούς χώρους και χρόνους (αγορά, Βουλή, Τύπος, θέατρο, δικαστήρια, εκκλησίες, τηλεόραση, Διαδίκτυο, παρέες, γεύματα, πάρτι, κουτσομπολιό) που ρυθμίζουν θεσμικά πώς το ιδιωτικό μπορεί να παρουσιασθεί δημοσίως. Μια δημοκρατία αποτελείται από έντιμους όχι ξέυπνους

Φαντασθείτε τον ψυχικό πόνο που βιώνει ένα παιδί όταν απογυμνώνεται και ντροπιάζεται, διασύρεται εμπρός στην κοινωνική του ομάδα. Ο πόνος είναι αβάσταχτος.

Προκαλούν ρήγματα στη συνοχή της κοινωνίας. Χρειάζονται ρύθμιση. Μπορούν να γίνουν χώροι δημόσιας διαπόμπευσης.

ανθρώπους που τους συνέχει η φιλία, όχι η παντοδύναμη φαντασίωση ότι ανήκουν στο inner ring. Εντιμότητα είναι το τακτ να λες την αλήθεια που αντέχεις εσύ και ο άλλος. Στην αρχαία Αθήνα, κατά τα Έλευσinia Μυστήρια, όταν η πομπή περνούσε τη γέφυρα του Κηφισού, υπήρχαν με καλυμμένα πρόσωπα οι «γεφυριστές» που έσκωπταν με ασύστολο τρόπο τους επισήμους που ακολουθούσαν την πομπή. Το καθημερινό κουτσομπολιό επίσης είναι ένα παιχνίδι πολύ σοβαρό και απαραίτητο για τη δημοκρατία. Όμως, το να λες ψέματα με σκοπό να εκμηδενίσεις τον άλλον που φθονείς, είναι ανέντιμο. Ο ρατσισμός, ο εκφοβισμός αυτών που θεωρείς αδύναμους, είναι ανέντιμο, παρanoiκό και γελοίο.

Στην εφηβεία, το άτομο ορίζει ποιο είναι σε σχέση με την κοινωνία. Βγαίνει στον κόσμο. Έχει την ικανότητα να είναι. Και να είναι μόνο παρουσία του άλλου.

Ο αληθινός εαυτός του είναι βαθιά μοναχικός. Χρειάζεται ευνοϊκές συνθήκες για να τολμήσει να βγει στον κόσμο, να αρχίσει να εκπέμπει αυθόρμητες χειρονομίες, να συμβάλλει δημιουργικά στην κοινωνία. Τis αυθόρμητες χειρονομίες του, τον αληθινό εαυτό εν δράσει, φθονούν βαθύτατα και φοβούνται οι τύραννοι της γειτονιάς του. Τον εκφοβίζουν για να συμμορφωθεί, να ζει μέσα στον φόβο, να γίνει ένας ψευδής εαυτός σαν τους ίδιους. Αυτοί που ασκούν βία είναι αυτοί που έχουν υποστεί αυτήν τη βία παλιότερα. Η αγωνία του ατόμου που εκφοβίζεται είναι ότι έβρεται ο άλλος τον ναρκισσισμό του. Να μην έχεις καμιά απόκριση –να επικρατεί σιγή– στην ανάγκη του για νόημα. Να μη σε περιβάλλει ένας κόσμος. Το σύμπαν που σε περιβάλλει να μην έχει γίνει ένας κόσμος, την πείνα και τη δίψα, να αναζητάμε τον άλλον που έχει και δίνει νόημα. Ο αληθινός εαυτός μας έχει έναν πυρήνα πρωταρχικής μοναχικότητας και εγγύτητας. Γεννιέται μέσα σε μια αρχέγονη μήτρα διυποκειμενικότητας. Δεν είναι προς επικοινωνία. Είναι η μυστική πηγή της ζωής μας. Δεν είναι προς έκθεση.

Σήμερα οι επιθέσεις επί των δεσμών της σκέψης καθιστούν την εργασία του πολιτισμού ανεπαρκή. Η λέξη ήθος συνδέεται με την ηθική, τον νόμο, τα ήθη, τον χαρακτήρα, τις συνήθειες. Στον Όμηρο η λέξη ήθος σήμαινε το ενδιαίτημα, τη συνήθη διαμονή, τα μέρη όπου συνάχζονταν τα αγρίμια και οι άνθρωποι, για να κρυφτούν από τα αρπακτικά. Γεννιάσατε με μια έμφυτη ανάγκη, όμοια με την πείνα και τη δίψα, να αναζητάμε τον άλλον που έχει και δίνει νόημα. Ο αληθινός εαυτός μας έχει έναν πυρήνα πρωταρχικής μοναχικότητας και εγγύτητας. Γεννιέται μέσα σε μια αρχέγονη μήτρα διυποκειμενικότητας. Δεν είναι προς επικοινωνία. Είναι η μυστική πηγή της ζωής μας. Δεν είναι προς έκθεση.

* Ο κ. Σωτήρης Μανωλόπουλος είναι ψυχαναλυτής παιδιών.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΖΕΤΑ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ

Η Ζέτα Κουντούρη γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε Νομικά και εργάστηκε ως δικηγόρος. Στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου εργάστηκε ως επιστημονική συνεργάτις, δίδαξε για δύο χρόνια δημιουργική γραφή στο εργαστήριο της Φοιτητικής Λέσχης. Έχει εκδώσει τέσσερα μυθιστορήματα και τέσσερις συλλογές διηγημάτων. Διηγήματά της έχουν ανθολογηθεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Πρόσφατα κυκλοφόρησε το μυθιστόρημά της «Κασκόλ από κασμίρι» (εκδ. Κέδρος). Είναι μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Το καλοκαίρι θεωρώ απόλαυση να διαβάζω ιστορίες μυστηρίου. Αυτό τον καιρό έχω δύο βιβλία πλάι στο κρεβάτι μου, το ένα είναι «Η σιωπηλή ασθενής» του Αλεξ Μιχαηλίδη και το άλλο «Εκεί που τραγουδάνε οι καραβίδες» της Ντέλια Ουεν.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Η Μαίρη Πόπινς της Πάμελα Λίβτον Τράβερς, για να σκορπίζω χαρά στα παιδιά.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες; Τον Κωνσταντίνο Καβάφη και τον Γρηγόριο Ξενόπουλο, τον άνθρωπο

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

που η διεισδυτική ματιά του ανέδειξε τον Ποιητή στο ελληνικό κοινό.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Μετά τις σπουδές μου έπαψα να συνδυάζω την ανάγνωση με τη γνώση. Θεωρώ, μάλιστα, ότι τα βιβλία ανταμείβουν κυρίως με την απόλαυση που σου χαρίζουν.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Το «Κατηγορώ» του Εμίλ Ζολά.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Ο «Ξένος» του Αλμπέρ Καμύ.

Στο «Κασκόλ από κασμίρι», πού κυρίως εστιάζετε; Στις δυσκολίες των προσωπικών σχέσεων και στα μυστικά που υπονομεύουν ακόμη και τις πιο στενές οικογενειακές σχέσεις.

Πόσο σκληρή είναι η διαπίστωση ότι η οικογενειακή αγάπη δεν είναι αυτονόητη; Ιδιαίτερα σκληρή! το πόσο εξαρτάται από τον τρόπο που εκδηλώνεται σε κάθε οικογένεια. Στο «Κασκόλ από κασμίρι» το πρόβλημα δεν είναι τόσο μεγάλο ούτε αξεπέραστο, αφού και οι δυο γονείς –βλέπουμε στο τέλος– αγαπούν βαθιά τα παιδιά τους. Επιπλέον, η αμοιβαία συγγνώμη οδηγεί και τους ίδιους στην κάθαρση. Στη σύγχρονη κοινωνία, όμως, καθώς περνάει ο καιρός, δυστυχώς αυξάνονται ραγδαία τα κρούσματα ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης.

Τι παιχνίδια μπορεί να παίξει η μνήμη; Ενα σχόλιο γι' αυτήν τη φράση. Πάντα πιστεύω ότι η μνήμη δρα επιλεκτικά, όπως επιλεκτικά δρα και η λήθη. Μνήμες οδυνηρές σιγά σιγά ξεφτίζουν, μέχρι που φτάνεις να αναρωτηθείς αν όντως υπήρξαν στη ζωή σου ή απλώς τις φαντάστηκες, ενώ άλλες, τις ευχάριστες που αναπολείς, τρέμεις μη και ήταν αυταπάτη.

ΨΗΦΙΑΚΗ BIBΛIOΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ
Λουκής Λάρας

Ο Δημήτριος Βικέλας γεννήθηκε στην Ερμούπολη Σύρου στις 15 Φεβρουαρίου 1835 και πέθανε στην Αθήνα στις 20 Ιουλίου 1908. Ήταν Έλληνας λόγιος, ποιητής και πεζογράφος. Ως λογοτέχνης μνημονεύεται για το μυθιστόρημά του Λουκικής Λάρας, έργο πολύ σημαντικό για την εξέλιξη της νεοελληνικής πεζογραφίας αφού ήταν αυτό που άνοιξε τον δρόμο που οδηγούσε στην ηθογραφία. Ο Λουκικής Λάρας είναι μία εκτενής νοβέλα, όπου κυριαρχούν οι ήπιοι τόνοι, η καλοσύνη, η συναισθηματική ευγένεια, η ήρεμη εγκαρτέρηση, η ανθρωπιά. Ο Λουκικής Λάρας σκιαγραφείται ως κατεξοχήν «αντιρωϊκή» μορφή των χρόνων του αγώνα, μακριά από την ατμόσφαιρα των πατριωτικών εξάρσεων και των πρωικών υμνολογιών. Σε αυτοτελή έκδοση πρωτοεκδόθηκε τον Ιούνιο του 1879, ενώ είχε προηγηθεί η δημοσίευσή του σε συνέχειες στην Εστία στις αρχές του ίδιου έτους. Μέχρι το θάνατο του συγγραφέα κυκλοφόρησαν άλλες τέσσερις εκδόσεις με γλωσσικές αλλαγές που κυρίως αποσκοπούσαν στην απλούστευση της γλώσσας. Είναι ξεκάθαρα φανερό πως η φαντασία του συγγραφέα λειτουργεί αναπλαστικά, στο έργο του, βασίζομενη πάντα σε εξωτερικά ερεθίσματα έμπνευσης, όπως είχε ομολογήσει κι ο ίδιος. Στην περίπτωση του Λουκική Λάρα όχι απλώς την αφορμή αλλά και ολόκληρη την αφηγηματική βάση και το πλαίσιο έδωσε το χειρόγραφο του Λουκά Ζίφου ή Τζίφου, τη συγγραφή του οποίου παρότρυνε ο ίδιος ο Βικέλας. Το ηλεκτρονικό βιβλίο διατίθεται δωρεάν από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για περισσότερα βιβλία και πληροφορίες.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Τα τι και τα πώς της πράξης της ποίησης

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
Η στάση του πελαργού. Μικροδοκίμια εκδ. Στερέωμα, σελ. 229

Τι είναι η ποίηση; τι είναι η σημαντική ποίηση και τι η μέτρια; ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στον λόγο και τη γλώσσα; πώς γεννιέται η ποίηση; ποια είναι η σχέση της ποίησης με το άρρητο; σε τι συνίσταται η φωνή της ποίησης; πώς ορίζεται η πραγματική ηλικία του ποιητή – πότε γεννιέται, πότε ενηλικιώνεται, πότε γερνάει; ποιος είναι ο χρόνος της ποιητικής δημιουργίας και η σχέση του με τον χρόνο του επαγγελματικού βιοπορισμού; δίστανται ποίηση και ζωή ή η μια επιβεβαιώνει τον λόγο και την πράξη της άλλης; καλλιεργείται η ποίηση ή γεννιέται αυτοφυώς κι ο ποιητής καλείται να μην την εμποδίσει, να τη βοηθήσει να 'ρθει στην επιφάνεια; Η τριανταπεντάχρονη παρουσία του Θανάση Χατζόπουλου στον χώρο της ποίησης –πρώτη του συλλογή το «Ιδίος σώμασι», 1986– συνοδεύεται από έναν συστηματικό λόγο, μια πάγια αναζήτηση, μια διαρκή εμφάνιση γύρω από τα τι και τα πώς της ποιητικής πράξης. Τρίτος δοκιμακός τόμος, «Η στάση του πελαργού» περιλαμβάνει 61

μικρά πεζά, ορισμένα ανέκδοτα και άλλα δημοσιευμένα μέσα στα τελευταία τριάντα χρόνια σε διαφορετικά έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα. Η θεματολογία του ποικίλει, τα κείμενα ποιητικής συνιστούν

ωστόσο τον κορμό του γοητευτικού αυτού έργου. Το να μιλήσει κανείς για την ποίηση μοιάζει με στοίχημα εκ προοιμίου χαμένο, διότι όπως έχει παρατηρήσει ο συγγραφέας, πώς «να αγγίξεις κάτι που δεν υπόκειται στην αφή, αφού μόλις πας να το πιάσεις εκείνο χάνεται ή σκορπίζεται». Για να το επιτύχει ο Θανάσης Χατζόπουλος αναπτύσσει έναν δοκιμακό λόγο ερωτηματικό, ερευνητικό, στοχαστικό. Καταφεύγει σε μεταφορές, χρησιμοποιεί παρομοιώσεις, επικειρεί αναλογίες, παίρνοντας παραδείγματα από τη φύση, τη φυσική, την αρχιτεκτονική, τη φαρμακευτική, την υφαντική, την αστρονομία, την κοσμολογία. Και εντέλει κατορθώνει να

περικλείσει στον ρυθμό των μικρών κειμένων του τις ανεπαίσθητες μετακινήσεις, τις οιονεί αθέατες συμπτυκνώσεις, εκείνες που μαγικά τω τρόπου παράγουν την ποίηση. Πρόκειται για την καλλιέργεια μιας δοκιμακής γραφής, που χωρίς υποψία ποιητικίζουσας φράσης, δεν απέχει πολύ από την ίδια την ποίηση – το δοκίμιο στην πιο υψηλή αποστολή του. Διότι κάνει τα πράγματα –τα τι και τα πώς της πράξης της ποίησης– «να αναφανούν σε αυτό που είναι». Η αλλιώς, όπως ο συγγραφέας ορίζει την ποιητική πράξη, κάνει τις λέξεις «να ανοίγονται στο άρρητο», «να αποθησαυρίζουν το εκτόπισμα του πράγματος».

Το κείμενο που χαρίζει στον τόμο τον τίτλο του, «Η στάση του πελαργού», δεικνύει πώς κατορθώνει ο λόγος του Χατζόπουλου να περικλείει στην εκφορά του απροσδόκητη συγκινησιακή φόρτιση συμπλέκοντας την ερώτηση

Μέσα στο «Σκοτεινό Δωμάτιο»

Μια άρτια έρευνα - πολύτιμος θησαυρός για την επίτευξη ενός αποφασιστικού βήματος προς τη συλλογική μας αυτογνωσία

Του ΣΠΥΡΟΥ Ν. ΛΙΤΣΑ*

Είχα αποφασίσει συνειδητά να διαβάσω το «Ένα σκοτεινό δωμάτιο» του Αλέξη Παπαχελά το καλοκαίρι. Γνώριζα ότι θα μου δημιουργούσε την ανάγκη να αφήσω στην άκρη τα δικά μου γραπτά και να ασχοληθώ με τη χούντα. Το σημερινό σημείωμα δεν είναι μια βιβλιοκριτική, μια διαδικασία που ούτως ή άλλως τη θεωρώ άχαρη αλλά και αχρείαστη, αφού σημειώνω ευθὺς εξαρχής ότι το «Σκοτεινό Δωμάτιο» πρέπει να μελετηθεί από όλους μας. Αποτελεί μια άρτια έρευνα, μια *de profundis* παρουσίαση και ανάλυση πάνω σε αρχαικές πηγές και μοναδικές προσωπικές συνεντεύξεις που αποτελούν πολύτιμο θησαυρό για την επίτευξη ενός αποφασιστικού βήματος προς τη συλλογική μας αυτογνωσία.

Το Θέατρο Σκιών

Ο Αλέξης Παπαχελάς υπογραμμίζει από τις πρώτες σελίδες πως ο εθνικισμός, το λούμπεν, ο λαϊκισμός και η υπεραπλούστευση, σε συνδυασμό με την έλλειψη ελεγκτικών μηχανισμών και ανθρωπών με ειδικό διαμέτρημα ώστε να βγουν μπροστά και να αναλάβουν την ευθύνη, οδηγούν σε εθνικές τραγωδίες. Η συλλογική μνήμη το διαπίστωσε στη Μικρά Ασία, όταν η «Μικρή Πλυν Τιμία Ελλάδα» θριάμβευσε ως πολιτική τάση, οδηγώντας στον αφανισμό του Ελληνισμού της καθ' ημάς Ανατολής, όπως και στην Κύπρο με τυράννους να γίνονται περίγελος στα χέρια ξένων μυστικών υπηρεσιών και χρήσιμοι πλήθιοι για σύγχρονους Μακιαβέλι. Το ευτελές δεν έχει μόνο την ιδιότητα να ξεφτίζει στον χρόνο αλλά και να συμπαρασύρει στη φθορά μαζί του πρόσωπα και καταστάσεις που στην περίπτωση της εξωτερικής πολιτικής μεταφράζονται σε εθνικά συμφέροντα και κύρος.

Κύπρος και Παπαδόπουλος

Οι oportunistικοί σχεδιασμοί για την Κύπρο ξεκινούν από την πρώτη χούντα, αυτή του Παπαδόπουλου, με τον ίδιο να κλείνει το μάτι στην Αγκυρα και να αποσύρει την Ελληνική Μεραρχία τον Νοέμβριο του 1967 που είχε στείλει μυστικά στη Μεγαλόνησο ο Γεώργιος Παπανδρέου το 1964. Ο Παπαδόπουλος κατάφερε ένα συντριπτικό χτύπημα στην ελληνική παρουσία στη νήσο, αφενός γιατί δεν ήθελε εντάσεις με την Τουρκία σε μια περίοδο που προσπαθούσε να σταθεροποιηθεί στο εσωτερικό της χώρας και αφετέρου δεν τολμούσε να αρνηθεί στον απεσταλμένο του προέδρου Τζόνσον, Σάιρους Bays, που είχε σταλεί στην περιοχή για να ηρεμήσει τα πνεύματα αλλά και για να ζητήσει από τη χούντα να κάνει μια κίνηση καλής θέλησης προς την Τουρκία. Μπορεί να φανταστεί ο καθένας τον απόφοιτο του Yale και βαθύ γνώστη των λεπτών ισορροπιών της εξωτερικής πολιτικής να παίζει σαν τη γάτα με το ποντίκι με τον ημιμαθή δικτάτορα που θεωρούσε ότι η βάση του «good diplomacy» [sic] είναι να λες μόνο να στους συμμάχους σου αδιαφορώντας για το εθνικό συμφέρον. Ο δικτάτορας όμως δεν δίστασε να ρίξει και το χαρτί της διπλής Ενωσης στο τραπέζι, προσφέροντας τμήμα της Κύπρου στην Αγκυρα με αντάλλαγμα την ανατροπή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Το ευτελές του εθνικισμού ως μήτρα δημιουργίας σύγχρονων Πεισιστράτων και πρόθυμων Αλκιβιάδων.

Κύπρος και Ιωαννίδης

Με τη δεύτερη όμως χούντα, αυτή του Ιωαννίδη, περνάμε από τη φάση του λαϊκισμού και της ημιμάθειας που χαρακτήρισε την περίοδο Παπαδόπουλου σε αυτήν της ολοκληρωτικής άγνοιας του πώς λειτουργεί το διεθνές σύστημα και στον αταβισμό που μόνο

Η εγχώρια άκρα Δεξιά εδώ και δεκαετίες διακινεί τον μύθο ότι επί Ιωαννίδη χάθηκε μόλις το 4% της Κύπρου από τον Αττίλα, ενώ μετά την παλινόρθωση της αστικής δημοκρατίας χάθηκε ένα επιλέον 36,2% του κυπριακού χώρου. Το «η Κύπρος κείται μακράν» του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην πραγματικότητα αποτελεί μια ρεαλιστική αποτίμηση της κατάστασης.

Η χούντα όχι μόνο εξευτέλισε την έννοια του πατριωτισμού αλλά και έβλαψε την Ελλάδα σε κοινωνικό, οικονομικό και διεθνοπολιτικό επίπεδο. Ενα από τα συμπεράσματα του βιβλίου.

Ο εθνικισμός, ο λαϊκισμός και η υπεραπλούστευση, σε συνδυασμό με την έλλειψη ελεγκτικών μηχανισμών και ανθρωπών με ειδικό διαμέτρημα ώστε να αναλάβουν την ευθύνη, οδηγούν σε εθνικές τραγωδίες.

Ο Ιωαννίδης απέναντί του είχε τον Μακιαβέλι της δυτικής ψυχροπολεμικής διπλωματίας, τον Χένρι Κίσινγκερ, και πράκτορες της CIA που τον χειρίζονταν ως το απόλυτο εργαλείο τους.

ο γνήσιος σοβινισμός μπορεί να παραγάγει, διανοσμένος με τη μονοσήμαντη απλουστευτικότητα που χαρακτήριζε τη σκέψη του Ιωαννίδη. Απέναντί του είχε τον

Μακιαβέλι της δυτικής ψυχροπολεμικής διπλωματίας, τον Χένρι Κίσινγκερ και μια κλειστή ομάδα από ικανότατους πράκτορες της CIA που χειρίζονταν τον ηγήτορα της χούντας vol.2 ως το απόλυτο εργαλείο τους, άλλοτε διαβεβαιώνοντάς τον για τις καλές προθέσεις τους και άλλοτε παραπλανώντας σε βεβιασμένες αποφάσεις. Χαρακτηριστικές είναι οι στιγμές που για να πείσουν τον Ιωαννίδη να αφήσει ανοχύρωτη την Κύπρο εμπρός στην τουρκική εισβολή, η αμερικανική πλευρά τον τρομοκρατούσε με το σενάριο της εισβολής του βουλγαρικού στρατού και των σοβιετικών από τον Βορρά. Πλήρης αποτυχία να συνδέσει τις εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο με την ευρύτερη πολιτική των ΗΠΑ απέναντι στην ΕΣΣΔ, καθώς επίσης και ολική άγνοια γύρω από την αδυναμία της ΕΣΣΔ να εφαρμόσει ένα τέτοιο σχέδιο ανατροπής της Γιάλτας.

Ο Ιωαννίδης εγκρίνει την ανατροπή του Μακαρίου και ως γκροτέσκο παράλλαξη του ιδεαλιστή Δον Κιχώτη θεωρεί ότι έτσι επιτυγχάνει την Ενωση της Κύπρου με το ελλαδικό κέντρο. Ποια συμπεράσματα όμως μπορούμε να αντλήσουμε από την κυπριακή τραγωδία;

Συμπεράσματα

Συμπέρασμα 1ο: Ο πατριωτισμός δεν είναι ρητορικό σχήμα. Είναι μια συνεπής πολιτική στάση που βασίζεται πρωτίστως στον ρεαλιστικό ορθολογισμό της σύνδεσης των μέσων που διαμορφώνουν τον πυρήνα της κρατικής ισχύος με τον τελικό σκοπό. Οι καλές προθέσεις ή η επίκληση προς το θείο για να σπείρσει σε βοήθεια έχουν αποδειχθεί ανέξοδα φλνθαφήματα από τη δεύτερη εκστρατεία των Αθηναίων προς τη Μήλο το 416 π.Χ. Οσο συχνότερη και πυκνότερη είναι η επίκληση στον πατριωτισμό, δίκως αυτή να συνοδεύεται από πράξεις ενίσχυσης της εξυπνης κρατικής υπόστασης, τόσο αυτος μετατρέπεται σε λαϊκισμό και στην ουσία χρησιμοποιείται για να ποδηγετεί τις μάζες προς ολοκληρωτικά σχήματα που υπόσχονται ηρωικές ήττες γιατί αδυνα-

τούν να αντέξουν τη βάση της επίτευξης της καθημερινής επιβίωσης του κράτους στην άναρχη και ανταγωνιστική διεθνή αρένα. Η χούντα όχι μόνο εξευτέλισε την έννοια του πατριωτισμού αλλά και έβλαψε την Ελλάδα σε κοινωνικό, οικονομικό και διεθνοπολιτικό επίπεδο.

Συμπέρασμα 2ο: Η ενασχόληση με την εξωτερική πολιτική σε επίπεδο διαδικασίας λήψης αποφάσεων απαιτεί θεωρητική γνώση της λειτουργίας των διεθνοσυστημικών δομών και των διεθνοδικαϊκών δεδομένων, αλλά και εμπειρική τριβή με τις διεθνοπολιτικές πραγματικότητες που διαπερνούν το διεθνές σύστημα. Ιδιοφυείς πολιτικοί, όπως για παράδειγμα ο Ανδρέας Παπανδρέου στο Νταβός το 1986 ή ο Μπαράκ Ομπάμα στην έναρξη της Αιγυπτιακής Αραβικής Ανοιξης το 2011, οδηγήθηκαν σε λάθος επιλογές, πόσο μάλλον οι αμαθείς δικτάτορες με τον ναρκισσισμό του αλάνθαστου που η μοναδική τους σχέση με την πολυπλοκότητα της εξωτερικής πολιτικής ήταν η μεταφυσική ψευδαισθηση της εθνικής παντοδυναμίας και της ταύτισης της Υψηλής Στρατηγικής με τη Στρατιωτική Στρατηγική και το αντίστροφο.

Συμπέρασμα 3ο: Για τα εθνικά σφάλματα την αποκλειστική ευθύνη φέρουν οι εγχώριοι φορείς διαχείρισης της κρίσης. Η Ελληνική Ιστορία για πολλές δεκαετίες βασίστηκε πάνω στην παραμυθία των «κακών ξένων» που οδηγούν τον Ελληνισμό σε συρρίκνωση. Για τα σφάλματά μας υπεύθυνοι είμαστε εμείς, όπως και για τις ολιγωρίες μας, για την ανοχή μας, για την έλλειψη ρεαλισμού και για τη βεβαιότητα ότι υπάρχει ο Από Μηνανός Θεός που θα δώσει λύση υπέρ ημών στην κορύφωση της κρίσης. Για το Κυπριακό υπεύθυνοι είναι ο Ιωαννίδης και η κλειστή ομάδα πέριξ αυτού. Ο πρώτος γιατί αφέθηκε στον σοβινιστικό του υπεραπλουστευτισμό να γίνεται υποχείριο του πλέον σκοτεινού τμήματος του βαθёος αμερικανικού κράτους και οι γύρω από αυτόν γιατί ουδείς βρήκε το σθένος να αντιδράσει έγκαιρα απέναντι στον oportunistικό του

δικτάτορα. Όταν κανείς δεν τολμά να αναφωνήσει ότι ο βασιλιάς είναι γυμνός, το κύρος του ηγεμόνα πλύττεται αλλά το κράτος επιβιώνει. Όταν το έλλειμμα ευθυκρισίας πλήττει τον πυρήνα του κράτους, τότε μια νέα εθνική ήττα αναμένει να κάνει την εμφάνισή της από το βάθος του ιστορικού χρόνου.

Συμπέρασμα 4ο: Ο ρόλος των ΗΠΑ ως προς την πρώτη αλλά και δεύτερη εισβολή στην Κύπρο είναι κομβικά αρνητικός. Ο Ιωαννίδης πείθεται από άγνωστα έως και σήμερα παράκεντρα του αμερικανικού βαθёος κράτους, πιθανότατα από τους ακραίους αντικομμουνιστές Ελληνοαμερικανούς της CIA, δίκως όμως αυτό να μπορεί να τεκμηριωθεί με πρωτογενείς πηγές, ότι το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου και η Ενωση δεν θα προκαλέσουν την τουρκική εισβολή. Η τύχη της νήσου, καθώς και ένα σημαντικότατο κεφάλαιο στις ελληνοτουρκικές σχέσεις που ακόμη παραμένει ανοικτό, βασίστηκε σε μια κενού περιεχομένου διαβεβαίωση. Οι ΗΠΑ το 1974, όπως και σήμερα, δεν ενδιαφέρονται για «το ποιος έχει δίκιο ή άδικο» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Το πρώτιστο στην αμερικανική εξωτερική πολιτική είναι η ενότητα της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ και η αποφυγή ελληνοτουρκικού πολέμου. Το είδαμε στην κρίση των Ιμίων, αλλά και απέναντι στη φιλορωσική γραμμή Ερντογάν από το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016 μέχρι και σήμερα. Η Ελλάδα οφείλει να προνοεί για την ειρήνη στην Ανατολική Μεσόγειο, δίκως όμως να υποβαθμίζει τα εθνικά της συμφέροντα. Ως προς αυτή την κατεύθυνση η διατήρηση της Ατλαντικής γραμμής στην εξωτερική μας πολιτική είναι σημαντική, δίκως παρεκκλίσεις, αλλά τα εθνικά συμφέροντά μας διασφαλίζονται μέσα από το δόγμα της αυτοβοήθειας. Από Μηνανός Θεοί δεν υπάρχουν.

Συμπέρασμα 5ο: Η εγχώρια άκρα Δεξιά εδώ και δεκαετίες διακινεί τον μύθο ότι επί Ιωαννίδη χάθηκε μόλις το 4% της Κύπρου από τον Αττίλα, ενώ μετά την παλινόρθωση της αστικής δη-

μοκρατίας χάθηκε ένα επιπλέον 36,2% του κυπριακού χώρου. Το «η Κύπρος κείται μακράν» του Κωνσταντίνου Καραμανλή παρουσιάζεται από την άκρα Δεξιά ως αδιαφορία του τότε Έλληνα πρωθυπουργού για την Κύπρο, ενώ στην πραγματικότητα αποτελεί μια ρεαλιστική αποτίμηση της κατάστασης βασισμένη πάνω στον ελλειμματικό εξοπλισμό και στην ελλιπή εμπειλπτεία πολέμου που τα καθεστώτα, τόσο του Παπαδόπουλου όσο και του Ιωαννίδη, «κληροδότησαν» στην Γ' Ελληνική Δημοκρατία. Η στρατιωτική κινητοποίηση του Ιουλίου του 1974 διδάσκει πλέον σε διεθνές επίπεδο ως παράδειγμα αποτυχημένης προετοιμασίας πολέμου για ένα κράτος, με τον Ιωαννίδη να μάχεται κρυπτόμενος πραγματικούς εχθρούς με φανταστικά φορτία σκληρής ισχύος και με μηδαμινή εθνική ενότητα λόγω του ειδικού του καθεστώτος στη συλλογική συνειδηση.

Αντί Επιλόγου

Η γνώση είναι το αντίδοτο του λαϊκισμού. Το «Σκοτεινό Δωμάτιο» αποτελεί μια ενδελεχή ανάλυση των ημέτερων σφαλμάτων, του μακιαβελισμού του Κίσινγκερ και του πού μπορεί να οδηγήσει ο σοβινισμός και ο λαϊκισμός ένα κράτος που έχει απολέσει τη δυναμική της λαϊκής δεδηλωμένης και επαφίεται στις αποφάσεις μιας ομάδας ημίτερλων που μεταφράζουν σε συλλογικό μεγαλείο τα προσωπικά τους κενά. Η ακτίδα φωτός που παρεισφρέρει εντός σου κλείνοντας το «Σκοτεινό Δωμάτιο» είναι ότι παρά τις σημαντικές δυσκολίες η Ελλάδα του 2022 είναι σε πολύ καλύτερη θέση από αυτήν της περιόδου 1967-1974, λόγω της ισχυρής αστικής δημοκρατίας που χειρίζεται τις τύχες του τόπου και του δυτικού προσανατολισμού που δείχνει σταθερά η συλλογική μας πυξίδα. Αυτό σφαλώς δεν σημαίνει ότι δεν χρειαζόμαστε ακόμη περισσότερο φως.

* Ο κ. Σπύρος Ν. Λίτσας είναι καθηγητής της Θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Μπρος παρόν και πίσω αυτοκράτορας

Η «μάχη» ενός συνταξιούχου Ιάπωνα ζωγράφου, θιασώτη των παραδόσεων της χώρας του, να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα

ΚΑΖΟΥΟ ΙΣΙΓΚΟΥΡΟ
Ένας καλλιτέχνης του ρέοντος κόσμου
μτφρ.: Αργυρώ Μαντόγλου
εκδ. Ψυχογιός, σελ. 254

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΗ**

Το άρτια δομημένο μυθιστόρημα εστιάζει κυρίως στα βαθύτατα ψυχικά τραύματα των Ιαπώνων, οι οποίοι επέζησαν κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και κλήθηκαν στη συνέχεια να ανασυγκροτήσουν τις διαλυμένες δομές της χώρας τους. Το Ναγκασάκι, η γενέτειρα του νομπελίστα Καζούο Ισιγκούρο (γεν. 1954), την οποία άφησε πίσω του εκών άκων για το Ηνωμένο Βασίλειο, συνιστά το ανομολόγητο, το απώτερο κέντρο των αφορμών λόγου. Διαπιστώνω ότι ευτύχησε και πάλι στη γλώσσα μας ο συγγραφέας από την έμπειρη, αγγλόφωνη μεταφράστριά του. Πράγματι, σεβάστηκε απολύτως το γράμμα και το πνεύμα του πρωτοτύπου, το οποίο διακρίνεται, μεταξύ άλλων, για την υποδειγματική οικονομία των επιλογών έκφρασης, αλλά και για την εύστοχη αξιοποίηση του συγκινησιακού υλικού.

Ο κεντρικός χαρακτήρας του βιβλίου, ονόματι Μασούτζι Ονο, ένας κατεστημένος ζωγράφος, που έχει αποσυρθεί πλέον από την εικαστική σκηνή, εκπροσωπεί την Ιαπωνία του χθες, η οποία, ως γνωστόν, πίστευε στη θείκη καταγωγή της. Αντιθέτως, οι σύζυγοι των δύο θυγατέρων του αντιπροσωπεύουν την Ιαπωνία του σήμερα, αυτήν δηλαδή της άκρως ορθολογιστικής εκβιομη-

χάνισης. Ο γενέθλιος τόπος ναι μεν συστηματικά αναβαθμίζεται από πολλές απόψεις και μάλιστα εξ αντικειμένου, πλην όμως δεν αποτελεί, σύμφωνα πάντα με τα όσα πεισματικά φρονεί ο Μασούτζι Ονο, και την καλύτερη δυνατή λύση, μετά την αναγκαστική συνθηκολόγηση ή κατ' άλλους παράδοση της Χώρας του Ανατέλλοντος Ηλίου στις ΗΠΑ. Κατά συνέπεια, για τον συνταξιούχο καλλιτέχνη η ιαπωνική προπολεμική στρατιωτική πρόκληση δεν αποτελεί το αίτιο και το αιτιατό της σαρωτικής ήττας, αλλά ισχυρό ενθύμιο αίγλης. Ένα εμφανές σύμπλεγμα, ένα οινείο σύνδρομο

Η μνήμη του δρα κατά το δοκούν: οδυνηρές εμπειρίες αποσιωπώνται, μισόλογα τείνουν να καλύψουν οδυνηρές πτυχές της Ιστορίας.

του Λευκάδιου Χερν, υπαγορεύει κοντολογίς την όλη συμπεριφορά αυτού του εμφανώς ρομαντικού εικαστικού δημιουργού. Το ινδαλμα ακριβώς εκείνης της Ιαπωνίας, η οποία έχει χαθεί για πάντα, συνιστά κατά βάθος την αληθινή πατρίδα του.

Η δε μνήμη του δρα κατά το δοκούν: οδυνηρές εμπειρίες αποσιωπώνται, μισόλογα τείνουν να καλύψουν οδυνηρές πτυχές της Ιστορίας, αποσιωπητικά μπαίνουν

Το Ναγκασάκι είναι η γενέτειρα του νομπελίστα συγγραφέα του μυθιστορήματος, Καζούο Ισιγκούρο (γενν. 1954). Σε ηλικία πέντε ετών βρέθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου μετακόμισε η οικογένειά του.

στη θέση ενδεχόμενων αποκαλύψεων, βεβαιόττες κριμάτων τείνουν να ακυρωθούν. Στην επιλογική σελίδα 205 ενός άλλου μυθιστορήματος του Καζούο Ισιγκούρο, της κειμενικά άψογης «Αχνης θέας των λόφων», που κυκλοφορεί από τις ίδιες εκδόσεις, διατυπώνονται τα εξής, τα οποία ισχύουν και στην προκειμένη περίπτωση: «Η μνήμη, όπως διαπιστώνω, μπορεί να είναι κάτι το αναξιόπιστο· ενίοτε είναι έντονα

χρωματισμένη από τις συνθήκες υπό τις οποίες κάποιος θυμάται, και, αναμφίβολα, το ίδιο ισχύει και για ορισμένες από τις αναμνήσεις που έχω συγκεντρώσει εδώ». Διφορούμενα συμφραζόμενα που αποσκοπούν στη χαλάρωση ενοχών, συναντήσεις συναδέλφων κυρίως στο ημίφως, θολά περιγράμματα ενοχών, φωτοσκιάσεις που θέλουν να αμβλύνουν τη δριμύτητα ιδεολογιών παρεμβάλλονται διαδοχικά στις φάσεις

της εξιστόρησης. Το συγκεκριμένο παρόν είναι εντέλει ο καθημερινός εφιάλτης του Μασούτζι Ονο. Η πίεση που υφίσταται προκειμένου να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα του δημόσιου βίου αυξάνεται. Από το παρόν και φαντασιακό δεδομένο δύσκολα συμβαδίζουν.

Συγκρατώ ότι το 1970, ακριβώς δεκαέξι χρόνια προτού εκδοθεί το παρόν, αυτοκτονεί, δημοσίως μάλιστα, ο μείζων συγγραφέας της

Τελικά, η ενόρμηση του πρωταγωνιστή για τη ζωή επικρατεί εκείνης προς θάνατον.

Ιαπωνίας Γιούκιο Μισίμα, καταγγέλλοντας τον άμεσο εξαμερικανισμό της χώρας του. Εξ ου και οι πολλαπλές αναφορές αυτοχειριών στο «Ένας καλλιτέχνης του ρέοντος κόσμου». Αλλά ο πρωταγωνιστής του δεν προτίθεται να οδηγηθεί στα άκρα. Προς το τέλος του έργου, υποστηρίζοντας στην πράξη το ευρύτερο οικογενειακό του συμφέρον, θα υποχρεωθεί να παραδεχθεί ορισμένα σημαντικά λάθη του, τα οποία απορρέουν από τη μη πραγματιστική θεώρηση της περιρρέουσας ατμόσφαιρας. Η ενόρμηση για τη ζωή επικρατεί εκείνης προς θάνατον. Ο ρέων και γι' αυτό δυσερμηνευτος κόσμος διαθέτει, εκτός των άλλων, το πλεονέκτημα μιας ευεργετικής ευχέρειας: φιλοξενεί δηλαδή εντός του και όσους τόλμησαν τις πλέον διακριτικές προσαρμογές.

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.

ΣΑΒΒΑΤΟ
10:00 - 12:00

Σάββας
Κοσιάρης

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Ο αέναςος κύκλος της ζωής

Ξαναβλέπουμε το αριστούργημα του Κορεάτη σκηνοθέτη Κιμ Κι-Ντουκ

Ανοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, χειμώνας... και άνοιξη ★★★★★

ΣΙΝΕΦΙΛ (2003)

Σκηνοθεσία: Κιμ Κι-Ντουκ

Ερμηνείες: Γιενγκ-Σου Ο, Κιμ Κι-Ντουκ, Κιμ Γιουνγκ-Μιν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Το φιλοσοφικό αριστούργημα του σπουδαίου –και πρόωρα χαμένου– Κορεάτη κινηματογραφιστή Κιμ Κι-Ντουκ έρχεται αυτή την εβδομάδα στις αίθουσες, σε ψηφιακά αποκατεστημένη έκδοση. Πάνω στα ομικλιασμένα βουνά, στο κέντρο μιας γαλήνιας λίμνης, υπάρχει ένα μικροσκοπικός ναός-σπίτι εκεί ένας ηλικιωμένος βουδιστής μοναχός μένει μαζί με τον νεαρό

Οι εποχές, ωστόσο, αλλάζουν και μια καινούργια συνειδητοποίηση θα δώσει συνέχεια στον κύκλο της ζωής. Ο Κιμ Κι-Ντουκ απομακρύνεται εδώ από τους συνηθισμένους περιθωριακούς ήρωές του των μεγαλουπόλεων για να μιλήσει για τη φιλοσοφημένη αρμονία του βουδισμού, αλλά κυρίως για να υμνήσει τη φύση, μέρος της οποίας προφανώς είναι και ο άνθρωπος. Χρησιμοποιώντας ελάχιστα τον διάλογο και περισσότερο την παραβολή, ο δημιουργός περνάει αβίαστα τις απλές –αλλά εξαιρετικά θεμελιώδεις– διδαχές μπροστά από το βλέμμα του θεατή, το οποίο παράλληλα γαλννεύει χάρη στη μαγεία απίθανων εικόνων. Ο ναός στο κέντρο της λίμνης, τα πανύψηλα βουνά και το ζωγόνο νερό του ποταμού αποτελούν ένα περιβάλλον γαλήνης και αιωνιότητας. Όταν ο νεαρός μοναχός δεν δείχνει σεβασμό στα πλάσματα που ζουν μέσα τους, μαθαίνει πώς είναι να κοιβαλάς ο ίδιος το φορτίο τους. Φυσικά σχεδόν τα πάντα εδώ βρίθουν συμβολισμών: η βάρκα που συνδέει τους δύο «κόσμους», οι πύλες, το μαχαίρι, τα διάφορα ζώα, ακόμη και οι τέσσερις εποχές, οι οποίες δεν αντιστοιχούν ακριβώς σε χρονικές περιόδους αλλά σε φάσεις της ζωής των ηρώων. Η παιδική αθωότητα, η σεξουαλική αφύπνιση, η ωριμότητα και η συνειδητοποίηση του τέλους βρίσκουν όλα τον χώρο τους μέσα στην καταπράσινη λίμνη.

Ο ίδιος ο Κιμ Κι-Ντουκ περιέγραψε την ταινία του ως εξής: «Είχα σκοπό να απεικονίσω τη χαρά, τον θυμό, την οδύνη και την ευχαρίστηση μέσα από τις τέσσερις εποχές και μέσα από τη ζωή ενός μοναχού που ζει σε ένα ναό στη λίμνη Τζουσαν περιτριγυρισμένος μονάχα από τη φύση».

Πάνω στα ομικλιασμένα βουνά, στο κέντρο μιας γαλήνιας λίμνης, υπάρχει ένα μικροσκοπικός ναός-σπίτι· εκεί ένας ηλικιωμένος βουδιστής μοναχός μένει μαζί με τον νεαρό μαθητευόμενό του. Μέχρι που καταφτάνει μια νεαρή κοπέλα και οι ισορροπίες ανατρέπονται...

HOME CINEMA

Όταν ο «Κυνηγός» δεν ήταν ακόμη... σταρ

Θήραμα ★★ ★
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Νταν Τράχτενμπεργκ

Ερμηνείες: Αμπερ Μάιντθαντερ, Ντακότα Μπίμπερς, Ντύνι ντι Λιέγκρο

Μαζί με την ταινιοθήκη της 20th Century Fox, η Ντίσνεϊ αγοράσε και τα δικαιώματα της θρυλικής σειράς ταινιών «Κυνηγός», τα οποία τώρα αξιοποιεί για να φέρει ένα καινούργιο σίκουελ στην πλατφόρμα του Disney+. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, βέβαια, θα ήταν ίσως πιο ακριβές να μιλήσουμε για πρίκουελ, μιας και η πλοκή μας τοποθετείται στις αρχές του 18ου αιώνα, κάπου στις απέραντες βόρειες πεδιάδες της Αμερικής. Εκεί μια νεαρή κοπέλα της φυλής των Κομάντσι ονειρεύεται να γίνει σπουδαία κυνηγός, ωστόσο ο περίγυρος δεν είναι ακριβώς... ενθαρρυντικός. Η ευκαιρία της, πάντως, δεν θα αργήσει να παρουσιαστεί, όταν ένας μυστηριώδης, τρομερά θανατηφόρος θηρευτής εμφανίζεται στα δάση της περιοχής, εξολοθρεύοντας περίπου ό,τι κινείται και αναπνέει.

Η κλασική ιστορία του «Κυνηγού» αποκτά άλλο ένα κεφάλαιο, το οποίο ειδικά από το μέσον της ταινίας και έπειτα είναι απλά απολαυστικό. Τα γυρίσματα στην άγρια φύση και οι πθοποιοί με καταγωγή από τους Αμερικανούς αυτόχθονες προσδίδουν φυσικά αυθεντικότητα, όμως είναι αναμφίβολα η καλογυρισμένη δράση αυτή που τελικά κάνει τη διαφορά. Ο σκηνοθέτης του (εξαιρετικού) τηλεοπτικού «The Boys», Νταν Τράχτενμπεργκ, ενορχηστρώνει εδώ μερικές σπουδαίες σεκάνς με τον ψαρωτικό Κυνηγό εν δράσει και απροσδόκιστα πολύ σπλάτερ για ταινία που συμπεριλαμβάνεται πλέον στην ευρύτερη συλλογή της Ντίσνεϊ.

Εντός ορίων ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2018)

Σκηνοθεσία: Φιλίπ βαν Λεβ

Ερμηνείες: Χιουμ Αμπάς,

Ντιάμαντ Μπου Αμπούντ, Ζουλιέτ Ναβίς

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε μια συμπαραγωγή μεταξύ Βελγίου, Γαλλίας και Λιθβά-

νου, η οποία εκτυλίσσεται πραγματικά εντός πολύ ασφυκτικών ορίων. Μια ομάδα ανθρώπων βρίσκεται εγκλωβισμένη στο εσωτερικό ενός διαμερίσματος, κάπου στην εμπολέμη ζώνη της Συρίας· έξω επικρατεί ο νόμος των βομβών και των ελεύθερων σκοπευτών. Υπό την καθοδήγηση μιας δυναμικής μάνας, οι πάντες προσπαθούν να ακολουθήσουν τη συνηθισμένη ρουτίνα τους υπό εξαιρετικά ασυνήθιστες συνθήκες.

Το αγωνιώδες δράμα αποτυπώνει άρτια τη συναισθηματική φόρτιση των ανθρώπων, μικρών και μεγάλων, που ζουν καθημερινά με τον φόβο του θανάτου. Ο χρονικός και ο τοπικός περιορισμός (μέσα σε τέσσερις τοίχους, στη διάρκεια μιας μόνον ημέρας) λειτουργεί ως μεγεθυντικός φακός που ζουμάρει πάνω σε μία από τις τραγικότερες ιστορίες που εξελίσσονται σήμερα στον πλανήτη. Η ζωή, ωστόσο, προχωράει: μέσα στο σπίτι ο έρωτας γεννιέται, το παιχνίδι των παιδιών συνεχίζεται, μυστικά κρατούνται ή αποκαλύπτονται οδηγώντας σε εκρήξεις.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

23.05 The post
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
11.00 Κοίτα με στα μάτια, ΙΙΙ
11.30 Χρυσές συνταγές - Weekend Edition - (Ε)
Με τη Μαριλένα Ιωαννίδου.
12.00 Play List - (Ε)
13.30 Road Story - (Ε)
14.00 Θαλασσογραφία - (Ε)
14.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης - (Ε)
15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
15.30 Προσωπογραφίες - (Ε)
16.30 Χρονογράφημα, ΙΙΙ - (Ε)
17.00 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
18.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Ειρήνη Πάσι - (Ε)
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**
21.00 Παραδοσιακή βραδιά, ΙΙΙ - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντινιού.
23.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**
23.05 The post
Πολιτικό θρίλερ, με τους, Μέριλ Στριπ, Τζο Χανκς, κ.ά.
01.00 Προσωπογραφίες - (Ε)
01.45 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ - (Ε)**
02.45 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
03.45 Αμύνεσθαι περί πάτρης - (Ε)
04.15 Χρονογράφημα - (Ε)
04.45 Παραδοσιακή βραδιά - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

14.30 Ενόργανη Γυμναστική
07.30 Γέλο χαμογέλο - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
07.50 Παιδική ζωή
α. Ο μικρός Χνουδωτός β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον γ. Γκάρφιλντ δ. Αστυνόμος Σαίλινς ε. Mini Pet Pals στ. Σούπερ μπαμπάς ζ. Η Μπο ταξιδεύει η. Τα στρουμψάκια
11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζωή
α. Ο σκανδαλιάρης Τωτός β. Λέο Ντα Νίντι γ. Η Μία και εγώ δ. Mini Pet Pals ε. Αστυνόμος Σαίλινς στ. Ο Μπο ταξιδεύει ζ. Τα Στρουμψάκια η. Ο σούπερ μπαμπάς
14.30 Πανερωσιακό Ενόργανης Γυμναστικής
18.30 Σε προσκυνώ γλώσσα, ΙΙ Με τον Καθηντή κ. Γεώργιο Μπαμπινιώτη.
19.40 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Back to love (Αka: August Creek). Αισθηματική τηλεταινία.
22.30 The sixties
Ντοκιμαντέρ.
00.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ - (Ε)**
00.20 Σε προσκυνώ γλώσσα - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.00 Το νησί
07.15 Deal - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
08.00 Άσε μας ρε μαμά - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.45 Η φανίλα - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.00 Τετ-Α-Τετ στον Alpha
Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα
Κωμική σειρά.
12.00 Fishy
Ταξιδιωτική εκπομπή.
13.00 The Chase - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
13.45 Στο παρά πέντε - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.45 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά.
15.45 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.30 Οικογενειακές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
18.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Οικογενειακές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
18.30 Kitchen Lab
Εκπομπή μαγειρικής.
19.15 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα
Κωμική σειρά.
20.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**
21.00 Το νησί
Θρησκευτική εκπομπή με τους Τζέικ Τζέλεναλ, Μισέλ Μόναχαν, κ.ά.
00.45 Singles - (Ε)
01.30 Αστυνόμος Μπέκας - (Ε)
03.30 10η εντολή - (Ε)
05.00 24 ώρες - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Source Code
07.10 Ο κόσμος να χαλάσει
Κωμική σειρά.
08.00 Το πιο γλυκό μου ψέμα
Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου τον φίλο σου
Κωμική σειρά.
09.30 Άκρως οικογενειακών
Κωμική σειρά.
11.10 Κος και Κα Πελάς - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Ενώπιος Ενωπίω, ΙΙΙ - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.15 Άκου τη φωνή μου - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
13.40 Θα βρεις το δάσκαλό σου
Κωμική σειρά.
14.50 Κάνε γονείς να δεις καλό
Κωμική σειρά.
15.40 Εκείνες κι εγώ - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.30 5 Χ 5 - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10΄**
18.15 5 Χ 5
Συνέχεια.
18.40 ROUK ZOUK Special - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Τα τελευταία 8 λεπτά (Source Code).
Θρησκευτική εκπομπή με τον Τάσο Δοσίμ.
01.15 Total Blackout - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
02.15 Fars Attack - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
03.15 Cash or trash - (Ε)
04.15 Μπάτσο αγάπη μου - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

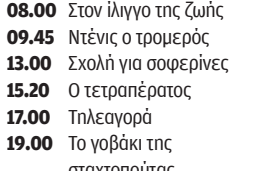
22.15 Κόκκινο ποτάμι
07.00 Ώρα Ελλάδος
Ενημερωτική εκπομπή, με τον Άκη Παυλόπουλο και την Ευλαμπία Ρέβη.
09.50 OPEN Weekend - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Green Kitchen by Madame Ginger - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
16.15 Travel Guide
Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.30 Cash or trash - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Cash or trash
Συνέχεια.
19.10 Fars Attack - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 Τροχός της τύχης
Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Νατάσα Κουβελά.
22.15 Κόκκινο ποτάμι
Δραματική σειρά εποχής με τους Ιωάννη Παπαζήση, Αναστασία Παντούση.
00.15 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δοσίμ.
01.15 Total Blackout - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
02.15 Fars Attack - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
03.15 Cash or trash - (Ε)
04.15 Μπάτσο αγάπη μου - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

22.00 Air Force One
06.30 Όταν μεγαλώσω - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.30 Συνταγές ψυχής - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
08.20 Καλό μεσημέρακι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.00 Ώρα για φραγκτό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
09.30 Dot. - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
10.20 Κάτι ξαναφίχνεται - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.40 Άλλα λόγια θκείε παπά
Κωμική σειρά.
12.30 Στην υγειά μας ρε παιδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή.
15.00 BBQ Stories - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
16.00 Η πεθερά - (Ε)
Κωμική σειρά.
17.00 Οι Τάκκοι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 Happy Traveller - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
19.10 Βουράτε γειτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 Βουράτε γειτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
22.00 Air Force One
Θρησκευτική εκπομπή με τους Χάρισον Φορντ, Γκλεν Κλόουζ, κ.ά.
00.00 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.10 Στην υγειά μας ρε παιδιά
03.00 Dot. - (Ε)
04.00 Καταγίδα - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Στον ήλιο της ζωής
09.45 Ντένις ο τρομερός
13.00 Σχολή για σοφερίνες
15.20 Ο τετραπέρατος
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Το γοβάκι της σταχτοπούτας
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Χαρίς οίκτο
01.00 Έκρηξη
03.00 Ο κύκλος του φόβου
04.30 Μικρός στο μάτι
06.15 Μουσικά ταξίδια
PLUS ΤΗΛ.: 22599000
07.50 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙΙ - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.25 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.40 Ξένες σειρές
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξιμνες αγορές
14.00 Ασπμένα φεγγάρια
15.35 Έξιμνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξιμνες αγορές
16.40 **Δελτία Ειδήσεων**
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

15.20 Fatima
06.30 Ete 85 (Summer Of '85)
08.15 You're Ugly Too
09.45 Igby Goes Down
11.30 Percy Vs Goliath
13.15 Faraway Eyes
15.20 Fatima
17.20 Love Is Love Is Love
19.00 This Boy's Life
21.00 One Night In Istanbul
22.45 My Mom's Letter From Heaven
00.20 Rams
02.30 Riverfront Romance
GREEK CINEMA
16.50 Η ωραία των Αθηνών
07.25 Το κλωστοσκούφι
08.55 Αυτή που δεν λύγισε
10.20 Θου Βου: Φαλακρός πράκτωρ, Επιχειρήσεις Γης Μαδιόμ
12.00 Αιχμάλωτοι του μίσους
13.45 Για ποιον κτυπάει η κουδούνα
15.10 Η δασκάλα με τα ξανθά μαλλιά
16.50 Η ωραία των Αθηνών
18.15 Οι ουρανοί είναι δικόι μας
20.00 Τα δύο πόδια σ' ένα παπούτσι

Αριστερά, ο Ελευθέριος Βενιζέλος αναχωρεί για το εξωτερικό μετά την εκλογική του ήττα. Στο μέσον, ο βασιλιάς Αλέξανδρος Α΄ και η σύζυγός του Ασπασία Μάνου, όπως τους αποτύπωσε ο Σωτήριος Χρηστίδης. **Δεξιά,** εκδηλώσεις λατρείας προς τον βασιλιά Κωνσταντίνο κατά την επιστροφή του στην Αθήνα. Πηγή: Michel De Greece (επιμέλεια), «Ελληνική Δυναστεία - Σπάνιες φωτογραφίες από τη Συλλογή της Αμαρυλλίδος Μαρκεζίνη», εκδόσεις Φερενίκη, Αθήνα 2003.

Οι εν μέσω πολέμου εκλογές του 1920

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ. ΒΛΑΣΣΗ***

Μεταξύ Μαΐου - Ιουνίου 1917 οι Σύμμαχοι εξανάγκασαν σε παραίτηση τον βασιλιά Κωνσταντίνο, αντικαθιστώντας τον από τον δευτερότοκο υιό του Αλέξανδρο, φέρνοντας στην εξουσία τον Ελευθέριο Βενιζέλο. Αυτός νεκρανάστησε τη Βουλή που είχε προκύψει από τις εκλογές του Μαΐου 1915, παρ'όλο που είχε διαλυθεί τον Οκτώβριο και διεξήχθησαν νέες εκλογές. Η νέα πραγματικότητα που διαμορφώθηκε το 1917 έθετε σε θεωρητικό επίπεδο ως όριο ζωής της Βουλής των Λαζάρων τον Μάιο του 1919, όταν ακριβώς η Ελλάδα μετέβη στη δυτική Μικρά Ασία. Με την εκδήλωση εθνικιστικού κινήματος υπό τον υποστράτηγο Μουσταφά Κεμάλ και την εμπόλημη κατάσταση να εξακολουθεί, η διάκριση της παρατάθηκε φυσιολογικά επί 6μηνιο, όπως και τον Νοέμβριο για 4 μήνες, με τον πρωθυπουργό να δεσμεύεται: «Δηλώ επισημάω, ότι, αμέσως μετά την υπογραφήν της Συνθήκης Ειρήνης μετά της Τουρκίας, η Βουλή θα διαλυθί και αι εκλογαί θα διεξαχθούν εντός των προθεσμιών, τας οποίας το Σύνταγμα καθορίζει».

Σε συνομιλία με τον Βρετανό πρέσβη στην Αθήνα, ο Βενιζέλος ανέφερε πως αν είχε χρόνο θα προτιμούσε τη διενέργεια εκλογών εκείνη τη χρονική στιγμή, με το σκεπτικό πως ένα μεγάλο ποσοστό ψηφοφόρων που δεν επρόκειτο να τον ψηφίσουν σε περίπτωση που ο ρόλος του στις διαπραγματεύσεις είχε λήξει, τελικά θα τον ψήφιζε αντιλαμβανόμενο το θανάσιμο λάθος να αλλάξει η Ελλάδα «εθνικό διαπραγματευτή», πριν υπογραφεί ειρήνη. Προσπλημνός στον αγώνα των εθνικών διεκδικησών, ο Βενιζέλος εξέφραζε το 1920 την πίστη του στην ορθοκρίσια της εμφορούμενης από τη Μεγάλη Ιδέα κοινής γνώμης: «ο ελληνικός λαός είναι αρκετά νοήμων ώστε δεν είναι δυνατόν να καταδικάσει την πολιτικήν μου, καθ' νν στιγμίν του επέτυχα τόσα εις την εθνικήν υπόθεσιν. Δεν είναι αυτός ο ίδιος όστις [. . .] μού έδωκε τόσες φορές την εμπιστοσύνην του;».

Με τις διαπραγματεύσεις για συνολόγηση ειρήνης με την Οθωμανική Αυτοκρατορία να εξελίσσονται βραδέως, ο βίος της Κ' Περιόδου της Βουλής παρατάθηκε επί 3μηνιο διαδοχικά τον Μάρτιο και Ιούνιο του 1920, λήγοντας πλέον στις 29 Σεπτεμβρίου, οπότε με την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών που ακολούθησε τον Ιούλιο, οι εκλογές θα μπορούσαν να διεξαχθούν τον Οκτώβριο του 1920. Κορυφαίοι πολιτευτές των Φιλελευθέρων ήσαν άκρως επιφυλακτικοί στην προοπτική διεξαγωγής εκλογών, εκφράζοντας τον σκεπτικισμό τους, δίχως όμως ο Βενιζέλος να μεταβάλει άποψη.

Από τον Μάιο του 1920 άρχισε να διαγράφεται η προοπτική πρόσλασης του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία και η απελευθέρωση Δυτικής και Ανατολικής Θράκης, εξαναγκάζομενου του σουλτάνου να αποδεχθεί τους συμμαχικούς όρους ειρήνης. Εκείνη την περίο-

δο άρχισε να απασχολεί τον Βενιζέλο και το ενδεχόμενο παρά την υπογραφή, να μην καταστεί τελικά δυνατή η επιβολή της Συνθήκης Ειρήνης. Σε αυτήν την περίπτωση είχε ξεκαθαρίσει στον Βρετανό πρωθυπουργό Λόιντ Τζορτζ, πως θα έπρεπε να παρασχεθεί υλική βοήθεια και οικονομική ενίσχυση προκειμένου ο ελληνικός στρατός να κινητοποιήσει εφεδρικές κλάσεις και να προωθηθεί αποφασιστικά προς Ανατολάς, καταλαμβάνοντας νευραλγικής σημασίας σημεία στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, η Ελλάδα, αυτονοήτως, θα διεκδικούσε ευρύτερα εδαφικά κέρδη. Ο Βενιζέλος διατρέωνε την πίστη του πως οι πολίτες με ανυψωμένο το ηθικό από τις στρατιωτικές επιτυχίες, θα δέχονταν με προθυμία την καταβολή μιας μεγάλης και τελευταίας προστάθειας: «όταν εκθέσω τα πράγματα ως έχουν εις τον ελληνικόν λαόν, ούτος θα δεχθή να καταβάλη το αναγκαίον effort διά την ολοκληρωτικήν περίπου εθνικήν του αποκατάστασιν».

Συνεπώς, ο Βενιζέλος ήταν υποχρεωμένος μετά την υπογραφή της Συνθήκης Ειρήνης με την Τουρκία, να διαφωτίσει το εκλογικό σώμα για τη διαγραφόμενη προοπτική τελικής ειρήνευσης,

«Ο ελληνικός λαός είναι αρκετά νοήμων ώστε δεν είναι δυνατόν να καταδικάσει την πολιτικήν μου, καθ' νν στιγμίν του επέτυχα τόσα εις την εθνικήν υπόθεσιν».

μέσα από την κατάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με βρετανική βοήθεια. Ακριβώς για το ενδεχόμενο αδυναμίας συμμόρφωσης της Πύλης με τους συμβατικούς όρους, στο κείμενο της Συνθήκης των Σεβρών ενσωματώθηκε το άρθρο 36 που απειλούσε με απομάκρυνση του σουλτάνου από την Κωνσταντινούπολη. Ήδη, μετά την επιστροφή στην Ελλάδα, ο Βενιζέλος παρουσιαζόταν «απολύτως ήσυχος και απολύτως ασφαλής» για την ετυμηγορία του λαού και δήλωνε: «Οχι μόνον το Βορειοηπειρωτικόν ζήτημα δεν ερρυθμίσθη εισέτι τελειωτικώς, αλλ' ουδέ η υπογραφή απλώς της Συνθήκης Ειρήνης μετά της Τουρκίας αποτελεί οριστικήν τερμάτισιν του μετ' αυτής πολέμου. Εάν η εν Κων/πόλει κυβέρνηση ειςδειχέτο να εκτελέσει την εν υπέγραψεν συνθήκην επιβάλλουσα το κύρος της εν Ανατολή, ρητώς ήδη δηλωθή υπό του Ανωτάτου Συμβουλίου [. . .] ότι οι Σύμμαχοι επιφυλλάττονται να λάβουν τα μέτρα άτινα ήθελον κρίνει ενδεικνύομενα εκ των περιστάσεων και πρώτον εκ των μέτρων τούτων είναι η απομάκρυνσις της Τουρκίας εκ Κων/πόλεως». Η προεκλογική περίοδος άρχιζε με αιχμή την εκπλήρωση της Μεγάλης Ιδέας που τόσο επιτυχημένα φαινόταν να

Στιγμιότυπο από την υποδοχή του βασιλιά Κωνσταντίνου. Χιλιάδες κόσμου στην οδό Σταδίου. Αριστερά, η διασταύρωση της οδού Κοραή και δεξιά, η αρχή της οδού Παπαρηγοπούλου (Εθνικό και Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα).

υλοποιεί η κυβέρνηση' δεν θα συνέχιζε όμως έτσι. Οι Φιλελεύθεροι είχαν αυτοπαγιδευθεί. Η δολοφονική απόπειρα κατά του Βενιζέλου στο Παρίσι και οι επακόλουθες βαιοπραγίες στην Αθήνα ώθησαν την κυβέρνηση στο να αναδείξει με πανηγυρικό τόνο το επιτυχές έργο της στο εξωτερικό πεδίο. Τέλη Αυγούστου ανακοινώθηκε η διενέργεια έπειτα από δύο μήνες εθνικών εκλογών και ακολούθησε σειρά πρωτοβουλιών που ανέδιδαν την αίσθηση θριάμβου.

«Άξιος της πατρίδας»

Ο Βενιζέλος ανακηρύχθηκε από τη Βουλή «άξιος της πατρίδος», του απονεμήθηκε χρυσός στέφανος και στο Παναθηναϊκό Στάδιο οργανώθηκαν τα επινίκια. Από τον Αύγουστο άρχισε να εκπέμπεται και το σήμα της λήξης των αγώνων, με την αποστράτευση διαφόρων ειδικοτήτων εφέδρων, αλλά ακόμα και ολόκληρων κλάσεων, με αποκορύφωμα την απόλυση της κλάσης 1915 από τις 31 Οκτωβρίου (κυριολεκτικά την παραμονή εκλογών). Ο ίδιος ο Βενιζέλος υπερθεματίσε, δηλώνοντας ότι η 24μηνι στρατιωτική θητεία των κληρωτών μπορούσε υπό προϋποθέσεις να περιοριστεί σε 8μηνι! Από την πλευρά του ο συνασπι-

σμός των αντιβενιζελικών κομμάτων της Ηνωμένης Αντιπολιτευσεως, αρκείτο σε διαβεβαιώσεις ότι θα συνέχιζε την εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής ως προς τα εθνικά θέματα και μάλιστα με μεγαλύτερη ένταση, υιοθετώντας όμως ως προεκλογική τακτική την κατά προτεραιότητα καταγγελία της βενιζελικής «τυραννίας» και κακοδιαχείρισης, που επιβλήθηκε την περίοδο 1917-1920, εκμεταλλευόμενη και την έντονη φόρτιση του λαού από τις κακουχίες (υποσιτισμός) που είχε προκαλέσει ο συμμαχικός αποκλεισμός την περίοδο 1916-1917. Οι Φιλελεύθεροι απέκρουσαν την κατηγορία περί «τυραννίας» με την επίκληση της εμπόλεμης κατάστασης, που όπως και σε άλλες χώρες παρέτεινε την ισχύ του στρατιωτικού νόμου.

Στα ζητήματα τάξης, όπως η επιστροφή του βασιλιά, ο Βενιζέλος σήκωσε το γάντι και εκ των προτέρων δήλωσε πως δεν υφίστατο θέμα, αρνήθηκε μάλιστα τη διεξαγωγή των εκλογών από υπηρεσιακή κυβέρνηση λόγω της ρευστότητας και κρισιμότητας των εθνικών θεμάτων που εκκρεμούσαν. Στις αρχές Σεπτεμβρίου επανεπιβεβαίωσε τη θέση του ότι δεν ετίθετο θέμα επαναφοράς του Κωνσταντίνου, γιατί θα προκαλείτο αιματοχυσία που θα μετέ-

βαλλε τις εκλογές σε όλη τη χώρα σε απέραντο σφαγείο, εξαιτίας της όξυνσης των παθών. Όπως τόνιζε: «Τοιαύτη συζήτησις δεν δύναται να διεξαχθή κατά τας εκλογάς».

Ο θάνατος του Αλέξανδρου

Μία εβδομάδα μετά, στις 17 Σεπτεμβρίου, ένα δάγκωμα πηθήκου στον βασιλιά Αλέξανδρο ανέτρεπε τυχόν προεκλογικές βεβαιότητες και ισορροπίες. Αυτό που κατά τον Βενιζέλο δεν επιτρεπόταν να τεθεί στην επικαιρότητα, ανέλαβε αιφνιδίως να φέρει στο προσκήνιο π... Μοίρα, αφού ο Αλέξανδρος απεβίωσε στις 12 Οκτωβρίου. Το δυναστικό ζήτημα μονοτύλωσε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, επηρεάζοντας αποφασιστικά το αποτέλεσμα των εκλογών. Αντί της Μεγάλης Ιδέας, επίκεντρο της δημόσιας αντιπαράθεσης κατέστη η νόμιμη διαδοχή στον θρόνο. Μάλιστα στις προεκλογικές του ομιλίες ο Βενιζέλος υπενθύμιζε πως εξακολουθούσε η εμπόλεμη κατάσταση, τονίζοντας την κρισιμότητα των στιγμών στα εθνικά θέματα και τη διάρρηξη των δεσμών με τη Μεγάλη Δυνάμεις σε ενδεχόμενη επιστροφή του εξόριστου βασιλιά. Στα μάτια πολλών ψηφοφόρων, άτυπος ανταγωνιστής στο πρόσωπο του Βενιζέλου φάνταζε

Ο Βενιζέλος απύθυνε επιστολή στον Λόιντ Τζορτζ, εξηγώντας ότι ήλθε η ώρα για τελειωτικό χτύπημα στον Κεμάλ, για το οποίο η Ελλάδα χρειαζόταν βοήθεια από την Αγγλία.

πλέον ο λαοφίλης Κωνσταντίνος.

Ο Βενιζέλος στο πρώτο μισό του 1920 εξέφραζε τη βεβαιότητά του ότι η Ελλάδα μπορούσε να επιβάλει στρατιωτικώς τη Συνθήκη Ειρήνης (προέλαση ανατολικά στη Μικρά Ασία και Θράκη), εννοώντας ότι το κτύπημα θα ανάγκαζε τον σουλτάνο να υπογράψει και κατ' επέκταση, ίσως, επιδρούσε ψυχολογικός στους κεμαλικούς. Ωστόσο, μετά την υπογραφή στις Σέβρες, ήταν φανερό πως το κεμαλικό κίνημα δεν κατέρρεε. Αρχικά, προκειμένου να αποφύγει μια στρατιωτική εκστρατεία, ο Βενιζέλος προσανατολιζόταν στην ανάθεση της καταστολής του Κεμάλ στον σουλτάνο. Ωστόσο, ο αρχιστράτηγος Λεωνίδας Παρασκευόπουλος υπέβαλε υπόμνημα βασιζόμενος ακριβώς στην πεποίθηση ότι η Πύλη αδυνατούσε να εκπληρώσει την αποστολή, προτείνοντας αποφασιστική στρατιωτική δράση. Τα περιθώρια στένευαν καθώς τον Σεπτέμβριο οι εξελίξεις ήσαν ραγδαίες, με τους Μπολσεβίκους να επικρατούν στη Νότια Ρωσία και τον Κεμάλ να εισβάλλει στην Αρμενία. Ταυτόχρονα, συνεχίστηκε η επιδείνωση του οικονομικού προβλήματος που αντιμετώπιζε η ελληνική κυβέρνηση, η οποία μεταξύ Σεπτεμβρίου 1919 - Μαΐου 1920 είχε προβεί σε

εσωτερικό δανεισμό συνολικά 1,1 δισ. δραχμών. Εν μέσω προεκλογικής περιόδου, το ελληνικό Δημόσιο προέβη σε δανεισμό (έκδοση τραπεζογραμματίων) ύψους 400 εκατομμυρίων, εκτιμώντας ότι θα επαρκούσε για περίοδο 6 μηνών.

Στις 22 Σεπτεμβρίου ο Βενιζέλος απύθυνε επιστολή στον Βρετανό πρωθυπουργό, εξηγώντας ότι ήλθε η ώρα για ένα τελειωτικό χτύπημα στον Κεμάλ, για το οποίο η Ελλάδα χρειαζόταν οικονομική βοήθεια από την Αγγλία και παροχή υλικού και εξοπλισμού ώστε να κινητοποιηθεί ο ελληνικός Στρατός. Πρόσφατα στοιχεία που προσκόμισε η έρευνα καταδεικνύουν ότι η αδυναμία παροχής χρηματοδότησης από την Αγγλία ώθησε Βενιζέλο και Λόιντ Τζορτζ σε επίσπευση εφαρμογής των προνοιών του άρθρου 36, βάσει ενός σχεδίου εισόδου ελληνικών στρατευμάτων στην Κωνσταντινούπολη και έξωσps του σουλτάνου. Όμως, οι δρομολογημένες αποφάσεις «πάγωσαν» μετά την εκλογική ήττα των Φιλελευθέρων.

Η λογική Βενιζέλου, πως έπεται από μια σειρά διπλωματικών επιτυχιών η πλειοψηφία του ελληνικού λαού σταθερά προσπλωμένη στα εθνικά ιδεώδη ενέκρινε την πολιτική του, παραβλέποντας την ταυτόχρονα ασκηθείσα δικαστική πολιτική στο εσωτερικό, δεν επαληθεύτηκε. Το σκηνικό ανατράπηκε αποφασιστικά—έστω με μικρή διαφορά—από την αναπάντεχη κρίση του δυναστικού θέματος. Ανέκδοτη έρευνα του αείμνηστου Νικολάου Πετσάλη-Διομήδη αποδεικνύει πως η Ηνωμένη Αντιπολίτευση επικράτησε με διαφορά 3% στο σύνολο των ψήφων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι μουσουλμάνοι της Μακεδονίας (6% περίπου του εκλογικού σώματος) υπερψήφισαν την Ηνωμένη Αντιπολίτευση, ενώ αντίθετα στη Θράκη υποψηφιότητα έθεσαν μόνο οι συνδυασμοί των Φιλελευθέρων—μονοπωλώντας τη μουσουλμανική ψήφο—διαπιστώνεται πως οι υπόλοιποι εκλογείς, εν πολλοίς, κατανόησαν το διακυβέυμα των εκλογών που υπογράμμιζε ο πρωθυπουργός. Ο Βενιζέλος είχε δικιο ισχυριζόμενος ότι οι κρίσιμες εξελίξεις στα εθνικά θέματα δεν επέτρεπαν κατά την προεκλογική περίοδο την πολυτέλεια μιας υπηρεσιακής κυβέρνησης. Αλλά αυτό ακριβώς έπρεπε να συνεκτιμηθεί με την εμπόλημη κατάσταση που εξακολουθούσε, καθιστώντας αδύνατη την επιβολή της Συνθήκης των Σεβρών. Η Ελλάδα δεν έπρεπε να ριψοκινδυνεύει ούτε κατ' ελάχιστο τυχόν αστάθμητους παράγοντες σε μια τόσο κρίσιμη καμπή του όλου εγχειρήματος και η λογική επέβαλε τη μετακύλιση των δημοκρατικών διαδικασιών, καθώς αν όντως δεν έπρεπε να αλλάξει ο «εθνικός διαπραγματευτής», η διενέργεια εκλογών εν μέσω πολέμου ήταν ανεπίτρεπτο ρίσκο.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Δ. Βλάσσης είναι συγγραφέας, συμμετέχει στον συλλογικό τόμο «κ' η Ανατολή του αιμάτου συντριβάνι - Μικρασιατική Εκστρατεία, αιτίες και συνέπειες μιας καταστροφής», εκδ. Γκοβόστη, Αθήνα 2022.

Αυτό το καλοκαίρι, πάρε μαζί σου ό,τι πραγματικά χρειάζεσαι. **Την κάρτα σου!**

Κάνε τις αγορές σου με κάρτες της Ελληνικής Τράπεζας από **01/08/22** έως **31/08/22**
και μπες στην κλήρωση για να γίνεις ένας από τους **100 τυχερούς**
που θα διεκδικήσουν από **€500** στο **Mple Rewards app** τους.

αυτό το καλοκαίρι
κάρτα πήρες;

Ogilvy

#ToKalokairiTheleiKarta

Μάθε πώς στο
<https://www.hellenicbank.com/summer>

Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

 HELLENIC BANK